

Padisák Mihály

A csúcs mindig fölöttünk van

TARTALOM

ELSŐ FEJEZET

*Ez az év is sziklamászással kezdődik - Az Oszoly nem egészen Himalája, de ez is hegy -
Kószáló tanár úr és csemetéi - A vetélytársak - Dönci kerülő útra tér - Két fiú meg
egy lány*

MÁSODIK FEJEZET

*Mindenkinek lehetnek titkai, még egy leánynak is - Hárman a sziklán - Tunyogi nadrágja
felmondja a szolgálatot - A hegytetőn - Borzaska nem hagyja magát - Éljenek a
természetbúvárok! - A bombameglepetés*

HARMADIK FEJEZET

*Nehéz pénzt csinálni! - A halak megférnek az egerrel is - Könnyű a Tunyoginak! - A „kis
nagylányból” pótmama lesz - Dönci elolvad a megtiszteltetéstől, de szerencsére nem
ingyen! - Lázadás a tanár-anya ellen*

NEGYEDIK FEJEZET

*Vágyak és valóság - Rossz apa nélkül - Vendég a láthatáron - Anyu gyanússá válik -
Amikor a kitűnő földrajzos bezúg - Vallani nehéz - Az idegen férfi - Anya és fia*

ÖTÖDIK FEJEZET

*Nehéz nyolcadikosnak lenni! - A koraérett - Bomba az osztályfőnöki órán - A vallomás -
Szövetségesek*

HATODIK FEJEZET

*A „döntés napja” - Esélyesek és szavazók - Öt név a cédulákon - Dönteni nehéz -
A vesztes - Eta közbelép - A pártfogolt és pártfogói*

HETEDIK FEJEZET

*A gordiuszi csomót el sem kell vágni - Családi kupaktanács Ormoséknál - Kese, az
autóbatár - Világutazók egymás közt - Mindenki vár valamit - Ebben egyetértünk!*

NYOLCADIK FEJEZET

*Csomagok, kacatok, vacakok - Érzékeny búcsú - „Fel, fel vitézek a csatára...” - Ott a
határ! - Útlevel- és vámvizsgálat - Odaát vagyunk! - Mindenki örül, csak Dönci
töpreng magában*

KILENCEDIK FEJEZET

*Minden kezdet nehéz - Expedíció vagy lötyögés? - Úgy látszik, sokan vagyunk! -
A veszekedés is civilizációs ártalom - Íme, a Tátra! - Csodálat és csalódás - Dönci mégis
jó pontot szerez*

TIZEDIK FEJEZET

*Mit ér a lanovka, ha tömve van? - Pille a múzeumban - A szőke srác fölbukkan - Véletlen
ismerkedés? - Talabér, Tunyogi és a sziklamászók - Csődöt mond a tanári tudomány -
Ján, a megmentő*

TIZENEGYEDIK FEJEZET

*Hegyi hajnal - Etát észre kell venni - Kószáló tanár úr titka - Pille változása -
A Javorová dolina - Őserdőben - Koliba a vadonban - A meglepetés teteje - Áno
vezniem to na seba!*

TIZENKETTEDIK FEJEZET

Átköltözés - Ludmilla, a bernáthegyi - Menet közben nemcsak a láb jár - Dönci féltékeny lesz - Megérkezés - A lányok „nyoszolyája” - Dani zabos lesz magára - Titokzatos egyetértés

TIZENHARMADIK FEJEZET

A Néma-dolina - Lesben - Borzaska türelmetlenné válik - Laci nagy napja - Hiúz a sziklán - Szökés - Áruló nyomok a gázlónál - A medve - Menekülés - Gyermek a vadonban

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

A zoológusjelölt meglepődik - Döbbenet - Egy fiú és egy lány - Harag és megbékélés - „Te vagy a legszebb” - Tanácstalanul - Füstjelek a hegyek között - Ludmilla, segíts! - A nyomozás - „Ne mondjátok meg apunak...”

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

Ján - Nyelvleckék a hegyen - A nagy túra - Hegyetetőn - A csúcs mindig fölöttünk van - Pille első igazi rajza - A havasok virága - Neboli... nem fáj... - Kézfogások

TIZENHATODIK FEJEZET

Ki hinné, mi lakik Tunyogiban - A Púpos-orom alatt - Sziklamászók - A nyugati fal - A makacs hősködő - Tunyogi nagy vállalása - Amikor elfogy az erő - Életmentők - A csúcson

TIZENHETEDIK FEJEZET

A bejelentés - Mi jön majd ezután? - A szerelmesek - Hosszú, hosszú nap - Amikor lecsap a „lengyel szél” - A vihar - Felhőben rosszabb, mint a ködben - Baleset - Se előre, se hátra - Életveszélyben - Dani igazi férfi - A fenyőkunyhó - Ha két ember szereti egymást... - Az őstitok

TIZENNYOLCADIK FEJEZET

Az utolsó nap - A javorinai temető - Havak múltán kivirágzik a nárcisz - Ján, még találkozunk! - Dobre je, kamarát... - Örökkön hívnak a csúcsok...

ELSŐ FEJEZET

Ez az év is sziklamászással kezdődik - Az Oszoly nem egészen Himalája, de ez is hegy - Kószáló tanár úr és csemetéi - A vetélytársak - Dönci kerülő útra tér - Két fiú meg egy lány

Minden esztendő elkezdődik valahogy. Az újév a Himnusszal és pezsgődurrogatással, a tanév a diri ünnepi beszédével meg az iskolai kórus széteső kornyikálásával, ám az igazi mégiscsak az, amikor az ember gyereke belecsöppen a dolgok legközepébe. Kivált ha jó, összeszokott a társaság, s akad egy FEJ is, aki megmondja, mit érdemes tenniük. Akkor egész rövid idő alatt, mondjuk úgy szeptember derekára, már minden egyenesbe rázódik.

Ami azt illeti, a mi társaságunkat éppen a pomáz-csobánkai autóbusz rázogatta, az út vége eléggé hepehupás volt. Szerencsére nem tartott sokáig, beértek a végállomásra. Élénk csivitelés, lökdösődés közben tülekedtek le, már amint az iskolás körökben szokásos, s ott álltak a kissé poros főtéren.

Innen már csak vak nem látja a hegyeket.

- Azokat a sziklákat fogjuk megmászni? - érdeklődött némi megszeppenéssel a hangjában egy újonc hatodikos, s kellő tisztelettel mutatott előre az Oszoly irányába.

- Csak aki akarja... és meri... - jelentette ki Kószáló tanár úr, majd szelíd atyáskodással hozzátette: - eddig még mindenkinek sikerült, aki akarta.

Az érdeklődő, úgy látszik, még sohasem mászott sziklát, mert arcára kiült a kétkedés, ám a további kérdések és aggodalmak benne szorultak.

A húsfőnyi társaság - túrához öltözött hátizsákos, tarisznyás, melegítő gyerekcsoport - tisztességes iramban kaptatott fölfelé a csobánkai buszvégállomástól a hegyre kapaszkodó utcácskák egyikén. Nem keltettek különösebb feltűnést, hiszen az idevalósiak már réges-régen hozzászokhattak a hétvégi túrázókhöz, sőt a nyaktörő sziklákon a hegy teteje felé araszoló alpinisták sem jelentenek bámulnivaló újdonságot.

Igaz ugyan, hogy a csobánkai Oszoly nem vetekedhet a Magas-Tátra sziklabérceivel, az Alpok gleccsereivel vagy a Himalája égre törő csúcsaival, de mindezekkel szemben van egy óriási előnye: az, hogy itt van közvetlen közel Budapesthez. HÉV-vel, busszal egy órát sem kell utazni, és a sziklák után sóvárgó honpolgár máris áldozhat kedvtelésének.

Vagyis: ezt a helyet az isten is arra teremtette, hogy egy buzgó túravezető tanár diákjaival vasárnapi úticélul válassza. Márpedig az élbolyban haladó szakállas, flanellinges, melegítő-nadrágos, turistabakancsban csattogó Kószáló tanár úrnál buzgóbb és lelkesebb pedagógus kevés akadt széles e hazában. Földrajzra és élővilágra okítgatta az újjalotai Pepita-iskola nebulóit, ám nem elégedett meg azzal, hogy csupán a könyvek betűit plántálja bele betonkolosszusokban lakó tanítványaiba.

„Kószáljunk egyet, gyerekek!” - mondogatja olykor az érdeklődőbbeknek, s azok vele tartanak. Nem bánják meg. Mindig akad valami új, meglepő, érdekes, ami megéri a fáradságot. S Ormos Zoltán tanár úr csöppet sem csodálkozik, hogy diákjai Kószáló tanár úrnak hívják.

Ez a szeptember végi vasárnap valósággal csábította ki őket a hegyekbe. Az őszi erdők már kezdték nyári zöld ruhájukat színesebbre váltani, s a bágyadt-kék égbolton járó napnak is volt még annyi ereje, hogy leparancsolja a pulóvereket a fölfelé kapaszkodó gyerekekről.

Még egy kanyar, s a ritkás házak között elérték a falu szélét. A falu széle pedig: maga az erdő. Néhány öreg tölgy alatt kiépített erdei pihenő. Fatörzsekből ácsolt padok, asztalok. Középen útjelző pózna, rajta eligazító tábla.

A társaság legifjabb tagja, Kószáló tanár úr Gábor nevű, ám inkább a Borzaska becenévre hallgató harmadikos csemetéje ott áll a tábla előtt, s tanulmányozza. Mindent buzgón tanulmányoz, ami az útjába kerül. S itt még sosem járt. Édesapja ma hozta őt el először túrára a „nagyokkal”.

A táblát tanulmányozva a „SZIKLAMÁSZÓ GYAKORLÓ” különösen megragadta fantáziáját. A televízióban már nemegyszer látott alpinistákat, zergéket, kőszáli kecskéket, s mindig is irigyelte azokat, akik ilyen helyen mászhatnak. S lám, most ő is!

A hatodikosok épp oly megilletődötten nézegették a sziklamásztól jelölő táblát. Hiszen tudták, hogy nem véletlenül jöttek éppen ide.

De tudták a hetedikesek meg a nyolcadikosok is, akik tavaly, tavalyelőtt már jártak itt, s átestek a tűzkeresztségen.

Kószáló tanár úrnak ugyanis az volt az alapelve, hogy aki természetjáró, az állja meg a helyét minden terepen, és erejéhez mérten küzdjön le minden nehézséget.

S ehhez kiváló lehetőséget kínált az Oszoly. Minden évben itt „avatták fel” az új tagokat.

Az avatás ugyanis fontos dolog. Még a hajós- és a repülőtársaságok is felavatják például azokat az utasokat, akik első ízben kelnek át az Egyenlítőn; pedig azok csak utasok. Komolyabb testületeknél pedig az avatás teszi teljes jogúvá az újoncot. S ha az ember azt akarja, hogy az iskolai természetjáró szakkör tagsága rangot jelentsen, az avatásnak derekas próbatételnek kell lennie. Például sziklamászásnak. Amikor a kezdő próbára téve karjának, lábának izmait, erőt véve félelmén, újabb és újabb támaszokat keresve kapaszkodik fölfelé a repedezett köveken; megmértetik bátorsága, önuralma, elszántsága, kitartása. S ha sikerül feljutnia a csúcsra, akkor végre megérezheti egy kicsit azt az érzést is, amely a turisták legmerészebbjeit, az alpinistákat hajtja meredek sziklafalak, fagyos gleccserek, köd és hóvihár legyőzésére azért a pillanatért, amit ott fent érezhetnek, a csúcson.

A tanár úr végignézett kisdéd csapatán, aztán kissé megemelte hangját, hogy a távolabb állók is hallják.

- Nos, gyerekeim, tudjátok-e, miért jöttünk ide? Azért, hogy felkapaszkodjunk. Oda! - mutatott valahova fölfelé, amerről erdő takarta a csúcsot. - A sziklák aljáig ösvény vezet - folytatta. - Odáig mindenki számot vethet magával, mit bír majd a későbbiekben.

Az igazán rövid tájékoztató végeztével a tanár úr odaszólt az egyik tölgy mellett álldogáló csontos, szőke fiúnak:

- Dani fiam, te vezeted a sort. A nagy sziklafal alatt megállsz.

- Úgy lesz - felelte Talabér Dani szűkszavúan, de csöndes válaszát elnyomta egy bariton hangú, elégedetlen dörmögés:

- Mért pont a Talabér? Én is tudok úgy mászni, mint ő.

A dörmögés a másik oldalról hallatszott, onnan, ahol egy pirospozsgás, jól megtermett, súlyemelő külsejű fiú ült a pihenő egyik padján. Lezseren trónolt, lábát messze kinyújtotta, könyökével nekitámaszkodott a padnak. Az ember azt hihette volna, még felállni is lusta.

- Ugyan már, Tunyogi! - mondta némi nehezteléssel a tanár.

Ettől a hangtól a fiú először csupán a hanyag támaszkodást hagyta abba, majd feltápászkodott, és zsörtölődve bizonygatta:

- Mért, Zoli bácsi, talán nincs igazam?

- Engedd meg nekem, hogy én döntsem el, ki megy az elején. Lehet, hogy te is mászol úgy, vagy még jobban is, mint Dani, de te úgy sietnél, hogy nem tudnánk követni. Azt hiszed, mindenki olyan erős, mint te?...

Ettől a korholásnak szánt dicsérettől Tunyogi Jóska elvigyorodott.

- Azt nem hiszem...

- Na látod... Te fogod zárni a sort, és segítesz az elmaradóknak. Ügyelsz arra, hogy akik nekiindulnak, föl is érjenek... Rendben?...

- Rendben...

Tunyogi kihúzta magát, s körülnézett.

- Srácok, akinek nehéz lesz a cucca, az ideadja. Öt-hat szerelést még elbírok...

Láthatólag elégedett volt a megbízatással, bár valahol a gondolatai legmélyén kissé ott furkált, hogy már megint a Talabér Dani vezeti a sort. Nem elég, hogy a névsorban is éppen előtte van... Talabér... Tunyogi... és ez már így megy négy esztendeje, amióta az új lakótelepre költöztek, és megnyílt a Pepita-iskola. S Tunyogi Jóska nem szeretett második lenni... Még a tanulásban, tudásban csak hagyján, viszont ahol az erő számít - mint például a hegymászásban -, ott neki járna az első hely. De hiába, úgy látszik, Talabér Dani közelebb van a tanár úr szívéhez.

Dani egy szót sem szólt Tunyogi áskálódására, nem tiltakozott, nem vágott vissza, csak hallgatott. Olyan félelmetes önuralma van, hogy tán még akkor is hallgatna, ha csalánbokorban vetnének neki ágyat, és egy szál fürdőgatyá lenne minden hálóruhája. Most is rezzentelen volt az arca. Bár megszokhatta már Tunyogi morgását, s azt is, hogy általában csak reá féltékeny. Persze, mert a többieket nem tartotta vetélytársnak. Csak Danit. Őt viszont nagyon.

Általában az ilyen vetélytársi sorrendeket emberemlékezet óta komoly összecsapásokban szokták rendezni. Egy kiadós verekedés, és máris kiderül, ki az erősebb. Tunyogi hajlott volna erre a megoldásra, de Daniba egyszerűen nem lehetett belekötni. A legvadabb provokációkat is szenvtelenül hallgatta végig, s ezért minden ok nélkül letaglózni valakit, igazán disznóság lett volna. S Tunyogi, bár nagyon is érezte erejét, sosem vetemedett arra, hogy visszaéljen vele.

Most viszont oka sem maradt a dohogásra. Ő is fontos megbízást kapott, hiszen a sereghajtó felelőssége nem kisebb azénál, aki a sort vezeti.

Elindultak. Már sárgult a cserfák levele, lilulni kezdtek a som bokrai. Keskeny gyalogösvény kaptatott fölfelé, helyenként kőből rakott lépcsők könnyítették, másutt kőgörgeteges vízmosás nehezítette az utat. Néhányan letenyerelek, mások az ösvény melletti bokrokba kapaszkodtak, pedig ez még csak a kezdet kezdete volt.

„Megyünk a sziklákhoz... megyünk a sziklákhoz...” - dobolt riadót a fejekben a vér, s a nagy próbák előtti feszültség kezdett pattogni az agyakban. Azokéban is, akik tudták már, hogy mi következik, azokéban is, akik újoncként most először járnak ezen az ösvényen.

Csupán Borzaska nem izgult. Neki oly mértékű büszkeség dagasztotta a keblét, amiért itt lehet, hogy eszébe sem jutott a félelem. Arra viszont annál inkább ügyelt, hogy elkerülve az előtte baktatókat, felzárkózzék az élen haladó Dani mögé.

Ám egy jó túravezető tanár szeme mindent lát. Még saját nyughatatlan csemetéjét is. S a nagy előzetésnek az lett a vége, hogy egy erős kéz hátulról megragadta Borzaska hátizsákját. S egy barna szempár nézett rá a lehető legszigorúbb atyai tekintettel, amelyben kimondatlanul is ott villámlott: „Hát ezt ígérted tegnap? Nem fogadkoztál-e, hogy fegyelmezetten viselkedsz?...”

Borzaska a megrendülés legkisebb jele nélkül bökte ki:

- Igaz is, apu, elfelejtettem...

Kószáló tanár úr erre fújtatott - vagy sóhajtott? - egy kiadósat, majd kiállt az ösvény szélére az előrecsatangolt csemetével, hogy bevárja, amíg biztos őrzőt talál, aki majd kordában tartja a kis nyughatatlant.

A sorban ott kapaszkodott Kószáló tanár úr hetedikes Judit lánya is, de neki nem volt elegendő nővéri tekintélye öcsikéje előtt. Más kellett találni. A menetoszlop második felében alacsony, zömök termetű, szokatlanul dús hajú barna kislány közeledett. Haját - leérhetett a derekáig is - kontyba tűzve viselte, mint a fiatalasszonyok régente, faluhelyen. Bartalos Eta volt az, akiről alighanem megmintázhatták volna a szelíd nyugalom szobrát.

Amikor odaért, a tanár úr minden magyarázkodást mellőzve csupán annyit kérdezett tőle:

- Rád bízhatom?

- Vigyázok rá - hangzott a válasz, s Eta, mint amikor a puli tereli a nyáját, maga elé igazította a sorba a kisfiút, s szelíd anyáskodással csak ennyit mondott neki:

- Borzaska!...

A fiú ebből az egyetlen szóból is tudta, hogy itt most rendesen kell mennie. Volt ideje megismerni Eta hangsúlyait, hiszen már második éve ő a kisdobosőrs vezetője. S Eta aranylélek, aki mindent megtesz mindenkiért, ezért nem lehet őt még gondolatban sem megbántani. A kisfiú beletörődött sorsába és a hegmászás rendjébe.

Az ösvény egyre meredekebben kapaszkodott fölfelé, majd egyenesbe fordult, s egyik oldalról elfogyott az erdő, hogy átadja helyét egy magasba törő széles sziklafalnak.

Az élen haladó Dani tett még néhány lépést, majd megállt, nyomában az egész sorral. Legvégül fölért a sereghajtó Tunyogi is, négy kifulladt újoncot tuszkolva maga előtt.

- Nyomás, apikám, nyomás... - biztatgatta őket, de nemcsak noszogatót, segített is. Mind a négyük úti felszerelése az ő vállán volt.

- Még nem szokták meg a hegyeket... - lihegte oda a menet közepén várakozó tanár úrnak, aki titokban végigpillantott a soron, teljes-e a létszám. Megvoltak. Mind a húszan.

Alattuk bokros erdő, fölöttük sziklafal. Az újoncok fölnéztek rá, s elsápadtak.

Az eső, szél, víz és fagy barázdálta szürke fal ugyanis határozottan meredek volt. Helyenként ugyan akadtak kisebb kapaszkodók, repedések, kiugrók, sőt néhány kisebb kőfülke is tátogott, de még elképzelni is nehéz, hogyan lehet ezt a sziklát ép bőrrel megmászni.

Kérdő tekintetek szegeződtek Kószáló tanár úrra.

- Nos, gyerekeim, itt kezdődik a mászóterep. Kétségtelen, hogy kissé meredeknek rémlik. Jól nézzétek meg. Ugyanis ezeken a sziklákon gyakorolnak a magashegyi sziklamászásra készülő

magyar alpinisták. Akad közöttük, aki minden segédeszköz és felszerelés nélkül is feljut itt, mások itt gyakorolják a szögbeveréssel, csattal, kötelezéssel történő páros vagy csoportos hegymászás technikáját. Miután ti még nem vagytok sziklamászó palánták, s felszerelés sincs nálunk, ezért jobb, ha egyelőre csak fölnéztek... és megjegyzitek... minden csúcs, minden magasság leküzdhető, ha bírjuk erővel, tudással, gyakorlattal és segítünk egymásnak... Lehet, hogy lesz közöttetek, aki majd idővel megmássza ezt a falat, esetleg sokkal magasabbakat is, de most mindenkinek olyan mászóterepet választunk, amellyel biztosan megbirkózik. Legalább ketten másztok egymás mellett, és a végén fent a csúcson találkozunk. Aki netalán eltévedne, az végszükségben hahózik majd. Bár remélem, erre nem lesz szükség... Most arrébb haladunk a szikla alatt, s ahogy enyhül a meredek, úgy választunk mindenkinek megfelelő mászóhelyet. Persze felmászni nem kötelező. Lehet valakinek mélységiszonya is. A hegyet megkerülve turistaút is vezet a csúcra...

- Szívesen kitapasztalnám - hallatszott ekkor a sor vége felől egy magas fiúhang. Valamennyien arrafelé kapták a fejüket. Vajon ki lehet az a gyáva? Az az ügyetlen, aki... Dönci volt az. Vagyis teljes nevén Désy Ödön, a „lexikonfejtű”, a Nobel-díj leendő várományosa.

Fekete hajú, kissé felhúzott vállú, kövérkés fiú volt, diónyi fekete szemmel s színésznőnek díszére való hatalmas, ívelt szempillákkal. S bár nyolcadikos volt, de hangja még a szopránban is nyugodtan elment volna.

- Húúú! - súgtak össze a hatodikosok, az újoncok, s kissé lebiggyesztett ajkkal nézték a megszólalót.

- Szóval te, Dönci, kerülnél egyet? - kérdezte minden neheztelés nélkül Kószáló tanár úr.

- Tavalyelőtt már megmáasztam - magyarázta a fiú -, tavaly is... Azóta híztam nyolc kilót, és a túloldalon még sohasem voltam. Pedig a déli oldalon bizonyára egészen más a flóra. Érdekelne...

Mikor Dönci a hízását emlegette, némelyek kuncogni kezdtek. Csakugyan, Dönciből két ösztövért fiúcska is kitelhetett volna. Egyiküknek viszont akkor csillant föl a szeme, mikor Dönci a bűvös „flóra” szót kiejtette. Tudta, hogy az a növényzetet jelenti. Bár amilyen fennkölt tudományos stílusban ejtette ki Dönci a bűvös „flóra” szót, attól lehetett volna akár idepottyant holdkőzet is.

- Rendben. Menj arra - hangzott a tanári beleegyezés. - Ha... ha akad egy útitársad. Ismered túraszabályainkat. Mindig legalább ketten együtt. Nos, ki tart vele?

Néma csend.

Igaz ugyan, hogy az újoncok közül nem egynek a fejében megfordult, hogy vele kéne tartani, de mindegyik félt, hogy társai ezért gyávának találnák.

A hetedikesek, akik tavaly egyszer már megmáaszták - a legkönnyebb kapaszkodón - a hegyet, az idén ki akarták próbálni a nehezebbet is.

A tanár úr szeme a nyolcadikosokat pásztázta, mintha csak gondolatban végigkérdezné őket.

„Dani? Á, ő a legszenvedélyesebb és a legjobb sziklamászó. Tunyogi? Ugyan! Alig várja, hogy Danival versengessen. Eta? Őrá bízta a legkönnyebb útvonalon a leggyengébbeket, no meg Borzaskát is. Így már csupán egyetlen nyolcadikos jöhet számításba: Börcsök Laci. S neki elég egyéb érdeme is van, fölösleges sziklamászással bizonyítania bátorságát, szívósságát.” Ránézett a szikár, barna arcú fekete fiúra.

- Laci... Vele mennél?

Laci megvonta a vállát:

- Hát... - aztán hamiskásan végigmérte Döncit - én ugyan nem híztam nyolc kilót tavaly óta, én még bírnám - nézett föl a hegyre.

A társaságból kirobbant a nevetés.

Dönci nem haragudott meg, már rég megszokta, hogy csúfolják.

- Nos, Laci? - kérdezte ismét a tanár úr. - Úgy sejtem, a hegy túloldala téged is érdekel...

- Mehetek - mondta a fiú, egy kicsit úgy, hogy Dönci érezze, most szívességet tesz neki. Voltaképpen azonban örült, hogy hegymászás helyett alaposabban szemügyre veheti a hegy túloldalának állatvilágát. Lacinak ugyanis az állatok voltak a hobbjaja, sőt mi több: a legforróbb szenvedélye. S amikor egyszer behozta órára legújabb „háziállatát”, egy tengerimalacot, vezetéknevét, a Börcsököt, Hörcsögre „magyarosították”. Mondván, hogy tengerimalac vagy hörcsög egyre megy. Rágcsáló - rágcsáló!

- No jó, akkor indulhattok.

S azok ketten elindultak visszafelé, hogy arrébb rátérjenek a turistaútra. A tanár úr azonban még utánuk szólt:

- Te, Laci! Aztán ha napozó erdei siklóval találkozol a déli oldalon, bele ne rakd a tarisznyádba. Védett állat.

- Tudom - hangzott, majd utána elmosódva a kommentár is: - sajnos...

A társaság figyelme ismét a hegymászásra összpontosult. A következő feladat: megtalálni kinek-kinek az erejéhez méretezett mászó-, kapaszkodóhelyet.

Továbbhaladtak a szikla alatti ösvényen. A derékszögben alábukó fal kissé lejtősödni kezdett, több lett rajta a kiugró kő, lábat befogadó hasadék, megpihenésre alkalmas terasz.

Megálltak.

- Nos, gyerekek, itt legnehezebb a terep... Ki próbálkozik meg vele?

- Én!...

- Én!

Hangzott fel szinte egyszerre a sor két végéről. Előlről, ahol Dani vezette, s hátulról, ahol Tunyogi Jóska zárta a sort. Kószáló tanár úr tudta, hogy ők ketten mindenáron össze akarják mérni az erejüket, s ennél békésebben igazán nem lehetne. Csak arra kell ügyelnie, hogy olyan helyen indítsa őket útnak, ahol a sietségben sem zuhanhatnak vissza. Már éppen ki akarta jelölni helyüket, amikor kissé bátortalanul megszólalt egy leányhang a sor közepéről:

- Én is...

Meglepetten kapta föl a fejét. Hiszen ez Pille... vagyis hogy Judit, a saját lánya. Igaz, már hetedikes, tavaly meg is mászta már a hegyet a könnyebbik úton, de nem hitte volna, hogy most itt, a legnehezebb terepen akar bizonyítani.

- Meggondoltad?

- Meg, apa... Majd lassabban megyek... és vigyázok...

Kószáló tanár úr nem válaszolt. Latolgatott. Igaz, hogy Pille, vagyis Judit karcsú, könnyű, már kiskorában is kitűnő tornász volt, s nem egy hegyi túrán volt már vele, de ilyen meredek terepen még nem. Ez olyan, hogy külön felszerelés nélkül éppen csak felkapaszkodhat rajta a

már némi gyakorlattal rendelkező hegymászó. Ha van benne erő és bátorság... De vajon Pillében van-e már elég erő hozzá?

Hosszan fürkészte lánya arcát. Nem tudott dönteni. No persze, ha ő is velük mehetne, s baj esetén segíthetné, az más... De neki a legnagyobb csoporttal kell mennie. S Ormos Zoltánban viaskodott a tanár és az apa. Mit is feleljen? Engedje? Ne engedje?

Dani kissé ércesedő, mutáló hangja hallatszott ekkor, onnan előlről:

- Segítünk neki...

S hátulról Jóska már majdnem érett bariton hangon rávágta:

- Persze hogy segítünk.

- Nem bánom, mehet - mondta Kószáló tanár úr, és sürgősen lenyelte az engedély után kívánczó sóhajt. A három gyerek máris közelebb húzódott egymáshoz. - De semmi versengés! - figyelmeztette a fiúkat.

- Á, tanár úr, hova gondol! - hangzott Tunyogi baritonján, bár nem egészen meggyőzően.

- Én mászni akarok, és nem versenyzek - hangzott ekkor a mutáló hang, valóban megnyugtatóan.

S Kószáló tanár úr bizonyosra vette, hogy Dani állja is a szavát, egy pillanatra sem hagyja cserben a lányát.

- Tudom, Dani... - simogatott a hangja, majd megadta az engedélyt. - Indulhattok. Fönt várunk.

Jól tudta, hogy itt csupán lassan araszolva lehet majd haladni, s a harmadik, a könnyű csoport - amelyik utolsónak indul - ér fel először a tetőre.

- No, gyerünk, hogy a másik két csoport is nekivághasson - mondta.

Továbbindult a menet, hogy megtalálják az erejükhöz méretezett hegyoldalt.

Eta ment elől, mögötte Borzaska, aztán a többiek, s a tanár úr zárta a sort. Néha egy pillanatra meg-megállt, visszapillantott. Még látta, hogy azok hárman, egymástól alig két-három karnyújtásnyira keresgélnek a megfelelő pontot, azután lassan, kezükkel és lábukkal támaszt keresve nekivágnak a meredeknek...

„Sikerülnie kell!” - gondolta, de azért szeretett volna vagy félórával idősebb lenni, hogy a négy csoport ismét együtt legyen. Ott, fent az Oszoly tetején...

MÁSODIK FEJEZET

Mindenkinek lehetnek titkai, még egy leánynak is - Hárman a sziklán - Tunyogi nadrágja felmondja a szolgálatot - A hegytetőn - Borzaska nem hagyja magát - Éljenek a természetbúvárok! - A bombameglepetés

Próbákon és megpróbáltatásokon acélosodik az ember. Olyankor megméretik, kiben mi lakik, s olyankor szilárdul bennünk az a láthatatlan valami, amit úgy hívnak, hogy jellem.

Pille sokat viaskodott önmagával addig, amíg a két fiú mellett ő is jelentkezett a nagy próbatételre. S talán azok a legnehezebb viadalok, amiket önmagunkkal, gyengeségeinkkel vívunk, hogy megvalósíthassuk álmainkat. De erről szinte semmit sem tud a külvilág: sem anya, sem apa, sem testvér, de még a barát is csak ritkán, meghitt pillanatokban.

Ezeket a küzdelmeket mindannyiunknak önmagunkkal kell megharcolnunk.

Pille szűkszavú, befelé élő lány volt, ami az ilyen csinos lányoknál eléggé ritka. Lehetett volna bármely társaság központja, ő mégsem villogott. Szerénynek született. S volt valami, ami kitöltötte minden szabad idejét, át- meg átszötte gondolatait, célt és értelmet adott életének. S érdekes módon erről még édesapja sem tudott.

Pedig elsősorban ezért jelentkezett Pille a nagy sziklára. S most ott kereste kezével-lábával a kapaszkodókat a két fiú között a sziklameredélyen. Úgy, amint azt édesapjától látta, tanulta. Három biztos fogásunk, három biztos pontunk legyen, két láb egy kéz vagy két kéz egy láb, s a negyedikkel keresgélhetjük az újabb lábtámaszt vagy újabb kapaszkodót.

Az igazi, képzett sziklamászók, akik már megjárták a Kárpátokat, az Alpokat, alighanem lazán, könnyedén, gyorsan kapaszkodnának fel ezen a meredek, ám korántsem egyenes falon, amely azonban keményen próbára teszi a kezdőt.

S Pille biztatja magát: „Fel kell jutnom... fel kell jutnom”...

Hogyan is akarhatna valaha is magashegyi növényeket tanulmányozni, gyűjteni, rajzolni, ha nem tud hegyet mászni.

Pille életét ugyanis teljesen betöltötték a növények. Amikor édesapja elkezdte magával vinni túráira, megismerkedett az erdők, mezők virágaival, füveivel-fáival, a növényhatározóval s annak csodálatosan élethű rajzaival. Ezek a rajzok fonták őt végül is bilincsbe. Az, hogy a természetet ilyen élethűen lehet ábrázolni. Aki ezt tette, az valóságos varázsló. S ezt a varázslót - látható a könyv címlapján - Csapody Verának hívják.

Később még sok-sok könyvön látta a nevét, sok-sok növényrajzát hasonlította össze az eredetivel.

Amikor iskolai feladat lett a növénygyűjtés, ő nem elégedett meg a kötelező mennyiséggel, s nem is tudta abbahagyni. Sok-sok tucat rajzlapot töltött meg azóta gyűjteménye. S titokban, amikor egyedül volt, rajzolgatta is őket. De rajzait nem mutatta meg senkinek. Nem voltak olyanok, mint az eredeti... De egyszer majd sikerül... sikerülnie kell...

S szorgalmasan tanulgatta a növények latin nevét, rendszertanukat, gyűjtésüket.

Most pedig ott lóg a sziklán, mert meg kell szoknia, hogy egykor magas hegyeken gyűjthesse az alpesi flórát, amely - képekről már látta - oly csodálatos.

Jobb kezével kinyúlt, elérte a fölötte levő sziklacsücsköt, húzózkodás, most a bal lábával keres új támaszt, majd a jobbal...

Dani és Jóska ott kapaszkodnak két-három karnyújtásnyira mellette. Dani vele egy vonalban, Jóska kicsit följebb. No nem sokkal, bár látni, hogy neki tudna iramodni, ha akarna... S amikor Dani egy-egy jó fogást találva kissé nekiindul, Tunyogi is elkezd csipkedni magát. Nem nagyon, csak éppen annyira, hogy ő legyen följebb...

Tunyogi szeme Danin van, őt lesi, Danit viszont nem érdekli most Tunyogi. Csináljon, amit akar. Iramodjon neki, vagy akár ugorjon fel a hegy tetejére, ő nem fut utána. Pedig tudna... bizonyára lehagyná Tunyogit, hiszen könnyebb, jobban simul a sziklához, mozgékonyabb, de... de Dani Pillét vigyázza.

Főleg azóta, amióta egyszer észrevette, hogy Pille egy pillanatra megállt, s behunyta a szemét. Csak egy pillanatra, de ez máris elég volt Daninak arra, hogy rádöbbenjen:

„Szédül...” Pille bizonytalan... talán fél is... csak nem mutatja...

S egy kicsit - egy egész kicsit, annyira, hogy azért ne zavarja a mászásban - közelebb húzódott hozzá. Ha szükséges, hamarabb segíthessen.

A lány mintha megérezte volna. Rápillantott. Szép, dióbarna szeme volt, haja sötétbarna, nyaka vékony, karja, teste karcsú, törékeny, kecsesen mozduló, mint az őzé. Még abban is, ahogy a fogásokat kereste, vagy amint lábával újabb és újabb támasz után tapogatott, volt valami balettmozdulathoz hasonlatos báj.

Dani ráfeledkezett. Pedig nem érdekelték őt különösebben a lányok, de Pillében van valami különös. S érdekes, amint húzódzkodik, kissé kinyitja a száját, és látni a nyelve hegyét...

Tunyogi azonban mit sem látott ebből, mert ő kissé felülről nézett vissza rájuk. De nem is érdekelte. Az foglalkoztatta, hogy ha ilyen lassan haladnak, akkor ők lesznek a tőkutolsók, akik felérnek.

- Csipkedjétek már magatokat... Lemaradunk! - szólt rájuk türelmetlenül.

- Nyughass! Nem vagy egyedül! - szólt vissza mogorván Dani.

Pille nem felelt, de látszott rajta, hogy megpróbálja sietősebben keresni a sziklán a fogásokat, s ettől kissé kapkodóvá vált.

Dani észrevette, s odaszólt neki:

- Nyugi, ráérünk... - majd Tunyogihoz intézve szavait, így folytatta - akinek sürgős, az csak rohanjon...

- Rohanok is! - fortyant fel Tunyogi.

- Csak tessék! Megleszünk nélküled - jelentette ki vidoran Dani.

- Te se jössz velem? - kérdezte Tunyogi némi nehezteléssel a hangjában Pillétől.

- Hagyj már nyugton, jó! - kiáltott föl idegesen a lány. A fiú megsértődött.

- Úgy látszik, én itt egészen fölösleges vagyok. No jó... Akkor előremegyek addig a sziklapadig...

Választ sem várva nekieredt. Lábával kétakkorát terpesztett, mint eddig, s széles ülepén pattanásig feszült a farmer. Tunyogi ugyanis még kirándulni is mindig farmerban megy. Sőt! Hegyet mászni is.

Pillanatok alatt előrehúzott.

Daniban ugyan megbizsergett a virtus, hogy megmutassa ennek a beképzelt izompacsirtának, más is tud hegyet mászni, de nyugalmat erőltetett magára. Ő most nem csupán magáért felel.

Tunyogi már majdnem elérte a sziklapadot, amikor egy nagy lépés, húzózkodás közben nadrágja megfeszült, és reccs... elszakadt a varrás. A résen pedig elővirított Tunyogi csikos alsógatyája.

Pille önkéntelenül kuncogni kezdett... Tunyogi pedig káromkodott egyet, aztán - most már úgymint mindegy - gyorsan felkapaszkodott a sziklapadra, hogy szemügyre vegye a farmer folytonossági hiányait.

Dani és Pille szeme összevillant, aztán mindketten elmosolyodtak. Ez a mosoly cinkossá avatta őket. Bár Pillének nem sokáig volt alkalma mosolyogni. Ők is elérték a sziklapad alját, de ez itt kissé kiboltosodott. És Pille egyik lábának nem talált fogást.

Igaz, csupán szólniuk kellett volna Tunyoginak, hogy nyújtsa már le a pracliját, és rántsa fel Pillét, de ezt a lány valahogy nem kívánta.

Dani is szólhatott volna, de valahogy ő sem akarta. Majd csak megoldják nélküle is.

S akkor Dani kezével talált egy olyan kapaszkodót, amelyiket erősen megragadva Pille szikla helyett az ő kezén találhatott arra a pár pillanatra támaszt.

- Ide a kezemre lépj - suttogta. A lány lepillantott, s meglátta maga alatt a mélységet.

- Hunyd be a szemed, és a lábaddal tapogass - parancsolt rá Dani.

És Pille erősen behunyta szemét, azután a lába lassan tapogatva a sziklán keresni kezdte Dani kezét. Megtalálta. Megtámaszkodott benne. Nagy sóhajjal felnyitotta szemét, azután felhúzózkodott, és végigterült a sziklapadon. Egy pillanat múlva már Dani is ott volt mellette.

- Így ni, a nehezen túl vagyunk. Látod, itt már könnyebb, és a tetőig teraszok is vannak, ahol megpihenhetünk.

- Az jó lesz - mondta Pille, s csak most vette észre, hogy az iménti rettegéstől mennyire dobog a szíve.

Néhány lépéssel arrébb ott ült Tunyogi, és fancsali képet vágott.

Voltaképpen szeretett volna előrehuzagolni, de az imént már megállapította, hogy a nadrágon esett szakadás meglehetősen hosszú. Hátról és alulról tekintve, alkalmasint panoráma-belátást enged a gatyájára. Hacsak... nincs segítség.

- Van nálatok tű, cérna?

- Miért lenne? - kérdi vissza Dani.

- Milyen kár... Épp ma felejtettem otthon - mondja Pille, s titokban Danira kacsint. - De talán majd odafönt akad valakinél. Addig meg kibírod valahogy... No mi az, nem indulsz?

Tunyogi öklelő komorsággal válaszolt:

- Nem. Majd csak utánatok!

- Kérlek. Gyere, Dani, menjünk...

S az egyre enyhülő, teraszokkal szabdaltságot elindultak az immár közeli hegytető felé. Tunyogi pedig vagy öt lépéssel utánuk. Mielőtt fölértek volna, Tunyogi hátról a derekára kötötte a pulóverjét, jó turistaszokás szerint; de nem azért, mert melege volt, hanem hogy eltakarja az eltakarandót...

Néhány perc múlva fölértek a tetőre, amely voltaképpen - nem is igazi csúcs, hanem terem nagyságú fennsík, rajta több bokor, sziklák közül előtörő fűcsomók, virágok. A legmagasabb pontot csupán egy betontuskó jelzi.

A többiek Dönci és Laci kivételével már mind ott voltak. Épségben, kipirultan s immár szorongásmentesen, beszédesen.

Amikor felértek a sziklamászás hősei: Pille, Dani és Tunyogi, többen megélték őket. Igaz, csak úgy, tréfából, de azért a tekintetükből látszott, hogy nem tartják csekélységnek, amit azok hárman véghezvittek. A körülujjongás azonban meglehetősen rövid ideig tartott, mert Borzaska vizsla tekintetét nem kerülte el Tunyogi gondosan takargatott hátsófertálya. Egy lenge szélfuvát, s a kisfiú felkiáltott:

- Jé! A Jóskának kirepedt a gatyája!

- Igazán?... Hol?... Mutasd!... Varrjátok meg! - eresztette el csipkelődő kedvét a társaság, s szegény Tunyogi ott állt teljes magasságában közepén, s kétségbeesetten szorította magára hátulról a piros pulóvert, miközben arca vészesen kezdett hasonlítani a ruhadarab színéhez.

- Szálljatok le rólam, jó?! - hajtogatta kétségbeesetten, bőven akadtak jóakarói, akik föl-föllebbentették a kötött holmit. Azután Vihogó - az egyik hetedikes lány - fölvisított:

- Gyerekek, ennek lila csíkos a gatyája!

Jobbra-balra dőltek a röhögéstől, volt, aki leült, s a földhöz csapkodta magát a gyönyörűségtől.

Tunyoginak már vérben forgott a szeme, amikor a tanár úr véget vetett a mulatságnak.

- Most már abba lehetne hagyni...

Csak lassan csöndesedtek el.

A tanár úr pedig szelíden megjegyezte:

- Mondtam már néhányszor, Jóska fiam, hogy a farmer nem sziklamászó viselet.

- Még a tanár úr is kigúnyol? - dörmögött szemrehányóan Tunyogi.

- Csak megemlítettem... No, mindegy, fiam, eső után köpönyeg. Gyerekek, kinél van tű, cérna? Mégsem jöhet így velünk egészen hazáig.

Eta jelentkezett.

- Nálam van. Igaz, hogy csak sárga cernám van, de az is jobb a semminél.

Aztán minden teketória nélkül megkérdezte a kárvallottat:

- Tudsz varrni? Vagy én csináljam?

Nagy sóhaj volt a válasz, majd egy csöndes dörmögés:

- Otthon az édesanyám szokta...

- Én szívesen megvarrom, de ahhoz le kell vetned.

Megint kitört a röhögés.

Aztán a tanár úr hátizsákjából előkerült egy könnyű flanelltakaró, azt körbetekerte Tunyogin, s a sok bajt okozott farmernadrág végre lecsúszhatott a fiú vaskos lábán, hogy elterüljön a földön.

Eta fölszedte, és varrni kezdte. A kék farmert sárga cernával.

Minden bizonnal sok nézője akadt volna, de ekkor a hegy túlsó oldalán, a sárga háromszögjelzésen megérkezett Laci és Dönci. Dönci nagyokat fújtatott, s menten lehuppant a földre.

- Phüüü... - eresztette ki a levegőt, mint valami túlfűtött gőzmozdony.

- No, érdekes volt? - telepedett melléje tisztára provokációs célból egy hetedikes, de Dönci nem hagyta magát ugratni. Fújta még egyet, igazított egyet az ingnyakán, s mintha csak valami akadémiai székfoglalót akarna tartani, elkezdte:

- Kitűnő megfigyelésekre nyílt lehetőség. Először gyertyánnal elegyes csertőlgyesben vezetett a kőgörgeteges vízmosásban haladó út, azután megváltozott a vegetáció jellege...

Így mondta, „gyertyánnal elegyes” meg hogy „vegetáció”... Szeretett pontos és szakszerű lenni, s még a gyengébbek kedvéért sem tett engedményeket. Főleg olyankor nem, ha kénytelen volt tudományának védőpajzsa mögé húzódni.

- Marha érdekes - jegyezte meg valaki ásítva -, de azért abbahagyhatod...

Azt ugyan várhatta.

Lacit már nem is faggatta senki. Csupán Kószáló tanár úr húzta fel kérdőleg a szemöldökét.

Laci skatulyát szedett elő zsebéből, óvatosan, hogy foglya el ne szökhessen, s megszólalt:

- Egy lucanus servus! Hím! - s mutatta a szarvasbogarat. - Jó lesz a viváriumomba...

Lacinak ugyanis az is volt odahaza. Rovarháza. Kiszuperált akváriumból készítette, azzal a megokolással, hogy tücsköt-bogarat mégiscsak könnyebb beszerezni és a lakásban tartani megfigyelés céljából, mint mondjuk elefántot, amely igen nagy lenne, vagy egeret, amivel viszont az édesanyja képtelen megvalósítani a békés egy szobában élést.

Kószáló tanár úr elégedetten nyugtázta Laci szakszerű magyarázatát, s újfent megállapította, hogy a zoológiai pálya iránti érdeklődés a motorizáció ellenére sem halt ki még a serdülő ifjúságból.

Ám a tanár úr nem sokáig bölcselkedhetett, mert a társaság kezdett élénkebben viselkedni.

Sürgősen tenni kell valamit.

De Kószáló tanár úr sokkal bölcsebb volt annál, semhogy holmi dörgedelmekekkel akarja kordában tartani gyermekeit; már régen rájött arra, jobb, ha a menny dörög és nem a nevelő, hiszen az erejüket próbálgató fiatal csikóknak nem pányvát kell a nyakukba vetni, hanem értelmes feladatok, elfoglaltságok felé kell irányítani futásukat. Lássunk hát neki.

- No, gyerekeim, tanácsot tartunk...

S ő járt elől jó példával.

Letelepedett a hegy púpján, a legalkalmasabb térségen, ahol nem takarták el bokrok a kilátást, a gyerekek pedig szép lassan, félkörben eléje heveredtek. Rájöttek, hogy így látják legjobban a tájat. Amiért voltaképpen fölkapaszkodtak ide.

S a lomberdők talán ősszel a legszebbek. A sárga, a narancs és a piros minden árnyalata tarkítja e fakuló zöldet, s most, tiszta időben a nyári mélykéknél bágyadtabb, őszi ég kupolája borítja be az egészet.

Alant Csobánka község házai, az üdülőtelep. Kiskovácsipuszta, és erdők és erdők, és hegyek és hegyek...

Dani ezért szeretett hegyet, sziklát mászni... Az erőfeszítés jutalma: az ember szeme beihatja a tájat, a haza, a világ egy-egy darabkáját, a színeket, formákat, bámulni való szépségeket.

- Dani, már csak rád várunk, fiam - hangzott a háta mögül, s ő mintegy fölbredve a szépség bűvöletéből, kissé megrázkódott, aztán megfordult s leült. Véletlenül éppen Pille mellé.

- Nos, gyerekeim, fölértünk. Megmászátok. Az újak, a hatodikosok is. S most, hogy megállták a próbát, immár teljes jogú tagok. Érezzétek jól magatokat közöttünk...

- Éljen... éljen... éljen... Jól van, öcskösök! Éljenek a kicsik... - hangzott az inkább udvarias, semmint harsány ováció.

A továbbiakban már minden sokkal csendesebben zajlott le.

Megválasztották a természetjáró szakkör tisztségviselőit. A tanári lelemény jóvoltából ugyancsak sok tisztség volt.

Csupán Borzaskának nem jutott közülük. Még olyan picinyke sem, hogy megtették volna - teszem fel - sípfényesítőnek. Ám Borzaska nem lett volna Borzaska, ha ezt szó nélkül hagyta volna.

- És én? Én mi leszek?

Hosszas tanakodás. Végül Lacinak támadt egy megváltó ötlete.

- Legyen Borzaska a gombafelelős. Átnéz néhány szakkönyvet, azután megállapítja, milyen gombát találtunk útközben, s hazaérve a gombavizsgáló majd ellenőrzi, érti-e a dolgát a társaság saját külön bejáratú gombaszakértője.

Ezt is megszavazták, és a javaslattevő ekkor még nem is sejtette, hogy Borzaskánál alaposabb és ügybuzgóbb gombafelelőst még nem termett a világ.

Úgy tetszett, hogy már mindent elintéztek, amikor Dönci óriási ötletet dobott be a köztudatba. De nemcsak úgy, foghegyről, ahogy más tette volna, ha neki jut eszébe, hanem jó nagy feneket kerítve az egésznek, akár valami diplomata.

Felállt. Megköszörülte a torkát. Körülnézett. S csak ekkor szólalt meg:

- Kedves Zoli bácsi! Kedves srácok! Lenne egy szerény javaslatom. Természetjáró szakosztály meg természetbarát szakkör száz meg egy is akad az országban. Mi viszont, úgy érzem, egyiknél is, másiknál is többek vagyunk. Az egyiknél azzal, hogy nem csupán járjuk a természetet, hanem alaposan, mondhatnám néha tudományos rendszerességgel is megfigyeljük, gyűjtéseinket pedig feldolgozzuk. Vagyis nem maradunk meg egy szaktárgy, mondjuk a földrajz keretében, hanem működésünk több tudományágot is felölel. Ezt viszont jó lenne, ha nevünkben is manifesztnánk...

Igaz ugyan, hogy a társaság nagyobbik fele nem értette, mit jelent a Dönci által oly nagyon hangsúlyozott „manifesztnánk” kifejezés, de azért élénken bólogattak. Dönci elégedetten nyugtázta a helyeslést, s folytatta:

- Úgy vélem, hogy szakkör helyett fel kéne vennünk a társaság elnevezést. S milyen társaság legyünk? Természetkedvelők Társasága? Nem! Természetbarátok Társasága? Nem! Hiszen ezek a nevek nem fejezik ki vizsgálódásainkat, bűvárkódásainkat. Ezért hát úgy vélem, legyünk mi a **TERMÉSZETBÚVÁROK TÁRSASÁGA**.

Dönci fölemelte fejét, hogy lesse a hatást, de ekkor már elsőprő éljenzésben tört ki a gyerekhad. A beszéd és a javasolt név megtette hatását. S már azok a hatodikosok is lelkesen éljeneztek, akik Döncit egy órával ezelőtt még gyávának tartották azért, mert ő kerülő úton

akart a csúcsra feljutni. Mit számít az már, amikor ilyen korszakalkotó, igazán felnőtt javaslat fölött dönthetnek! És ők, saját maguk dönthetnek!

- Éljen! Csatlakozom! - jelentette ki Kószáló tanár úr is, miközben arra gondolt, mindegy, mi a gyerek neve, fő az, hogy erős, egészséges legyen. S az egész család, vagyis a Társaság a magáénak érezte.

Úgy látszott, hogy a hangulatot már nem lehet fokozni. Ám ekkor következett az igazi meglepetés.

- Kedves gyerekek - szólalt meg Kószáló tanár úr. Halk volt és ünnepélyes. Ez ugyanis a lehető legbiztosabb módja annak, hogy hirtelen elcsöndesedjenek mindazok, akik kíváncsiak arra, ami következik. Mindenki kíváncsi volt.

- Tudjátok jól, hogy minden évben vándortáborba megyünk. Ez a jövő nyáron is így lesz. Elmegyünk, mégpedig... szokás szerint... a ti javaslataitok alapján döntjük el, hova... De nemcsak erről van szó! - emelte meg a hangját. - Azt is tudjátok, hogy néha családotul külföldre szoktam utazni nyáron. A jövő nyáron Csehszlovákiába, a Magas-Tátrába készülünk. Azt is tudjátok, hogy a „Kesében”, vagyis Barkas kocsimban a vezetővel együtt nyolc hely van. Mi négyen vagyunk. A feleségem, Pille, Borzaska meg én. Vagyis van még négy üres hely.

Pisszenés nélkül hallgatták; Kószáló tanár úr így folytatta:

- Ez a négy üres hely rátok vár. Pontosabban azokra, akik az év folyamán a legkiválóbbak lesznek közületek. Tanulásban, közös tevékenységben... és az év folyamán saját munkájukkal megkeresik a kempingdíjra és ételmezésre fordítandó ezer-kétezer forintos összeget. A feltételeknek megfelelőek közül együtt, közösen választjuk ki majd azt a négyet, akit méltónak tartotok magatok közül az útra.

A most következő éljenzéstől talán még Csobánka házai is megremegtek odalent a völgyben.

A lelkes természetbúvárok felugráltak, dobogtak, sapkák repültek a levegőbe, indiántáncot jártak, kivéve Tunyogit, aki - minthogy nadrágja még mindig Eta kezében volt - pokrócba csavarva toporgott a többiek között. Rekedt hajószirénaként tört fel torkán az éljen, de legnagyobb bánatára senkit sem vághatott hátba örömeiben, mert akkor lecsúszik a pokróc a lila csíkos gatyáról. Mindegy, az öröm így is öröm.

A bejelentés nem csupán a Társaságnak, hanem Pillének és Borzaskának is meglepetés volt. És Pille úgy érezte, ha kell, még százszor is megmássza az Oszolyt, hogy legyen ereje a havasi túrához.

Csupán Dani nem ugrált, nem kiáltozott. Sápadtan állt, de homlokán kidudorodva lüktettek az erek.

Képzeteiben a Tátra megmászásra váró sziklái jelentek meg, kiszögellésekkel, repedésekkel, barlangokkal és tűhegyes csúcsokkal. S pontosan fel tudta mérni, hogy számára az egyetlen alkalom. Édesanyjával és húgaival csak akkor juthat el, ha már ő keresi meg mindnyájuknak a rávalót, de így... talán... most is eljuthat...

És Talabér Dani izgalmasában harapdálni kezdte a szája szélét. Fogai nyomot hagytak az ajkán, de nem is érezte.

S az általános örömben fel sem tűnt senkinek.

Egyedül Eta vette észre.

HARMADIK FEJEZET

*Nehéz pénzt csinálni! - A halak megférnek az egérrel is - Könnyű a Tunyoginak! -
A „kis nagylányból” pótmama lesz - Dönci elolvad a megtiszteltetéstől,
de szerencsére nem ingyen! - Lázadás a tanár-anya ellen*

Nehéz dolog a pénzcsinálás művészete. A középkori alkimisták olykor egész életüket áldozták az aranycsinálás titkának kutatására, de mindhiába. No persze, amióta a pénzt nem aranyból verik, hanem papírból nyomják, valamivel egyszerűbb a dolog. Az ember munkát vállal, és pénzt keres. Csakhogy ami a felnőtt embernél természetes és mindennapos, az egy általános iskolásnak olykor egyenlő az aranycsinálás titkának keresgélésével.

Nyáron még csak hagyján; a nagyobbak igazgatói engedéllyel vállalhatnak könnyebb munkát, amiért rendes fizetés jár - no de tanév alatt!

Ilyenformán a Természetbúvárok Társasága lelkes tagjainak ugyancsak főhetett a feje, hogyan teljesítik majd Kószáló tanár úr legszigorúbb feltételét.

A tanulás csupán fej és szorgalom kérdése. A Társaság közös munkájában pedig akkor is részt vennének, ha főbenjáró büntetéssel tiltanak. No de az egy-kétezer forint, amit saját munkával kell megkeresni! Ez már igazán cikis!

Elkölteni igazán könnyű, de előteremtteni?!

Ezért aztán nem csoda, ha a természetbúvárok a tízpercekben valahogy mindig összeverődtek. S az összeröffenések soha véget nem érő kérdése így hangzott:

- Hogyan lehet pénzt csinálni?

Az ember ilyenkor persze először a reális lehetőségeket keresi, valamiféle tevékenységet, amit a gyerekmunka is díjazás ellenében végezhet, de ilyen nem sok akad. Papírgyűjtéssel különben sem lehet annyi pénzt összeszedni. Más ötlet kell.

Ekkor kezdenek a lehető legvadabb és leggőzösebb elképzelések előgomolyogni a túlfűtött agykból.

- Alakítsunk cirkuszt, és rendezzünk előadásokat - javasolta Bumbi, az egyik hatodikos.

- Helyes! És Dönci lesz a légtornász! - vágta be valaki, s a korszakalkotó javaslat belefűlt az általános röhögésbe.

- Szervezzünk cipőpucoló brigádot, abban kicsi a konkurrencia - nyögte be egy hetedikos.

Dönci végigmérte a javaslattevőt, és szokásos fennkölt hanghordozásával vette pártfogásába.

- Remek elképzelés! Úgy vélem, az lesz a legcélszerűbb, ha a te cipőd lesz a reklám.

Ekkor mindenki a srác cipőjére nézett. Miután csak a gólya szokta maga alá húzni a lábát, de ő is csak az egyiket tudja egyszerre, megint kitört a röhögés.

Ha azt a rengeteg röhögést palackozni lehetne, s akár csak egy forintért is árusíthatnák üvegjét a búval bélelteknél, minden bizonnyal összejött volna a szükséges pénz.

Sajnos, egyelőre csak javaslatnak és röhögésnek voltak bővíben. Dönci, aki mindenre gondolt, egy ízben diplomáciai tárgyalásokba bocsátkozott Kószáló tanár úrral:

- Zoli bácsi kérem... egy lényegbevágó kérdés...

- Mondd csak...

- Amint tetszik tudni, az iskolában kiterjedt takarékbélyeg-akció folyik...

- Tudom. És?

- Mi, vagyis a takarékosabbja, megtakarított pénzünket így helyezzük el jobb napokra... vagyis az év végére... Gondolom, ez az összeg beszámít a tátrai útra gyűjtendő költségekbe...

Dönci hiába akart körültekintő lenni, a tanár úr nem ugrott be. Válasza nagyon is világos volt:

- Beszámíthat. Az a kérdés, honnan származik. Kaptátok-e, vagy ti kerestétek?

A tanár úr ugyanis pontosan tisztában volt azzal, hogy Dönci fogorvos papája bőkezűen ellátja anyagiakkal egy szem csemetéjét, s az sem esne nehezére, ha nem a Tátrába, hanem a Kaukázusba utaznának. No de nem mindenki él ilyen kedvező anyagi körülmények közt. Daniéknál az anyja keresetéből meg az árvaellátásból három gyereket kell eltartani! De a hetedikesek között akad ötgyermekes családból való is. Igaz, hogy ő a ritka kivétel, a szülőket azonban semmiképp sem terhelheti. Különben pedig tanulják meg a gyermekek - akik közt öten immár végzősök is -, hogy meg kell dolgozniuk az örömeikért.

- Értem, tanár úr - mondta kissé leforrázva Dönci a felvilágosítás után, amit sietett is közölni a többiekkel.

Ezzel a válasszal - úgy rémlett - a hatodikosok helyzete szinte teljesen reménytelenné vált. Hulladékgyűjtésből megkeresni akkora összeget? Szinte lehetetlen! No persze az is igaz, hogy nekik még ezenkívül is két évük van a Természetbúvárok között, és Zoli bácsi hátha jövőre meg azután is kitalál egy ilyen utat. S lehet, hogy éppen az Alpokba!

Most viszont teljesen világos, hogy a hiábavaló, rózsaszínű közös ötletrohamok helyett mindenkinek magának kellett szembenéznie az élet, pontosabban a pénzkereset nehézségeivel.

Először - jó két hét múlva - Börcsök Laci állította meg ez ügyben Kószáló tanár urat.

- Tessék mondani, állattenyésztésből szerzett jövedelem fedezheti-e az utazás költségeit?

Kószáló tanár úr egy pillanatra meghökkent.

- Állattenyésztésből?

- Abból.

- Mi a csuda! Csak nem akarsz nyúlfarmot berendezni? Hiszen ti a lakótelepen laktok.

- A nyolcadik emeleten, Zoli bácsi...

- Hisz épp ez az! Mihez akarnál ott kezdeni?!

- Guppikat tenyészték, tanár úr kérem. Meg xiphophorus hellerit. Már tárgyaltam is egy dísz-állat-kereskedővel, szívesen átvinné a halaimat. Akváriumom és törzstenyészetem van hozzá. Tömegesen tenésztethetném. Igaz, hogy a kereskedő felét sem fizeti érte, mint amennyiért ő árulja, nekem azonban így is megérné. Bár... legszívesebben fehér egereket tenésztének kísérleti célokra, azt azonban édesanyám bizonyára észrevenné takarítás közben.

A tanár úr szíve hirtelen átforrósodott. Eszébe jutott saját gyermekkorát, az első állata - egy dunsztosüvegben tartott levelibéka meg az a sikló, amelyet négy hónapig rejtegetett a könyvespolcán, amíg fény derült létezésére -, s nagyon meg tudta érteni Lacit. Rokon lélek. Egészen bizonyos, hogy biológus, állattenyésztő, kutató vagy hasonló lesz belőle. Még a szokásosnál is barátságosabb volt a hangja, amikor válaszolt.

- Az állattenyésztésből származó jövedelmet természetesen elfogadom. Meg kell dolgoznod érte... S még szerencsés ember is vagy, te Laci, hogy olyasvalamivel keresheted a pénzt, amihez kedved is van. Nem is tudod még, milyen nagy dolog ez, fiam! Sok szerencsét! És ha tanács kell valamihez, akkor csak gyere.

Laci nem ugrálta végig a folyosót örömeiben, nem hívott össze népgyűlést, hogy eldicsekedjék tervével. Inkább arra gondolt, hogy mégiscsak meg kéne csinálnia az egértenyészetet. Ha másutt nem, lent a pincerekeszükben, amit úgysem használnak, hiszen távfűtés van a lakásban. No persze jól záró kettrecekkel kell dolgoznia, nehogy a fehér egerek kiszabaduljanak. Mert ha történetesen előzőnlik a házat, akkor őt a lakók seprűnyéllel meg húsverővel kergetik föl legalábbis a Lomnici-csúcsra.

Laci dolga tehát ekképpen elrendeződött. De ő csak egy volt a tizennyolc rendes és egy kültag közül. Bár Borzaskának és Pillének igazán nem lehetett gondja a pénz előteremtése, hiszen ők családi nyaralásra mennek. Vihogó ezt egyszer Pille tudomására is hozta. Pille megsértődött, és két hétig nem állt szóba a piszkálódóval.

Tunyogi volt talán az egyetlen, aki nem csinált túlságosan nagy gondot a pénz megszerzéséből. Ő már tapasztalatból tudta, hogy nehéz testi munkával bármikor könnyűszerrel lehet jó pénzt keresni.

Ő pedig bírta. Alighanem családi örökség, mert az apja hentes a vágóhídon, százkilencvenkét centi magas és száztizenhat kilós, és Jóska néhány év múlva minden bizonnyal apja nyomdokaiba lép. Hiszen az édesanyja sem éppen törpe. Zöldségesboltot vezet, negyven-ötven kilós ládákat is meg kell emelnie. Jóska, ha teheti, lejár kicsit segíteni. A szállítók, amikor látták, mennyit elbír, már mondták is, hogy sulis után, ha akarja, beveszik őt a brigádba.

No persze az apja erről hallani sem akar.

- Szakmát szerzel, fiam, különben letaglózlak - jelentette ki Tunyogi papa nyomatékosan, amikor Jóska megpendítette neki a dolgot, s hogy ismerkedjen is valamelyikkel, kapásból elszegődttette őt a nyáron Karádi Sándor kőműves kisiparoshoz.

Igaz, itt is csak trógerolni kellett, de kezelhette a betonkeverőt is, rakhatta a követ az úsztatott betonba, sőt azt is megengedték neki, hogy ő rakjon fel egyszer két sor B-30-as falazóblokkot az épülő családi ház falába.

Karádi tatának mindig kell a segédmunkás, akármelyik hétvégén szívesen látja. És órabért fizet. S talán egyszer még azt is megengedi neki, hogy kipróbálja a vakolást, ha nem is a mennyezetben vagy két fal szögletében, de legalább valamilyen eldugott hátsó falon.

S Tunyogi mindig örömmel szemlélte, amint a nyers téglafal a fändliből felcsapott maltertól a simítókanál hatására igazi, szép, sima, nyersmész-szagú fallá változott. Kimondottan szerette a friss falak szagát.

A srácoknak persze nem mondta el, mert még kiröhögnék érte, de akkor is szereti. Kinek mi köze hozzá?

S Tunyogi Jóska nem szólt a suliban senkinek, nem ment oda Kószáló tanár úrhoz sem tanácsot kérni. Fogta magát, egyik este elballagott Karádi tatához, s megkérdezte:

- Sanyi bácsi kérem, kell-e segédmunkás? Mert akkor itt vagyok.

- Helyes... - szuszogott kissé asztmásan az öreg, s hozzátette: - vasárnap reggel hatra. Ez a cím! - És egy cédulát nyomott a kezébe. - De ha szabad szombatos vagy, akkor már szombat reggel jöhetsz...

S még örült is, hogy holmi lassú nyugdíjas vagy iszákos tekergő helyett olyat kap, aki valóban szeret dolgozni.

Többet nem beszéltek. Tunyogi elköszönt, s ezzel az ügyet teljességgel sínre tette.

No persze, könnyű a Tunyoginak, akinek bivalyereje van, de mit kezdjen egy lány, akit sem óriás termettel, sem bivalyerővel nem áldottak meg az égiek?

Eta még a válláig sem ért Tunyogi Jóskának. Igaz, cingár sem volt, inkább kissé zömök. Csípője, mellkasa kiszélesedett, keze ugyan elég kicsinek látszott, de kemény fogása arról tanúskodott, hogy Eta rendszeresen dolgozik. Odahaza rászakadt a háztartásnak legalább fele része. Apja gépkocsivezető a Volánánál, teherkocsin: Kőszegtől egészen Mátészalkáig furikázik. Édesanyja pedig főnővér a Kálmán-kórházban. S miután nővérekben mindig hiány van, a beteg pedig töméntelen, olykor szinte csak vendégségbe jár haza. S Eta jóvoltából ekkor még pihenhet is valamennyit. Eta ugyanis tud mosni, főzni, takarítani, s azt is ő tartja számon, mikor mennyibe kerül a piacon a paradicsom vagy a kelkáposzta. A múltkoriban, amikor a nagyanja fönt volt náluk Mezőtúrról, váltig hangoztatta:

- Hallod, lányom, veled valaki még nagyon jól jár!

Az a valaki azonban még egyáltalán nem bukkant föl a láthatáron, mert Etát eddig még nem legyintette nyakon a szerelem. Szívét teljességgel betöltötték a kicsik, őrsének tagjai.

Odahaza, házimunka közben bőven volt ideje gondolkozni ezen is, azon is. Mostanában azon: mi módon teremthetné elő a tátrai úthoz szükséges összeget.

Hosszú töprengés eredményeként először úgy döntött, takarítást vállal valahol, privátnál, ahol nem tartják őt túl kicsinek és túl fiatalnak. Ám alaposabban utánagondolva rájött, hogy ennek nem örvendének odahaza.

„Nem vagy te arra rászorulva - mondaná az apja, s kirakná a fehérműs szekrény sarkából, a lepedők alól, ahol a pénzt tartják, a négy darab ötszázast, s mellé az utasítást: - Vidd el a tanár úrnak. Te ebből utazol.”

A papa nem értené meg, hogy ez így nincs rendjén. Azt a pénzt neki kell előteremtenie.

S amikor már szinte teljesen tanácstalan volt, eszébe jutott neki is a megváltó ötlet.

A harmadik ház tőlük az óvoda. Odalátott a szobájából. Látta, amint reggel az anyukák hol húzkodva, hol cipelve, hol futva viszik be a csemetéket, s látta azokat is, akik délután késve rohannak az óvodába a gyerekért. Nemegyszer volt tanúja gondterhelt anyai beszélgetéseknek:

- Mit csináljak, ha egyszer termelési értekezlet volt!

- Összeszidott a Margit néni, hogy miattam kell itt rostokolniuk...

- Most meg foghatom a Sanyikát, és mehetünk a közértbe, pedig már majd leragad a szeme. Biztos megint nem aludt délután.

S ezekből a panaszokból jött rá, hogy sokaknak jól jönne, ha valaki elmenne az oviba a piciért, megsétáltatná egy kicsit, s hazavinné. Ez pedig éppen neki való lenne. Szereti a gyerekeket, s tud is velük bánni. S az igazán nem lehet baj, ha egy leendő pótmama még egészen fiatal. Igen ám, de hogyan fogjon hozzá? Érdeklődjön? Hirdetést ragasszon ki a lámpaoszlopokra? Keressen pártfogókat? Az ismerős iránt mindig nagyobb a bizalom. De ki pártfogolhatná őt?

Eta a lehető legegyszerűbb és legegyszerűbb utat választotta. Egyik délután, amikor úgy gondolta, hogy az óvodásokat már lefektették, s az óvónőknek van egy szusszanásnyi idejük, dobogó szívvel nyomta le a közeli lila óvoda ajtaját. A vezető óvónőt kereste. Az egyik dadus útbaigazította: keresse csak Kékesi óvónénit. Az Erzsébet néni. Erősen őszül, arról könnyen megismerni.

Erzsi néni a nagy barna keretes szemüvege mögül vizsla szürke szemmel tekintett az érkezőre.

- Bartalos Eta vagyok - mutatkozott be szerényen a vendég, s látszott rajta, nem tudja, hogyan kezdje.

Erzsi néni viszont hozzászokott, hogy szemüvegéről sokan szigort olvasnak le, s kivált annál kél el a biztatás, aki alighanem kérni jött. De mit? Azt, hogy vegyék fel a kistestvérét? Vagy mit akarhat?

- Ül le, kis nagylány, aztán beszélj - mondta kedvesen. Nagyon kellemes alt hangja volt, olyan, amelyet akár hétszámra is el lehet hallgatni, s a megszólalásából is érződött: szereti az embereket. A „kis nagylányt” pedig különösen szeretettel mondta.

Eta leült, s még mindig kissé zavartan belevágott a közepébe:

- Vezető óvónéni kérem...

- Mondd csak, hogy Erzsi néni.

- Erzsi néni kérem... én azért jöttem, hogy... hogy tessék engem ajánlani olyan anyukáknak, akik este nem tudnak idejében eljönni a gyerekükért. Szívesen sétáltatnám, vagy hazavinném őket... vagy akár hozzánk is... itt lakunk, abban a házban.

Az óvónő mindenre számított, de erre a szokatlan kérésre nem.

- Hogy mondtad, kis nagylány?

Eta elismételte. S ekkor a szemüveg mögül szemébe kulcsolódott a két vizsgáló szürke szem.

- Aztán mondd csak, hogyan jutott ez eszedbe? És miért fontos ez neked?

Eta elejétől végéig elbeszélte. A Természetbúvárokat, Kószáló tanár urat és a szigorú feltételt.

S mire befejezte, az óvónő derűs mosollyal, barátságosan szemlélgette őt.

- Értem, kislányom. De tudod-e, hogy én hivatalból nemigen ajánlgathatok ám gyermekételtatót az anyukáknak... Meg aztán még azt sem tudom, értesz-e a kicsik nyelvén.

- Kisdobosórsöm van... és... és tessék engem kipróbálni!

- No jó. Legyen. Ha neked kisdobosórsőd van, akkor bizonyára tudsz egy csomó kicsinyeknek való játékot is. Írd őket össze, gyere el, mutasd meg nekem, aztán amikor az iskolában délutános vagy, délelőtt egyszer eljössz, s játszol egyet a mi kicsinyeinkkel. Akkor legalább mindannyian megismerünk... Meg addig az osztályfőnököddel is beszélek... Kószáló az igazi neve?

- Ormos. Ormos Zoltán, a Pepita-iskolában...

- Jó. Várlak a játékjavaslatokkal. Aztán ha sikerül... akkor nem bánom, ha ide az óvoda ajtaja mellé teszel ki egy cédulát... és ha az anyukák megkérdeznak, akkor már azt is tudom, mit mondhatok nekik rólad...

- Köszönöm... Köszönöm, Erzsi néni...

S Eta az örömtől feszülő mellel, torkában egy kis nyomást érezve lépett ki a Kékesi óvónéni szobájából.

A vezető óvónő pedig elmosolyodott. Bizonyosra vette, hogy jó néhány időzavarral küszködő anyuka nagyon jól jár majd a főváros alighanem legfiatalabb pótmamájával.

Désy Ödön, vagyis Dönci nehéz helyzetbe került. Ő, akinek megtakarított pénze volt saját nevében, takarékbetétkönyvben, teljesen tanácstalan volt, hogyan is csinálhatna saját munkájából pénzt.

Az, hogy segéd munkásnak menjen, fel sem merült benne. Tanítványokat vállalhatna - bár akkor csökkentenie kéne a különémet óraszámát meg az olvasást -, de a gyengébb tanulók korrepetálásából nehezen jönne össze a szükséges összeg. Már arra is gondolt, hogy valamilyen szakcikket kéne írnia vagy egyszerűen csak újságcikket, de pontosan tudta, ehhez igen kevés még az ő - osztálytársaihoz viszonyítva sok - tudása is. Különben pedig még az egyetem végzett újságírók vagy fiatal kutatók is csak igen szerény és rövid kis publikációkkal kezdik.

Legjobb esetben is hét-nyolc év, mire oda eljuthatnék - állapította meg, s egyre reménytelenebbnek érezte helyzetét. Pedig pontosan tudta, hogy az útiterv összeállításánál, a Tátráról összegyűjtendő előzetes tudnivalók rendszerezésénél négyen sem végeznének annyit, mint ő.

Hiába, Döncinek is rá kellett döbennie arra, hogy míg fizikai munkával viszonylag hamar kereshet pénzt az ember, szellemi tevékenységért csak sok tanulás árán, későn juthat kézzelfogható anyagiakhoz. A tudományért, úgy látszik, áldozni kell. S az áldozatok itt kezdődnek.

S azután - igazán véletlen szerencse! - éppen a tudomány sietett leendő művelőjének segítségére.

Dönci apjának fogorvosi rendelőjébe sokan jártak. Désy Elek ugyanis jó kezű s ráadásul divatos fogorvos volt. Páciensei közt színészek, újságírók, egyetemi oktatók, tudományos kutatók is akadtak. Egymásnak ajánlgatták az aranykezű doktort, akinél még várakozni sem kell túl sokat, mert asszisztensnője telefonon időre egyeztetve rendeli oda őket. Negyedóra, húsz perc múlva mindenkire rákerült a sor. Addig pedig ki lehetett cserélni a legújabb színházi pletykákat, jött beszélgetőpartner egy-egy tudományos probléma, érdekes újdonság, ankét vagy szimpozion kommentálására.

Dönci módfelett várta a rendeléseket. Önként vállalt szolgálata volt, hogy ő eresztette be az előszobáig a csengetőket, a nőknek és az idősebbeknek még a kabátját is lesegítette; a hallból kialakított váróban eléjük tette az újságokat, vagyis igyekezett magát hasznossá tenni, csak hogy mentől tovább ottmaradhasson.

Sok kiváló tudós embert megismert így, s nagyon élvezte a néha egészen magasröptű eszmecseréket. Aki ugyanis nem fogfájással s nem húzásra jött, csak kezelésre, az felszabadultabb, beszédesebb. Főként, ha tömés előtt már az ideget is kiölték fogából.

A páciensek megszokták a készséges, értelmes gyereket, néha, más partner híján még szóba is ereszkedtek vele. S Dönci tudott érdekesen és kellő kíváncsisággal kérdezni.

Csütörtökön Bárándy professzor félórával a rendelés előtt érkezett. A papa még nem jött haza a Stomatológiai Intézetből, ahol dolgozott, nem volt itt az asszisztensnő sem, csupán Dönci. Beeresztette a professzort - aki voltaképpen még csak docens volt, de elvárta, hogy professzor úrnak szólítsák.

- Korán tetszett érkezni, professzor úr... - jegyezte meg Dönci.

- Tudom, fiam... De erre volt dolgom, és van nálam munka. Nem vész kárba az idő.

Azzal elegáns fekete bőrtáskájából nyomdai kefelevonatot szedett elő, lerakta a dohányzóasztalra, elővette négyszínű golyóstollát, majd olvasni kezdte a szöveget, s közben papírszeletekre szavakat, számokat jegyzetelt ki.

Dönci kíváncsian nézte egy darabig, majd nem állhatta meg szó nélkül:

- Elnézést a zavarásért, de mit csinál a professzor úr?

- Hogy mit? - nézett fel Bárándy. - Tárgymutatót. Tudod, mi az?

- Hogyne. Tudományos munkáknál még azt is feltüntetik néha, hogy melyik fontos címszó melyik oldalon vagy oldalakon fordul elő... s ezt a professzor úr maga csinálja? - csodálkozott a fiú. - Hiszen ez teljesen gépies munka. Csak figyelem kell hozzá.

- Úgy van! - S a professzor érdeklődéssel nézett a fiúra. - Luxus, ha az ember maga csinálja, de sürgős. A nyomda nem várhat. Most éppen nincs kéznél olyan tanítványom, akire rábízhatnám.

Dönci maga sem tudta, honnan vette a bátorságot, de valahogy kibukott a száján:

- Én szívesen megcsinálnám... - jelentette ki, majd szinte meghökkenve saját javaslatától, szerényen takarodót fűjt. - No persze, én ehhez még túl fiatal vagyok... és...

- Várj csak, fiam! - szakította félbe a professzor. - Éppen te mondtad az imént, hogy ez olyan gépies munka, amihez csak figyelem szükséges. Te értelmes gyerek vagy... és... végeredményben miért ne segíthetnél? Megtanítalak a módjára, igazán egyszerű, aztán két-három oldalt megcsinálsz próbának...

- Óóó, professzor úr! - nyögte a megtiszteltetéstől reszkető hangon a különben magabiztos Dönci. Tán még a tulajdon édesanyja sem ismert volna most rá tudálékos fiacskájára.

S a professzor maga mellé ültette őt.

Néhány perc múlva már tökéletesen értette a munkamódszert.

A professzor ekkor rábízta, hogy három oldalt csináljon meg próbaképpen.

Mire az apja hazajött, hogy megkezdje a rendelést, a professzor már ellenőrizte is Dönci munkáját.

- Rendben. Hibátlan.

S máris döntött.

- Rád bízom. De csupán öt napod van rá. A nyomda várja a levonatot. És még a gépirónőnek is oda kell adnom. Épp ezért nagyon olvashatóan kérem. Természetesen honorállak is érte...

- De professzor úr! Hogy gondolja?! Én igazán csak szívességből... és a megtiszteltetés... - mondogatta, s valóban, az anyagiak miatt gondban levő Döncinek egy pillanatra sem jutott eszébe, hogy a tárgymutatóval még pénzt is kereshet.

Ám a professzor nem tűrt ellenvetést.

- Dolgozol velem, ezért fizetség jár. Nekem ez komoly segítség. Azalatt én más, fontosabb munkát végezhetek.

- De igazán én nem azért... - kezdte ismét a fiú, ám a professzor szigorúan nézett rá.

- Itt hagyom és honorálok, vagy pedig viszem...

S Dönci, akinek ez lett volna életében az első pénzt jövedelmező, igazi munkája, kissé röstelkedve, ám az erőszaknak engedve mondta:

- Tessék itt hagyni.

S csak amikor Bárándy már bement a rendelőbe, s a fűrógép sivítása hallatszott ki bentről, akkor fogta fel igazán Dönci, mekkora nagy lépést tett meg ma délután az annyira áhított közös tátrai út felé.

Ormosék Pestújhelyen laktak, kertés családi házban. Pontosabban inkább fél házban, amelyet a nagyszülők szobakonyha-kamrás háza mellé épített annak idején a családi összefogás, hogy az összeházasodott két fiatal tanárnak legyen fedél a feje fölött. Zoltánból azóta „Kószáló tanár úr” lett, az egykori vékony kis Bozó Mártiból, a kémia szakosból pedig a Gyógyszergyár kutatási osztályának vezetője. Ott helyezkedett el tanári diplomájával, mert a gyárnak voltak gyermekintézményei, s kellett a bölcsőde meg az óvoda a gyermekeknek.

Az egykori egy szoba komfortos házikót már rég kinőtték, ahogy a gyerekek cseperedtek, a szobát kettéválasztotta, hogy legyen a szülőknek, jusson a gyerekeknek is, de tovább már nem lehetett terjeszkedni. Igaz, még építhettek volna karámnnyi szobát a tetőtérbe is, de az újabb építést már nem engedélyezte a tanács. A házat ugyanis rövidesen lebontják. Alig egy-két év, és erre vezet be az új miskolci főút vonal.

Ezért nem engedélyezték a garázsépítést sem, s így történetünk egyik leendő főszereplője, a tanár úr „Kese” becenévre hallgató gépkocsija ott állt a kertben egy lebetonozott térségen, a négy vascsőre szerelt hullámlemez tető alatt.

A tanár úr bármelyik tanítványa jobb körülmények között lakott az új lakótelepen; őrájuk is igazán ráférne már, hogy ne szorongjanak ennyire.

Csupán Pille várta rettegve azt a napot, amikor el kell költözniük a pestújhelyi házból.

Nem a házat sajnálta, hanem a kertet.

Nem is kert volt ez, hanem szinte miniarborétum.

Úgy kezdődött, hogy amerre gyermekkorukban jártak, onnan Pille hozott valamilyen gyökeres növényt. Helyet készített neki, elültette, s az vagy megmaradt, vagy kipusztult.

Az évek során - ahogy a telepítés szakszerűsödött - egyre többféle növényvel telt meg a kert.

Volt itt a kankalintól a kánya-harangvirágig, a törpe írisztől az őszi kikericsig sok minden. Itt virágzott az a buddleiabokor is, amelyikre annyira szeretnek rászállni a lepkék. Ezt akkor ültette nagyanyja, amikor Judit született. Mire hároméves lett, a lila virágokra odagyűltek a lepkék, s a kislány ott tapsikolt körülöttük: „Nédd! Pille! Pille!” - kiáltotta, s ekkor ragadt rajta a Pille név is.

Nem, ezt a sok emléket, sok munkát és sok örömet nem lehet csak úgy otthagyni. Azért, mert út épül, és kell a terület. Erre, úgy látszik, azok, akik az utakat építik, nem gondolnak. Vagy: gondolnak, de mégsem tehetnek mást.

Pille az őszi munkát végezte a kertben. Gereblyézte a leveleket, ásott, kapált, s betakarta a szomszéd fala mellett védett helyen álló fügebokrai tövét. Közben újból és újból elhatározta, hogy igen, ma lesz a napja, szól apunak. Szól neki, mert az mégsem járja, hogy ők...

Éppen itt tartott már ki tudja hányadszor, amikor Kószáló tanár úr megérkezett. Borzaska hátul ült a ház mögött, az őszi napsütésben, s éppen a Búvár zsebkönyvek vadállatokat ismertető izgalmas kötetét falta. Ha valaki mögé állt volna, láthatná, hogy éppen a medvenyomok lenyomatát tanulmányozza a színes ábrán.

- De szorgalmas az én lányom - állt meg atyai büszkeséggel a tanár úr Pille mellett.

Pille pedig - most vagy soha! - nekibuzdulásában, mielőtt még megesett volna a szokásos köszöntő puszi, halkán, de igen szemrehányóan mondta:

- De igazságtalan az én apukám!

A tanár úr majd lehuppant egy örökzöld juliánborbolyabokorra, ami pedig nem lett volna túlságosan célszerű, ugyanis a szóban forgó bokor örökzöld levelei alatt alattomos tüskék meredeztek.

- Tessék? Ez a fogadjisten? - mondta tettetett haraggal, de Pillének mos nem volt tréfálni való kedve.

- Igenis, apa, igazságtalan vagy. Mert én meg Borzaska ingyen mehetünk a Tátrába, vagyis hogy te fizeted nekünk, de a többieknek meg kell rá keresniük a pénzt. Pedig biztos, hogy az ő szüleik is hozzájárulnának...

A tanár úr erre kénytelen volt körmönfont pedagógiai magyarázatokba fogni, melynek lényege az volt, hogy a szülők igazán nem terhelhetők mértéken felül, meg hogy nekik családi nyaralás, a többieknek jutalom és így tovább, és így tovább.

Ám Pillét mindez nem győzte meg.

- Rendben, apu, de ha a többieknek meg kell keresniük rá a pénzt, én sem akarok kivétel lenni! Én is meg akarom keresni az útravalót! Különben el sem megyek!

A szelíd kislány nagy nekipirulásában kezdett hasonlítani valami harcias ókori amazonra, aki éppen csatára tüzeli magát.

S Kószáló tanár úr, a gyerekek bálványa és atyai jó barátja, szóhoz sem jutott.

De ez még nem volt minden.

- Én is meg akarom keresni! - hangzott indiánüvöltéssel a ház mögül, majd előkerült Borzaska, akinek különös tehetsége volt ahhoz, hogy olvasás közben pontosan nyomon kísérje, ami körülötte történik.

- De... de gyerekeim! - védekezett a jobb sorsra érdemes tanár-anya. - Miért ez a nagy felbuzdulás?

- Hogy miért?! - támadott teljes vértetben Pille. - Azért, mert nem igazságos, hogy az egyiknek dolgoznia kell, a másoknak nem.

- Bizony! - helyeselt Borzaska is.

- De kislányom... - próbált időt és érveket nyerni Kószáló tanár úr. Pille azonban még nem fejezte be.

- Különben is, apu, nekem mondják, a srácok, hogy: „Hja, jó egyeseknek, mert őket az apukájuk viszi!”

- Ezt mondják?

- Van, aki mondta!

- Ki mondta?! De különben is, nem vagyok rá kíváncsi, ki volt az... nem akarok rá haragudni...

S ez igazán szép volt Kószáló tanár úrtól. De pillanatnyilag senki sem volt, aki értékelje.

- Úgysem mondanám - tette hozzá a lánya.

- Helyes!

Csend lett. A pestújhelyi csata első része ezzel befejeződött.

Kis szünet. Majd Kószáló tanár úr akarta felderíteni a terepet.

- És mondd, édes lányom, mégiscsak hogy képzeled te azt a pénzkeresetet?

Pille alighanem felkészült már erre a kérdésre.

- Egyszerűen. Ott, az egynyári virágok helyén készíték egy melegágyat, tavasszal paradicsom-, paprika-, karalábé- meg virágpalántákat termelnek, kiviszem a piacra, és kész... Tudod, apu, mennyire veszik...

- Hm... - hangzott az atyai válasz, de ekkor megszólaltak a segédcsoportok:

- Én leszek a kikiáltó. Palántát vegyenek! Palántát vegyenek! - S biztatóan nézett nővérére. - De azért gyomlálni is segíték.

S amikor meglátta annak kissé kételkedő tekintetét, fogadalomtételre emelte ujjait.

- Kisdobos-beccszavamra!

- No jó! Próbáljátok meg... - adta föl a küzdelmet az ostromlott tanár-anya - de azért engedjétek meg, hogy ha nem jönne össze az egész pénz...

- Nyugodj meg, apu, összejön - bizonygatta a fanatikusok hitével Pille, Borzaska pedig nagyvonalúan legyintett.

- De még mennyire, hogy összejön!

S Kószáló tanár úr legyőzve, ám korántsem leforrázva visszavonult a leendő palántatermelők szövetsége seregei elől a konyha irányába. S érdekes, hogy a vesztes fél - amikor legyőzői szemének keresztüztüzből kikerült - megfutamodóhoz igazán nem illő büszke elégedettséggel elmosolyodott...

NEGYEDIK FEJEZET

*Vágyak és valóság - Rossz apa nélkül - Vendég a láthatáron - Anyu gyanússá válik
- Amikor a kitűnő földrajzos bezúg - Vallani nehéz - Az idegen férfi - Anya és fia*

A vágyak hosszú szárnyát az élet gondjai nyesegetik. A röpnit kívánót körülhálózzák a körülményei.

Így esett, hogy az, aki talán a legjobban áhította a tátrai utazást, a legmesszebbre került tőle.

Talabér Daninak határozottan balszerencséje volt. Pedig milyen erős elhatározással ment haza az Oszolyról azon a szeptemberi vasárnapon. S legalább éjfélig le sem feküdt.

Tehette, mert külön szobája volt. Egyik szoba az édesanyjáé, a másik a húgaié: Emeséé és Zitáé, a harmadik az övé. Valamikor régen apu szobája volt. Íróasztal, könyvszekrény, heverő, rajzasztal.

Amikor apu halála után hazajöttek az iraki kiküldetésből, Dani örökölte. Édesanyja át akarta rendezni, de a fiú nem engedte. Maradjon úgy, amilyen akkor volt, amikor még élt az édesapja. Csak az íróasztal fiókjaiba költöztek be Dani tanszerei, s a könyvespolc alakult át társbérletté, ahol megfértek egymás mellett Vadölő, Winnetou, Hemingway, Kafka, a lexikonok és az építészeti szakkönyvek. S az íróasztal lapjára került egy kis álló fényképtartó, amelyből apu tekintett rá, valahányszor leült dolgozni.

Apja fia volt. Nemcsak külsőre hasonlított rá, hanem a természete is. Apu is szűkszavú volt, de mintha olvasni tudott volna a gondolatokban, mindig a legfontosabbra válaszolt, mindig abban segített, ami a leglényegesebb volt.

Alighanem a hegyek szeretetét is tőle örökölte. Már kiskorában - amikor még egyedüli gyerek volt, s nem volt kocsijuk sem - elmehetett néha apjával a hegyekbe. S amikor már kilencéves volt, és sziklás terepen is kapaszkodtak, olykor-olykor egy-egy pihenőnél megálltak, apja megszólalt:

- No fiam, most nézegessünk együtt.

S fölfedeztek a magasból egy-egy völgyet, patakot, érdekes fát, házat, vagy lesték olykor a vércsék körözését s hirtelen alázuhanását az emberszemmel láthatatlan zsákmányra.

De hol van már az?

A köd rászítál az emlékekre, akár az őszi hegyekre. S apa nélkül nemcsak az anyának nehéz, érzi azt a hirtelen növésnek induló, nyersebbé, ingerlékenyebbé, türelmetlenebbé váló fiú is. Nagyon érzi. A hiányt is, a kötelességeket, a terheket is.

Főleg most szeptember óta érzi nagyon.

Zita húga - aki negyedik - nem kapott helyet a napköziben, csak az első osztályos Emese. Ő viszont három hét múltán állandóan sírógörcsöt kapott Ottília nénitől, a napközis tanártól, aki szemüveges vénkisasszony volt, s úgy pattogott, hogy attól egy érzékenyebb idegzetű gyermeknek előbb-utóbb valóban pszichológus kezére kell kerülnie.

Szakasztott úgy, mint Emese. S a tanács: vegyék ki a napköziből.

Danira tehát rászakadt két kishúgának minden gondja. Iskolába indítás, ebéd melegítése, ha édesanyja előző este tudott főzni; a Pajtás étteremben ebédeltetés, ha nem tudott főzni; délután a segítés, a házi feladatok ellenőrzése s a saját, egyre fokozódó tanulnivalója.

Még a bringáját is jó, ha hetenként egyszer elő tudta venni a kerékpártárolóból. Bár akkor is csak úgy karikázhatott, hogy fél szeme ott volt a játszótéren a hűgáin.

Zokszót nem ejtett. Sem otthon, sem az iskolában. Nem akarta édesanyja helyzetét nehezíteni, hiszen neki igazán kijutott. Már negyedik éve él egyes-egyedül, három gyerekkel. Külkereskedelmi levelező - angol-francia nyelvű -, s olykor még egy kis maszek szakfordítást is hoz haza, hogy megkeresse az új kabátra-, farmerre- vagy nyaralásraivalót. S mindemellet milyen türelmes! Dani nagyon csodálta érte. Pedig bizonyos, hogy őrlődik, néha sír is, ha nem látják, de nem mutatja. Viszont épp a harmincharmadik születésnapján fedezte fel Dani, hogy anyjának megjelentek az első ősz hajszálai. Azok árulkodtak arról is, amiről Talabérné hallgatott.

Október elején mégis történt valami, ami miatt az anya és fia közötti egyensúlyi helyzet megváltozott.

Egyik este vacsora közben az édesanyja mosolyogva mondta a gyerekeknek:

- Képzeljétek, holnap este látogatónk lesz.

A kijelentés egy pillanat alatt felcsiholta az érdeklődést, hiszen magukban éltek, baráti kör nélkül, csupán egy-egy vidéki rokon jelentett évente egyszer-kétszer némi változatosságot az életükben.

- Ki? Ki jön hozzánk? Ki lesz a vendég? - záporoztak a kérdések.

Az anya a lehető legtermészetesebben mondta:

- Ó, nehogy azt higgyétek, hogy valami különös vendég, csupán a Béla bácsit hívtam meg vacsorára. Tudjátok, olyan egyedül van, amióta Zsuzsa nénit eltemette. Hiszen még gyereke sincs neki. Gondoltam, hátha nálunk fölvidul egy kicsit. De azért kérlek... főleg téged, Emese... hogy nem muszáj azért rögtön a hátára kapaszkodnod, és a babádnak is inkább a pajtásaid között keressél apukát, mert Béla bácsi azt hiszem már régen babázhatott...

Zita és Emese annyira fölleskesült a vendégvárásban, hogy zúgolódás nélkül rendbe rakták szobájukat, s megígérték, holnap délután sem csinálnak csatateret, nehogy az anyunak szégyenkeznie kelljen rendetlen gyermekei miatt.

Csak Dani nem osztozott az általános lelkesedésben. Bevonult szobájába - s ami nála ritkán fordul elő -, végigvágta magát a heverőjén. Töprengett.

Miért jön hozzájuk az az ember? Miért hívta meg őt az anyu? Talán azért, mert...?

Küszködött a gondolat ellen, úgy érezte, bemocskolná vele az anyját, de a gondolat bújócskázni kezdett benne. Elhessegette maga elől, ám akkor hátul, a tarkóján kopogott, s agyába osonva kezdett újból kísértetni.

Később már annyira elhatalmasodott rajta a gondolat, hogy mozaikokból próbálta - detektív módjára - kinyomozni, mi lappanghat a meghívás mögött.

Bentről, az iskolából tudta, hogy a lányok, ha éppen nagyon teszik magukat valakinek, akkor ez kapásból meglátszik az öltözködésükön, a hajukon, a viselkedésükön, még akkor is, amikor a kiszemelt ott sincs. Amikor ott van, akkor újabb jelek is mutatkoznak. Mozdulatok, pillantások, szavak árulkodnak arról, hogy valami készül. Érik a kapcsolat két ember között.

Megpróbált visszaemlékezni, történt-e anyu öltözködésében, magatartásában az utóbbi időben valami változás, valami fordulat. Bárhogy is erőltette emlékezetét, nem talált semmi jelet. Anyu mindig csinos volt, mindig adott magára, rendszeren öltözött, haja mindig ápolt volt, és -

ez valószínűleg fontos támpont - mindig idejében ért haza munkájából, soha nem késett. No persze, együtt dolgoznak.

Azzal az emberrel már találkozott is, amikor a húgait kísérte be tavaly a Téli-ünnepségre. Akkor még élt a felesége, de kórházban volt. Nemsokára rá halt meg. Édesanyja említette is neki.

De miért hívta őt meg anyu? Igazán nem kellett volna... Vagy mégis? Tényleg csak azért, mert egyedül van?... És az anyu, ő talán nincsen egyedül? Nincsen! Anyunak itt vannak ők, hárman! Igenis, itt vannak ők!

Tán maga sem tudta, de önkéntelenül úgy ökölbe szorult a keze, hogy az erős szorítástól egészen elfehéredett.

Ekkor értek el hozzá anyuék a takarítással. Rányitották az ajtót, és Emese rögtön rá is ugrott, harsányan rikoltva:

- Kicsi a rakás!

Zita viszont a komolykodó csitrik undokságával ripakodott rá:

- Hogy képzeled?! Te lustálkodsz, amíg mi dolgozunk?!

Meg sem mozdult.

Édesanyja nem rendezett jelenetet, amiért fekszik. Villanásnyi meglepődés tükröződött tekintetében, a homloka kicsit elborult, de csak ennyit mondott:

- Danikám, kérlek...

- Tessék... - nézett oda, s hangjában némi támadó él csendült.

- Szeretnénk egy kicsit összetakarítani...

Erre fölült, de csak úgy foghegyről odavetette:

- Minek? Mire jó az?!

- Tudod jól. Vendégünk lesz.

Erre fölállt, de megvonta vállát, s csak ennyit felelt:

- Felőlem. De kár. Itt - nézett körül - minden úgy jó, ahogy van.

Húgai ekkor anyura néztek, hiszen ez a hang eddig nem volt náluk szokásos. S nem is a szöveg volt vérlázító, hanem a modor volt bántóan nyers.

Az édesanya hirtelen előrelépett, aztán megállt, nézett egy darabig, majd megfordult, s csak ennyit mondott halkán és nyugodtan:

- Gyertek, kislányok. Nála nem takarítunk.

Így mondta: „nála”. És nem úgy, hogy „Daninál”.

Kimentek.

Ám anyu az ajtóból még visszanézett, s nagyon halkán, inkább csak lehelte, mint mondta:

- Sajnálom...

És becsukódott az ajtó.

De az a halkán odalehelt „sajnálom” az itt maradt. Szúrt és égetett. Beledöfött Daniba, elgyengítette, s a fiú ott feküdt hason, fejét a heverő szövetébe fúrva, s szájával jobb öklét harapta, hogy el ne eredjenek könnyei.

Arra ébredt fel, hogy anyu ott áll az ajtóban, lefekvésre készen; hálóingben, pongyolában, s szelíden odaszól neki:

- Mi az, Dani, te ma nem akarsz lefeküdni?

Riadtan tekintett az asztalon álló ébresztőórára. Háromnegyed tizenkettőt mutatott.

- De... de... rögtön lefekszem - hebegte zavartan, mint akit rajtakaptak, de anyu tapintatos volt.

- Jó éjszakát! - mondta, s behúzta maga után az ajtót. Dani ismét az órára pillantott, azután édesapja fényképén állt meg a tekintete. Szinte csak meg nem szólalt, ahogy ránézett halk, bensőséges szeretettel, ahogy csak apu tudott nézni. Dani rimánkodott volna neki, hogy segítsen, adjon tanácsot, de a holt papír néma marad, hiába faggatják.

Lassan megágyazott, de sokáig nem tudott elaludni. Azután később mindenféle zagyvaságokat álmodott össze. Béla bácsi rontott be a szobájába karddal hadonászva, s egyre csak ordította:

- Ki innen! Ki innen, ha mondom!

Ő menekülni kezdett előle, aztán hozzávágta a párnát. Az felhasadt, a toll szállingózni kezdett, de az az ember ott csörtetett a nyomában, s nem hagyta abba a kiáltozást:

- Ez az én szobám! Ki innen!

Azután sikerült neki leráznia a párnát a kadról, amely egyre közelebb és közelebb ért hozzá. Amikor már egészen beszorította a falhoz, hirtelen mozdulattal maga elé kapta az asztról a fényképet, és felsikoltott:

- Apu, segíts!!!

Ám a kard abban a pillanatban döfött, ő pedig összeesett.

...Heverője mellett, a földön ocsúdott fel. Egészen csatakos volt a pizsamája. Vacogott. Visszabújt az ágyba. De nem tudott elaludni. Csupán akkor kezdte el kerülgetni az álmot, amikor már besettenkedett az elsötétítő függöny résén az első reggeli napsugár. Bágyadtan hasított be a sötétségbe, hirdetvén, lassan kelni kell, mert itt a reggel.

Aznap az iskolában bezúgott. És éppen földrajzból. A Kószálónál. Pont ő. Egy természet-búvár.

Pedig Kószálóban minden jóindulat megvolt. Úgy adta a segítő kérdéseket, mint apa a hülye gyerekének, hogy kihúzza őt a pácból. Még akkor is süketnek mutatkozott, amikor Dönci szemérmetlen hangossággal súgott.

- Nem... Nem... Nem tudom... Tessék?...

Ennyi jött ki belőle, több nem.

Az osztály dermedten nézte, hiszen Dönci után ő volt a legjobb földrajzos. S a dagira igazán nem lehetett egy rossz szót sem szólani. Mindent kockáztatva igyekezett kihúzni a slamasz-tikából egyetlen komoly versenytársát.

Mindhiába.

A Talabér ezen az órán tisztára süket volt. Az agya pedig begyepesedett, mint valami avar korabeli halomsír. Végre elhangzott a megváltó felszólítás:

- Ne kínozzuk egymást tovább. Leülhetsz.

Úgy huppant le a padba, hogy az fájdalmasat reccsent. Az egész osztály felkapta a fejét. Csak Dani nem vett észre semmit.

Szünetben Kószáló odahívta magához, s félrevonult vele a folyosó szegletébe.

- Mi van veled, Dani fiam? Beteg vagy?

- Nem. Nem, tanár úr kérem...

- Történt valami?

- Semmi... semmi sem történt...

- Hát akkor? Valami csak van, mert te nem szoktál ilyen lenni. Te akkor sem tudtál semmit felelni, amikor már rég nem a mostani leckét kérdeztem tőled, hanem azt, amiből már kismillió jelest kaptál, az ember csak akkor viselkedik így, ha teljesen dekoncentrált... És te ma az voltál.

- Az voltam...

- Nemcsak voltál, vagy is, gépiesen felelsz, de gondolkozni... édes fiam, gondolkozni nem tudsz... Vagy pedig csakis egy valamire koncentrálsz.

- Lehet, tanár úr kérem... - felelte Dani fásultan, s ebben a fásult feleletben kissé az is benne volt, hogy minek őt faggatni, hagyják őt békében... magának... magával...

Ha Ormos Zoltán afféle unott rutin-tanár lett volna, minden bizonnyal elengedi a fiút, talán még fel is rója neki valahová a „nyegleséget”, ám Kószáló tanár úr vérbeli nevelő volt. S az az elégtelen, amit a többiek miatt és Dani feleletének értékeképpen berótt a noteszébe, csöppet sem izgatta. A jegyeket könnyen ki lehet javítani. Viszont Dani viselkedése, pontosabban összeesése, apátiába zuhanása annál inkább aggasztotta. Tudta jól, hogy a kamaszkorban akadnak hirtelen megingások, váratlan válságok. De mi válthatta ki? És hogyan lehetne segíteni?

Hosszan nézte a fiút. Aztán csöndesen így szólt:

- Dani fiam, mondd csak, miért nem vagy most őszinte hozzám?

A fiú ekkor fölnézett rá, s tekintetében egy pillanatra mintha villant volna valami.

- Csalódtál te már bennem valamikor?

- Nem... - szakadt ki Daniból -, még soha... Zoli bácsi...

Így mondta: „Zoli bácsi”, s nem azt, hogy „tanár úr”.

- Akkor miért nem mondod el?

- Mert... - kezdte volna el, de hirtelen megbénult a nyelve.

- Mert?... - segítette őt a tanár.

Hiába. Nem nyílt ki a zsilip. S Kószáló tanár úr nem akarta tovább erőltetni.

- Jól van, Dani fiam... ha nehezedre esik elmondani, akkor ne mondd... de ha úgy gondolsz, hogy segítségre van szükséged, engem megtalálsz... Bármikor... Akár itt bent, akár odahaza. Tudod, hogy hol lakunk...

Dani csak bólintott rá, de még annyit sem tudott mondani, hogy „igen”, mert könnyek tódultak a szemébe.

A tanár észrevette, de nem mutatta, hanem megfordult, hogy a fiúnak ne kelljen a szeméből megeredő égő patakat szégyellnie.

Dani pedig lopva letörölte, nehogy a srácok észrevegyék. De a patak most már nem kívül, belül égetett tovább.

Miért is nem szoltam?... Miért nem kértem tanácsot?... Zoli bácsi bizonyára meg tudná mondani... hiszen ő... ő majdnem olyan, mint apu volt.

Valóban volt köztük hasonlóság. Nem külső, belső. S ezt nem látja, hanem érzi az ember.

Ó, mért is nem mertem tanácsot kérni? Pedig vannak dolgok, amikre csak a felnőttek tudják a választ. Mért hívja meg anyu azt az embert?... Hiszen ezzel megcsalja apu! És minket is! Vagy joga van hozzá? Nem, az nem lehet!... Az az ember idegen!... És mit tegyek, ha mégis történne valami közte és anyu között... Nem, ez teljesen képtelenség...

És hogyan is beszélhetnék minderről?... Még Zoli bácsinak is?... Hiszen ez olyan, mint amikor az ember levetkőzik teljesen meztelenre, áll pucéron és védtelenül, és bámulják... De ki segíthet rajtam?... És mi következik még?...

A következő órájuk matek volt. Fölállt, és elkéredzkedett Petritől azzal, hogy szédül, rosszul érzi magát, elmegy orvoshoz.

Petri ránézett, látta, hogy falfehér, elengedte.

Fogta a táskáját, ment.

A telepen őszi szél kergette a hullott sárga leveleket, vacogtak a sáv- és pontházak betontömbjei, a napot felhők kergették, egyik takaró alól a másik alá.

Dani didergett.

Nem ment el az orvoshoz. Nem az a baja.

Hazament.

Járkált a lakásban.

Délben megjöttek a kicsik, elvitte őket a Pajtásba ebédelni. Anyjuk ma nem főzött, hogy ne legyen ott a konyhában a mosatlan edény.

Persze, zavarná a „vendéget”.

Emese még a szokásosnál is beszédesebb volt, s egész délután a „Béla bácsit” nyegegte.

Dani hallgatta egy darabig, aztán ráförmedt:

- Csönd! Elég volt!

Emese nem értette, mi volt elég, de látta bátyjának haragos arckifejezését, hallotta az ordítását, s ez elég volt neki is. Ottília néni kiabálása jutott az eszébe, és sírni kezdett.

Dani először csak bámult rá, azután elszégyellte magát, majd haraggal fordult a saját kiállhatatlansága ellen, de hiába. Ami ott bent történik, az nem létezik. Azzal nem lehet megvigasztalni egy zokogó hatéves kislányt.

Még az a szerencse, hogy Emese idővel belefáradt.

Csend lett. Senki sem kérdezett semmit, csak a kis Zita jegyezte meg:

- Mit állsz itt?! Hagyj bennünket, te undok!

Kiment a szobájukból, be a magáéba.

Nem tudott tanulni.

Az óra mutatója pedig könyörtelenül kúszott előre.

Csengetés.

Anyu jött meg.

A lányok boldogan szaladtak eléje. Meg voltak mentve. Emese még árulkodott is, hogy „Dani kiabált velem”. Anyu nem szólt semmit. De érezhetően lelohadt a megérkezésekor még sugárzó öröme.

Dani legszívesebben pofon vágta volna magát; de hiába, nem tudott más lenni, mint amilyen volt.

Anyja bejött hozzá, s halkán, hogy a kicsik ne hallják, mondta:

- Danikám... egyszer jön hozzánk vendég... boldogan készül, próbálj meg, fiam, egy kicsit viselkedni...

S aggódva leste a választ.

- Nos, kisfiam?

Dani bólintott.

- Megpróbálom, anyu. Nyugodt lehetsz...

Ám a válasz kissé sóhajtásra sikeredett.

S amikor vagy félóra múlva határozottan csörrent az ajtócsengő, Dani háta végigborzongott.

A lányok tülekedve rohantak ajtót nyitni.

Anyu is ott libegett utánuk, ünneplőben, csak ő állt meg hátul az előszoba sarkában. Nyílt az ajtó, és ott állt ő.

Ötven körüli, kopaszodó, lenszőke ember volt, széles, nagy termetű, hízásnak indult. Kékes-szürke csíkos öltönyt viselt - ami kissé soványít -, a jobb kezében hatalmas virágcsokor, bal kezében szépen adjusztált csomag fityegett. Két kisebb és egy hosszú, összetekert henger. Pontosan olyan, mint amikor rajzlapokat teker össze az ember, csak nagyobb.

Kissé feszélyezetten hajolt meg, mint azok, akik vadidegen helyre tévednek be. Azután a lányok feje fölött megpillantotta anyut, és ettől megjött a bátorsága.

- Csókolom, Zitácska... szervusztok, gyerekek... szervusztok... hát megjöttem... én vagyok a Béla bácsi. A Hollai Béla... Már bizonyára hallottatok rólam... meg találkoztunk is már...

Egyszeriben úgy nekieredt a szava, mint amikor egy folyó keres utat magának. Ellenállás nélkül önti el a laposokat, körülárasztja a halmokat, majd végül azokat is ellépi.

- Zitácska drága, ezt neked hoztam - adta át széles mozdulattal a csokrot.

Anyu elpirult.

Danit mintha ostorcsapás érte volna: „Zitácska drága”... Milyen alapon merészel ez ilyeneket mondani? És miért tegezi anyut?... Azért, mert munkatársak, vagy...?

A kislányok jöttek sorra.

- Te vagy a kis Zita, igaz?... Nos, akkor ez a tied... Te pedig az Emese... ezt neked hoztam.

A lányokon látszott, hogy legszívesebben azonnal nekiesnének az ajándéknak, csak jólneveltségük tartja féken őket. Emesét kevésbé, ő rögtön meg is kérdezte:

- Fölbonthatjuk?

- Hát persze, azért hoztam.

Csak ezután került sor Danira.

- Neked, Dani, sikerült valami olyasmit szerezni, aminek örülni szoktak a magadfajta kamaszok. Tessék...

S a kezébe nyomta a tekercset.

Dani úgy fogta meg, mint valami kígyót, s égette az iménti megszólítás. Ő nem holmi „magadfajta kamasz”. Ilyet neki ne mondjon senki.

De sérelmét nem tette szóvá.

A lányok közben harsány zörgéssel fejtették le a dobozokról a papírt.

Emese babát kapott, Zita pedig csehszlovák gyöngyfűzőt. Csak Dani nem bontotta ki a maga csomagját. Tartogatta kezében, majd amikor a vendéget bekísérték a nagyszobába, fölrakta a fogastra, s örült, hogy megszabadult tőle, legyen az akármilyen. S elkezdődött a Dani számára nagyon is hosszúnak rémlő este.

Anyu leültette a vendéget, ők is köréje telepedtek, azután ismét folyni kezdett a szó.

A vendég nem is anyuval beszélgetett, hanem a kislányoktól érdeklődött: milyen az iskola, hogy megy a tanulás, milyenek a tanárok... - meg más efféle süket kérdések kerültek elő, mert a felnőttek egy része azt hiszi, hogy egy gyerekkel csakis az iskoláról kell beszélni. Mintha más nem is lenne a világon!

A lányok azonban nem vették zokon a kérdést. Sőt amikor anyu teríteni kezdett, buzgón becipelték Béla bácsit a szobájukba, Zita a játékait mutogatta, Emese először az írásfüzetét, amelyben éppen hasba rúgott *t* betűk ékeskedtek, majd megfélemlítve minden anyai intelemről, befogta a vendéget papás-mamást játszani. Rudi nevű alvóbabájának jólétéről kellett szülőik módjára gondoskodniuk. Még iskolába is elvitték őt Zita tanító nénihez, aki első órán játszani, énekelni akart a kicsikkel. A játékban persze „apukának” és „anyukának” is részt kellett vennie, s ezen jókat nevettek.

A vendég harsányan nevetett, mély, bömbölő hangja bezengte az egész lakást.

Dani bekapcsolta a tévét, hogy ne azt hallja.

Anyja kapcsolta ki vele, amikor behozta a vacsorát.

A vacsora ünnepi volt. Még bor is volt a felnőtteknek, nekik meg háromféle üdítő is.

Emese tapsolni kezdett örömeiben.

- Jaj de jó! Vasárnapit eszünk! Pedig ma nincs is vasárnap!

Ezen a lányok és a vendég nevetni kezdtek, anyu pedig - Dani világosan látta - kissé elpirult.

Ettől viszont egészen elment a fiú étvágya. Csak úgy turkált az ételben. Még a vendég is kiszúrta.

- Mi az, fiú, te nem eszel? Így sohasem leszel olimpiai bajnok, nem igaz? - s bizalmasan megpaskolta a hátát.

Dani megrándult.

A vendég észrevette.

- Csak nem fáj? Egy ilyen erős legénynek!

- Nem! - préselte ki Dani a választ, de csupán azért, mert felfogta anyja ijedt, kérő pillantását.

- Akkor jó, s mondd csak, te mindig ilyen szófukar vagy?

Dani nem felelt, csak anyu kezdte rögtön bizonygatni, hogy nem mindig, csak most, egy idő óta...

- Na persze, érthető - felelt a vendég, s rögtön kiderítette, hogy ő is szakasztott ilyen volt kamaszkorában, de szerencsére az nem tart sokáig, kinövi az ember.

Ezen a kiselőadáson aztán a lányok kuncogni kezdtek, Dani homlokán viszont kezdett kidagadni az ér, gyúlt benne az indulat, mint Toldi Miklósban, amikor György csatlósai körülhajigálták dárdáikkal.

Szerencsére csak anyu vette észre. Ő azután gyorsan leintette a kislányokat, mielőtt repült volna az a bizonyos képletes malomkő.

Ügyesen ő kezdett beszélni Daniról, hogy milyen jó tanuló, milyen rendes, és milyen sokat segít neki. Még azt is említette, milyen lelkes turista, s milyen jó érzéke van a szerelések iránt. Nemcsak a kerékpárját bütyköli, de a kocsin is ő cseréli a gyertyákat, biztosítékokat, sőt a múltkor, amikor beléjük koccantak, a jobb hátsó lámpaburát is Dani cserélte.

- Nocsak! Ez igen! - hangzott a dicséret, de Dani világosan érezte, hogy az egész csak anyu megnyugtatására való, és nem szívből jön. Bánja is ő.

Később szerencsére leszálltak róla, és előkerültek a vállalati ügyek.

Ekkor Emese ásítózni kezdett, s kijelentette, hogy álmos. A vendég ettől észbe kapott, órájára nézett, s mentegetőzni kezdett.

Anyu mondogatta, hogy maradjon még, lefekteti a kicsiket, aztán Danival hármásban elüldögélnek még, de a vendég kijelentette, hogy:

- Ó, dehogyis akarok zavarni, a gyerekeknek ilyenkor már ágyban a helyük... Majd legközelebb...

S máris ott álltak valamennyien az előszobában.

Ekkor a vendég elejtett egy kérdést:

- És ez az ajtó?

- Dani szobája - sietett a felvilágosítással Zita.

- Aha! Ja persze! - így a vendég, mintha nem is sejtette volna. Azután meglátta a fogas kalaptartóján az ajándékát. - De hiszen te még föl sem bontottad! Pedig valószínűleg jól festene a szobádban. Igazán kedvem lenne kipróbálni, ha nincs ellenedre...

Azzal fogta a tekercset, s máris nyitotta az ajtót.

- Ne...! - szólt riadtan Dani. - Nem kell kipróbálni - tette hozzá halkán, ám határozott ellenállással hangjában.

- No jó! - mondta érezhető sértődöttséggel a vendég. - Ha nem, hát nem. Majd! De persze, tudom, a barátaidat mind kirázná az irigység, ha meglátnák... mind örülnének neki, ha ők kapták volna...

Anyu mentegetőzni kezdett, de a vendég leintette.

- Ugyan, Zitácska, hagyd csak, szót sem érdemel. Majd kinövi. Ki bizony! Aztán: leszünk mi még jó barátok.

S ismét megpaskolta Dani hátát, hogy az egészen belelúdbőrözött.

- Köszönöm a vendéglátást, a szép estét... szervusztok, kicsik, pusztit a bácsinak - és Emese meg Zita boldogan engedelmeskedtek -, neked pedig kézsókom, Zitácska... a holnap reggeli viszontlátásig... kézsókom...

S elkezdte szorongatni anyu kezét, ráhajolt és megcsókolgatta. Ettől anyu megint elpirult.

S végre! Becsukódott az ajtó.

Elment.

Csak dohányfüstje maradt a lakásban. Pedig apu sohasem dohányzott. És anyu sem bírja a füstöt.

- Fürödni, kicsik - mondta anyu, s megeresztette a kád csapját.

A lányok immár a beidegzett önálló esti program szerint vetkőztek, s csobbantak bele a kádba. Aztán már csak a paskolásuk, pancsolásuk hallatszott ki.

Ekkor anyu - aki nem vette észre Danit - megállt a nagyszobában, végigmérte a vendéglátás üresüveg- és félig-negyedig telt pohárcsoportját, a hamutartóban elnyomott csikkeket, sóhajtott, azután homlokával nekidőlt az ajtófélfának. Fáradt volt és törődött.

- Anyu - szólalt meg ekkor halkán Dani.

S anyu - mint akit rajtakaptak - hirtelen felegyenesedett, hogy erősnek, energikusnak lássék.

Ám Danit nem lehetett becsapni. Odament édesanyja elé, s megállt. Éppen egyforma magasak voltak.

- Anyu - mondta ismét Dani, azután mélyről, egész mélyről, az érzések legeslegfenekéről, ahonnan mint láva a tűzhányóból törnek fel a szavak, megkérdezte: - Anyu, mért volt itt ez az ember?

Nem volt szemtelen, sem felelősségre vonó, csak valahogy fájt a hangja, ahogy a nagy sebek szoktak.

Anyu megrándult. Hallgatott. Nem tudta, mit feleljen. Mit felelhet? S végül kikíváncozott belőle az igazság. Úgy mondta, mint felnőtt a felnőttnek.

- Miért?... Mert ő is egyedül van.

Súlyosan koppantak a szavak, s nyomukban csönd lett. Mély, döbrent csönd.

Mindketten hallgattak.

Majd Dani száján bukdácsolva tört elő:

- Ő is?... Szóval akkor, anyu, te is...?!

Anyu szemét hirtelen elöntötte a könny. S a könnyek mintha Dani szívébe folytak volna bele.

- De anyu, hiszen te... te nem vagy egyedül... Neked itt vagyunk mi... itt vagyunk... mi szeretünk téged... és te minket szeretsz... és nem lehet egyedül az, akit szeretnek, és akinek van kit szeretni... Hallod, anyu? Mi itt vagyunk együtt... mi így vagyunk jól... anyu... édesanya...

És Danit a feltörő szavak nyomán rázni kezdte a zokogás. S akkor anyu odavonta őt a vállára, s egymást áztatták könnyeik.

És anyu, aki sohasem sírt, sohasem panaszkodott, most könnyek közt felcsukló hangon hüppögte:

- Hiszen csak értetek... értetek akartam... hogy nektek jobb legyen...

S megkapaszkodott nagyfiába, mint aki oltalmat keres, s rázta a zokogás, mint még soha, a temetés óta.

ÖTÖDIK FEJEZET

*Nehéz nyolcadikosnak lenni! - A koraérett - Bomba az osztályfőnöki órán -
A vallomás - Szövetségese*

Sajnálatra, ám egyben irigylésre is méltó teremtmény a nyolcadik osztályos.

Ahogy múlik az év, úgy kezd benne nődögélni a felhőtlen gyermekélet szigorú tönkretevője: a FELELŐSSÉG.

Egyre értékesebbé válik minden jó felelet, s lelkiismeret-furdalássá mindaz, amit az előző hét évben vagánykodásból elmulasztott. Egyszerre és hirtelen ront rá az emberre az eddig csupán biztonságos távolságban leselkedő, nagybetűs ÉLET; a továbbtanulás, a pályaválasztás. A nyolcadikos immár szakmákkal, osztályzatokkal, felmérőkkel, dolgozatokkal álmodik, s ha a tízpercben, az utcán vagy kiránduláson olykor önfeledten felröhög egy-egy vaskosabb viccen, a következő pillanatban máris belesajdul mindaz, amit megtanulni, megcsinálni, véghezvinni egyszerűen lehetetlenség.

Dani vállát immár nemcsak a saját gondjai nyomasztották, hanem az anyjái is.

Senki sem kérte rá, de valahogy úgy jött magától. S hirtelen, szinte egyik napról a másikra kezdett felnőtté érni.

Külsőleg mit sem lehetett belőle észrevenni; hangja nem mélyült, nem is indult hirtelen növekedésnek vagy hízásnak, csupán ha lehet, még csendesebb lett, mint eddig. S még ritkábban mosolygott. Egyszerre oly távolinak látszottak a diákcsinnyek, tréfák, mintha a viccmesterek nem kortársai lennének. Más világ volt az már, mert mások lettek a gondjai.

Nem tudta őt többé izgatni egy-egy felelet, felmérő, szakfelügyelői látogatás, de még az is hidegen hagyta, amikor az alsós napközisek új, fiatal, képesítés nélküli nevelőt kaptak, a Zsuzsi „néni”. A nyolcadikos fiúk fele szerelmes lett bele, s Tunyogiék maguk között csak „Zsuzsókámnak” becézték, ami lehet, hogy nem egészen felel meg az iskolai rendtartásnak, viszont nagymértékben növeli a férfúi önértéket. Danit ez sem tudta lázba hozni.

Kölykök, marháskodnak - gondolta, s úgy nézett rájuk, mintha legalább tíz évvel lenne idősebb náluk.

Volt is rá némi oka. Az után a nap után édesanyja kezdte őt felnőtté számba venni, s olykor már a véleményét is kikérte. S Dani kezdte úgy érezni, felelős mindhármukért. Húgaiért, de az édesanyjáiért is.

Pályaválasztását is ez módosította. Egykor világutazó akart lenni, azután autótervező, repülőmérnök, ám mindezek a pályák ott lebegtek valahol a szinte elérhetetlen messzeségben, vagy tízesztendőnyi távolságra. Neki pedig nincs, nem lehet tíz esztendeje arra, hogy a bizonytalan, távoli jövőnek tanuljon. Örökkévalóság még az a három-négy év is, amennyi egy kenyérkereső szakma kitanulásához szükséges.

Pedig ha valakinek érdemes továbbtanulnia, akkor Daninak igen. Világéletében jó tanuló volt, de amióta esze, felfogóképessége egy felnőtt komolyságával, céltudatosságával párosult, azóta kizárólag csak jelest szerzett. Idegeskedés, drukk és puskázás nélkül. S olyan természetességgel, melynek láttán még Dönci is elhűlt. Pedig az ő tudása szélesebb körű volt, de iskolásabb. A nagyzolása, ismereteinek fitogtatása kissé gyerekessé tette. Fontoskodott, hogy villogjon, de Dani szenvtelen, pontos, lényegretörő feleleteit hallván ő is csak ennyit tudott mondani:

- Itt megáll az ész!

Ám az ész nem akkor állt meg, amikor Dönci mondogatta, hanem az osztályfőnöki órán.

Kötetlen, beszélgetős óra volt, a pályaválasztásról. S nem egyszerűen azért, mert ilyet a tanterv is előír a nyolcadikos osztályfőnököknek, hanem azért, mert Kószáló tanár úr valóban szívében viselte gyermekeinek sorsát. S ez ugyebár merőben más.

Az óra is más volt, mint amilyenek általában az órák lenni szoktak. Ott kezdődött, hogy Kószáló tanár úr nem ült fent a katedrán, nem is sétált fel-alá a padosorok között, hanem fogta magát, és leült az első padra, a hiányzó Bódis Jóska helyére. Mégpedig nem úgy, ahogy a padokat rendszeresen használni szokták, vagyis az ülésre ülve, arccal a tábla felé, hanem az osztály felé fordulva, ráhuppant a pad írólapjára, majd lábának kényelmes elhelyezést keresett. Egy darabig oldalt lógatta, majd fölhúzta mindkét térdét, s talpait ráhelyezte oda, ahol egyébként a hiányzó ülni szokott. Ettől azután pontosan olyan lett, mint amikor tábornok mellett egy fatöknön üldögél az ember. Lehet ugyan, hogy efféle gubbasztás nem illik tanárhoz, de senki sem gondolt vele. Kószáló tanár úr láthatólag jól érezte magát a pad tetején ülve, s a srácok is határozottan élvezték a helyzetet.

Idegen pedig szerencsére nem zavarta őket.

Nem is óra volt az, hanem olyan igazán kötetlen dumaparti. Volt ott szó hajlamról, készségről, tehetségről, szakmákról, hivatásról, ahogy éppen előjött. S közben-közben Kószáló tanár úr kinek-kinek az elképzeléséről is érdeklődött.

Amikor Talabér Danit kérdezte, döntött-e már, még a természetes kíváncsiság sem lebegett a padok fölött. Jó tanuló, gimibe megy, aztán meg egyetemre - gondolta minden ép elme, ám tévedtek.

A kérdésre Dani érthetően, határozottan ezt felelte:

- Szakmunkástanuló leszek.

Kellett vagy három másodperc, amíg a válasz eljutott a tudatokig. Mindenki felkapta a fejét. Kószáló tanár úr főleg.

- Tessék?... - majd megőrizve nyugalmát, hozzátette: - Hiszen tavaly még autótervező szeretnél volna lenni.

- Akkor autótervező akartam lenni, most pedig autószerelő.

- Ez hülye! Melósnak megy! - nyögte be valaki alig hallhatóan, de mindenki meghallotta. Tunyogi fel is üvöltött tőle:

- Hülye?! Szóval én is hülye vagyok, mert kőművesnek megyek?! - s fenyegetően nézett körül.

Dönci higgadtan megjegyezte:

- Nem. De te nem vagy kitűnő, ő pedig az lesz.

Már majdnem népszavazás tört ki afölött, hogy hülye-e, aki kitűnővel melósnak megy, vagy nem hülye, amikor Kószáló tanár úr baritonja a kiáltozás fölé kapaszkodott:

- Csönd! Gyerekeim! Talán hallgassuk meg az érdekeltet. Bizonyára oka van, amiért így döntött... Igaz, Dani fiam?

- Igaz...

- Nos?

Csend lett. A válasz mindenkit érdekelt. Azután a mutáló hang reszelős kopogásával a válasz mintegy belemorzézott a csöndbe.

- Mert hárman vagyunk testvérek. És az apám nem él.

Egyszerűen, természetesen mondta, nem volt abban semmi hatásadászat, csupán a puszta, valóságos tények. S ettől a két mondattól valahogy olyan egyszerű és világos lett minden. Hallgattak. De ez más hallgatás volt, mint az előbbi. Mert hallgatni sokféleképpen lehet. Érdeklődéssel, kíváncsian, félfüllel, kajánul, unottan, érdektelenül, sőt még nehezteléssel is. Ám ez a hallgatás most a minden hallgatások között legkülönb hallgatás volt: együttérző hallgatás. A tények elérték a fülek csatornáit, beljebb hatoltak az agyakba, majd szép csendesen aláosontak a szívekbe.

Kicsit meghökkentő volt, de ezzel együtt is a legtermészetesebb: Dani minél hamarabb dolgozni akar. Mert így muszáj. S egy pillanatra máris megérintette az osztályt az ÉLET szele, amelyik nem mindig onnan fúj, ahonnan az ember szeretné, hanem labdázik velünk, mert ő az erősebb.

Néhány másodpercnyi csend, aztán újabb srácot kérdezett a tanár úr, újabb felelet, s a beszélgetés folyt tovább. A Daninak szánt kérdést Kószáló tanár úr eltette.

Óra utánra.

Akkorra, amikor csak ketten vannak.

A válasz ugyanis egyedül neki nem volt egészen természetes. S éppen ezért nem is elégítette őt ki.

Elhívta hát a fiút a folyosó szögletébe, ahol csak a kongó zivaj jelezte a szünetet, de nem voltak kíváncsi tanúk, s megkérdezte:

- Mondd, Dani fiam, komoly ez a szándék?

- Teljesen, Zoli bácsi.

- Édesanyád akarta így?

S ekkor Dani, a kemény, az érzelmeit el nem áruló Dani arca hirtelen megrezzent.

- Nem. Édesanyám még nem is tudja.

Sóhajtásszerűen bukott ki belőle a vallomás. Hallgattak. Kószáló tanár úr törte meg a csöndet:

- Mit gondolsz, mit fog szólni hozzá?

Dani szinte gondolkodás nélkül vágta rá a választ, amit már százszor és százszor végiggondolt, végigélte azt a pillanatot.

- Sírni fog.

- Sejtettem... Mit gondolsz, fiam, jó ez a döntés? Hiszen te vállalhatnád még az egyetemet is.

- Vállalhatnám.

- Hát akkor? Édesanyád elég jól keres. Kapjátok az árvaellátást. Tudtommal nincsenek anyagi gondjaitok. Vagy legalábbis nem jelentősek. Gondolod, hogy szükség van erre az áldozatra?

S Kószáló tanár úr tekintete Daniét kereste. Szeretett volna belelátni a lelkébe, s megnyitni azokat a titkos rekeszeket, amelyekbe legbelsőbb érzéseinket zárjuk.

- Nem áldozat! - jelentette ki Dani, de a válasz csak valahonnan fönről jött, a torok tájékáról, ahol a hangokat képezzük, s nem onnan, ahol az érzelmek laknak.

- Szép, hogy nem érzed annak, de ez sajnos nem igaz. Még akkor sem az, ha esetleg most annak hiszed. Áldozat ez, fiam. Lemondás az álmaidról, a jövődről, a képességeidnek megfelelő munkáról. Most talán még nem érzed ezt, de idővel... nagyon fog még fájni...

S úgy nézett Danira, hogy attól a fiúnak máris sajogni kezdett odabent valami. S ott bent, a legtitkosabb rekeszekben zúgolódni kezdtek az érzések, gondolatokká álltak össze, mondattá fogalmazódtak, s elkezdtek dörömbölni az agyában: Mondd meg neki... mondd meg neki... mondd meg neki... A teher is könnyebb, ha megosztják, az érzések, a gondolatok is. S most itt az alkalom.

S a belső fortyogás gombóccá állt össze, fölkúszott Dani torkáig, nyomni kezdte, szorongatni, s a gombóc mellett csak nagyon vékonyan, szinte leheletszerűen tudott előkúszni a hang:

- Zoli bácsi kérem...

A tanár érezte, hogy most... most van itt az a pillanat. Biztatóan nézett Danira.

- Mondd csak, fiam.

Így mondta: „fiam”. S nem csupán azért, mert ez szavajárása is volt, hanem azért, mert akinek ezt mondta, azt valóban annak is tekintette. Danit különösen. Hiszen neki senki más férfi nem mondja ezt a meleg, varázslatos, simogatni tudó, biztosságot, kapaszkodót jelentő szót: fiam...

S Dani megpróbált belekapaszkodni.

- Tetszik tudni... én... nekem... vagyis... szóval... - S szemei előtt ott kavargott az a nap, Hollai látogatásának napja, s látta anyja könnyeit, amelyek kitörölhetetlenül ivódtak bele szívébe. De hogyan lehet ezeket elmondani? Hogyan lehet erről beszélni?... Jaj, hogyan?...

- Folytasd... - hangzott egész halkán, mint a nem is kívülről, hanem valahonnan belülről szóló biztatás.

És Dani torkából kinkeservesen kipréselődött a gombóc.

- Az édesanyám... igen... az édesanyám... férjhez akart menni... hogy... hogy mindnyájunknak könnyebb legyen... Pedig nem is szerette azt az embert... csak miattunk... Tetszik érteni?... Azért, hogy nekünk... - és nem tudta tovább folytatni, mert remegni kezdett a szája széle.

- Értem, fiam... értem... - hangzott csendesen, s egy kéz biztatóan megfogta Dani vállát. - Nagyon is megértem...

Álltak szótlánul, némán, nem volt több szóra szükség.

S Kószáló tanár úr világosan tudta, hogy itt nem holmi gyerekes elhatározásról van szó, hanem olyan szándékról, amely álmatlan éjszakák égető gondolatkohóiban izzott, addig, míg nem keménnyé vált, miként az acél. Minek is faggassa tovább. Másfelé kell majd segítenie.

Hosszan hallgattak.

Aztán Kószáló tanár úr megszólalt:

- És azután? Ha már dolgozol... keresel... Akkor?

S a válasz már erre is régen készen állt.

- Akkor majd tanulok... Estin... levelezőn... ahogy lehet... addigra már a lányok is nagyobbak lesznek... és...

- Értem, fiam. De!... - és Kószáló tanár úr kissé fölemelte hangját. Mindkét kezét rátette Dani vállára, maga felé fordította a fiút, s úgy mondta neki: - De tudd meg, fiam, hogy ezt, amit most mondtál, ígéretnek veszem... vagy még annál is többnek... fogadalomnak... és számon kérem rajtad. Négy év múlva, hat év múlva, tíz év múlva... Én megtalállak. Jövök, amikor nem is gondolnád, és megkérdem tőled: teljesítetted-e. És akkor neked, fiam, válaszolnod kell. Vállalod?

Dani arca hirtelen felfénylett, s szájából határozottan, erősen hangzott a válasz:

- Vállalom.

És Kószáló tanár úr erős tenyerében kissé elveszett Dani csontos kamaszkeze, de oly erősen egymásba kulcsolódtak, hogy ebben a pillanatban szét sem lehetett volna őket választani.

Majd megszólalt a tanár úr, csöndesen csak ennyit mondott:

- Aztán küldd be, fiam, hozzám az édesanyádat. Ne okozzunk neki fölösleges bánatot.

Így mondta, többes számban: „okozzunk”.

S Dani kétségekkel, küszködésekkel, vívódásokkal teli szíve végre megnyugodhatott.

Nincs már egyedül.

HATODIK FEJEZET

*A „döntés napja” - Esélyesek és szavazók - Öt név a cédulákon - Dönteni nehéz -
A vesztes - Eta közbelép - A pártfogolt és pártfogói*

Érdekes, hogy az ember életében sokkal többször dönt, mint ahányszor eszik. Döntünk abban, hogy ezen vagy azon az utcán jussunk el célunkig, a villamosnak erre vagy arra a kocsijára szálljunk fel, holnap melyik leckét tanuljuk meg először, könyvet olvassunk-e vagy újságot. S ha az utóbbit, melyik cikkel kezdjük? Sőt még az is döntés kérdése, hogy egyesével menjünk fel a lépcsőn, vagy párosával vegyük a fokokat.

Ám ezek mind csak olyan icipici mindennapi döntések, amelyeket soha senki nem tart számon. Valahogy már belénk idegződtek és kész.

Vannak azonban az életben nagy, fontos döntések, amelyek áthangolhatják közérzetünket, hangulatunkat, elképzeléseinket, sőt akár jövőnket is. Ezek mindig és mindenkor emlékeztetek maradnak.

Holtbiztos, hogy a DÖNTÉS NAPJA eseményei mélyen beleivódtak minden természetbúvárunk emlékezetébe. Pedig nem életekről, sorsokról, jövőről kellett dönteni, hanem csupán arról, ki legyen az a négy kiválasztott, aki részt vesz majd Kószáló tanár úrral a tátrai túrán.

Március eleje volt és szerda. A lakótelep gyöpén itt-ott még foltokban állt a hó, s az úttörőszoba ablaka előtt a kis juharfa még kopaszon nyújtózkodott a felszakadozó párából elő-elővillanó bágyadt, sárga nap felé.

Ez azonban senkit sem érdekelt.

Mindenki az esélyeket latolgatta. A magáét is, a többiekét is. Félévi érdemjegyek és megtakarított forintok röpködtek reménykedő szavak szárnyán a levegőben, gyakorta hallatszott a segítség, társadalmi munka kifejezés is, arcok pirosodtak, kezek hadonásztak, s belülről mindenkit izgalom feszített.

Börcsök Laci még a többieknél is sokkal idegesebb volt, ami nem is csoda, hiszen éppen indulás előtt állapította meg, hogy a pincéjükben, az egyik ketrecből kiszabadultak a fehér egerek. Néhányat sikerült elkapnia, de nem mindet. Alapos hajtóvadászatot kellett volna még tartania. Akkor viszont nem lehetne itt. Ezért a pince setét zugainak oltalmába és a ház lakóinak irgalmába ajánlotta a szökevényeket, mindaddig, amíg hazaérkezve megkísérli őket majd etetéssel visszacsalogatni. Bár az egér nem malac, hogy gazdájának hívására rohanjon a vályúhoz.

Dönci tudományos alapon próbálta latolgatni az esélyeit. Húsz természetbúvár, mínusz kettő: Pille és Borzaska, marad tizennyolc. Tizennyolcan a négy helyre, az egy aránylik a négy és félhez. Ha semmi mást nem nézünk, csupán a számokat. Mellette szólt viszont, hogy nyolcadikos, hogy kitűnő tanuló, hogy hasznát vehetik, és a pénze is együtt van. Saját erőből! Ellene viszont az, hogy ő már többször is volt a szüleivel külföldön. S hátha ez a kedvező szociális helyzet hátránnyá válik majd a választásnál. Pedig azok az utak nem is voltak olyan igaziak. Szállodák, felkapott üdülőhelyek, állandó felügyelet és vasalt ruha. S Dönci - minden okoskodása, fontoskodása, tudálékossága ellenére is - szeretett volna egyszer már igazán szabad lenni, legalább két hétig. Elvégre már nyolcadikos, nem lehet mindig anyuka jól nevelt, okos fiacskája. De vajon sikerül-e?

Pille Borzaskával, a „kültaggal” páholyban üldögélt egymás mellett. Kissé röstelkedett is emiatt. De a pénze az meglesz saját erőből. Idejében megcsinálta a melegágyat, s növekedtek benne a paradicsom, a bársonyvirág és a petúnia palántái. Ha azokat eladja, bizonyára csökken majd az a rossz érzése, amely mindig elfogja a becsületesen gondolkozó kivételezetteket. S ő valóban nem tehet róla, hogy az apja lánya.

Tunyogi a nem túl okos, ám nagyon tiszta lelkiismeretű emberek nyugalmával álldogált a vitatkozók között. A pénzt megkereste, s bár a félévije nem volt fényes, de két tizeddel jobb volt, mint a hetedikes év végi, így még a rosszakarói sem mondhatják, hogy nem csipkedte magát. Ezenkívül ősszel, amikor fát ültettek, ő ásta a legtöbb gödröt. Talán csak felírták ezt is valahová.

Dani nyugtalankodott. Igaz, odahaza teljesen rendeződtek a dolgok, a pályaválasztási papír is az ő akarata szerint ment tovább, bizonyítványa is jó volt, viszont nem sikerült összegyűjtenie a szükséges összeget. Pedig helyettesítette az újságkihordót, amikor az három hétig beteg volt. De az újságkihordás nem tartozik a jól fizetett tevékenységek közé. Pedig milyen korán kell hozzá fölkelni. Néha, mire beért a suliba, majd leragadt a szeme. Rátörtek a megkurtított álom kései, ám annál makacsabb utóvédei, hogy leterítsék a padra. S egyszer-kétszer eredménnyel is. Ám azt, hogy miért is bóbiskolt el kétszer óra alatt, rajta kívül csupán Eta tudhatta. Ő is pusztán azért, mert koránkelő volt, s találkozott Danival, amikor a kétkerekű kis újságoskocsit húzva bogarászta az előfizetők nevét a postaládák előtt. Hiába, idő kell, amíg kívülről is megtanulja az ember. Eta viszont tudott hallgatni. Arról sem szónokolt soha senkinek, hogy látta Danit bevásárolni, s amikor ő kismamáskodni megy délután az ovihoz, Dani a hűgait sétáltatja, szánkón huzigálja őket, vagy hóembert épít, vagy bringán hordozza a lányokat, hol az egyiket, hol a másikat ülteti maga elé a bicikli vázára.

S attól az osztályfőnöki órától kezdve, amikor Dani megtette a döntő lépést a mielőbbi kenyérkereset felé, Eta kifejezetten tisztelte Danit, s egy kicsit talán sajnálta is. Ebből azonban mit sem árult el. Minek? Danit bizonyára zavarba hozná vele, a hülyébbek pedig ha kiszúrnák, még azt mondanák, hogy szerelmes bele. Pedig azért, amiért az osztály nagyobbik fele nemcsak a téli náthán, de az első szerelmen is átesett, nem muszáj mindenkire rákenni a dolgot. Legyen szerelmes, aki akar, neki még van rá ideje. S úgy látszik, Daninak is. Róla sem tudott az égvilágon semmit sem megállapítani a tízpercekben oly szaporán csivitelő szóbeszéd.

A nyolcadikosokon kívül főleg a hetedikes Vihogónak meg Dajka Sanyinak s esetleg a hatodikos Turai Katinak volt esélye arra, hogy bekerüljön a négy közé. Legalábbis ezt mutatta a közhangulat. Vagyis nyolc komoly esélyes a négy helyre. Bár... akadhatnak még meglepetések is.

Nyílt az ajtó.

Kószáló tanár úr megérkezett. A folyosóra kihallotta már a duruzsolást, beszélgetést, s egy-egy harsányabban vitatkozó szó is kitolakodott a csukott ajtón.

Izgulnak - állapította meg, s ez valahogy olyan jó érzéssel járt. Az izgalom ugyanis azt jelenti, hogy mindannyian szeretnének vele tartani. S kell-e tanár munkájáért ennél nagyobb jutalom?

Amikor belépett, ugyan elhallgattak, de ez nem a fegyelem súlyos csöndje volt, hanem a tisztelet halk mocorgásokkal, sóhajokkal, neszezésekkel életteli csendje.

- Telepedjünk le, gyerekeim, aztán... tanácsra...

Asztal- és székhúzóztatás, nyekergés, helykeresés, s a természetbúvárok körbeülték az alig szobányi termecskét. Valamennyien a tanár úr szavát lesték.

- Nos, gyermekeim, tudjátok, miért jöttünk ma össze. Azért, mert ma van a „döntés napja”. Ma választjuk ki azokat, akik velem jönnek a tátrai túrára. Hadd emlékeztesselek benneteket a feltételekre: rendes tanulás, munka, a költségek megkeresése. No persze, miután még csak márciust írjuk, elég, ha ez utóbbit eddig csak részben teljesítettétek.

Dani ekkor egy pillanatra kissé megkönnyebbült. Kószáló tanár úr pedig folytatta:

- Ezenkívül szeretném, ha olyanokat választanátok ki magatok közül, akiknek ez az utazás, valami oknál fogva, a legtöbbet nyújthatja. Gondolom, legjobb, ha ti tesztek javaslatot az utazók személyére, azután a javasoltakból szavazással választunk. Elfogadjátok?

- El... igen... hogyan... természetesen... - folyt össze az általános helyeslés egy nagy mormogásba, így minden szavazás nélkül is tudható volt, hogy Kószáló tanár úr javaslata elfogadott.

- No jó. Akkor itt van előttem a papír, ceruza, jegyzem, akiket javasoltok. Nosza, halljuk!

Néma csend. Akár az ős- és rajvezetők választásakor szokott lenni. Mindenki a másikat leste, szóljon ő. Annál is inkább, mert minden egyes javaslat a saját esélyeket gyöngíti. Végül a nyaktekergetésbe, székcsikorgásba egy vékony hangocska méltatlankodott bele:

- Ennyi kukát egyrakáson!

Borzaska volt az. A kültag. A tanár-anya viszont a közbeszólás után kissé zavartan feszengett székén. Pedig nem is ő sugallta a sommás megállapítást, hanem az csak úgy jött. Magától. Borzaska ugyanis korához képest igen tekintélyes szájjal s igen éles ésszel rendelkezett. Noha még csak harmadikos.

- Gábor! - hangzott a figyelmeztetés az elnöki szék felől. - Azt hiszed, olyan könnyű? De ha olyan jól tudod, javasolj. De indokolnod is kell!

- Jó - mondta erre felnőtt komolysággal Borzaska, s felállt. Igaz, erre nem szólították fel, viszont így valamivel magasabbnak látszott.

- A Börcsök Lacinak ott a helye. Ő ismeri a legjobban az állatokat. Márpedig a Tátrában még medve is van, meg hiúz, meg zerge, meg havasi mormota.

- Jó. Felírom. Tehát: Börcsök Laci - jegyezte Kószáló tanár úr, amikor Vihogó vérfagyasztó sikoltása remegtette meg a levegőt.

Éles, harsány, hasító hangja volt, mindenki összerezsent tőle. De ez még csak a kezdet volt. Vihogó újból sikított, majd fölugrott széke ülésére, és sivalkodva mutogatott a javasolt kiváló állatismerő felé.

S mintha csak igazolni akarná az iménti javaslatot, a békésen üldögélő Laci zsebéből előbújt egy fehér egér, s elkezdett fel-alá korzózni a zakóján.

- Jé, egy egér! Fehér egér!

- Végszóra!

- Rendelésre! - tört utat a jókedv, s a székén toporgó Vihogó láttán a többiekből harsányan kitört a röhögés. S a röhögés áradata egyszersmind beborította Vihogó esélyeit is.

Börcsök Laci kissé zavartan csípte nyakon a szökevényt, majd amikor már érteni is lehetett, mit akar mondani, mentegetőzően rebegette Kószáló tanár úr felé:

- Kiszabadultak a ketrecükből. Azután, amikor összeszedtem őket, ez véletlenül a zsebemben maradt.

S a két tenyeréből formált kis ketrecben őrizgette az elkapott egeret, amely nyugtalanul szaladgálni akart. Hiába, nem szokta meg a nagyközönséget.

Az egeret azután Vihogó követelésére berakták egy üres üvegvázába, aminek a száját könyvvel torlaszolták el. Az egerke most a vázából pislogott ki piros szemével a népes gyülekezetre.

Úgy látszik, csak az egér hiányzott ahhoz, hogy megeredjenek a szavak zsilipjei.

A hatodikos kis Turai - akit pedig esélyesként tartottak számon - nyolcadikosokat megszenyítő bölcsességgel érvelt.

- A Döncit mindenképpen bevennem. Igaz, hogy többen utálják, mert mindig fontoskodik, viszont állati sokat tud. És eddig hat faliújságot szerkesztett már nekünk a Magas-Tátráról. Neki köszönhetem, hogy megismertem a csúcsokat, a völgyeket, de még azt is összegyűjtötte, ki mászta meg először a Lomnici-csúcsot, vagy a Krivánt. Ha ő megy, akkor nem kell lexikonokat vinni.

- Dönci az élő lexikon! - rikoltotta el magát valaki, s megint kitört a röhögés.

Még Kószáló tanár úr is nevetett.

- Helyes, akkor beírom az „élő lexikont”. Csak attól félek, kissé túl sok a fogyasztása - tette hozzá, Döncire pillantva, s erre a célzásra megint kitört a röhögés.

A kis Turai azonban még mindig nem hagyta abba.

- Lehet, hogy most magam alatt vágom a fát, de úgy gondolom, az utazókat azok közül kellene kiválasztani, akiknek már ez az utolsó lehetőségük, mivelhogy végeznek. Elvégre ők alapították még annak idején a szakosztályt, s bizonyos, hogy ők tették érte a legtöbbet...

- Még mit nem! Csak a saját nevedben beszélj! - süvöltötte az ugyancsak esélyes hetedikes Dajka Sanyi. - Különben is, Pille is hetedikes, Borzaska pedig még csak harmadikos.

- Viszont őket nincs kire hagynom, ha elutazom - szólott ekkor közbe Kószáló tanár úr, mire a méltatlankodó menten elhallgatott. Való igaz. Pille és Borzaska, pontosabban a családi utazás nélkül nincs Táttra. Ez világos, mint a vakablak.

Viszont annyi haszna volt a felszólalásnak, hogy szótöbbséggel úgy döntöttek, nem kötik meg, hányadikosokat lehet javasolni. A nyolcadikosok becsületére vall, hogy ők valamennyien a megkülönböztetés ellen voltak.

Etát Dani javasolta, s amikor neve felkerült a listára, még meg is tapsolták.

Dajka Sanyi - aki kissé intrikus természetű volt - Tunyogi nevét nyögte be, mondván:

- Erőművészre az úton mindenképp szükség lesz. Ha máskor nem, hát kocsit tolni...

Ezen azután megint röhögtek, s Tunyogi neve is fölkerült a cédulára. Bár Dönci szerint csak azért javasolta őt a Dajka, s azért ajánlotta be egészen a közröhejig, hogy ne legyen komoly vetélytárs.

Laci ekkor a kis Turait javasolta.

Turai visszautasította a javaslatot:

- Komolyan gondoltam, hogy csak a végzősök közül válasszunk - hangoztatta.

Ettől csak szaporodni kezdett híveinek száma. Aki ilyen rendes, azt igazán nem lehet kihagyni.

Végül, amikor már majdnem veszekedéssé fajult a dolog, a kis Turai előszedte a végső érvet:

- De srácok, értsétek meg, hogy ha akarnék, sem tudnék menni. A szüleimmel Jugóba készülünk...

Ez az érv hatott, s Turai is lekerült a napirendről.

Érdekes, hogy Dajka úgy elszúrta piszkálódásával a dolgát, hogy - bár esélyesként emlegették - senki sem javasolta őt.

Így aztán az az érdekes helyzet alakult ki, hogy a négy helyre pillanatnyilag négy javaslat volt: Laci, Dönci, Tunyogi és Eta. S ha nem kerül a noteszba több név, akkor nincs vita, nincs szavazás. Négy hely van, négy jelölt. Tiszta sor.

Ám ekkor két kéz emelkedett egyszerre a magasba. Eta és Pille keze. De Pille száján bukott ki hamarabb a név:

- Talabér Dani... neki ott a helye... - és nem magyarázta tovább.

Eta keze ekkor aláhanyatlott.

- Nos, Eta, te kit akartál mondani? - kérdezte Kószáló tanár úr.

- Én is őt - válaszolta a lány.

S immár öten lettek a listán a négy helyre.

Több javaslat nem akadt. Vihogó ugyanis teljesen elszúrta a dolgát az egér miatti sivalkodásával. Mit akarhat a Tátrában az, aki még egy fehér egértől is felugrik a szék tetejére. Még jó, hogy nem kapaszkodott bele a csillárba, mint a tévé esti tornája után az a szakállas tag meg az a néni, akik légtornászként himbálóznak.

- Nincs több javaslat? - kérdezte Kószáló tanár úr.

Nem volt.

S most következett be az a pillanat, amikor a természetbúvárok vezetője, eszmei és gyakorlati irányítója a lehető legnagyobb kátyúba került.

Most ugyanis már nincs mese, szavazni kell. S akkor az ötből egy kiesik. S Kószáló tanár úr rádöbrent, hogy akármelyikük is lesz az az egy, rettenetesen fogja őt sajnálni.

Laciban mintha önmaga gyermekkori mását látta volna, Dönci tudása vitathatatlan, Eta nyugalma pótolhatatlan, Tunyogi erejére, kedélyére százszor is szükség lehet, s Dani, nos igen, Dani ötük közül az, akit akkor is el kéne vinnie, ha csupán egyet vihetne magával. Neki évekre erőt adhatna ez az utazás ahhoz a feladathoz, amit magára vállalt.

A kocsiban azonban csupán nyolc hely van. S abból négy, nyilvánvalóan, családilag foglalt.

S Kószáló tanár úr leplezetlen nagy sóhajjal jelentette ki:

- Szavazás következik. A szavazás titkos.

Zsebéből névjegykartonokat szedett elő, s a kis Turait meg Borzaskát kérte meg, osszák ki. Kiosztották. Mind a tizennyolcat. Egyet-egyét maguknak tartottak meg.

- Nyomtatott betűkkel íjátok a nevet - mondta még a tanár -, akkor nem lehet megismerni, ki kire szavazott, és nincs harag. S lehetőleg úgy, hogy ne lássátok, kit ír fel a másik.

S a társaság máris megmozdult. Ahány sarok, asztal, szekrényoldal, ablakpárkány csak volt a szobában, mind átalakult egy-egy szavazófülkévé.

Titkolózás, töprengés, írás.

S a kartonlapocskák bekerültek Borzaska kucsmájába, onnan pedig Kószáló tanár úr kezébe. Ő pedig lassan elkezdte különválogatni a szavazatokat.

Feszült izgalommal és kinyújtott nyakkal lesték őt.

Borzaska Lacinak szorított, aki viszonylag nyugodtnak látszott.

Dönci hátul a tarkójáról simogatta fölfelé sűrű fekete haját, ami nála feltétlenül az idegesség jele. Tunyogi arcán és nyakán lassan gyöngyöző kicsiny verejtékcseppek jelentek meg.

Talabér Dani homlokán lüktetni kezdett az a bizonyos ér, de ez nem volt feltűnő. S Dani arca nem árult el semmit. Pedig szinte vibrált egész belseje - bár sikerülne... bár sikerülne... Nem volt neki baja egyik vetélytársával sem, de tudta, többen is vannak a jelöltek között, akiknek nem jelent annyit ez az út. Döncit évente viszik külföldre, Laci is többször volt már, ő csak egyszer. Akkor, amikor apa meghalt. Odakint... S évekig esélye sincs rá. Pedig de jó lenne... Hiszen utána már a nyáron dolgozni megy, azután pedig nehéz évek jönnek.

Agya zúgni kezdett, s az erecske még jobban kidagadt.

Ketten vették észre. Eta és Pille.

Jaj, csak sikerüljön neki! - futott végig Pillén.

Inkább ő, mint én... - gondolta Eta.

Még öt cédulát kell helyre rakni... négyet, hármat... kettőt... és helyére került az utolsó szavazólap is.

S Kószáló tanár úr lassan számolni kezdte őket:

- Börcsök Laci: egy, kettő, három, négy szavazat...

- Désy Dönci: egy... kettő, három... négy szavazat...

- Bartalos Eta: egy... kettő, három... négy szavazat.

Síri csend támadt. Tizenkét szavazat elkelt. Maradt nyolc. Akinek öt jut belőle, megy. Akinek három: marad. S Kószáló tanár úr maga is kissé remegő hangon kezdte számolni:

- Tunyogi Jóska: egy... kettő... három meg egy, az négy szavazat...

Pille remegő szájjal nyögte be:

- A Talabérnak is... és akkor: holtverseny.

Az általános izgalom óriási sóhajban keresett kiutat.

Mintha maga a terem is összehúzódott és kitágult volna a nagy sóhajásban.

A legnagyobbat talán maga Kószáló tanár úr sóhajtotta.

Íme, a szavazás eldőlt, és mégsem dőlt el semmi.

Most mi lesz?

- Újabb fordulót tartunk - mondta a tanár úr, s az első szavazás lapjait, hogy össze ne keveredhessenek a következővel, apró darabokra tépte. Észre sem vette izgalmában, hogy a papírfecniket a szemétkosár mellé dobta.

Újabb cédulák, helykeresés, titkolózás, írás.

S a szavazatok ismét ott vannak Kószáló tanár úr kezében.

Kissé már remeg a keze, amint rakosgatja őket.

- Börcsök négy... Désy négy... Bartalos négy... Tunyogi négy... Talabér négy...

- Phúú, szétrobbanok - tört fel a sóhaj a kis Turaiból, s valamennyien egyetértenekek vele. Ezt már nem lehet bírni. És mi lesz, ha újból ez az eredmény jön ki?

Kószáló tanár úr is erre gondol, amikor kijelenti:

- Következik a harmadik forduló. De úgy gondolom, hogy az érdekeltek öten most ne szavazzanak. S talán legjobb, ha oda, abba a sarokba állnak, hogy a többieket se zavarják.

Kiosztják az immár csak tizenöt cédulát.

Csönd.

Csak a ceruzahegyek csikorognak, golyóstollak percegnek a papíron.

Sapka. Összegyűjtés.

S Kószáló tanár úr ismét számol.

Azután hirtelen elsápad egy pillanatra, majd erőt vesz magán, s lassan sorolni kezdi:

- Bartalos Eta négy szavazat...

- Négyet kapott... négyet kapott! - fut végig a termen, s máris biztosra vehető, hogy Bartalos Eta mindenképpen utazik.

Ám Eta nem kezd ugrálni a gyönyörűsétől, hanem a körmét rágja, úgy várja a további eredményeket.

- Désy Dönci: három szavazat.

Pillanatnyi fejszámolás az agyakban. Négy meg három az hét. Maradt nyolc. Ez már nem lehet hármas holtverseny.

- Börcsök Laci: három szavazat...

Laci és Dönci szeme egymásra villan: tehát mi már biztosak vagyunk. Azután Etával együtt mindhárman feszülten lesik, ki lesz a negyedik.

Tunyogi arcán szép lassan csordogál lefelé a verejtékpatak.

Dani összeszorítja a száját, s hogy senki ne láthassa, bentről harapja össze ajkát.

S Kószáló tanár úr nehéz szívvel jelenti:

- Tunyogi Jóska három szavazat... Talabér Dani két szavazat...

Most igazság szerint ordítani kéne, éljenezni a megválasztottakat, de valahogy senki sem tudja elkezdni. Talabért nézik, akin igazán nem látszik meg semmi, mert a Talabéron sohasem szokott semmi meglátszani, de egy kicsit titokban mindenki sajnálja őt. Azok is, akik nem rá szavaztak. Mint ahogy bárki vesztett volna az öt közül, azt sajnálnák.

S érdekes, a győztesek sem borulnak egymás nyakába, nincs kézrázás, szerencsekívánat, hanem mind a négyen egyet bámulnak. Az ötödiket. Azután szép lassan lehajtják a fejüket. Mintha csak azt mondanák vele: Ne haragudj, Dani... nem így akartuk... de így jött...

Dani érzi a felé áradó együttérzést, a részvétet, s ettől még keservesebb lesz minden. Inkább ugrálnának, tombolnának, veregetnék egymást hátba, csak őt ne bámulná senki, hogy elbúj-hasson valamelyik sarokba, de nem lehet.

Semmit sem lehet. Csak faarccal állni, hogy ne sajnálják őt annyira.

Hosszú csönd támad.

Azután Bartalos Eta, az abszolút győztes, aki a legtöbb szavazatot kapta, fölvetette a fejét, kicsit előrelépett, s keményen, határozottan koppant a szava:

- Én visszalépek. A Dani javára.

Ekkor törtek fel a visszafojtott indulatok. Mindenki egyszerre kezdett el beszélni, ágálni, kiabálni, zajongani, hogy egy megveszekedett szót sem lehetett érteni.

És Bartalos, a csendes, a mindig jó és segítőkész Bartalos Eta nem tudni honnan vette az erőt, de fölugrott egy székre, és túlkiabálta az egész társaságot:

- Csönd! Csönd legyen!

Addig hadonászott ott fent a széken, amíg elhallgattak. Akkor Eta leszállt a székről, s egyszerűen, a megszokott csendes hangján mondta:

- Nehogy azt higgyétek, hogy megbolondultam. Hogy én nem szeretnék a Tátrába menni. Igenis örültem annak, hogy rám szavaztatok a legtöbben. De bármennyire is jó lenne menni, nem bírom elviselni az igazságtalanságot. Ha valaki megérdemli közülünk, hogy menjen, az elsősorban a Talabér Dani. Mit számít az, hogy kevesebb szavazatot kapott. Azt kapott... mert csendes... mert talán nem röhög együtt velünk... De ki ismeri őt közületek igazán? Senki... Lehet, hogy én sem... De én látom, amit látok... Ott lakik a szomszéd lépcsőházban. Ellátja a két testvérét, bevásárol, takarít, úgy támogatja az anyját, aki hármukat neveli. Kitűnően tanul. És álljon elő, akit még nem segített, ha kellett? És ez a Talabér Dani ne menjen? Nem... ez nem igazság! Én nem megyek... Menjen helyettem a Talabér...

S nekipirultan s kissé reszketve a felindultságtól, hiszen még sosem szónokolt ilyen hosszan, lehuppant egy székre.

Éljenezni kellett volna, dobogni, sapkákat dobálni a mennyezetre, de a kezek és az ajkak némák maradtak. Valami elszorította a gyerekek torkát.

S akkor Börcsök Laci közelebb lépett Danihoz, és egyszerűen, minden póz nélkül csak ennyit mondott:

- Te Dani, zúrben vagyok! Most jöttem rá, hogy nem utazhatok... hiszen ki gondozná azalatt az állataimat? Nem igaz?

S ő is leült Eta mellé.

A torkok még jobban elszorultak.

Dönci torkát is gombóc nyomhatta, amikor megszólalt.

- Tudod, Dani... nekem ez nem olyan nagy ügy... engem mindig visznek a szüleim... meg aztán a Tátra magas... és a hegymászást nem is nekem találták ki. Karácsony óta megint híztam vagy két kilót...

De ezen most senki sem röhögött. Még csak el sem mosolyodott. S Dönci, a fölényes, a fontoskodó, csöndben, szinte osonva ment oda Eta és Laci mellé.

Már csak Tunyogi állt ott a választottak közül. Zavartan, esetlenül helyezte egyik lábáról a másikra testsúlyát, s úgy dörmögte:

- Tudod, Talabér, cukkoltuk mi már egymást eleget... Bántotta is a csőrömet néha ez vagy az... de ez... ez most igazán nem tartozik ide... Hogyha neked itthon kell maradnod... akkor fene tudja, miért... de nekem sincs kedvem menni...

S lassú medveléptekkel odacammogott a másik három mellé.

Minden szem Danira szegeződött.

S Talabér, a vasidegzetű, a rendíthetetlen Talabér nem hajtotta le a fejét, nem köszönt semmit, nem tolultak könnyek a szemébe, hanem teljesen érthetetlenül és mindenki legnagyobb meglepetésére a higgadt Talabér üvöltözni kezdett, mintha nyúznák:

- Megörültetek?! Hülyék vagytok?! Mind meghibbantatok?! Minek csináljátok ezt velem?! Hát nem értitek, hogy rátok szavaztak?... Csak nem hiszitek, hogy én bárki helyett is...? Meg különben is... nekem együtt sincs a pénzem... nem is lesz... nem is akarom, hogy együtt legyen!...

S ekkor Eta, a nyugodt, mosolygós, kiegyensúlyozott Eta - immár másodszor ezen a délutánon - olyat tett, amit senki sem feltételezett volna róla.

Odaperdült az ordító Talabér elé, megragadta mellén a pulóvert, fölnézett rá, és a képébe kiabálta:

- Ki kelt fel hajnalban újságot hordani, hogy meglegyen a pénze?! Én vagy te?! Te! Mért keltél fel hajnalban?! Csak úgy?!... Most hazudj, Talabér, ha mersz... de ide, bele a képembe...

S a bordó pulóverbe csimpszkodva ágaskodott fel, hogy legalább Talabér arcáig felérjen.

Ekkor az előbb még ordító Talabér egyszer csak kezdett összemenni, nagyon-nagyon kicsire, s lehajtotta fejét.

Eta pedig eleresztette a pulóvert, leereszkedett a talpára, és nagyon csöndesen megjegyezte:

- Na látod, Talabér... nem kell ám azért kiabálni, ha valaki segíteni szeretne rajtad.

- De nem ám - lépett közelebb dörögve Tunyogi -, és ha valami gáz van a pénzzel, akkor tudod, mit csinálsz, kisapám... fogod magad, aztán hét végén eljössz velem Karádi tatához maltert hordani...

Azután bizalmasan oldalba lökte Danit:

- Nem kell ám berezeln, te nyeszlett, mert beprotezsállak... - és rámosolygott. - Na... te... ne kókadj már el, mert még sírva fakadok...

S olyan komikusan bámult Danira, hogy Dani, a megviselt, a feldúlt, a zaklatott Dani képtelen volt megállni, összeharapott szája széle először csak kisimult, aztán lassan, nagyon lassan, egy egész kicsit széthúzódott. Nagyon gyenge, torz kis mosoly volt ez, de mégis mosoly.

És Pille, aki ült a többiek között, s röstelkedett, hogy szavazatán túl semmit sem tudott Daniért tenni, ekkor egy pillanatra - ki tudná miért - arra gondolt, lehet, hogy a Tunyogi olykor lila gatyát hord, amikor elszakad az ülepén a nadrág, de mit számít az ilyen röhejes kis csekélység ahhoz képest, mekkora szíve van neki.

HETEDIK FEJEZET

A gordiuszi csomót el sem kell vágni - Családi kupaktanács Ormoséknál - Kese, az autóbátár - Világutazók egymás közt - Mindenki vár valamit - Ebben egyetértünk!

Nem lehet mindenki Nagy Sándor, hogy éles kardjával elvágja a gordiuszi csomót, mint azt a híres ókori hadvezér cselekedte. Kivált, ha mint afféle huszadik századi tanárembernek még kardom sincs...

Ez a hasonlat kezdett Kószáló tanár úr fejében motoszkálni, valahányszor fölremlett benne a DÖNTÉS NAPJA, amely végeredményben semmi döntést nem hozott.

Pontosabban a végén hosszas tizenkétszem-közi tárgyalások voltak a tanár úr és az érdekeltek között, amelyek végén megszületett a kompromisszum. Úgy cselekszenek majd, mint az űrhajósoknál szokás. Valamennyi jelölt készül, s csak az utazás előtt dől el, kik utaznak, s ki lesz a tartalék. Ám náluk nem a pillanatnyi forma, az újabb szavazás avagy a kijelölés dönt, hanem a sorshúzás. Döntsön a szerencse. No persze így megint csak lesz négy szerencsés és egy peches, aki marad. Noha minden bizonnyal ő is rászorgálna az útra. De hiába, ennél jobb megoldás nincs.

Ám a sors és a vállalati személyzeti osztályok útjai olykor kifürkészhetetlenek.

Már frissen vágott aranyeső sárgállott Ormosék asztali vázájában, s Pille napközben már szellőztette a melegágyait, amidőn Ormos mama egyik este titokzatos arccal tért haza. Látható volt rajta, hogy valami nagy újság feszegeti, de csupán annyit mondott, hogy vacsora után szeretne családi kupaktanácsot tartani.

Ettől különösen Borzaskát kapta el a lelkesedés, hiszen egy kupaktanács mindig érdekes, főleg, ha megígérik a harmadikos honpolgárnak, hogy ő is teljes szavazati joggal vehet részt rajta.

Talán még soha olyan gyorsan el nem tűnt a tényérből a sült hússal ékesített paradicsomos káposzta, mint akkor. Pille gyorsan összeszedte a tényérokat, kivitte őket a mosogatóba, s a család körülülte a négyszögletes étkezőasztalt.

- Nos, halljuk a meglepetést - szólt Kószáló tanár úr, s valamennyien a családanyára függesztették tekintetüket. Borzaska még egy kicsit nyitva is felejtette száját, s kilátszott belőle a nyelve hegye, mint a lihegő kiskutyának.

Márta asszony nem sokáig feszegette a kíváncsiság húrjait, menten a tárgyra tért.

- Képzeljétek, ki akarnak küldeni.

- Hová? - kérdezte Pille.

- Svájcba. A CIBA gyógyszergyárba, tanulmányútra.

- Svájcba?! Hű, azanyját! - tört ki ellenállhatatlanul Borzaskából.

A továbbiakból azután kiderült, hogy valami licencvásárlással kapcsolatban kell alaposan tanulmányozni az ottani gyártási technológiát, s erre, valamint a gyártási tapasztalatok helyszíni tanulmányozására a gyár vezetői Ormos Zoltánnét, az illetékes osztály vezetőjét, a gyár megbecsült gyógyszervegyészt szemelték ki.

- Ez igen, szép feladat - állapította meg Kószáló tanár úr, ám abban a pillanatban fölmerült benne a sanda gyanú.

- És... mondd csak... mennyi ideig tartana ez a kiküldetés?

S most derült ki, hogy Ormos mama voltaképpen miért is hívott össze családi kupaktanácsot. A kérdésre ugyanis így hangzott a válasz:

- Három hónapig.

„Hoppá! álljon meg a menet!” - fordul meg ilyenkor minden józan agyban, hiszen három hónap az nem két hét, de nem is három. Ahhoz, hogy három teljes hónapig nélkülözhessenek egy szeretett és alighanem pótolhatatlan családanyát, óriási lemondásra és a lehető legteljesebb családi összefogásra van szükség. S a dolog a legeslegteljesebb egyetértést követeli meg a család minden egyes tagjától. Éppen ezért nem lehet az első pillanatban sem igent, sem nemet mondani.

- És mikor kéne utaznod? - puhatolódzott óvatosan a családfő.

- Vagy most azonnal, vagy júniusban. Ez az a két időpont, amikor fogadni tudnának.

- Hm, kétségtelen, hogy nagy megtiszteltetés és ritka lehetőség - morfondírozott a család feje -, de nézzük csak, hogyan is tudnánk megoldani...

Hosszas tanakodás következett, amelyből kiderült, hogy amennyiben Borzaska jobban vigyázna a ruházatára, nem kellene annyit mosni, s akkor talán apu is vállalná. A bevásárlás és a mosogatás Pille gondja lenne, porszívózni Borzaska is tud, apu pedig szerencsére remekül főz, csupán süteményt nem tud sütni, anélkül azonban ki lehet bírni három hónapig, meg nagy is van a világon.

S a mérleg nyelve határozottan kezdett az „eresszük az anyut” határozat felé billenni.

Igen ám, de melyik lenne a jobb időpont?

- Most képtelen lennék vállalni - jelentette ki határozottan a családfő. - A nyári szünetben elképzelhető.

- Rendben. Akkor júniustól augusztus végéig - így az anya.

- Igen, de akkor mi lesz a tátrai nyaralással?! - tiltakozott kissé nyafogósan Borzaska. Ritkán nyafogott, pontosabban csakis olyankor, amikor ezáltal különös hatást akart tenni szüleire.

- Mi lenne? Mentek nélkülem! - jelentette ki anyu, s ezzel megszűnt a nyafogási indok.

- De hiszen eddig még mindig együtt mentünk! És igazán olyan keveset vagyunk együtt - tiltakozott Pille.

- Most az egyszer külön nyaralnánk. Ti a Tátrában, én a munkával Svájcban. No persze, ha nem akarod, kislányom, még lemondhatom...

- Ó, anyu, azt nem mondtam...

- No jó. Akkor megállapodtunk - jelentette ki Kószáló tanár úr. - Anyu utazik. És mi is utazunk. Ezúttal kivételesen hárman...

- Pontosabban heten! - kotyogott közbe Borzaska. - Hiszen a srácok is jönnek.

- De hiszen, ha anyu nem jön velünk, mind az öten jöhetnek! - döbönt rá Pille, s ez volt az a bizonyos pillanat, amikor Kószáló tanár úr kard és hadvezérség nélkül is kettévágta azt a bizonyos szétbogozhatatlan gordiuszi csomót. Igaz ugyan, hogy ez komoly családi áldozatokkal, számtalan mosással és mosogatással járt, viszont ez egyben azt is jelenti, hogy nincsenek kötve anyu nagyon is véges nyári szabadságához, s hosszabb ideig maradhatnak.

Vagyis minden rosszban akadhat valami jó dolog is.

Bár most meg anyu kezdett aggályoskodni:

- Ígérd meg, Zoltán, hogy nem mászkálsz velük a sziklákon, különben nem lesz odakint nyugalom. Ti mégiscsak együtt lesztek hárman... én meg egyedül. Legalább aggódnom ne kelljen a testi épségetekért!

- Nyugi, anyu, vigyázunk! - jelentette ki egy hadvezér fensőbbiségével Borzaska, ám az a melegség, amivel apu megszorította anyu kezét, alighanem sokkal megnyugtatóbban hatott.

Másnap délelőtt - körülbelül akkor, amikor Ormosné bejelentette a gyárban, hogy vállalja az utat - futótűzként terjedt el a hír a természetbúvárok között:

- Mind az öten utaznak!... Mind az öten utaznak!...

S ez volt az a délelőtt, amikor Tunyogi mancsának örömteli hátba veregetései maradandó kék foltokat rajzoltak az immár valóban is utazóknak tekinthető eddigi jelöltek lapockájára.

Ó, egykori világutazók! Ti, akik nekiindultok meghódítani a távoli ismeretlent! Mi is a ti izgalmatok, a ti készülődésetek ahhoz képest, ahogyan még manapság - a technika századában is - tud lelkesedni egy iskolás gyerek a már réges-régen föltérképezett tájakra vezetett külföldi utazásért. S nincs ebben semmi csoda. Az emberi természetből fakad, hogy minden nemzedék újra és újra fel akarja fedezni a maga világát. S mit is számít az olyan szóra sem érdemes apróság, hogy a Tátrát már ezren és ezren megmászták, hogy üdülők, kirándulók, turisták tíz-sőt százazrei keresik föl évente, amikor azt mind ez ideig Borzaska, Pille, Dani, Laci, Dönci, Eta avagy Tunyogi Jóska még nem fedezte föl magának. De most... most majd ők is föl-fedezik. S nagy a Tátra, minden bizonnyal akad benne egy-egy szöglet, zug, hegycsúcs, kiszögellés, völgyecske, szurdok vagy sziklamélyedés, amelyet előttük még soha senkinek a lába nem tapodott. Amely csakis és teljesen az övék lesz, hetüké, akik elindulnak meghódítani a NAGY ISMERETLENT.

Tagadhatatlan, hogy a világutazás előkészületekkel jár. S az előkészületeket meg kell tervezni, meg kell szervezni, s a lehető legnagyobb pontossággal végre kell hajtani. Föl kell parcellázni a tennivalókat, a feladatokat, a beszerzendőket és összezsomagolandókat. Ez pedig sokkal nagyobb feladat annál, semhogy hebehurgyán órák közötti tízpercekben, avagy tanulással, másnapi felmérőre történő készüléssel terhes délutánonként intézze az ember. Ehhez idő, megfontoltság és nyugalom szükséges.

Olyan tökéletes nyugalom, amelyet csakis egy teljesen szabad, tanulásmentes nap biztosíthat a nagy feladatuk végrehajtására kiválasztottaknak.

Ilyen nap lehet például a tavaszi szünet első hétköznapija.

Igen, hétköznapija.

Ez ugyanis több szempontból bizonyul alkalmasak. Egyrészt azért, mert semelyik világutazó vasárnapi családi együttlétét, kötelezettségeit nem érinti, másrészt azért, mert az expedíciós stábmegbeszélés némi zajjal, élénk felkiáltásokkal, szapora széktologatással s világmegváltó kinyilatkoztatásokkal terhes. S minek az ilyesmivel Ormos Márta néni idegeit borzolni, főleg akkor, amikor ő nem is utazhat.

Így viszont a világutazók akár egész napos tanácskozást is tarthatnak, reggeltől napestig, délidőben paprikás krumplival frissítgetve tikkadó agyukat.

Kószáló tanár úr elnökletével ült össze a stábmegbeszélés, amely azzal kezdődött, hogy az az mód fel is álltak.

Felálltak s kísérték a pestújhelyi ház udvarára, ahol Pille melegágyai mellett egy kis műanyag féltető alatt süttette magát az utazás legnélkülözhetlenebb főszereplője: KESE, AZ AUTÓ.

Javakorabeli, vagyis immár kilencesztendős Barkas márkájú mikrobusz volt az istenadta, de megbecsülték, még nevet is kapott. Márpedig ilyen névvel nem minden gépkocsit illetnek. Bár gúnynévként is tekinthető.

Négy esztendővel ezelőtt, amikor Kószáló tanár úr előző kocsiját, a sok országutat látott Pobjedát sikeresen továbbadta, a tervezett Skoda vásárlása helyett belebotlott ebbe a Barkasba. Eredetileg vállalati kocsiként volt, aztán egy maszek zöldséges vette meg, de felszámolta a boltot, s a kocsitól, amelyben és amelynek tetején remekül lehetett árut szállítani, gyorsan meg akart szabadulni. Feszíteni benne igazán nem előkelő.

Kószáló tanár úr meg éppen belebotlott.

- Ezt vegye meg, jóember - így az eladó -, ebben elfér egy nagy család meg az összes retyerutya. Sőt! Ha akarja, még pénzt is kereshet is vele. Egy-két-öt-tíz-száz fuvar, és a kocsik máris ingyenben van. Ne szaladjon el, jóember, legalább nézze meg...

S Kószáló tanár úr nézegetni kezdte. Azután töprengett. Ha például a hátsó üléseket kiveszi, akkor négyesben akár lakókocsinak is használhatják. Elég magas építésű, alkalmasint bírja a rosszabb utakat is, s ha több az adó meg a fenntartás, hát kimegy vele néha a „Bosnyákra”, vagyis a Bosnyák téri piacra fuvarozni. Néhány hajnali fuvar, s megvan a benzinre-, karbantartásra-, adórávaló. Sőt talán még valami kis útipénz és filmre- meg előhívásrávaló is marad. Kószáló tanár úr ugyanis kora gyermekségétől fogva szenvedélyes utazó és szenvedélyes fényképész volt. Újabban színes diákat készített, s nem is keveset. Ez pedig nem egészen a tanári zsebbez méretezett mulatság.

Ekképpen gondolkogtatott, az eladó meg csak „fűzte az agyát”, s a kopott, szürkésfehér Barkas gazdát cserélt.

Amikor a tanár úr az új szerzeménnyel hazabrummogott, Márta asszony szörnyülködve csapta össze a kezét.

- Hát ezt a Kesét meg hol vetted? - Merthogy a színe meg az esetlensége hasonlított az egyik, gyerekkorból emlékezetes Kése malacukra.

Így történt hát a kocsik keresztelője.

Nem vágtak hozzá pezsgőpalackot, mint a hajókhöz szoktak, de ezt alighanem jól is tették, mert ekkora megtiszteltetést a Kése oldallemeze ugyan ki nem állt volna.

A kocsik viszont lassan megszokták. Városban nemigen furikáztak vele, túrára igencsak alkalmasnak bizonyult, annak idején még Borzaska kisebb gyerekágya is helyet talált benne, de elfért a kempingasztal, a négy székek, gumimatracs, nyugágy, a bogrács s a nyári nomád élet tucatnyi más kelléke is. Hasában és tetején kitűnően lehetett szállítani négy-öt mázsa árut is, s a tanár úr hetenként kétszer hajnalban kifurikázott vele a Bosnyákra. Járnak oda rajta kívül más diplomások is, akik nem röstellik megfogni a krumpliszákókat meg a gyümölcsös-ládákat, s akiknek szükségük van a havi fixükön felül megkeresett pénzre.

Nos, a leendő világutazók ott álltak Kese előtt, méregették, nyitogatták, ismerkedtek az ülésével, s a tetejére szerelt kisipari csomagtartóról is megállapíthatták, hogy: „irtó erős, mindent elbír”.

- Mindent nem, de sokat - igazította ki őket a tanár úr. - Úgy kell majd megpakolnunk, hogy ami kell, minden elférjen, de azért hátrafelé is kilássak.

- Gyakran be szokott dögleni? - kérdezte korántsem szemtelenségből, hanem csupán gyakorlatiasságtól vezéreltetve Dönci.

- Csak hébe-hóba, de azért megesik - vonogatta vállát a tanár úr. Láthatólag nem sértődött meg. - Egyébként januárban volt műszaki vizsgán.

- Ühüm - hümmögött Dönci. Ők a pénzes páciensek jóvoltából alig egyéves Ford Taunuson jártak.

- Legföljebb majd toljuk - mondta tökéletes nyugalommal Tunyogi, s úgy vigyorgott rájuk, mintha nem lenne hőbb óhaja, mint hogy Kesét föl kelljen tolniuk akár a Lomnici-csúcsig.

- Vagy bütykölünk egy kicsit - tette hozzá Dani, s szép kiadós defektekről ábrándozó tekintettel pillantott a többiekre.

- Jó kis kocsí. A csomagtartón van hely még egy-két ketrecnek is - állapította meg egy szafárra készülődő állapotfoglaló szakszerűségével Laci.

- Kisebb a balesetveszély. A kisebb kocsik majd mind kitérnek előlünk - tört ki Etából az elsősegélynyújtó.

- Kivált, ha meg leszünk pakolva - fűzte hozzá ismét Tunyogi.

Tény az, hogy minden furcsasága ellenére is, Kese kapásból elnyerte a társaság rokonszenvét. Volt benne valami régi batárjelleg, úgy festett, mint az egykori ekhós szekerek kései unokája: kissé ormótlan, kissé kopott, ám talán éppen ezért családias. Ebben minden retyerutyával együtt elfér akármekkora fészekalja gyerek, még akkor is, ha olyan jól megtermettek is akadnak köztük, mint például a Tunyogi.

A jól sikerült barátkozás után a világutazók bevonultak a nagyszobába, amelyet azonban csakis azért neveztek így, mivel a másik még kisebb volt.

Kiderült, hogy az ebédlőasztalt csupán négy személyre méretezték, s a négy szék, két fotel, egy hokedli és egy sámlit sehogy sem akar elférni körülötte. Márpedig mit ér az a megbeszélés, ahol a tanácskozók nem látják elég jól egymás arckifejezését, szeme villanását, mert a másíknak a háta időnként eltakarja előlük.

Tunyogit tartóztatta a legkevesebb gátlás. S különben is, nemegyszer táborozott már Kószálóval.

- Tanár úr kérem, nem folytathatnánk a szőnyegen? - kérdezte szelíd dörmögéssel.

- Dehogynem - mondta a házigazda ugyanolyan fesztelenséggel -, csak ha lehet, akkor nekem hagyjátok meg a sámlit.

- Oké - villanyozódott fel a társaság erőművésze, s rögtön cselekedett.

Átnyalábolta az asztalt, s áttipegett vele a másik, még kisebb szobába.

S átkerültek a székek, a fotelek, s a szoba közepét beborító zöldesfekete buklészőnyeg máris átalakult leheveredésre csábító mezővé, amelyen olyan jó, szabad gondolatok születnek.

Csupán a tanár úr feszített a sámlin, s Pille fohászzkodott fel a természetjárók urához, haza ne jöjjön most véletlenül az édesanyja, mert tüstént elájul. Pedig még tábortüzet sem raktak a szoba közepén.

Vizsont határozottan igaz a mondás: „a jó környezet lelkesít”.

Igazán fesztelen és gyümölcsöző beszélgetés alakult ki. Remekül elosztották a feladatokat. Dönci térképezi fel a látni- és tudnivalókat, helyi, művészeti, természeti és történelmi nevezetességeket, Laci a Tátra faunájával, Pille a flórájával foglalkozik. Dani a fölszerelésekkel, sátrakkal, műszaki ügyekkel, Eta a konyhával és az elsősegélynyújtással - bár ez utóbbi csak fölös óvatosság, úgysem lesz rá szükség -, Tunyogi viszont a neki legalkalmasabb szerepkörben, a cuccok mozgatásában serénykedik. Vagyis ő lesz a fő rakodó.

- És én? - méltatlankodott Borzaska, akit megint kifelejtettek. - Ősszel azt mondtátok, én leszek a gombaszakértő!

- Rendben - hagyták rá, csak amikor már megszavazták, akkor kezdtek titokban fohászzkodni, bár ne túl sok gombát hintene útjukba az a jó tátrai természet, mert annak még akár gyomor-mosás is lehet majd a vége.

Ilyesformán Kószáló tanár úrra igazán nem maradt „semmi egyéb” feladat, mint az, hogy vezeti a kocsit, kezeli és őrzi az iratokat, a közös kasszát, egyezkedik a szálláshelyeken, és fényképez. Lehetőleg mindent. Színesben. Hiszen mit érnek a legkiválóbb expedíció világraszóló fölfedezései, ha nem lehet őket hitelesen dokumentálni. S no persze, ha bármilyen probléma adódnék, rendkívüli eset, azt is a tanár úr teszi rendbe. De ez megint csak merő óvatosság. Afféle superbiztosítás.

Alapjában véve mindenben megegyeztek, csupán a leglényegesebb maradt ki.

Csak a tanár úrnak jutott az eszébe.

- Szép, szép, de nem gondoljátok, hogy abban is meg kéne állapodnunk, mi legyen az úticél... és melyek legyenek az állomások?

Méla hallgatás.

S pillanatokon belül kiderült, hogy földrajzoktatásunk még oly tökéletes tanárral is, mint amilyen Zoli bácsi, szolidan kifejezve: némileg hiányos.

Igaz ugyan, hogy az érdeklődőbb tanulók megismerhetik a domborzat jellegzetességeit, a nagyobb hegységeket, folyókat, érclelőhelyeket, gazdaságot, ipart, városok nevét, ám ez mind édeskevés akkor, ha az ember utazni akar.

Dönci ugyan, aki már elmélyült a témában, dobálódzott bizonyos nevekkel. De mit is mondhat a halandó iskolásnak egy-egy olyan név, mint: „Demänovské jaskyne”, „Hnielec völgye”, „Červený Kláštor” avagy éppen a „Tycha dolina”?... Azt sem tudni róluk, eszik-e vagy isszák őket. Vagyis térképek, részletes útikalauzok, leírások, esetleg fotók nélkül olyan az egész, mint süketnek az ágyúdörgés.

Ezért hát elfogadták a tanár úr kisegítő javaslatát: csupán az alapelvekben állapodjanak meg, s azután megfelelő szakkönyvek és térképek segítségével válasszák ki az útirányt és a táborhelyeket.

- Azt persze nem árt tisztázni, gyerekeim, ki mit vár az utazástól.

- Expedíciótól - igazította ki Borzaska.

- Rendben. Expedíciótól. Nos? Kezdjék talán a lányok. Eta?

- Én? Nem is tudom... de valami szépet... emlékezeteset... nagyon emlékezeteset...
- Pille?
- Növényeket... érdekes növényeket... lehetőleg az alhavasi vagy havasi flórát...
- Laci?
- Faunát... nagyon örülnék, ha sikerülne valamit gyűjtenem, s ha megfigyelhetnék valami olyat, ami nálunk nincs...
- Dani?
- Hegyeket, Zoli bácsi... És ha lehet, egy kis sziklamászást, legalább egy-két csúcsot.
- Jóska?
- Vele tartok. Meg előtte, ha hagyja...
- Dönci?
- Részletesen is kifejthetem?
- Állj! Nem kell kiselőadás! - kiáltott fel jól megjátszott kétségbeeséssel Tunyogi.
- Hallod? Leszavaztak! - mondta a tanár úr, s hozzátette: - Tömören, Döncikém. Érted? Tömören. Tudományos tömörséggel.
- Jó. Akkor én a munka és a tudás kamatait várom - hangzott sejtelmesen a felelet, majd körülnézve megállapította az arcokról, hogy a mondatból senki sem értett semmit.
- Mit vársz, Dagi? - kérdezte összeráncolt homlokkal az imént még tiltakozó Tunyogi, de a kérdezett fennsőbbiségesen csak ennyit válaszolt.
- Fejtsd meg. Nem tartok „kiselőadást”.

Magában pedig arra gondolt, hogy több tudást szedett össze az úticéllal kapcsolatban, mint az egész társaság együttvéve. S az lesz majd az igazi nagy pillanat, amikor ezért majd mindenki fölnéz rá, s elismerik az elismerendőt.

A társaság azonban igazán nem láthatott bele Dönci fejébe, a talányos mondaton sem kotlottak sokat, hiszen Borzaska igazán jogos gyermeki felelősségrevonással nyafizott:

- Mi az? A kicsi már megint kimarad?
- Dehogy, dehogy - hangzott az atyai mentegetődzés. - Nos, Borzaska? Te mit vársz az úttól?
- Én? Valami nagyot... valami irtó nagyot... valami óriásit.
- Helyes. Nos, ezeket az igényeket tekintetbe véve kell majd megállapítanunk az állomásokat és a fő táborhelyet. Ez utóbbit nyilván a Tátrában. Valahol. Egy megfelelő helyen.

S ekkor halkán, ám nagyon mély meggyőződéssel közbeszólt valaki:

- Ott, ahol rajtunk kívül nemigen jár senki.

A közbeszóló Talabér Dani volt.

A szívükből beszélt.

Mert mit ér az olyan expedíció, ahol legfőljebb egyszerű kirándulónak vagy közönséges turistának érezheti magát az ember, ahol kénytelen mások mögött caplatni, százszor és ezerszer kijelölt és bejárt utakon, s nem érezheti, hogy a természetnek az a darabja, amin most

áll, amit fölfedez magának, az övé. Egyedül és kizárólag az övé, és a fölfedezés örömeiben, gondjaiban, sikereiben, veszélyeiben és kudarcaiban osztályos társaié.

Dani javaslatát, bármily egyszerűen és köznapian is hangzott, lelkesen megéljenezték. Még Dönci is.

S egyhangúan döntöttek, hogy ez, és csakis ez legyen a fő szempont.

S akkor minden bizonnyal olyan lesz az expedíció, mint amilyennek kamaszszívük és -agyuk megálmodja.

NYOLCADIK FEJEZET

*Csomagok, kacatok, vacakok - Érzékeny búcsú - „Fel, fel vitézek a csatára...” -
Ott a határ! - Útlevel- és vámvizsgálat - Odaát vagyunk! - Mindenki örül, csak
Dönci töpreng magában*

„Utazni jó!” - állapította meg valaha egy bölcs, csak azt felejtette el közölni az emberiséggel, hogy utazni nem csupán jó, hanem egyben nehéz is.

Igaz, manapság már nem fenyegetnek portyázó betyárok, félelmetes hegyi rablók avagy vérszomjas kalózok; viszont számítani kell arra, hogy az ősrégi vendégszeretet, amely fedélhez és ételhez juttatta a messze földről érkező eltikkadt vándort, ma már csupán a mesékben meg a régi leírásokban található meg.

Az egykori vendégszobából vagy fogadóból hotel lett, a becsali csárdából vendéglátóipar, az utazásból pedig idegenforgalom.

S mégis, mindezek ellenére alighogy beköszönt a nyár, a fél világ útra kel, vállalva minden nehézséget: sorbaállást az iratokért, szállodahiányt és dugig tömött országutakat, vonatokat, kempingeket.

Hőseink számára már az előkészületek során nyilvánvalóvá vált, hogy nem lesz minden oly egyszerű és zavartalan, mintha az ember kísétálna a közeli palotai erdőbe.

Dönci jelezte először a várható nehézségeket. Mégpedig rövid, tömör s tőle szokatlanul parlagias mondatban:

- Srácok, zűr van!

Dönci ugyanis a lehető legalaposabb felkészülés érdekében meglátogatta a Csehszlovák Kultúra boltját némi szellemi üzemanyag tankolása végett. Itt azután kiderült, hogy szlovák-magyar szótár éppen nincs, csak cseh-magyar, s a Tátra nyári térképe sem kapható, a turista-utakkal; hanem csakis a téli, amelyik a havas Tátra síterepeit, sífelvonóit s lavinaveszélyeit kínálgatja az érdeklődőknek. S ráadásul a boltban rengetegen voltak.

- Hm. Ezek mind utazni akarnak! Oda! - állapította meg Dönci.

Eta hálósák után járta az üzleteket. Dani viszont megállapította, hogy a magyar bográcspár nemigen éri el a világszínvonalat. Főleg választékban nem. Vagy nem volt bográc, vagy nem akkora, amekkora kellett volna, vagy háromszor akkora. Laci spirituszt keresett a leendő zsákmány preparálásához, Tunyogi elől a téliszalámit vásárolták fel a közértekben hemzsegő külföldi utazók. Hőseink panaszos képpel talpaltak városszerte.

A nagy siránkozás ellenére indulás előtti napon annyi cucc gyűlt össze Ormosék lakásán, mintha nem is a Kesével, hanem Ikarus panorámabussszal utaznának.

Kószáló tanár úrnak kellett bevetnie tanári és túravezetői tekintélyét. Ő pedig ezúttal könyörtelen volt. Kirakatott minden csomagot, s egymás után hozta megfellebbezhetetlen döntéseit.

- A gyógyszereknek elég lesz negyede is, hiszen nem járási közkórházat akarunk alapítani. Nem visszük el Dönci ünneplő öltönyét, lakkcipőjét és irhabundáját, itthon maradnak Laci ládáai és galambketrecci, Pille állványos rajztáblája helyett megteszi egy-két vázlatfüzet. Tunyogi expander és súlyzó helyett csomagrakodással erősíti izmait, s feltétlen itthon marad Borzaska dunyhája is, bármennyire szereti még ma is szopogatni annak sarkát este, elalváskor.

Csak azt kell vinnünk, ami nélkülözhetetlen. A négyszemélyes sátrat a fiúknak, a kétszemélyeset a lányoknak, a parancsnoki kis sátrat nekem és Borzaskának. El kell hogy férjenek még a gumimatracok, a takarók, a hálósákok, a legszükségesebb meleg és szellősebb ruhadarabok, a konyhafelszerelés, a gyógyszerek, könyvek, térképek, lábbelik és esővédők, hiszen a hegyekben mindennap lehet számítani arra, hogy megerednek az ég csatornái.

Végül kiderült, hogy még így is alig férnek, pedig a tetőn a csomagtartót is megpakolták. Alig lehetett a ponyvát leszíjazni.

S amikor ezen kemény művelet után Borzaska felsóhajtott:

- Azért a Laci kutyáját is el kéne vinnünk vadászkutyának - betelt a pohár.

- Helyetted, édes fiam... helyetted még elfér... de még úgy sem, mert nincsenek meg az állatorvosi papírijai. Azok nélkül pedig át nem engedik a határon!

Így maradt az expedíció valamirevaló komoly vadász nélkül. Pedig milyen jó hasznát vennék, ha mondjuk medvével vagy hiúzzal találkoznak.

Egyelőre azonban az első számú harci feladat Kесе kocsié volt. Vinni a nyolcfőnyi legénységet, csomagostul, ami hegymenetnek nem is lesz tréfadolog.

A búcsúztatás határozottan ünnepélyes volt. Nem csupán a családtagok, valamint az alsó-felső retyerutya jelent meg, de ott voltak nagyjából teljes létszámban a természetbúvárok is. Lengtek a kendők, zsebkendők, nyakkendők, csupán Dajka nem lengetett semmit, de nem is várta tőle senki, mert Dajka tagadhatatlanul irigy volt az utazókra. A kis Turai szerint a búcsúztatóra is csupán azért méltóztatott elfáradni, mert hátha szétesik a kocsi indulás előtt, s akkor fuccs az expedíciónak. Dajkának azonban ezúttal is pechje volt. Kесе mintha csak érezte volna, hogy rajta az egész Nádtalinkó utca szeme; minden durcáskodás, köhécselés nélkül, erős, határozott berregéssel egyből elindult.

S alighogy elérték az első utcasarkot, Borzaska vékony hangocskáján s némiképp hamisan belevágott a „Fel, fel vitézek a csatára” kezdetű, szerfölött lelkesítő Klapka-indulóba. A legutóbbi március 15-i ünnepségen avatta kedvenc slágerévé, azóta úton-útfélen rázendít.

Mire „a szent szabadság oltalmára” részhez ért, már az egész társaság fújta. A második strófánál már oly erővel visszhangzott, hogy remegni kezdtek Kесе ablakai, de hősiezen álltak a hangostromot, nem estek ki. Pedig még Kószáló tanár úr baritonja is versenyt szárnyalt a Tunyogiéval. Amikor egy buszmegállóban pillanatra lassítaniok kellett, a fékezhetetlen jókedv kiáramlott a vezetőülés mellett nyitott kis résen, rázúdult a várakozókra, akik el nem tudták képzelni, hogy az a gépkocsinak álcázott nagy, mozgó csomag miért óbégat ilyen lelkesen.

Hogyne óbégatna!

Itt a perc, amelyre már közel egy éve várnak!

Előttük az ismeretlen s az a három hét, amely nem lehet más, csakis remek, kitűnő, utolérhetetlen, csodálatos! Egyébként is, zsebükből ott lapult a Magyar Népköztársaság címerével ékesített piros útlevel, amely messze röpíti, majd újra hazahívja világjáró fiait. Csupán Borzaskának nem volt saját útlevele, őt apuéba írták be, vele utazó családtagként, de a fényképe az neki is ott ékeskedett a hivatalos iratban.

Június dereka volt, s olyan időjárás, hogy még az ég és a nap is mintha csak összekacsintott volna velük. Soha rosszabb időt, kedvet, hangulatot, közérzetet, s akkor mindig csodálatos lesz az élet s a világ!

Egyike volt az az élet ritka ünnepi pillanatainak, amikor az ember olyan csordultig telik az örömmel, hogy még a fölöslegből is megtölthetné tíz-húsz búvalbélelt üres poharát...

Régen várt utazásoknak mindegyik perce emlékezetes, de hol az a krónikás, aki számon tarthatná valamennyit. Minden szót, minden tekintetet, minden látnivalót, minden említésre-méltót. S a krónikás különben is csupán a közös élményeket róhatná fel útinaplójába, de azt, hogy ki-ki mit érez, mire gondol, csupán saját emlékeink mindig is izzó parazsa őrzi.

S utazz vagy érkezz meg bár százszor is, a határon mindig megdobbann a szíved. A határon mindig és mindenkor élesebben dolgozik a megfigyelőkészség, apróságoknak tetsző dolgok nagyító alá kerülnek, sebes szárnyon röppennek föl a gondolatok.

A Táttra felé igyekvők többnyire Parassapusztánál lépik át a határt. Ez a fővároshoz legközelebb eső átkelőhely. De van, aki Balassagyarmatnak vagy Somoskőújfalunak fordítja a kocsi orrát.

Kószáló tanár úr jóval távolabbi átkelőt választott: Bánréve határállomást. Fent van az ország északi szegletében, Ózdon is túl. Még turistaszezonban is viszonylag kis forgalmú, s a többi állomáshoz képest sem jelent kerülőt. Csupán többet kell kerekezni honi földön. Viszont a Cserhát, Mátra, Bükk nyúlványainak dimbes-dombos vidéke látnivalónak sem utolsó, s teherpróbának is megteszi. Ha Kесе jól bírja a terhelést, nagy baj már odaát sem lehet.

S az útvonal a Dönci által összeállított és megvitatott útitervnek is megfelelt. Ez valahogy így szólt: „megnézünk egy épségben maradt várat, leszállunk a Dobsinai-jégbarlangba, s úgy megyünk fel a Táttrába. Ott azután majd elválik, hol találunk helyet.”

Kесе remekül viselkedett. Már maguk mögött hagyták az ózdi kohók koros és poros kéményeit, s mindenki a nyakát kezdte tekergetni. Még néhány kilométer, és átlépik a határt. Ám ahogy közeledtek Bánrévéhez, a közelben sehol egy hegy, csak síkság és síkság. Ez már a Sajó völgye. Vasúti sínek, falu.

- Bánréve, lakott terület, hatvan kilométeres sebesség - jelentette ki Borzaska, akinek utazás közben kedvenc szenvedélye volt az útjelző táblák figyelése. KRESZ-jelekből alighanem csillagos ötösre vizsgázhatott volna, még a felnőttek között is. S azután balra mutató felirat jelezte, arra az országhatár. A Kесе befordult.

S a talán ha egy-két kilométeres úton kavarogni kezdtek a gondolatok.

Kószáló tanár úrnak az járt az eszében, vajon tud-e elegendő élményt adni kis útitársainak. Olyanokat, amelyeket megjegyezhet az ember, s elraktározhat életre szólóan. A vezető melletti ülésen ma Dani ült, ugyanis elhatározták, hogy itt váltják egymást.

Dani emlékezetének képernyőjén egy pár évvel ezelőtti reggel tűnt fel. Az a nap, amikor a Ferihegyi reptérről útnak indultak Bagdad felé. Apu akkor még velük volt. Határozottan emlékszik, gumiszalagok vitték bőröndjeiket, s náluk csak egy-két kezitáská volt. A poros borszatyorban a még bölcsődés Emese dolgai. Még pelenkát és gumibugyit is vittek, bár húga már nagyjából szobatiszta volt, de hátha kell majd a repülőúton. Amikor a reptéri busz elindult velük a gép felé, apu még biztatta is őket.

- Integessetek, gyerekek, sokára látjuk megint. Majd csak ha hazajövünk. Két-három év múlva.

S ők lelkesen integettek. Apu is. De ő már sohasem látta viszont a repteret.

Azóta Dani nem járt külföldön. Édesanyja most is félve engedte őt el, a tanár úrnak kellett vele beszélnie. Neki pedig meg kellett ígérnie, hogy vigyáz, nagyon vigyáz magára.

Az oldalajtó melletti ülésen hárman terpeszkedtek: Pille, Borzaska és Laci. Borzaska közében, hogy jól kilásson előre, a motorháztető fölött, Laci pedig az ajtónál.

Pille tekintete a messzeséget pásztázta. Valahol a láthatár peremén halványkék szalag húzódott végig.

- Azok már hegyek! - gondolta, de tudta, hogy még nem a Tátra, csupán a Szlovák-érchegység nyúlványai.

Mégis rögtön kapaszkodók, sziklás csúcsok, gerincek bukkantak elő képzeletében, s egy ritka virág, hegymászók, turisták, botanikusok vágyálma: a havasi gyopár. Képen és gyűjteményben látta már, de milyen lehet a valóságban? Le tudja-e rajzolni, és vajon lehetne-e olyan mikroklímát teremteni kertjében, ahol egy tő, egyetlenegy tő megmaradna? Az az egy tő hosszú ideig, évekig emlékeztetné őt erre az útra. Bár a havasi gyopár védett növény... Ritka, de majd elvállik.

Borzaska az utat figyelte. Szakasztott úgy, amint az komoly buszvezetőjelölthöz illik. Mostanában ugyanis éppen erre az életpályára készült. S kíváncsian várta, vajon odaát is el tudja-e olvasni az útjelző táblákat.

A közös határállomást is ő pillantotta meg először.

- Odanézzetek... a határ!

Odanézték.

Csupán az épület látszott, hiszen a határok nem egyebek térképen húzott vonalaknál, s két oldalukon egyformán zöldell vagy sárgállik a vetés, nő a fű, virít a virág.

Laci, amikor megpillantotta a határt, megtapogatta a nyakában lógó Zenit márkájú fényképezőgépet meg a nagybátyjától kölcsönkapott valódi vadásztávcsövet. Annak segítségével akarja majd megfigyelni a zergéket és a havasi mormotákat. Van egy teleobjektívje is, de alighanem gyenge lesz, hogy fényképezhessen is. Pedig milyen jó lenne egy sorozat a havasi állatok magatartásáról! Csak el ne felejtse beírni a vámcedulájára a fényképezőgépet és a látcsövet. Ezeket ugyanis be kell íratnia, le kell pecsételtetnie. S a látcső gyártási számát kezdte silabizálni.

Leghátul, a kocsi farába rakott csomagok előtti ülésen Tunyogi, Eta és Dönci foglalt helyet. Eta közében, hogy Borzaska feje felett jól kilásson.

Az épület gyorsan közeledett. Már pontosan kivehető volt a magyar és a csehszlovák zászló, a sorompó s a kocsik között ügködő egyenruhások.

Tunyoginak és Etának merőben új látvány volt a határállomás. Életükben először láttak ilyet:

- Te, ezek egy házban vannak! - lökte meg Tunyogi Etát.

- Csakugyan. De odanézz! Látod? Akiket már ellenőriztek, azok előtt kinyílik a sorompó, és mehetnek.

- Aha! Mit gondolsz, sokáig tart ez az izé? És gondolod, hogy megnézik a csomagunkat is?

Eta vállat vont.

- Majd meglátjuk.

Dönci nem szólt bele a beszélgetésbe, s magában egy kicsit le is nézte a kezdő utazókat. De volt benne annyi tisztesség, hogy ezt egy rezdülésnyi fintorral sem jelezte.

A Kесе lassított, s beállt a határállomás elé. Csupán egy Trabant meg egy Skoda volt előttük, de azokkal már éppen végeztek.

Két egyenruhás jött a kocsijukhoz. Tisztelegtek.

- Magyar útlevel- és vámvizsgálat. Kérem az útleveleket.

Fiatal, tán ha húsz-huszonegy éves határőr volt, nyakában táska, festékpárna, pecsét. Elkérte útlevelüket, azután megnézte a benne levő fényképet, az arcukra pillantott, s máris lapozott, pecsételt.

A vámos nő volt. Ő Kószáló tanár úrtól kérdezte:

- Van valami elvámolnivaló? Ajándéktárgyak?

- Csak úti felszerelés. Viszont vannak fényképezőgépek, filmfelvevő és látcső.

- Írják rá a vámáru-nyilatkozatra, és menjenek be lepecsételtetni.

Fölkerekedtek. Pille és Borzaska kivételével mindegyiküknél volt legalább egy kiszolgált Szmena.

Utána előkerült a csehszlovák vámos.

- Československý pas a colná kontrola...

Azután magyarul kérdezte, hány forint van náluk, s van-e ötszázasuk.

Nem volt.

- Köszönöm. Jó utazást! - mondta, s Kесе előtt felnyílt a sorompó.

A kocsi lassan gördült át alatta.

Csehszlovákiában voltak.

- Érdekes - dörmögte Tunyogi -, az ember észre sem veszi, s máris odaát vagyunk. - S alaposan meresztgette szemét, mikor fedez föl valami különöset, valami mást, amitől érzékelhetőbbé válik a külföld.

Aztán feltűnt egy útjelző tábla: ŠAFÁRIKOVO.

S Tunyogi megnyugodott. Valóban odaát vannak. Ezzel kezdetét vette a fölfedezések sorozata. Mindenki tágabbra nyitotta a szemét. Egyszeriben minden hangsúlyosabbá vált, fontosabbnak látszott. Az út betonja éppen úgy megfigyelni való, mint a jellegtelen földszintes falusi házak, az útjelző táblák, egy-egy bolt elsuhanó cégtáblája vagy a szövetkezeti istállók mellett terpeszkedő kazlak.

S bekövetkezett az a pillanat, amikor mindenki mutogatott, magyarázott: mi az, ami eltér az otthon megszokottól, s mi az, ami teljesen megegyező vele.

Egyedül Dönci nem vett részt a többiek lelkes izgalmaiban. Komolytalannak, gyerekesnek érezte ezt a hűhózást. Mit tudnak ezek bámulni azon, amin nincs is bámulnivaló?! Mire valóban lesz mit nézni, addigra teljesen eltikkadnak. Mindegy. Akkor jön majd ő! Majd ő megmutatja nekik, hogyan is kell utazni!

Dönci ugyanis valóban készült. Egy tudósjelölt alaposságával, szívósságával kutatott, cédu-lázott. Pontosán följegyezte, útközben melyik épületnek van műemléki értéke, ki építette és mikor, melyikben található festmény, hol van különleges építészeti megoldás.

Ám amikor egy öreg templom mellett elhaladva bátorkodott felhívni figyelmüket a torony barokkos kiképzésére, Tunyogi lesöpörte őt a színről.

- Látjuk, Dagikám, nem kell magyarázni!

S Dönci elkeseredetten vette tudomásul, hogy senki sem kíváncsi most az ő tudományos magyarázataira, pedig hogyan eltervezte magában a szép, kerek, idegenvezetői kiselőadásokat, amelyek közben csupán egyszer-kétszer kell majd bepillantania a jegyzeteibe, hiszen a fejében van az egész! S lám, most a nagy tréccselésben elveszítik mindazt, amit tőle megtudhatnának!

S Döncit kezdte előnteni a meg nem értett zsenik keserősége. Egyszerűen nem hagyták, hogy kamatoztassa a tudását.

Amikor már bejutottak a hegyek közé, s vörös sziklafalak övezte szűk völgyben bukdácsolt velük szemben az egyre keskenyedő Sajó, Dönci még akkor is magába mélyedve töprengett.

Képtelen volt belátni, hogy az emberi természet nagyon is különböző, s az utazásnak nekiszabadult emberiség mind a maga módján és saját szemén keresztül akarja megismerni mindazt, ami - bár lehet, hogy mások már százszor is leírták - neki még új és ismeretlen.

KILENCEDIK FEJEZET

*Minden kezdet nehéz - Expedíció vagy lötyögés? - Úgy látszik, sokan vagyunk! -
A veszekedés is civilizációs ártalom - Íme, a Tátra! - Csodálat és csalódás -
Dönci mégis jó pontot szerez*

A felfokozott várakozás mindig megbosszulja magát. S annyi szent, hogy természetbúváraink képzelete már jó előre kiszínezte az utazást. Bocsánat: expedíciót! Előzetesen minden rózsaszínebb lett a legpirkadóbb hajnalnál is.

A csodavárás izgalma, a minden apróságon lelkesülés érzése alig ha félóráig tartott a határ átlépése után. A századik egyforma ház s a huszadik azonos domb után Borzaska unta meg a leghamarabb.

- Mikor érünk oda? - érdeklődött az autó brummogásától elpilledve.

- Hová? - húzódott melléje a nővére.

- A Tátrába.

- Oda csak holnap.

- Kár.

A többiek ugyan nem hangoztattak ilyesmit, de valójában egyikük sem bánta volna, ha megállnak valami igazán jó, expedícióhoz méltó helyen, megmozgatni a hosszas üldögélésben elgémberedett tagjaikat.

- Ma még valami várba megyünk - ásított nagyot Tunyogi, amikor Dönci fölcsettant:

- Közösen döntöttünk úgy! Vagy nem?!

- De... de igen.

S Dönci, a két lábon járó lexikon érkezettnek látta az időt, hogy némi tudománnyal kezdje el táplálni az utazásban eltikkadt agyakat.

- Legyetek némi türelemmel, alig húsz kilométer és odaérünk Krasznahorka várához. Ez egy teljes épségében megmaradt régi vár. Majdnem hétszáz éves. Még a Bebek család építette hatalmas erőddé. Ők még saját pénzt is verettek a környék elrabolt harangjainak ércéből. Volt huszita vár is, majd a törökök elleni végvár. Ekkor reneszánsz elemekkel is gazdagodott...

S Dönci kissé lányos hangján ontotta, csak ontotta a tudnivalókat, a számokat, adatokat, mintha csak valami végtelen magnószalag lett volna a torkában.

Tunyogi már az első perc után le akarta őt hurrogni, de Eta figyelmeztetőleg megbökte őt ujjával. Hagyja csak, hadd mondja.

Mondta is.

S Eta, a végtelen türelmű, öt perc után szintén megsokallta. S amíg Dönci újabb adatok után bogarászott jegyzeteiben, a többiekkel összekacsintva az egész társaság elterpeszkedett az üléseken, s behunyta a szemét. Még Borzaska is, akinek nagyon tetszett ez a játék.

Dönci puskáját nézegetve nem vett észre semmit az előkészületekből. S amikor rátért arra, hogy „a barokk várkapornában a lőcsei várkapitány feleségének, Serédi Zsófiának mumifikált teteme látható, üvegkoporsó alatt”, Tunyogi baritonja reszelősen horkolni kezdett. A többiek

bekapcsolódtak s az eleven lexikont pillanatokon belül egész horkolókorus fonta körül. Döbbenet nézett körül, s elakadt benne a szó.

Erre viszont mindenki hirtelen „felébredt”, s kitört a harsány kacagás.

Dönci elvörösödött, s nem szólt egy mukkot sem. Laci viszont csöndesen megjegyezte:

- Hallod-e, Dönci, mindent elmondtál, csak azt nem, mit is jelent ez a Krasznahorka.

- Gyönyörű erdőcske - sziszegte haragosan a kérdező, aztán elfordulva a többiektől, hogy ne is lássa őket, kifelé bámult az ablakon.

Balra már feltűntek az Érchegység erdőborította lankái s Rozsnyó városának tornyai, messze fehérülő új lakótelepei.

Kószáló tanár úr a kedélyek megnyugtatóására hátraszólt a volán mellől:

- Higgyétek el, hogy Dönci jót akart nektek. S tudjátok, mennyi munkájába került?

- Tudjuk! - szállt vitába apjával Pille. - Csak ne kerítene mindennek olyan nagy feneket! Olyan nagyképműn mondja, hogy azt egyszerűen nem lehet elviselni.

- Pedig nem is ő találta ki, hanem könyvből olvasta! - kacsintott nővére Borzaska, s ezekre a jogos ellenvetésekre még a pedagógus atya sem tudott mit mondani. Ami igaz, az igaz. A tudás valahol, egy bizonyos ponton átcsap a tudálékosságba, s az hamar a hallgatóság fejébe kergeti a vért.

- Azért mégse egyétek meg egymást már az út elején - hangzott el a bölcs tanács, s ez volt ez ügyben az utolsó szó. Az utazók idegei azonban kissé tovább borzolódtak.

Még jó szerencse, hogy Kесе ráfordult a kassai műútra, s a társaság tekintete a balra fekvő hegyeket pásztázta.

Alig három perc múltán Dani felkiáltott:

- Ott van!

Valóban ott volt. S pillanatonként nőtt, amint közeledtek feléje.

Cukorsüveg alakú, meredek hegyormon állott Krasznahorka „büszke vára”. Magasba törő falak, hatalmas tornyok.

- Vakaródnék, ha ezt meg kéne ostromolnom - szellemeskedett Tunyogi, ám megállapításában volt is némi igazság.

Az Érchegység erdős koszorúja előtt felkiáltójelként magasodott a várhegy, uralkodott az úton és a messzi Sajó-völgyön.

Borzaska egyszeriben fölélénkült, de a többiek is kezdtek érezni lábukban a hegymászás mozdulatainak egészséges bizsergését.

Azután amikor a tanár úr Kesét egy kanyargós szerpentin felkormányozta a vár mögött húzódó hegynyeregbe, csalódott moraj kísérte megállásukat.

Szabályosan kialakított autóparkoló terpeszkedett ott, autó autó hátán, hét turistabusz, s bódékban, faházakban lacikonyhák, italmérők, arrébb étterem, cukrászda.

- Jaj! - nyögött fel Laci természetimádó keble, de mások is csalódottan dűnnyögtek.

A hatalmas tölgyek és fenyők között s a tisztás járástól megkopott fűvén papírhulladékot terelgetett a szél, az utazó emberiség bárdolatlanságának megannyi kicsiny gyászlobogóját.

Tunyogi már éppen harsányan kezdte taglalni, mit kéne csinálni azokkal, akik teleszemetelik a természetet, meg hogy ki kéne tiltani innen az összes autókat, amikor Kószáló tanár úr diplomatikusan előremutatott.

- Ott a várba vezető út.

Meredek, rücskös, nehezen járható kőút volt, rajta - akárha ostromló hadak lennének - fölfelé is, lefelé is emberpatakok csorogtak.

- No, menjünk mi is - indítványozta Eta, hangjában nem túl nagy lelkesedéssel.

- Menjünk! - fújta egyet Dani, s elindult fölfelé. Legalább egy kis hegymászó tréninget tart, ha körülményes is lesz a nagy forgalomban. Tunyogi, aki nem tudta volna elviselni, hogy vetélytársa érjen föl előbb a várkapuhoz, máris utánaeredt. Borzaska ott loholt a nyomukban.

A többiek lassan, kényelmesen követték őket.

Odafönt azután újabb csalódás. Még föl sem ért a társaság derékhada, amikor Borzaska, mint hírnök, ki pihegve szól, jött s jelentette:

- Állati sokan állnak sorba...

Mármint belépőjegyért. A Vármúzeumba.

Mit tehettek? Odaálltak ők is. Melegen tűzött rájuk a délutáni nap, pihegtek, unatkoztak. Csupán Borzaska találta meg a maga szórakozását. Fölfedezte a vár előtt álló „Bebek-ágyúkat”, s azok simára koptatott csövén lovagolt.

Jegyváltás, várnézés. De csupán Döncit hozta lázba a történelem annyit emlegetett patinája, ódon levegője. A többiek szakasztott úgy kaptattak a magyar nyelven is beszélő idegenvezető nyomában, mintha csak kötelező iskolai múzeumlátogatáson lennének.

Ódon, vastag falú szobák, régi bútorok, a vár urainak képei, edények, ruhák. Csupán a múzeumi posztópapucsok fölvétele jelentett némi derűtséget. A cirka negyvenhatos papucsokban remekül lehetett csúszkálni, úgyhogy Kószáló tanár úrnak kellett figyelmeztetésül a torkát köszörülnie.

Borzaska volt a legelevenebb. Szerette volna közelebbről is megtekinteni a várbörtönt, no meg szívesen beleült volna a vár kútjának kb. ötvenliteres hatalmas bivalybőr vödrébe. De a termekben is mindent szemügyre vett. A legnagyobb sikert a hajdani várúrnak egykori illemhelye aratta. Akkor ugyanis még nem találták fel a vízöblítést, s a szóban forgó helyecske alsó nyílása a várfalakon kívülre nyílt, a puszta levegőbe.

- És ha valaki éppen arra járt? - érdeklődött merő kíváncsiságból atyjától a gyermek, amire az egész csoportból kitört a röhögés. Utána megállapították, hogy ez az eshetőség a hegy meredeksége miatt nem volt valószínű, majd elítélőleg emlegették a kor higiéniai viszonyait.

Félórai csoszogás után leszedhették a papucsokat, ismét a várudvar, és vége.

Kint pedig a bebocsátásra várakozók újabb seregei. Valamennyien kissé csalódottak voltak. Nem így képzelték el a dolgot, ekkora tömeggel. De hiába, sokan utaznak, sokan akarnak látni, s a nyüzsgés, hangoskodás, benzinfüst nyomasztólag hat arra, aki a magányt s a természet csöndjét keresi.

No de most már mindegy. Eső után köpönyeg. Viszont a Dobsina felé vezető út némi kárpótlást nyújtott. S amikor a hegyoldali szerpentineken kanyarogva felülről megpillantották a Dedinky víztároló tavat, közfelkiáltással javasolták, hogy Kószáló tanár úr adjon egy kis pihenőt Kesének, hadd nézegessék a tájat.

Zöld hegykoszorúban csillogott alatt a tó, de jaj! - mellette is gépkocsik és sátrak ültek tarka színorgiát.

- Messziről még ki lehet őket bírni - jegyezte meg Döncinek Pille, ám még a tárgyilagos megállapítás is újabb tördőfésnek sikeredett, mert az élő lexikon most már minden megjegyzést személye elleni támadásnak tekintett.

S amikor továbbhaladva megpillantották a dobsinai jégbarlang autóparkolóját, újabb felszisszenés forrósította a hangulatot az amúgy is átmelegedett kocsiban.

- Ez a parkoló a változatosság kedvéért völgyben van - jegyezte meg Tunyogi.

- De sokkal nagyobb, mint az előző volt - állapította meg fagyos tárgyilagossággal Dani.

S a jégbarlang lehelete csapott közéjük, noha legalább plusz huszonnyolc fok volt árnyékban.

- Mászni is többet fogtok! - vetette oda foghegyről Dönci, akiben már magasra hágott az elkeseredés. - A bejárat ugyanis ott van! - s odamutatott a hegyre, amelyről az immár ismert recept szerint emberpatakok folytak alá, illetőleg kapaszkodtak fölfelé.

- A meleg ruhákat mindenki hozza magával - szólalt meg atyailag a tanár úr, de a hanghordozása parancsnak is beillett.

Kapaszkodás, lihegés.

- Mennyi ember! Hogy fölverik a port! - nyöszörögte elhalóan Dönci mellett Borzaska, hogy ő se maradjon ki az ugratásból.

- Fulladj bele! - válaszolta volna legszívesebben Dönci, de időben lakatot tett a nyelvére. Elvégre mégiscsak a tanár úr kisfiáról van szó, még ha undok is.

Annyira mérges lett, hogy még a gondosan előkészített ismertetőt sem mondta el. A tanár úr volt kénytelen felvilágosítani a társaságot arról, hogy az északi fekvésű barlangbejáraton keresztül télen alászálló hideg levegő nem tud eltávozni, ezért keletkezett a jég.

A barlang valóban csodálatos volt, gyönyörű természeti jelenség, ám a társaság hangulata oly mértékben elromlott, hogy most már a kákán is csomót kerestek volna.

Hol az volt a baj, hogy nem elég ragyogó a megvilágítás, más meg azon jajongott, hogy a megvilágítás mesterkéltté teszi az egész látványosságot.

Lefelé pedig megint a lemez:

- Sokan vannak!

Végül már maga Kószáló tanár úr is megelégedte, s rövid szózatot intézett hozzájuk:

- Mit gondoltatok?! Talán majd kiürítik az országutakat, a várakat, a barlangokat, az erdőket meg mindent, mert jövünk?! Aki utazik, az tanuljon meg alkalmazkodni. Körülményekhez, szokásokhoz, lehetőségekhez. És ha csak rontani tudja a hangulatot, inkább hallgasson!

Az erélyes szónak volt foganatja. Csönd lett. Nehéz, savanyú csönd.

S amikor továbbindultak, a tanár úr is rádöbrent arra, hogy az indulás izgalmaitól, idegfeszültségétől, a felfokozott várakozástól nem csupán a gyermekei idegesebbek és ingerlékenyebbek a kelleténél, de még ő is elveszítette kissé a türelmét. Ideje lesz minél hamarabb nyugovóra térni, hogy lecsillapodjanak a kedélyek.

A kemping szép volt, s nem is egészen zsúfolt. Egy fa körül jutott hely mind a három sátrunknak. Szalonnasütő hely is volt, kőből kirakva, de a szalonnasütés sem volt az igazi. Ahogy sütötték, már mások is ott sündörögtek, lesve, mikor készülnek végre el. Megunták. Inkább félig sültén ették meg a szalonnájukat.

Aztán lepihentek. Borzaska menten elaludt az atyai parancsnoki sátorban, ezért Kószaló tanár úrnak maradt némi ideje odafigyelni, milyen hangulat uralkodik a fiú- és a lányátorban.

Eta és Pille sátrából halk beszélgetés hallatszott ki, tárgyilagos, nyugodt hangon, a fiúk sátra néma volt. Úgy látszik, ki-ki a maga gondolatainak béklyójában vergődött, vagy, ami jobbik eset lenne, elaludt a fáradtságtól.

Azután kiderült, hogy ébren vannak, csupán a vitától tartózkodnak.

Egy-egy megjegyzés azonban átszüremlett a sátorponyván.

- Érdemes is volt értetek dolgozni - hangzott Dönci szopránja.

- Nem szakadtál bele - vágta rá Tunyogi baritonja.

- El ne kezdjétek megint! - mordult rájuk Laci.

- No majd a Tátra! Az talán kárpótol - lebegtette Dani kiadós sóhajtása a sátorponyvát.

S utána mocorgás, fészkelődés, csend. Sehol egy baráti, szívélyes „jó éjszakát”.

S mit tehet ilyenkor egy érző szívű pedagógus? Arrébb sétál, nagyot sóhajt, s idegnyugtatóként hallgatja a tücsköket, miközben azon gondolkozik, hogyan is lehetne a hangulatot megfordítani. Gyerekei, úgy látszik, fokozottabban érzékenyek a „civilizációs ártalmakra”, s ezek közül is elsősorban arra, amit az emberek tömeges együttléte jelent olyankor, amikor egészen másra számított az ember.

Az éjszakai pihenés, úgy tetszik, kissé megnyugtatta a kedélyeket. Az ébresztőt mindenki morgás nélkül vette tudomásul, s a kempingre sem ejtettek zokszavakat, pedig a zuhanyozónál akadt némi sorbaállás. A reggeli gyorsan ment, a sátorbontás, pakolás időt vett igénybe.

- Törzshelyet kell majd választanunk - jegyezte meg a gyakorlatias gondolkozású Eta -, különben táborverés, -bontás minimum napi két óra veszteség.

Ezzel alighanem mindenki egyetértett, mert senkinek sem akadt ellenvetése.

A beszélgetésekben határozottan a nap várható legnagyobb eseménye uralkodott: a Tátra. Csupán Dönci nem szólt egy mukkot sem, pedig ebben a témában is joggal tarthatott volna igényt a „két lábon járó lexikon” címre. A „lexikon” azonban úgy látszik, becsukódott. Sőt a Kesében előreült a tanár úr mellé, hogy ne kelljen senkivel sem szót váltania.

Tátrából kettő is akad. S aki a Magas-Tátrába akar eljutni, először át kell vergődnie az Alacsony-Tátrán. A kettő között több különbség is akad. Először is körülbelül ezerméteres magasságbeli különbség. S a magasabbik testvér égre törő kopár gránitfalaival, bérceivel, csúcaival nem vetekedhetnek az alacsonyabb hosszú, többnyire erdőborította gerincei, hegyúpjai. Emitt több a lombos erdő, s a megművelt területek felnyúlnak a hegyoldalig.

Ám az út így is szép volt. Erdők, völgyek, patakok, jellegzetes szlovák faházak. Hegynyergeken keltek át völgyekbe, serpentineken kapaszkodtak fel az újabb nyergekig. Azután a tanár úr hátraszólt a vezetőülésből:

- Most figyeljétek majd.

Csupa szem lettek.

Azután még egy kanyar, és szemben a poprádi fennsík túloldalán kék páratakarójából elővillant a MAGAS-TÁTRA.

Az autó megállt, valamennyien kifelé igyekeztek, hogy jobban láthassák, gyönyörködhessenek benne.

Lehetek tőle még vagy harminc kilométerre, de a párafátyolba burkolt hegyoldali fenyvesek fölött szikrázni kezdtek a csúcsok a reggeli napsütésben.

Laci távcsöve kézről kézre járt.

A csúcsokon nem volt hó, a sziklák verték vissza a nap sugarait. A lenti világból, a részletekből azonban még a távcső sem mutatott semmit. De így is lenyűgöző volt.

- Bitang klassz! - állapította meg Tunyogi, ami lehet, hogy nem eléggé irodalmi megállapítás, de legbelülről felszakadt őszinte csodálat.

- No, Dönci, nem mondasz róla semmit? - noszogatta meg szelíden a tanár úr a hallgatag dagit.

- Mondhatok - jelentette ki a fiú, majd mintha a fogát húznák, föltett egy olyan szöveget, amelyet pénzbedobásért szoktak közvetíteni a turistáknak, magnóról.

„A Magas-Tátra Európa egyik legkisebb magashegysége. Mintegy huszonhét kilométeres vonulatként emelkedik ki a Kárpátokból. Szépségét főleg annak köszönheti, hogy hirtelen magasodik ki a poprádi fennsíkbelől, fel, mintegy kétezer méternyire. Anyaga gránit, rengeteg völgy, magashegyi katlan, tengerszem található benne. Legmagasabb csúcsa 2655 méter.”

- Földrajzórán ennél többet tanultunk róla - jegyezte meg Dani, de senki sem erőltette Döncit. Tartsa meg magának a lexikonjait, a valóság ugyanis érdekesebb.

S amikor Poprádról rátértek az ótátrafüredi útra, felmorajlott a csodálat. Ott magasodott előttük szemmel beláthatóan az egész hegyvonulat. Lehet, hogy a földrajztudósok szemében kicsi, de bebarangolni, megmászni egész nyár sem elegendő.

Az utazástól megmacskásodó lábizmaik egyszeriben bizseregni kezdtek, beléjük állt a járhatnék.

- Gondolom, a lomnici kempingben kapunk helyet - jegyezte meg Dönci, s a Kесе lassan kapaszkodni kezdett. Föl, egészen úgy az ezer méterig, ahol a Csorba-tótól egészen a lengyel határig a Česta Slobody, a Szabadság útja övezi a végtelen fenyveseket. S közben, mint nyakláncon a gyöngyszemek, a tátrai települések. S Tátralomnictól egészen a Csorba-tóig a tátrai villamosvasút piros-sárga kocsijai. Mindenütt üdülők, szállodák, sétautak. Rend, tisztaság, szinte harapható a levegő, de autók, emberek, üzletek, az évi több mint egymilliós idegenforgalom megannyi nélkülözhetetlen kelléke.

Amikor megálltak a Lomnic szálló melletti autóparkolóban, s kikászálódtak a kocsiból, az új szépségek bámulatába már jócskán vegyült valami a ki nem elégített vágyak mélyben rezgő nosztalgijából.

Nem szóltak, nem panaszkodtak, hiszen ezt a szépséget is meg kell ismerni, ezt is látni kell, de valahogy olyan elképzelhetetlennek tűnt, hogy ott valahol lejjebb beálljanak egy zsúfolt kempingbe - mert biztos, hogy az -, s ha bárhová is szándékoznak kirándulni, először mind a szinte városivá dagadó üdülöhelyi forgalmon kell átvágniok, vasalt ruhájú üdülőkön és nyugati luxuskocsikon keresztül.

A nyugati kocsiknak egyedül Borzaska örült, aki máris élénk érdeklődést tanúsított a parkolóban álló kocsimárkák és a sebességmérőjükön leolvasható kilométer-teljesítmény után.

Tunyogi törte meg a csendet. Tettetett vidámsággal jelentette ki:

- Én abban a szállodában szeretnék lakni - majd látva a ráirányuló csodálkozást, akasztófa-humorral tette hozzá -, majd úgy hatvanéves koromban.

S igazán nem szánta tördöfésnek, de Dönci mintha megrándult volna. Pedig ő igazán lelki- ismeretesen fölkészült. S azt a programot javasolta, amit igényeltek. S neki igazán a romantika teteje lett volna, ha a szülőkkel végigélt szállodai nyaralások helyett kempingben alhat, sátorban. A többieknek azonban ez, úgy látszik, kevés. A lehetetlent akarják.

Dani is megszólalt:

- Tanár úr kérem, nem lehetne valami erdei tábort... egy eldugott helyen...

Dönciből ekkor tört elő az elfojtott keserűség.

- Mit képzelsz, Talabér?! Tudhatnád, hogy az egész Magas-Tátra szigorúan védett nemzeti park! Megszállni csakis az épületekben meg a kijelölt kempingekben lehet. Tilos a tűzrakás, a növénygyűjtés, de még egy lepkét sem szabad fogni. Megjegyzem, én mondtam nektek, hogy a TANAP, a Tátrai Nemzeti Park igazgatósága mindent szigorú védelem alá helyezett, de ti, úgy látszik, nem figyeltetek oda. Csak amikor sziklákról, tengerszemekről, magasságokról meg zergékről beszéltem. Felmászunk a Lomnici-csúcsra, mondtátok. Nesztek, ott van... de hogy oda ti föl nem másztok, az biztos! Legföljebb a drótkötélvasúttal, a lanovkával.

Mondta volna még tovább is, de a tanár úr a vállára tette a kezét.

- Jól van, Dönci, igazad van. Te előre szóltál. Csak persze, te már jártál itt, ők még nem. Te másként láthattad, ők mást képzeltek.

S Pille, aki már Budapesten havasi gyopárt látott lelki szemei előtt, mindannyiuk tanácsstalanságát fejezte ki:

- Most mi lesz?

S megkezdődött az a vita, amit igazán megelőzhetek volna, ha nem csupán Döncire bízzák a Tátra megismerését, hanem mindenki alaposan tanulmányozza a róla szóló irodalmat, lehetőségeket. Abban tökéletesen egyetértettek, hogy csodálatos, hogy meg kell ismerniök, de arról, hogyan lehetnének igazi fölfedezők, természetbúvárok ekkora idegenforgalom kellős közepén, halvány fogalmuk sem volt. Igaz, ezt is meg kell nézni, de utána... Hol akad egy nyugalmas erdőszeglet, egy kis csend és zavartalan őstermészet, ahová bevehetnék magukat?

S amikor már-már a tanár úr is közbevágott, hogy valamilyen mederbe terelje az elállíthatatlan szózuhatagot, Dönci, a sértődött, a csepült Dönci szinte csak félvállról, de a szokott fennsőbbes modorában odavetett három szót.

- Én tudnék valamit...

- Mit? - kérdezte elsőként Eta, s ezzel úgy látszik, elejét vette a meghallgatás nélküli lehurrogásnak.

- Kerüljünk át a hegy túloldalára, Javorinára, majdnem a lengyel határhoz. Ott ugyanis...

S egész kiselőadás következett az érintetlen őstermészeiről, az ott található gazdag növény- és állatvilágról. A felsorolásban a havasi mormota és a zerge mellett még a medve neve is elhangzott.

Erre már Borzaska is abbahagyta az autómárkák tanulmányozását, és egy Ford Capri mellől visította:

- Helyes! Menjünk a medvékhez!

- Nyugi! - szólt rá Dani, majd még némileg bizalmatlanul mondta Döncinek: - Mutasd a turistatérképet.

Dönci előszedte.

Valamennyien körülállták, s figyelték, hová bök az ujja.

- Aha... egészen kis település... patak... völgyek... hegyek... tengerszem...

S ekkor Tunyogi immár a megbocsátás lelkesedésével enyhén hátba döngette Döncit.

- Mért nem ezzel kezdted, te „Lexikon”?

Dönci úgy érezte, beszakad a háta, de hátba vágásnak így még nem örültek. Ez azt jelenti, hogy kezdenek rendeződni a dolgok. S ettől valahogy Dönci ismét magabiztos és fölényes lett.

- Mert ti folyton a Magas-Tátrát emlegettétek. Az pedig már a Bélai-havasok.

- Havasok, havasok, egyre megy - egyszerűsített Tunyogi, erre viszont már komoly kioktatás következett.

- Neked igen, te fafej, de ez gránit, az mészkő, ez magasabb, az alacsonyabb, viszont sokkal gazdagabb a faunája és a flórája.

- Kezd izgalmas lenni - jegyezte meg Laci.

- Havasi gyopár van? - érdeklődött Pille, mert neki a „flóra” címszó egyet jelentett a havasi gyopárral.

- Csak ott van - jelentette ki teljesen határozottan Dönci.

- És sziklák? - érdeklődött Talabér.

- Meg sem tudod mászni őket...

- Menjünk oda! - jelentette ki ismét parancsoló hanghordozással Borzaska, és az egész közhangulat kezdett helyrebillenni.

- És ha igazad volt, akkor minden oké, érted, Lexikon?! - csapott le újból Tunyogi.

Kószáló tanár úr ekkor tartotta szükségesnek, hogy beleavatkozzék.

- Gyerekeim! Dönci valóban nem túlzott azzal, amit a Bélai-havasokról meg Javorináról mondott, de az a Tátrai Nemzeti Park legszigorúbban védett területe, viszont van egy kemping, közvetlenül az erdőszélen.

- Ott a helyünk! - eresztette neki baritonját Tunyogi, de nem akadt, aki ellene szólt volna.

Csupán Kószáló tanár úr mosolyodott el, de inkább csak befelé, s arra gondolt, hogy gyerekei előbb-utóbb csak rátalálnak a nekik megfelelőre, nem kell őket kézen vezetni. Elvégre itt toporognak már az ifjúkor küszöbén, amikor egyre kevésbé túri meg a növekvő önérzet, hogy a felnőttek belebeszéljenek dolgaikba.

Nem is volt több megjegyzése, csak az, hogy a helyfoglalást a központi irodában kell majd elintéznie. Addig a társaság, ha akar, elmehet a lanovkához, s ha kapnak helyet, akár meg se álljanak a Lomnici-csúcsig. Viszont a meleg ruhákat el ne feledjék. Meg a tátrai múzeum is

érdekes, még ha csupán múzeum is. Itt van a közelben, s ott megtalálható fauna is, flóra is, nézegethetik.

- Ebéd: ki hol éri, önkiszolgálóban, ott keressék, ahol a „SAMOOBSLUHA” feliratok látszanak, találkozó délután háromkor, itt. Borzaskát Etára bizza.

Határozottan jókedvűen váltak el egymástól, s az ifjúság megindult a lanovka irányába. Mert azért a Lomnici-csúcsot a nem túl képzett hegymászók is szeretnék megtekinteni. Ha ugyan hagyja magát.

A parkon átvágva csupán Dani fejében fordult meg, hogy azért úgy látszik, nem csupán Dönci készült fel a Tátrából, hanem Kószáló tanár úr is. Csak ki tudja miért, de gondosan titkolja...

TIZEDIK FEJEZET

*Mit ér a lanovka, ha tömve van? - Pille a múzeumban - A szőke srác fölbukkan -
Véletlen ismerkedés? - Talabér, Tunyogi és a sziklamászók - Csődöt mond a
tanári tudomány - Ján, a megmentő*

A véletlenek is csak azt segítik, aki elébük sétál. S Pille kutató hajlamainak, no meg igazán vonzó küllemének volt köszönhető, hogy az annyira áhított ösvadon egy új barát jóvoltából elérhető közelségbe került.

Pedig az önálló csalinkázás határozottan balszerencsésen kezdődött.

A fenyőligetekkel teliszórt parkon átvágva, a Grand Hotel mellett hamar rátaláltak a lanovkára.

A drótkötélvasút húsz perc alatt ér fel az 1700 méteren levő Encián szállóig, onnan pedig átszállással tizenegy perc a Lomnici-csúcs.

Ezt azonban csupán Dönci állította, no meg az útikalauz, mert jegy az nem volt.

A szállodákban és elővételben elkelték. Hangoskodó turistacsoportok jöttek, akiknek mindent előre megszerveztek, s a természetbúvárok jó néhány jegyre áhítózó társukkal együtt csupán kívülről figyelhették, amint a kabinok libegve indultak neki a magasnak.

Borzaska oly nagyon áhította a lanovkázást, hogy csaknem elbőgte magát.

Dönci szánta meg.

- Semmi baj. Felülünk a villamosvasútra, s átmegyünk Ótátrafüredre. Ott a Hrebienokra vezet föl egy siklóvasút.

Ettől azután Borzaska lelki nyugalma teljesen helyrebillent. Főleg, hogy ráadásnak még a villamosvasúttal is utaznak. Azt ugyanis még a parkolóból kinézte magának.

- Van ott valami érdekes? - érdeklődött Tunyogi.

- Hogyne. Belebámulhatsz a csúcsok közé. Meg onnan indul egy csomó magashegyi turistaút.

- Nézzük meg - csillant fel Dani szeme. S miután Borzaskát Etára bízták, a leány is csatlakozott.

Pille és Laci inkább a múzeumot választották.

Az, hogy esetleg eltévedhetnek, egyáltalában nem aggasztotta egyik gyereket sem. Elvégre Pille és Borzaska kivételével már betöltötték a tizennégyet, igazán csellenghetnek egy kicsit önállóan.

A társaság útja tehát kétfelé vált.

S Pille és Laci rövidesen ott állt a TANAP, vagyis a Tátrai Nemzeti Park múzeuma előtt. Meglehetősen modern, eléggé új betonépület volt, kavicsburkolatú, piros bádogtetővel, s a bejárat elöl a fenyők koronája fölött épp idelátszott a Lomnici-csúcs.

Odabent tárlók, üvegvitrinek, földszint és galéria s a kiállítási tárgyak. Kőzetek, ásványok, növények, emlősök, hüllők, halak, lepkék, rovarok, szerszámok, néprajzi tárgyak, népviseleti ruhadarabok, vagyis: kicsiben mindaz, amit a Tátra kínálhat látogatóinak. A múzeumot a Tátra természetkutatói állították össze, s szerves kapcsolatban áll ma is a kutatómunkával.

A tágas, szinte sportcsarnoknak beillő, csupán vitrinekkel tagolt kiállítási teremben meglepően kevesen lézengtek. Azok is főleg csak átfutó látogatók - állapította meg Pille.

Azokat ugyanis rögtön fölismerni arról, hogy szinte végiggyalogolnak a tárlók mellett, csupán pillantást vetve azok gazdagságára, de semmit meg nem néznének alaposan.

Pille és Laci szétváltak, ki-ki a maga érdeklődése szerint. A fiú az állatvilágot tanulmányozta, a lány a növényzetet.

Igaz ugyan, hogy a Tátra turistaútjait, völgyeit, csúcsait Pille nem ismerte olyan alaposan, mint Dönci, viszont pontosan tudta, hogy öt növényföldrajzi övezetbe osztható. A hegy lábánál a rétek, szántók, legelők, vagyis a mezőgazdasági övezet, majd ezt felváltja az erdő-övezet, amelyben a tátrai üdülőhelyek is vannak, ezután következik a szubalpin övezet, majd a havasi rétek, magashegyi mezők, amelyekből kopáran törnek a magasba a sziklabércek, hómezők. És még itt, a legfelsőbb övezetben is vagy százféle virágzó növény talál életfeltételeket.

A legtöbb növényt nem ismerte, rengeteget jegyzetelgetett.

Megállt egy-egy tárló előtt, vázlatfüzetébe lerajzolta az érdekesebb növényeket, hogy künn a szabad természetben azonosíthassa majd őket. Miután magyar nevüket nem ismerte, szlovák vagy latin elnevezésüket írta fel: szótár segítségével majdcsak megállapítja, hogy hívják őket.

Teljesen belemerült a munkába.

Egyszer csak mégis azt vette észre, hogy valaki figyeli őt.

Fölpillantott.

Tizennégy év körüli, magas, karcsú, lencsőke srác tekintete nyugodott rajta. Gyönyörű mélykék szeme volt, s egyáltalában nem bámult tolakodóan. Inkább érdeklődés csillogott pillantásában.

S Pille a fiú karján megpillantott egy hivatalos karszalagot.

„Aha! Alighanem ő a teremőr - gondolta. - Nyilván iskolás, csak nyáron dolgozik itt.”

S lopva visszapillantott a sráca.

A fiú már máshová nézett. S Pille tovább rajzolt, jó puha kettő bés ceruzájával. A fiú tekintetét azonban újra meg újra magán érezte. S érdekes, ez valahogy olyan megnyugtató, biztonságos érzést jelentett.

Lehet, hogy semmi sem történt volna, talán össze sem ismerkednek, de szerencsére a legjobb pillanatban törött ki Pille ceruzájának hegye. Pedig igazán nem szándékkal nyomta meg erősebben.

A grafitdarabka lepottyant a kőpadlóra. S a lány ott állt jegyzetfüzetével és a tört hegyű ceruzával, s arcára kiült a meghökkenés.

Alig egy pillanatig tartott az egész, Pille majdnem elsietett, hátha Lacinál akad tartalék ceruza, amikor a szőke srác máris odaugrott, és zsebéből vastag, sárga versatil töltőceruzát varázsolt elő. Mintha virágot nyújtana át, olyan kedvességgel tartotta a lány elé.

- Nech sa páči - mondotta, ami nyilvánvaló, hogy valami tesséket jelent.

- Szpasziva - köszönte meg oroszul Pille, gondolván, hogy azt megérti a fiú, miközben kisé elpirult. S elvette a ceruzát. Olyan kedvesen kínálták, hogy udvariatlanság lenne visszautasítani. S különben is olyan helyes a fiú. Kicsit ugyan hasonlít Danira, aki ősszel még határozottan tetszett Pillének, de ez a srác karcsúbb, vékonyabb, törekenyebb.

A fiú alighanem úgy érezte, hogy a ceruza elfogadása bizonyos közeledést is jelent, mert immár nem néhány lépésnyi távolságból bámulta a lányt, hanem közelebb húzódva figyelte, mint rajzol.

Pille éppen a szubalpin flóra egyik legszebb növényével, az enciánnal birkózott, amikor a fiú rámutatva a tárlóban látható préselt növényre, kijelentette:

- Horec Jarny - ami alkalmasint a virág szlovák neve volt, majd ezt mondta: - Belianske Tatry - vagyis nyilván a Bélai-havasokban termett. Pille rábólintott, hogy érti.

A fiú ezután magára mutatott, majd kézzel-lábbal magyarázgatta, hogy Pille jöjjön kicsit vele, s egy nagy térképhez cipelte.

Ott mutogatta neki: Belianske Tatry - majd rábökött egy pontra, ahol a település jelzése mellett ott állt a név: JAVORINA. Majd önmagára mutatva meghajolt.

- Ja sem Ján. Bývam v Javorinej.

Ez már tisztára bemutatkozás volt. A srác neve tehát Ján, és pont ott lakik, ahová ők készülnek.

S Pille határozottan érezte, hogy ebben a pillanatban erősebbet dobant a szíve.

S a fiú tovább magyarázott. A térképen oda mutatott, ahol a Javorinka patak előtör a völgyből, s eléri a település szélét. Erdészházat jelzett a térkép. S a fiú magyarázta:

- Tu je TANAP, a Horská služba. Moj otec je v nej redúcim.

Azt, hogy a TANAP mit jelent, Pille már megtanulta, de az is eszébe jutott, hogy az a bizonyos Horská služba hegyi mentőszolgálatot jelent. Ján pedig az ottani főnök fia.

Óriási! - döbönt belé a fölismerés, aztán menten elszégyellte magát, hogy szinte még meg sem ismerkedtek, s neki máris szándékai vannak Jánnal, pontosabban Ján papájával. Azután azzal vigasztalta magát, hogy a fiú már akkor is tetszett neki, amikor még csak figyelte őt. S igazán nem ő kezdett ki vele.

Már éppen magyarázgatni akarta oroszul, hogy ők pont oda készülnek, amikor felötlött benne, hogy még be sem mutatkozott.

- Judit - mondta, majd hozzátette még: - Magyarszko... Budapest... - és kezet nyújtott a fiúnak.

Ján alighanem néhány másodperccel tovább fogta a kezét, mint amennyire az a bemutatkozásnál szokásos, de élőszóval igazán nem tudta volna kifejezni a lány iránt érzett csodálatát.

Mire Laci előkerült, azok ketten az orosz szlovák és magyar szavakkal keverve, gesztikulálással kiegészítve már élénk eszmecserében voltak.

Pille már azt is megértette, hogy Ján édesanyja itt a teremőr, úgy jár be busszal, a fiú ma csupán helyettesíti. Ján viszont tudomást szerzett arról, hogy ez a csinos budapesti lány legalább két hétig a javorinai kemping lakója lesz. Igaz, hogy az legalább két kilométerre van tőlük, de mi az a két kilométer egy hosszú lábú, erdésznek készülő hegyi csemetének...

Amíg Pille kellemes és talán hasznos ismeretségre tett szert, a többiek élvezték a villamos vasutat, s Borzaska legnagyobb öröme a siklóra még jegyet is kaptak.

A beszálláskor Borzaska úgy helyezkedett, hogy közvetlenül a vezetőfülke mögött foglaljon helyet. Miután a kitekintéshez kissé alacsony volt, útközben Tunyogi fölemelte őt, hogy mindent lásson.

S a drótkötéllal vontatott szerelvény alig öt perc alatt fölvitte őket a Hrebienokra, amely afféle kis előhegység Tátrafüred fölött, vendéglővel, szállodával a turistautak keresztezőpontján.

Előttük, a Tarpataki-völgyön túl, ott magasodtak az igazi hegyek sziklacsúcsai.

S Dani és Talabér, a két vetélytárs, a két szenvedélyes mászó ott állt szemtől szembe a Lomnici-csúccsal.

S mellette és mögötte mindenütt csúcsok és csúcsok. Már réges-régen felszállt a reggeli pára, tiszta, messzire látszó volt a levegő. Dani olyan közelségben érezte a csúcsokat, mintha csak néhány hajításnyira lennének. A meredek, csupán helyenként barázdált, repedezett falak szinte hívogatták: „Jer, próbáld ki az erődöt, lássuk, hogy mire mész...”

S Dani, aki eddig sziklamászó tudományát csupán a budai Gugger- és Kecske-hegyen meg a csobánkai Oszolyon próbálgatta, először érezte igazán a hegyek varázsát. Elképzelte magát odaát a meredélyen, lépésről lépésre föl, a legközelebbi csúcs felé, onnan megint följebb és följebb, újabb és újabb csúcsokra. Vajon mit lehet látni onnan, fentről?

Hátrafordult. A háta mögött, a poprádi fennsík túloldalán ötven vagy talán száz kilométernyi hosszban magasodott az Alacsony-Tátra gerince. Lent a fennsíkon falvak, városok, utak betonja, mintha repülőről látná az ember.

Még innen, erről a hegycsometéről nézve is ilyen. Amazok ott pedig több mint ezer méterrel magasabbak.

Ismét visszafordult. A tájékozódás megkönnyítésére acélba metszett térkép mutatta az erről a pontról látható csúcsok pontos rajzát, magasságát. S Dani elkezdte azonosítani a rajzot a természettel. S ekkor meglepetten vette észre, hogy a csúcsok közötti két-háromszáz méteres szintkülönbségeket is elég nehéz érzékelni. Csalókák a hegyek, gyakorlat kell hozzá, hogy az ember fölbecsülje a távolságokat, magasságokat, mélységeket. Lentről nézve nem olyan magas a magas, föntről letekintve sokkal mélyebb a mély.

S ekkor odaát az egyik falon három alakot pillantott meg, amint kötelezve araszolgattak fölfelé. Jó látcsóval pontosan megfigyelhetné a módszert, de Laci nincs most velük.

Az viszont bizonyos, hogy kötelezve mennek sziklába vert acélszögekkel és hozzájuk csatolt karabinerekkel biztosítva köteleiket. Persze, azok ott már menő sziklamászók. Tíz év is beletelik, míg ő nekivághat egy ilyen vállalkozásnak. Tíz év s rengeteg gyakorlás, egyre nehezebb terepen.

Milyen lassan haladnak... mint bogár a falon... de haladnak. Vajon mikorra érnek föl a csúcsra? S hány csúcs van már mögöttük? És hány van még előttük?

Hát őelőtte?... Jó lenne tudni. Jó lenne sok mindent előre tudni.

Tunyogi bökte ekkor oldalba.

- Figyeled őket?

- Persze...

- Te mit gondolsz, ha mi is... no persze nem azon a meredeken, de látod, akadnak ott könnyebb terepek is...

- Most?

- Á! Azalatt, amíg itt vagyunk.

- Meglátjuk, hogy alakul. De: jó lenne.

- Bizony jó lenne...

A mászók eltűntek egy kiszögellés mögött. Úgy látszik, a túloldalán könnyebben haladnak. Vagy éppen nehezebben? Ki tudja? Az ember mindig keres valamit, de sokszor maga sem tudja, hol találja, és hogyan alakul...

Kezdték szemügyre venni a közvetlen környéket. Kéregtelenített ágas fenyőtörzseken útjelző táblák, fölöttük félrecsapott kalapként valódi zsindeletető.

Azt jelezte, hogy a gerinceket, völgyeket, oldalakat behálózó turistautakon merre, hová s mennyi idő alatt lehet odaérni. 340 kilométernyi ösvény vezet körül a Tátrában. Fenyvesekben, hegyi réteken, nyergeken, patakok és tengerszemek mellett.

S Dani rádöbrent, hogy alapjában véve nagyon igazságtalanok voltak Döncivel szemben. Még nem is látták ezeket az utakat, bele sem tekintettek a hegyek barázdált sziklaarcába, s máris ítélték. Pedig ha naponta kellene ide feljárniok, hogy barangolhassanak, hogy láthassanak, akkor is érdemes lenne. Persze hogy tele vannak az országutak meg minden, hiszen mindenki látni akar. S mi lenne akkor, ha ahány turista csak jön, ott verhetne tábort, ahol akar? Mi lenne a szépségből?

Eta jött vissza a sífelvonótól Borzaskával és Döncivel. A két lábon járó lexikon pedig órájára nézett. - Mennünk kell, hogy visszaérjünk.

Éppen indult egy sikló. Menet közben Dani odasodródott Dönci mellé, s őszinte elismeréssel odaszólt:

- Hallod-e, Dönci, azért igazán jó helyre hoztál...

Dönci nem felelt. Pedig jólesett neki.

A parkolóba mindenki idejében odaérkezett. Csak Kese hiányzott, Kószáló tanár úrral.

Három előtt egy perccel pillantották meg, amint helyet kerestek.

Amikor kiszállt a kocsiból, látszott rajta, hogy gondterhelt.

- Baj van, gyermekeim. Teli a javorinai kemping. Amikor az irodában mondták, nem akartam elhinni, elmentem oda kocsival. Dugig vannak. Pedig... de most már mindegy... nincs hely!

S látszott rajta, hogy rettenetesen bántja a dolog.

Pille érintette meg a karját.

- Apu... sebj... talán lehet valamit tenni... szólok Jánnak...

- Miféle Jánnak?

- Jánnak. Majd megismered. Gyertek!

S a társaság, úgy ahogy volt, elindult Pille után. Csupán Laci tudta, hogy hová mennek.

A múzeum pénztárosa már megörült, hogy egész turistacsoport érkezett, de Pille kézzel-lábbal magyarázta, hogy csupán Jánnal akarnak beszélni.

Nevét hallva a fiú megjelent.

Tüstént megértette, hogy ez az a társaság.

S azután orosz-szlovák-magyar-német nyelven máris világossá vált a helyzet.

A fiú kicsit gondolkozott, habozott, majd kijelentette, hogy odahaza, náluk a kertben igazán lenne hely három sátnak.

- Persze hogy lenne, hogy is ne lenne... - kezdte mind folyékonyabban bizonygatni, s közben olykor Pillére pillantott.

Most már csak Kószáló tanár úrnak kellett döntenie. Ő viszont pillanatok alatt fölmérte a helyzetet. Próbálta magában elképzelni, vajon mit szólnak majd a fiú szülei, amikor beállít velük, majd körülnézett figyelő seregén. A szemek mind könnyörögve tekintettek rá.

- Rendben - bólintott. - Próbáljuk meg.

A bólintást Ján is világosan megértette. S immár a természetbúvárok csapatával együtt örvendezett.

S amikor múzeumzárás után helyet szorítottak neki az egyik hármaskörben, az immár megszorodott társaság vidáman indult útnak a képzeletben oly varázslatos vadonnak tetsző Javorina felé.

Csupán a volánt fogó tanár-atyában sajdult fel olykor: „vajh’ mi lesz ebből?” Azután kissé megvonta a vállát. Lesz, ami lesz. Ennyi kockázatot igazán vállaljon az, aki expedíció vezetésére adja a fejét...

TIZENEGYEDIK FEJEZET

*Hegyi hajnal - Etát észre kell venni - Kószáló tanár úr titka - Pille változása -
A Javorová dolina - Őserdőben - Koliba a vadonban - A meglepetés teteje -
Áno vezniem to na seba!*

Vannak helyek, amelyek első látásra azt sugallják a hosszasan bolyongónak, hogy íme: haza-
érkezett.

Javorina ilyen hely volt.

S a három sátor ott állt, egészen a védett terület határánál, Jánék kertjében, ahová tegnap este
fölverték őket.

Virradt.

Dani arra ébredt, hogy fázik. A hűvös hegyi hajnal belopakodott a sátorba, kikutatta a takarók
réseit, s dermedt ujjjaival végigtapogatta az alvókat.

Szerencséje volt annak, aki hálósákokot hozott magával, az jobban véd a virradati betola-
kodótól.

Danin csupán két pokróc volt.

Először megpróbált jobban beléjük csavarózni, de hiába, nem tudott már elaludni.

A sátor többi lakója még javában szunyált.

Dani óvatosan fölkel, csomagjából gyapjúpulóvert szedett elő, fölhúzta a cipőjét, s kilépett a
sátorból.

A fű csatakos volt a harmattól, s a kert fenyőfáira is mintha eső permetezett volna az éjszaka.

Arrébb a házban is csend volt még. A ház mellett hatalmas szín, félig tele ölfával, körfűrész,
szán, s ott állt Ján apjának négykerék-meghajtásos terepjáró Skodája is.

Előttük a település egyetlen valamirevaló utcácskája, földszintes, alacsony nagyapa korú
házakkal, amelyek mintha csak a földhöz lapultak volna a téli viharok elől. Amott, a túloldalt
néhány újabb, modern ház. De ha megfordul, előtte a végtelen erdő. Alig kőhajításnyira a
Javorinka patak vize görög alá roppant sziklából koptatott medrében. Valahol fent a Tátra
magasának északi oldalán ered, onnan rohan alá, magába fogadva a mellékvölgyek kisebb
patakjait, s itt már valóságos hegyi folyóként harsog.

A patak völgy még párába burkolózott. Nem látszottak kétoldalt a szegélyező hegyek sem. A
fenyők, juharok, bokrok és a fű zöldje lassan, fokozatosan tűnt el a völgy fátyolpárájában.

Csend volt. Csupán a távolban, a műúton húzott el egy-egy kocsis a közeli lengyel határ felé.
Most ébredtek a madarak is. A szomszéd fán egy fenyőrigó ugrándozott, fél szemmel a
hívatlan vendégre pislogva.

Dani hosszasan figyelte. Egészen addig, amíg a rigó riadtan arrébb röppent.

Lebbent a lánysátor bejárata, Eta dugta elő a fejét. Körülnézett, biccentett Dani felé, majd
kérdőleg felhúzta szemöldökét.

Dani a néma sátrakra mutatott, s ajka elé emelte a mutatóujját.

Eta bólintott, aztán visszabújt.

Alig két perc múlva ő is pulóverben, melegítőben jött elő, s odament a fiúhoz.

Álltak egymás mellett, és figyelték a természet fenséges reggeli színjátékát, az ember szinte magába szívja a friss levegővel együtt, mely a tüdőt át- meg átjárva, kilélegezéskor maga is láthatóan gomolygó párává változik.

Mélyeket lélegeztek, fújták a párát. S mintha csak előre megbeszéltek volna, versenyezni kezdtek, ki fújja ki messzebb.

Amikor megunták, Daninak eszébe jutott, hogy Eta arcát párafelhőbe burkolja. Eta visszafúj, egyre gyorsabban kapkodva vették a levegőt, fújtak egymásra, majd amikor már nagyon kezdtek lihegni, abbahagyták, és egymásra nevettek. Mindkettőjükben fölbizsergett valami megmagyarázhatatlan jó érzés, amely oly nagyon tudja belülről feszíteni az embert.

- Futunk egyet? - kérdezte a fiú.

- Felőlem - válaszolt a lány.

S óvatosan, hogy a többieket ne zavarják, kiosontak a kertből, a ház előtt rátértek a völgy felé vezető útra, s kocogni kezdtek. Kicsiny kőmorzsák recsegték a lábuk alatt, s cipőtalpuk dobbantása szinte dobogássá erősödve verődött vissza. Sokáig futottak beleerősítve, lassítva, kerülgetve egymást, mint a viháncoló csikók, míg végül is megálltak.

- Jól bírod, lány létedre - mondta Dani, mert érezte, hogy most valamit mondania kell.

- Te is, fiú létedre - nevetett rá vissza Eta. Barna haja még kócos volt, s jobboldalt, ahol alszik rajta, visszahajolva integetett egy tincs. Ahogy léptek, a tincsecske mindig billent egy icipicit.

A fiú nézte, s arra gondolt, milyen jó, hogy ketten bandukolnak az úton. Pedig szeretett egyedül csatangolni, s mégis, ez így egészen más. Nem tudta volna magának megmagyarázni, miért, de így érezte. És hogy épp Etával mennek így... érdekes... Eta majdnem mindig a legkisebb volt az osztályban, bár keménykötésű, zömök. Nem tartozott azok közé, akiket nagyon észrevesznek a fiúk.

Pedig mindig rendes volt. Úttörőn is; rá mindig lehetett számítani. Hetedikben aztán hirtelen nekiindult. Nőtt fél fejnyit. Persze, így sem magas, Daninak épp csak az álláig ér, de már olyan nagylányos. Formás, kerek...

Dani bámulja, és arra gondol, miért is nem vette eddig észre. Csak a rendességét. Azt igen. De még meg sem köszönte. Most itt az alkalom, de hogyan fogjon hozzá? Mindenesetre jó nagy lélegzetet vesz, aztán...

- Te Eta...

- Hm?

- Én még...

- Mit még?

- Hát... én még meg sem köszöntem neked...

- Mit?

- Tudod... amikor tavasszal volt a szavazás, és te úgy kiálltál mellettem...

- Meg úgy lehordtalak - mondta a lány, de közben búgott a hangja.

- Megérdemeltem... mert te igazán rendes voltál... és mindenki az volt...

- Miért, te nem lettél volna az?

- Nem is tudom...

- Én pedig bizonyos vagyok benne - pillantott rá oldalról a lány. Mindig is kedvelte Danit, jobb szerette a komoly srácokat, mint a hebrencseket vágy a nagyzókat. Jó srác a Dani, csak valahogy kissé magának való. Túl zárkózott. Persze lehet, hogy az apja miatt van. De lehet, hogy a természete is ilyen.

- Egészen bizonyos vagy benne? - állt meg akkor a fiú.

- Egészen.

- Kösz!

S nem beszéltek róla többet. Ennyiből mindent világosan megérteni, ha érteni akarja az ember.

Mire visszaértek, már mindenki talpon volt, de még nem kereste őket senki. Nagy a kert, közel a Javorinka, sok a reggeli látóval, bárki körülnézett volna a helyükben, ha ő ébred föl hamarabb.

A tanár úr a szín előtt beszélgetett Ján apjával, akit szintén Jánnak hívtak. Szlovákul beszélgettek, mert Kószáló tanár úr kezdő korában három évig tanított egy pilisi faluban, ahol szlovákok is éltek, s ragadt rá valamennyi. Először Ján apja kérdezgetett, s a tanár úr válaszolt, majd a tanár úr kérdezgetett, s az öles termetű, szőke, erdészruhás férfi válaszolt, miközben többször is elhangzott a „koliba” szó. A tanár úr pedig valami papiroost szedett elő irattárcájából, s mindketten tanulmányozni kezdték. Ján apja végül is bólintott, majd kezét fogtak, s a házigazda beült a terepjáróba, és kifordult az udvarról.

A gyerekeket rettentő mód furdalta a kíváncsiság a tárgyalás témáját illetően, Kószáló tanár úr azonban nem számolt be semmiről.

Amikor Dönci megkérdezte, csupán ennyit válaszolt:

- Tudod, Döncikém, néha egy túravezetőnek is lehetnek titkai. Vagy nem? - s rámosolygott.

Ebből arra lehetett következtetni, hogy a titok alighanem jó természetűnek bizonyul.

Ezt erősítette meg a kiadott utasítás is.

- Sátorrend, reggeli és indulunk.

- Hová? - kérdezték többen is.

- Arrafelé - hangzott a válasz, s a tanár úr karja befelé mutatott a Javorinka völgye irányába.

A reggelihez a háziasszony nagy fazék gőzölgő teát küldött ki nekik Jánnal.

A fiú derűs mosollyal fogta az edényt, amely teli volt, s ezért Ján úgy lépkedett, mintha tojásokon járna, ami egy magasra nőtt srác esetében rendkívül mulatságos.

Pille el is nevette magát, de a fiú igazán nem haragudott meg érte.

Letette az edényt egy fatönkre, s ott maradt közöttük. Hazai kenyérral meg lángolt kolbásszal kínálták, s Ján - bár már túl volt egy reggelin - becsületesen nekilátott. Még az erős paprikától sem sziszegett, vagy talán csak nem mutatta.

Hamar összekészülődtek.

Tarisznya, hátizsák, meleg ruha, esőköpeny, napi élelem, kötszer, fényképezőgépek, jegyzetek.

Vagyis ez már nem holmi lötyögés lesz, hanem igazi túra, vagy még inkább: expedíció. Olyan, amelyet megálmodtak, amilyenre készültek.

Indulás előtt a tanár úr kiterítette a turistatérképet.

- Nézzétek. Itt vagyunk. Előttünk a völgyben turistaút. Később szétválik. Kékre és zöldre. Az egyik a Bélai-havasok gerince felé megy, a másik a Tátra legmagasabb gerinceit szeli keresztül. Ez a terület a legföltettebb természetvédelmi terület. A legváltozatosabb növényekkel, a legtöbb állattal. S én a nevetekben is megfogadtam Ján apjának, hogy mindent a szemnek, semmit a kéznek! S megígértem, hogy természetbúvárhoz, *kutatóhoz* méltó módon, csendesen, kulturáltan viselkedtek majd!

Így mondta: „kutatóhoz méltó módon” - s ettől Dönciben tüstént leesett a tantusz. Ugyanis valamelyik könyvben olvasta, hogy kutatási célból még külföldiek is fölkereshetik a rezervátum féltett helyeit. De hogy ezt hogyan intézhette el a tanár úr? Ezt már Dönci el nem képzelhette. Ez alighanem a tanár úr titka marad. S Dönci elhatározta, hogy nem beszél következtetéséről a többieknek. Így legalább olyan sorsdöntő titok részese, amelynél maga a titkolózó sem tudhatja: akadt valaki, aki belelátott a kártyáiba.

A tanár úr folytatta:

- Ján velünk jön. Útikalauznak, hegyi vezetőnek, munkatársnak, barátnak. S ő nem csupán a jelzett utakat ismeri!

- Óriási! - szaladt ki Laci száján, s megtapogatta a nyakában lógó távcövet. Arra valószínűleg nagy szüksége lesz. Majd elismerő pillantást vetett Pillére, mert kétségtelen, hogy Pille tegnapi múzeumlátogatásának eredménye az egész. Hogy micsoda mázlijuk van!

S még azt sem bánta, hogy a gazdag állatvilágból nem vihet haza magával egy zergét vagy mormotát. Pedig milyen érdekes lett volna! Bár igazán nehéz eldönteni, hogy a zerge lenne jobban megijedve vagy otthon a család. Laci harsányan örvendezett, Pille csak magában. Hiszen ha Ján velük van, akkor bizonyos, hogy megtalál mindenféle növényt, amit keres. S legföljebb nem szedi le őket, csak rajzol. Hiszen az is olyan gyönyörűség! S Ján valószínűleg odaül majd mögéje, és nézi.

Érdekes, Pille eddig sohasem szerette, ha figyelik rajzolás közben. Olyankor egyedül akart lenni. Hiába no, változik az ember. Főleg, ha lány, s már betöltötte a tizenhármát is. Az viszont eszébe sem ötlött, hogy ezalatt a többiek mit fognak csinálni.

Ján tarka flanelinget viselt, nyersgyapjából kézzel kötött pulóvert, hegyászó térdnadrágot, túracipőt s a zoknija fölött vízhatlan lábszárvédőt, mint télen a síelők. Gyapjúsapkáját a kezében tartotta, úgy látszik, mégis túlzásnak érezte volna nyáron föltenni, s főleg Pille előtt.

Tisztára olyan, mint egy igazi hegyi vezető - gondolta a lány, s amikor úgy vélte, nem figyel senki, mindig egy kicsit rajta felejtette a szemét.

Ján észrevette. Vagy csak megérezte?

Kihúzta magát, s megszólalt:

- Ideme!... Indulunk!

S amikor elhagyták a házat, s kiértek a turistaútra, amely Etának és Daninak már ismerős volt, vezetőjük előremutatott s megszólalt:

- Pred nami je Javorová dolina.

Alighanem a dolina szó volt az, amit a legjobban megjegyez magában a Tátrát járó ember. Völgyet jelent, s völgy akad tucatszám. Magából a Javorová dolinából is több mellékvölgy nyílik. Némelyik egész magasra húzódik fel két hegy között, s inkább illenek rá a bevágás elnevezés, bár úgysem a név számít, hanem a lényeg. Az, hogy haladnak.

A jelzett turistaút itt még oly széles volt, hogy gépkocsi is járhatott rajta. Az út két oldalán - bár nyár volt - botok ágaskodtak. Ezek jelezték télen a méteresnél nagyobb hóban az útszéleket.

Balra a Javorinka dübörgött velük szembe. Helyenként tíz méterre is kiszélesedett a medre, s kristálytiszta vize akkora kövekben botladozott, hogy egyik-másik bőven meghaladta Borzaska magasságát is.

Jobbra mellékvölgybe kanyarodott egy keskeny út.

Szélén ott a tiltó tábla, s a RYBI REZERVACIJA, vagyis a „halrezervátum” felirat.

Borzaskát menten lázba hozta a halak közelsége, hiszen épp az úton szerette volna kipróbálni horgásztehetségét. Ám ezek szerint ez itt lehetetlen: a pecázás tilos!

- Kár - sóhajtott a kisfiú, aztán vállat vont, és tudomásul vette a tényeket.

S ekkor a hátul baktató Dönci, aki még Tunyoginál is nehezebb volt legalább öt kilóval, ismét bebizonyította, hogy „abszolút fej”.

- Álljunk meg egy pillanatra - pihegte. - Van egy javaslatom.

- Üljünk le, mi? - cukkolta Tunyogi, de Dönci nem ugrott.

- Á! Annál is jobb. Csináljunk úgy, mintha igazi expedíció lennénk.

- Ezt hogy érted?

- Nézzétek, az tény, hogy itt az összes pataknak, völgynek, csúcsnak, gerincnek van neve. Viszont az is tény, hogy valamennyien úgysem tanuljuk meg valamennyit. Pedig az még a tájékozódáshoz sem árt. Viszont ha magunk adunk nevet minden megismert és elnevezésre méltó sziklának, hegynek, völgynek, pataknak és egyéb tájékozódási pontnak, bizonyos, hogy megjegyezzük őket. Meg aztán úgy tovább is emlékszünk rá. Nos? Mi a véleményetek?

Csupán Laci aggályos természettudós lelke tiltakozott az ellen, hogy a már elnevezett dolgok ismét nevet kapjanak, a többiek egyetértettek. Azzal a kiegészítéssel, hogy a völgyek neve után odateszik, hogy dolina.

A kiegészítő javaslat Pillétől származott, természetesen Kószáló tanár úr is melegen támogatta.

S Dönci teljesen „maszek alapon” rajzolt - s bizonyára nem is méretarányos - térképére rövidesen bekerült az első két név.

Rövid idő múltán a fő völgy két nagy ágra szakadt. Az út erős, fenyőgerendákból ácsolt hídon vezetett át, s a túloldali ligetes részen ott állt a völgy utolsó emberi lakhelye, egy menedékház.

A hidat elnevezték Gerenda-hídnak, a turistaházat pedig: Válaszút háznak, mivel itt választani kellett, a jobb vagy a bal oldali úton menjenek-e.

A jobb oldali a Javorinka mellett vezet tovább, a bal oldali eltér tőle.

Ján egy pillanatra beszólt a turistaház gondnokának, majd a bal oldali úton mentek tovább.

Ez is turistaút volt, de nem sokan járták. Amióta elindultak szállásukról, mindössze egy házaspárral, egy kisebb diáktársasággal meg három idősebb, alighanem nyugdíjas férfival találkoztak.

A völgy emelkedni kezdett, a ligetes rész összeszűkülte, s a csapás óriási fenyőrengetegben haladt tovább.

Lacit már feszítette a kíváncsiság, mikor látnak valamit a gazdag állatvilágból, mert egy-két mókuson meg néhány lepkén kívül egyéb még nem került a szemük elé.

Pille nem türelmetlenkedett. Tudta, hogy az igazán gazdag növényvilág a fenyők zónája fölött, a hegyi réteken kezdődik. Addig pedig ugyan jócskán kapaszkodnak még.

Kőgörgeteges talajra értek, vízcsobogás hallatszott, s jobbról kicsiny erecske bukácsolt alá óriási mederben.

A medret nyilván ezer meg ezer hóolvadás tágította, bővítette ilyen nagyra, s tavasszal bizonyára folyónyi víz hömpölyög benne.

A turistajelzés és az ösvény egyenest vezetett fölfelé. Ján viszont megállt, hallgatózott egy kicsit, mintha csak azt figyelné, nem közeledik-e valamerről turistacsoport, aztán csendre intve a társaságot, a sziklagörgeteges mederben folytatta útját. A különböző nagyságú szögletes, hegyes kődarabokon nehéz járás esett, viszont Dani azonnal megállapította, nyoma sem marad annak, hogy ők letértek az útról. Dönci azonnal be is jelölte térképén az új nevet: Titkos ösvény.

A patak teraszokat alkotva bucskázott alá velük szemben. A teraszok között olykor másfél méteres meredek kapaszkodók voltak. Itt már mászni kellett. Mégpedig óvatosan, nehogy a hátrább jövőre görögjenek a kövek.

Talán ha negyedórát kapaszkodhattak, amikor úgy tetszett, hogy a hegyek közé rejtőzött völgykatlanba értek.

Ján alaposan körülnézett, azután egy hatalmas fehér fenyő mellett kilépett a görgetegesből.

Fejszét sosem látott őserdőbe értek. A fenyők alját fekete és vörös áfonyabokrok dzsungele vette körül.

Dönci mint sereghajtó már hangosan lihegett, amikor ismét meghallották a patak csobogását, a fenyők ritkulni kezdtek, széles pászmákban süttött át köztük a napsugár.

Tisztásra értek.

Eta pillantotta meg először a faházat.

- Odanézzetek!

A tisztás túlfelén, a patak tavacska szerű kiöblösödése mellett ott állt a fenyőtörzsekből durván ácsolt gerendaház.

Nem volt valami új, a gerendák már megsötétedtek, de szemmel láthatólag használható állapotban volt még.

Ján megállt, rámutatott.

- A toto je koliba.

S akkor felötlött bennük, hogy alighanem erről beszélt reggel Ján apja a tanár úrnak.

Egyszeriben megszorították lépteiket. Nedves, süppedős talaj fogta vissza őket, s derékig érő páfrányerdőn kellett átvágniok.

Ez arra vallott, hogy a házikó lakatlan.

Pedig a ház előtt mintha kissé rendezettebb lett volna a terep. Kisebb, dombnak ugyan nem nevezhető emelkedőn állt, köves talajon, amelyet csak itt-ott vont be zöldjével a vastag mohapárna.

Megálltak előtte. A tetőt mohos zsindegy fedte, s a ház mögött a színben öreg, redves ölfák heverték. Látszik, hogy már rég nem fűtött itt senki.

Az ajtón nem volt lakat, csak közönséges, durva ácsolatú faretesz.

Ján félretolta.

Nyílt az ajtó, s Ján nyomában betódultak.

Odabent sötét volt, az ablakok nehéz külső táblái zárva voltak. Ján kitárta őket, s levegő és fény tódult be rajtuk.

Mintegy hatszor négy méteres szobába jutottak. A belülről tapasztott gerendafalak mellett szélesre ácsolt padok, egy nagy asztal, gallyakból készített fogas, s az egyik sarokban öreg, használaton kívüli tűzhely. De csöve nem volt, a kéménynyílást újságpapírral dugták be.

Két viharlámpa, néhány edény és egy kis spirituszfőző egészítette ki a berendezést.

- Óriási! - jelentette ki Laci, s valamennyien osztoztak bámulatában.

Ilyen ház talán már csak a skanzenekben létezik vagy fenn a havasi legelők pásztorainál, természetbúváraink álmodni sem mertek volna arról, hogy egyszer még ilyenben lakhatnak.

Ján leste a hatást, aztán elvigyorodott. Boldog volt, hogy örülnek.

A padokat menten ki is próbálták. Oly szélesek voltak, hogy alkalmasint nemcsak ülésre, fekvésre is használták őket.

Tunyogi végigterült egyiken.

- Még szunyálni is tudnék rajta! - jelentette ki, s nem sejtette, hogy erre bizony még sor kerülhet.

- Óriási vagy, Ján, óriási! - mondogatta Laci, aztán alighanem fölébredt benne a leendő zoológus, mert kezdett alaposabban körülnézni rovarok vagy rágcsálók után. Egyelőre azonban nem járt eredménnyel. S ekkor Kószáló tanár úr megtette az utazás legeslegkorszakalkotóbb bejelentését.

- Gyerekeim... ahol most vagyunk, ez egy réges-régi menedékház. Erdészeknek, favágóknak építették, amikor ez még nem volt természetvédelmi terület. Most üres. Csak olykor lakja egy-két kutató. Nos, ezt a házikót, ha akarjuk, megkaphatjuk szállásnak.

S körülnézett.

A hirtelen, meglepetésszerűen rájuk szakadó öröm az első pillanatban sohasem viharos, idő kell neki, amíg a tudatig ér, de aztán feltartóztatlanul kirobban.

Ilyen hurrát még nem hallottak a gerendafalak, s a társaság érthetően elfelejtette erre a pillanatra a csöndességi fogadalmát.

- No persze van egy-két feltétel - folytatta a tanár úr. Elcsöndesedtek, s feszülten figyelték szavait.

- Az első feltétel az, hogy itt nem szabad tüzet gyújtanunk. Csupán spirituszfőzőt használhatunk. Ivóvíz és tisztálkodás a patakban. S amint látjátok, lakás és konyha részére is csupán ez az egy helyiség van. Kocsival ide nem lehet bejönni, csak a Válaszút menedékházig, onnan kell idehordani a főszerelést. Ha nagyon ráéhezünk a meleg ételre, a menedékházban lent kaphatunk. Senki nem császálhat el egymagában. Este, sötétedéskor a környék állatvilágára való tekintettel: ajtózáras...

- Vállaljuk! Vállaljuk! - hangzott Borzaska gyermekhangján, Tunyogi baritonján, Dönci szopránján, Dani mutáló kamaszhangján és a többiekén, sokféle hangsúllyal és változatban, de egységes akarattal.

- Jól van. Most már csupán egy kérdés van hátra. De ettől függ minden. Az, hogy ő - és Kószáló tanár úr Jánra mutatott - vállalja-e? Ugyanis helyismerettel rendelkező ember nélkül... beláthatjátok... - s széttárta karját.

Belátták. S amikor a tanár úr Jánt kérdezte, a tekintetek mind a fiúra szegeződtek. S a tanár úr kissé törve a szlovák nyelvet, de teljesen érthetően kérdezte meg a szőke fiút, vállalja-e. Ján tekintete körbejárt.

Vállald... vállald... - süttött, tüzelt mindenfelől. De a legeslegkérlelőbbben talán Pille felől.

S Ján, aki tudta, hogy apjával megbeszélték a dolgot, s most már csak az ő szava dönt, föl-emelte a fejét, s lassan tagoltan, érthetően azt mondta, hogy:

- Áno vezniem to na seba... Igen, vállalom.

TIZENKETTEDIK FEJEZET

Átköltözés - Ludmilla, a bernáthegyi - Menet közben nemcsak a láb jár - Dönci féltékeny lesz - Megérkezés - A lányok „nyoszolyája” - Dani zabos lesz magára - Titokzatos egyetértés

Nehéz dolguk lehetett az őserdei expedícióknak. Út, ösvény és teherhordó állatok nélkül tettek meg olykor ezer meg ezer kilométert, hogy fölfedezzék a nagy ismeretlent, s ezzel eltüntessék a Föld térképének fehér foltjait.

Erre természetbúváraink valamennyien rádöbrentek, amikor átköltöztek a kolibába.

A Válaszút ház udvarára beállított Kесе belsejéből kivettek és tetejéről leszedtek minden holmit, elosztották egy-egy teherhordóra méretezett csomagokra, aztán elhangzott a „fogjuk és vigyük” felszólítás, s a gyalogkaraván megindult. Ekkor azonban - Borzaska legnagyobb öröme - a turistaház gondnoka borjú nagyságú kutyát vezetett elő valahonnan a ház mögül.

- Igazi bernáthegyi! - állapította meg elsöre Laci, aki világéletében ilyen kutyára vágyott.

Mekkora! Vajon hogy hívják? - tűnődött Borzaska, ám a gondnok kérdés nélkül így szólt:

- Ludmilla!

S rábökött a kutyára. Hirtelenjében valamennyiüknek nevetnékje támadt. Ilyen tekintélyt parancsoló jószághoz ugyanis sokkal jobban illett volna valamilyen komoly, hősi nevezet, semmint ez a bájos női név.

Ludmilla azonban nem lehetett sértődékeny kutyahölgy. A társaságra ügyet sem vetve, oda-ballagott Ján mellé, régi ismerősnek kijáró farkcsóválással üdvözölte, s féltányérnyi nyelvvel megnyalogatta a fiú kezét. Cserébe a barátságos fogadtatásért Ján gyöngéden simogatta és veregette hatalmas fejét.

- No, Ján, mutasd be neki a vendégeket - mondta ekkor a gondnok, s a fiú végigsétált Ludmillával a társaság tagjai előtt.

Mindenkihez gondosan odavezette a bernáthegyit, egyben felszólította a bemutatottakat, simogassák meg Ludmilla fejét.

A kutya mindenkit alaposan megszimantolt, s az új ismerősök különböző emberszagát jól megjegyezte magának, de azért a farkát nem csóválta olyan lelkesen, mint ahogy azt Jánnál tette. Tudomásul vette őket, de senkit sem tüntetett ki kegyeivel. Amikor végzett a sorral, megállt Ján bal oldalán, s lassan lóbálta a farkát, mint valami jelzőzászlót.

A gondnok, aki egyben a Horská sluzba, a tátrai mentőszolgálat tagja is volt, ekkor a tanár úr tolmácsolásával rövid, de annál velősebb szakoktatásban részesítette a koliba jövendő lakóit.

- Aki bajba jutott vagy veszélybe került, az azonnal adja le a tátrai vészjeleket. Ez lehet bármilyen azonos hang- vagy fényjelzés, percenként hatszor megismételve, a jelzessorozatok között egy perc szünetet tartva. A válasz pedig három azonos jelzés egy perc alatt.

Az arcok elkomolyodtak. Valamennyien világosan értették és érezték, hogy itt, az ismeretlen vadonban - ahol kilométereket is gyalogolhatnak úgy, hogy nem találkoznak emberrel - nincs helye a gyerekes könnyelműségnek, felelőtlenségnek, mert arra könnyen ráfizethetnek.

S amikor a rövid, de tartalmas okítás után a gondnok még egy rakétakilövő jelzőpisztolyt meg egy doboz töltényt is átadott Jánnak, a keblek dagadozni kezdtek.

Ez már igazán több, mint amire számítottak. Pedig ezzel még nem volt vége. A gondnok hosszúkás ládát hozott elő, kiszemelte magának Tunyogit, mint a legerősebbnek látszó expedícióst, odatette eléje a ládát, s kinyitotta. A ládában hatalmas favágó fejsze, keresztvágó fűrész, szekerce, csigafűró s más egyéb famegmunkáló szerszám lapult, jó pár tucat ácskapocs társaságában.

Erős emberre méretezett, nagyon is fontos teher volt az. Tunyogi megemelte, barátkozott vele, s bölintott, hogy bírja. A gondnokot azonban ez nem hatotta meg, biccentett, aztán sorra lekezelt valamennyiükkel. Még Borzaskával is, majd elhangzott az elbocsátó „dovidzenya” - a viszontlátásra! -, s a karaván elindult.

Ján haladt az élen, mellette Ludmilla. Közvetlenül a nyomukban Tunyogi kaptatott, vállán a ládával; ez jóval nehezebb volt bármelyikük hátizsákjánál, kézicsomagjánál.

Borzaska valósággal Tunyogi sarkában lépkedett, hogy az első adandó alkalommal megelőzze és felzárkózzék Ján, pontosabban Ludmilla mellé. Szeretett volna ugyanis bensőségebb barátságot kötni a megtermett jószággal.

Sorban következtek a többiek. Dani úgy helyezkedett, hogy bármikor segíthessen Etának, ha szükséges.

Kószáló tanár úr volt Dönci mögött a sereghajtó.

Még a jelzett úton találkoztak egy turistacsoporttal. Azok félrehúzódtak az útból, úgy bámultak a bernáthegyi vezette csodabogarakra.

Borzaskának ekkor végre sikerült megelőznie Tunyogit, s felzárkózott közvetlenül Ludmilla farka mögé.

Onnan szólongatta a kutyát:

- Ludmilla... Ludmilla...

A kutya egy pillanatra visszafordult, aztán közömbösen baktatott tovább.

S Borzaska hiába hízelgett neki:

- Ludmilla jó kis kutya... Ludmilla okos kis kutya...

A kutyahölgy ügyet sem vetett rá.

Lehet, hogy nem értett magyarul? Vagy talán sértette önérzetét a becézgetés?

Annyi szent, Ludmilla nem volt izgága jószág. Nem szaladgált előre, mint holmi hebehurgya foxi, nem ugrándozott játékosan, miként a spánielek, s nem szimatolta a vadat, miként a vizslák. Méltóságteljesen ballagott Ján mellett, mint valami kutyagenerális, aki nem engedheti meg magának az oktalan viselkedést.

Úgy látszik, a gondnok pontosan tudta, miért szerez be magának ide, a természetvédelmi terület kellős közepére, a vadparadicsomba bernáthegyit.

Nyugodt, megbízható őr, tiszteletet parancsoló fegyvertárs, nem kajtatja a szarvasokat, nem cserkel vadmalacok után, s megálljt parancsol még a tél éhes ordasainak is. Szükség esetén pedig még a mentésnél is alkalmazható.

Amint az ifjú hegyi vezető mellett lépkedett, úgy tetszett, mintha állandó társak lennének. Azok is voltak. Ján apja már tízéves korában elengedte fiát, neki az erdőnek, ha a kutya is vele volt. Tudta: Ludmilla mellett biztonságban van, Ludmilla kíséretében nem tévedhet el. Tudta,

hogy még a vándor ősi ellensége, a hegyekről aláhömpölygő tejfehér köd sem félelmetes, hanem a csalóka emberi szem, hanem a kutya éles szimata kormányozza az utast.

Pille, noha legszívesebben Ján mellett haladt volna, behúzódott a sor közepére. Onnan csak olyankor láthatta az élen haladót, amikor az ösvény kanyarodott, vagy egy-egy kapaszkodónál a vezető fejjel magaslott a következő fölé.

S bár tagadhatatlan, hogy az út mellett érdekes és ritka hegyi mohafajtákat láthatott az érdeklődő botanikus, Pille ezúttal nem figyelte a szokott elmélyültséggel a természetet. Előrelesett, s alig várta, hogy a következő kanyarban vagy emelkedőnél megpillantsa a fiút. Először csak ösztönösen tette, de amikor ráfordultak a Titkos ösvényre, a kislány tudatára ébredt annak, hogy - tetszik neki a fiú. Elcsodálkozott rajta. Tegnapelőtt ilyenkor még azt sem tudta, hogy létezik egy Ján nevű lenszőke srác Javorinán, most pedig legszívesebben mindig őt bámulná, ha nem röstellené kicsit a dolgot még önmaga előtt is.

„Tisztára belepistulok még, mint Vihogós szokott a fiúkba” - gondolta, s elpirult. Jó szerencse, hogy senki sem vette észre. Bár ilyenkor, hegymászás közben felírható ilyesmi a szokatlan erőfeszítés számlájára is.

Amikor a sziklagörgeteges, lépcsőzetesen emelkedő úton meredekebb kapaszkodók következtek, s Ján megállt, hogy fölsegítse az utána következőket, Pille, aki pedig nem volt ügyetlen hegymászó, kivétel nélkül mindig támaszra szorult. S Ján kezébe kapaszkodva igazán könnyedén szökkent fel csomaggal együtt is a legkomiszabb kaptatókon. Ján pedig boldog volt, hogy segíthetett. A szerény, készséges fiú nem mutatta, hogy Pillével kivételes figyelemmel bánik. Egy pillanattal sem fogta a kezét hosszabb ideig, mint Borzaskáét vagy Dönciét, legföljebb a szorítása erősödött egy kicsit, ám azt látni nem, csupán érezni lehetett.

S azt egyes-egyedül Pille érezhette.

Eta viszont nemigen szorult segítségre.

Pedig Talabér Dani kifejezetten azért állt be a sorba Bartalos elé, hogy alkalomadtán segíthesse.

Alig akadt alkalma... Eta meg akarta mutatni, hogy bír annyit, mint bármelyik fiú. S érdekes módon éppen Daninak akarta a legjobban megmutatni. S ez az erős akarat most mind arra irányult, hogy bebizonyítsa Talabérnak igazán nincs rászorulva.

Amennyiben Talabér Dani értett volna a női lélek rejtelméhez, s olvasni tudott volna Eta érzelmvilágában, most igazán ujjonghatna: aki előtt egy lány ennyire talpraesettnek óhajt mutatkozni, annak már nincs oka aggodalomra. Ehhez a felismeréshez azonban még maga Eta sem jutott el, nemhogy a szívügyekben nem túlságosan járatos Dani.

Laci feszült figyelemmel haladt, bár tudta, hiába reméli, hogy megpillant valamilyen állatot. Kissé túl zajosan kapaszkodtak, nyilván megriasztották a közeli vadakat. Annyi bizonyos, hogy megfigyelő cserkészésre legjobb egyedül, esetleg másodmagával mennie, zajtalanul vagy alig neszezve, olykor percekre mozdulatlanul lapulva, hogy végre láthassa maga körül a tátrai állatvilág végtelen gazdaságát.

Egyes-egyedül Dönciről nem sugárzott a helyzethez illő derű. Dönci ugyanis féltékeny volt. Mégpedig Jánra. A szőke fiú ugyanis jött, s egy pillanat alatt győzött. Szállást szerzett, s beállt közéjük útimarsallnak. S mindezt nem megfeszített munkával érte el, hanem könnyedén, puszta helyzeti előnyével. S bár nehezen értették meg egymás szavát, mégis mindenki Jánhoz fordult minden kérdésével, s nem Dönci kemény munkával megszerzett tudományára volt kíváncsi. Ez pedig sértette az „élő lexikon” önértését.

Kivált, amikor azt is megtudta, hogy Jánnak öt kettese is akad a bizonyítványában. Igaz, hogy az itteni kettese az otthoni négyest jelenti, miután itt egyestől kezdődnek a jó jegyek, de bárhogy is nézzük, a leendő hegyi vezető csupán jó tanuló, és egyáltalán nem kitűnő.

Dönci - amennyire orosz szókincséből tellett - megkísérelte őt vizsgáztatni, s akkor kiderült, hogy a hegyi sarjadék egyetlen Himalája-expedícióról szóló könyvet sem olvasott. Ebből a tényből Dönci azon nyomban lesújtó tájékoztatásra következtetett. A többiekkel ugyan még nem közölte megállapítását, de magában könyörtelenül leszögezte: „Ez sem lesz a Francia Akadémia tagja!” Az talán fel sem ötlött benne, hogy Ján ilyesmire nem is törekszik, talán nem is hallott a szóban forgó tudós társaságról.

Dönci azonban hiába kesergett, senki sem figyelt rá. Nem igényelték a tudományát. Itt többet értek Ján gyakorlati ismeretei: hegymászóbotnak nem fenyőt vagy bodzát kell választani, hanem mogorót vagy jávort, s a hátzsisák szíját jól meg kell húzni, hogy a zsák ne imbolyogjon az ember hátán, mert akkor kétszer olyan nehéz.

Dönci sötét gondolatait ekkor Tunyogi harsány felszólítása zavarta össze:

- Hé, Lexikon! Csipkedd magad! Miattad cammogunk!

A hízekony fiú erre a nógatásra alig észrevehetően megrándult, de nem felelt. Mit is mondjon? Hiszen sietne ő, legszívesebben rohanna, megelőzve ezt a nagyhangú Tunyogit, aki ugyan bikaerős, feje azonban szalmával van kitömve, és a sértegetésen túl semmire sem futja a szótárából. S boldogan megelőzné a csoport élén azt a szökét, hogy megmutassa neki, nem csupán szellemiekben különb nála, hanem hegyezésben is.

De hiába. Nehéz a csomag, meredek az út.

S Dönciben valahol mélyen, ahol az elkeseredés és a harag bugyborékol, érne kezd a nagy elhatározás. Megmutatja nekik! Igenis, megtalálja az alkalmat, bebizonyítsa, ő is van olyan életrevaló, mint ezek az izompacsirták. A hiányzó testi erőt pótolja majd bátorsággal, akarat-tal. S akkor majd lehengerli őket!

Bár tudna szlovákul is, hogy Jánnak bebizonyíthatná, mennyivel többet tud nála.

Pedig Ján semmivel sem szolgált rá az ellenérzésre. Döncit ugyanolyan szívesen fölsegítette egy-egy kapaszkodón, mint a többieket, legföljebb akkor vetett rá egy-egy enyhén neheztelő pillantást, amikor túlságosan lemaradt. Ezt pedig igazán nem lehet tőle zokon venni.

Vagy talán kiolvasott valamit Dönci borongós tekintetéből?

Majd elválnak.

Leghátul a tanár úr ballagott. Minden bizonnal cipelt vagy kétszer annyit, mint Tunyogi, de szemmel láthatólag könnyedén vitte.

S amint haladtak az ösvényen, látta maga előtt kisdéd, lassanként egyre fáradtabb, ám mind- amellett lelkes kis csapatát.

Megizzadtak, mire fölértek.

Terhüket lerakták a koliba padjaira, s maguk is leültek. Csúpan Ludmilla maradt kívül, körbejárva a neki már ismerős épületet, szimatolva olyan erdei négylábúak után, melyek átlépdelnek vagy átcsörtetnek a tisztáson a patak kiöblösödő itatójáig, szomszédokat oltani.

A társaság megállapította, hogy a koliba berendezése némileg hiányos, a szoba meg eléggé szűkös is kilenc embernek, pedig még nincs itt az egész felszerelésük.

Szélesebb fekhely kéne a sarokba a két lánynak, konzerveknek polc kell, a ruháknak fogasféle.

Nyersanyag még a legvédehetőbb erdőben is akad, hiszen a közvetlen közelükben is több, vihar döntötte fenyő fekszik a földön, s a sok letört száraz ág, gallyhalmaz is mind-mind kitűnő építési, berendezési nyersanyag, ha értő kézzel nyúlnak hozzá. Szerszámuk van hozzá.

Itt már meg kell osztani a feladatokat.

A lányok maradnak takarítani, rendet csinálni. Tunyogi és Dani, mint a legügyesebb kezűek, felcsapnak ácsnak, a többiek Ján vezetésével fordulnak még egyet. Ludmilla őrzi a kolibát és a serénykedőket.

A visszaindulók mögött összecsukódott a páfrányerdő, lépteik zaja beleolvadt a halkán zúgó rengetegbe.

Dani és Tunyogi fogták a fűrész, baltát és a szekercét, s elindultak nyersanyag után nézni. Találtak is a közelben egy kidőlt, hatalmas lucfenyőt. Kisebb tisztás közepén állhatott, magányosan, ezért nem kopaszodtak föl még fiatal korában az ágai.

Mindkét fiú gyakorlott táborozó, barkácsoló volt. Már is felsírt a keresztfűrész, kis recse-néssel szakadtak le a fenyő fakarjai, csattogó szekerce csapta le róluk kisebb gallyaikat, s alig negyedóra múltán kétszemélyes ágy deszkázatát helyettesítő ágcsomó hevert a favágók mellett. A fiúk aztán két erősebb kereszttrudat vágtak, négy tuskót fűrészelték a fa sudarából ágylábnak, s alig egy óra múltán kétszemélyes gallyágy barnállott a koliba sarkában. A frissen vágott ágakból, tuskókból finom gyantaszag áradt szét.

- No, lányok, kész az ágyikó! - jelentette ki harsányan Tunyogi, miközben a gumimatracukat pumpálta. - Akár férjhez is mehetnétek ilyen nyoszolyával.

Aztán sehogy sem értette szegény, miért fogadják mérgelődve a lelkes és igazán eredeti bejelentést. Eta meg is jegyezte:

- Hogyan lehet egy amúgy rendes srác ilyen agyalágyult?

- Hát ezekbe mi ütött? - kérdezte az „amúgy rendes srác”, de Dani valahogy válasz nélkül hagyta a dolgot, mert bár tényleg cikis, hogy Tunyogi holmi nyoszolyát meg férjhez menést emleget, de azért határozottan van benne valami. Ő például valamikor, persze majd csak ha megnősül, igazán jól érezné magát ilyen erdőben, ilyen kolibában, ilyen ágyon a feleségével.

S amikor erre gondolt, egy pillanatra Etára vetődött tekintete, de aztán gyorsan lekapta róla, s hamar kiment, hogy egy kiszáradt s tízcentisre lecsonkozott ágú fiatal fenyőből alkalmas fogast eskábáljon a lányok nyoszolyája - bocsánat: ágya! - fölé. Két ácskapoccsal odaerősítette a törzset, s az ágcsonkokra már is akaszthattak bármit: ruhát, hátizsákot, esőkabátot.

- Tökéletes! - jegyezte meg Eta, de a többi már csak gondolta. Csak éppen a fehérműt nem lehetett kiaggatni semmiféle gallyas ágra, hiszen tisztára lesülne a bőr az ember képéről, ha a pöttyös meg kis virágmintás bikini bugyikat kiraknák közszemlére a fiúk orra elé. Hohó, itt a bökkenő! Mi lesz, ha kimossák? Hol a csodában szárítsák? Egy külön lánysátorban igazán sokkal könnyebb, mint ebben a közös hálóban. Itt még majd beszélgetni sem tudnak feszte-lenül! Meg aztán esetleg hallgathatják azt a sok sületlenséget, amiről a fiúk szoktak puszogni esténként. Eta volt már táborban éjjeliőr, amikor kihallatszott a fiúk beszélgetése meg röhög-

csélése a sátrakból. Néha egészen idétlenül disznók tudnak lenni! Némelyiknek állati piszkos a fantáziája.

S Dani? Vajon neki milyen a fantáziája? Mire gondol, amikor így nézi őt?

- Mit bámulsz, mi? - bújt ki belőle a kisördög, s Dani összerezett.

- Semmit... csak úgy néztem... Kíváncsi voltam, örülsz-e.

- Minek?

- Hát... az ágynak meg a fogasnak...

- Persze hogy örülök.

- Akkor jó.

S Dani dühös lett magára, amiért hirtelen elhallgatott. Pedig most igazán dumálhatna Etával! Tunyogi visszament a fenyőhöz, Pille is kiszaladt valamiért, itt vannak kettesben, s akkor neki nem jut semmi értelmes az eszébe! Pedig vannak srácok, akik ilyen szituban elkezdnek szövegelni és nyomják, csak nyomják a sódert, hogy a lány egészen belepistuljon.

Eta bizonyára nem venné jó néven az ilyesmit.

S ha már igazán nem tud semmi okosat, épületeset mondani, jobb, ha hallgat. Viszont ha hallgat, akkor muszáj neki Etát néznie, ha viszont nézi, akkor Eta megint azt kérdezheti, hogy „mit bámulsz, mi?“, és akkor ő megint csak azt mondja neki, hogy „semmit“... és akkor megint minden kezdődik előlről, nem jutnak semmire és lány tényleg azt hiheti róla, hogy mulya.

Pedig határozottan érezte, egyáltalán nem mindegy neki, mit hisz róla Eta.

Aztán egyelőre nem szólt semmit. Elkezdte fölfújni a többi gumimatracot. Nappal elférnek egymáson, s akkor nem kell minden este pumpálni őket.

Eta nem szólt, csak odaállt neki segíteni.

Amikor a saját matracát fújta, nem is tudta, honnan vette a bátorságot, hogy ezt mondja:

- Ez az enyém. Hová tegyem?

Eta meghökkent.

- Hogyhogy hová? A padra.

- Tudom. De melyikre? - kérdezte, s körbemutatott.

Tisztára hülyeség - gondolta közben -, és mit is akarok ezzel, talán azt, hogy azt mondja, hogy valahová a közelébe, de hiszen ilyet nem mondhat, miért is mondana, milyen alapon, és ha mondana, akkor is lehet bolondozás az egész.

- Amelyikre akarod - hanzott ekkor a válasz. Azután kissé tréfálkozva, hogy elüsse a dolog komolyságát, a lány elkezdett körbemutatni. - Teheted abba a sarokba, oda, a mellé a fal mellé, oda az ablak alá, esetleg az asztal alá, ha ott jólesik, de ha akarod, felőlem teheted oda is - mutatott az ágyával ferdén szemben álló padra. Pontosan arra a részre, ahová a lányok ágyából odaláttni. Ha akarnak. És ha éppen nincs töksötét. S ahonnan szintén odaláttni, ahol Eta alszik.

S Danit hirtelen elöntötte a forróság. Úgy érezte, Eta azt szeretné, ha ő odatenné a matracát. Ahonnan láthatják egymást.

Érezte, hogy kissé csúszkál a hangja, amikor kimondta:

- Helyes. Oda fogom tenni...

S fogta a hátizsákját meg a cuccait, már most odatette, lefoglalta azt a helyet, nehogy más fekhessen oda. S igazán nem azért, mintha onnan lehetne is majd valamit látni, hiszen mindenki hozott magával pamutmelegítőt hálóruhának, abból igazán semmi sem látszik ki, de azért mégis... a fejét azt láthatja...

S Dani ebben a pillanatban igazán nem kívánt még semmivel sem többet.

S érdekes, hogy Eta is éppen erre gondolt. S azt latolgatta magában, vajon holnap melyikük ébred korábban, hogy a koliba félhomályában nyugodtan merhesse nézni az alvó másikat...

TIZENHARMADIK FEJEZET

*A Néma-dolina - Lesben - Borzaska türelmetlenné válik - Laci nagy napja -
Hiúz a sziklán - Szökés - Áruló nyomok a gázlónál - A medve - Menekülés -
Gyermek a vadonban*

Könnyű beleszokni a jóba. S természetbúvároknak manapság, rohanó korunkban, Európa szívében aligha akadhat jobb dolga, mint társaságunknak volt a „Néma-dolinában”.

A völgyecskének ugyanis ezt a nevet adták Dönci térképén. Pedig e környezet nem is volt néma. Keskeny sziklaágyában szökkenve iramlott alá a „Siető-patak”, madarak füttyögése köszöntötte a reggelt, búcsúztatta az alkonyt, s amikor megerősödött az északi szél, zúgni kezdett a fenyves.

Három nap alatt Ján vezetésével tökéletesen megismerték környezetüket. A Néma-völgy a bérceiről, sziklás nyergéről Tüskés-hegynak elkeresztelt hegyvonulat két messzire leágazó nyúlványa között volt, valahol középen a hegy lába és csúcsai között, úgy, mint amikor egy ember leül, s két lábát kissé szétterpesztve lapostányért fog az ölébe, hogy arról egyék.

Ez a lapostányér azonban hepehupás volt, fenyőrengetegében tisztások bújtak meg, s felső részén, ahol a túlevelű rengeteg összefüggő zöldje átadta helyét a magányos cirbolyáknak, a törpefenyő és a boróka elszórt foltjainak, a havasi rétekeknek, hallgatag tengerszem tükrözte vissza a föléje magasló csúcsokat.

Mély vize sima zöld üvegnek tetszett, amelyet sziklakeretbe foglalt egykor az őstermészet.

Csupán a tó túloldala fodrozódott kissé, ott, ahol a csúcsok felől érkező vizek fehéren fröccsenő zuhatagban ugrottak alá a sziklákról, hogy egy kőtálban megtöretve és megcsöndesedve gyarapítsák a tengerszem vizét.

Hajnalonta a csúcsok felől kelt a nap, délelőtt ott kezdtek gyülekezni a fehér felhőpamacsok, hogy szürke fellegekké összeállva déltájban nagy szemű záporoként zúduljanak alá. Hirtelen záporok voltak ezek, jöttek és mentek, majd ismét kisütött a nap, s délutánra már sugaraival szárogatta a fenyőkön sorakozó kicsiny gyöngyszemeket.

Ifjú természetbúváraink hamar tájékozódtak, s gyorsan barátkoztak meg a körülményekkel.

Az eligazodásban jó segítség minden érdekes alakú sziklagerinc, minden dombhát, kőgörgeteg vagy magányos cirbolyafenyő, de még a törpefenyők sötétzöld foltjai is különbözőek. Némelyik kerek foltot alkot, a másikat meg mintha két oldalról benyomta volna valaki.

A természeti megfigyelésekre legalkalmasabb terület a tengerszem és a csúcsok közötti oldal volt. Itt virítottak a Bélai-havasok mészkősziklái között, a hegyi réteken a szebbnél szebb virágok, de ez az a rész, ahol a jó szemű s főleg óvatos megfigyelő megpillanthatja a Tátra két jellegzetes állatát, a zergét és a havasi mormotát.

Laci és Borzaska halkan lopakodva kapaszkodtak egy kövér esőcsepp alakjára emlékeztető törpefenyőbozót felé. Már tegnap kiszemelték maguknak, gondolván, hogy alkalmas leshely lesz majd.

Három nap alatt ugyanis nemcsak a környéket ismerték meg, hanem az expedíció élete is kialakult. Most, hogy eltévedéstől már nem kellett tartaniok, kisebb csoportokra, párokra szakadva tartottak érdeklődési körüknek megfelelő célok felé.

Laci és Borzaska együtt cserkészett Kószáló tanár úrral. Laci megfigyelni szeretne volna az állatokat, a tanár úr fényképezni kívánta őket. Borzaskát is érdekelték az állatok, ezért szívesen rendelte magát az apja felügyelete alá.

Most azonban a két fiú egyedül ment. Kószáló tanár úrnak családi kötelezettségei akadtak. Pontosabban: ígéretet tett a családjá miatt nyugtalankodó feleségének, hogy kéthetenként, meghatározott időben felhívja őt svájci szállásán, s tájékoztatja csemetéinek hogylétéről. S ma volt esedékes a telefonhívás.

Derűs, szép nap ígérkezett. Kószáló tanár úr nyugodtan hagyta ott a táborát.

Dönci a tanár úrral tartott, Pille pedig Ján és Tunyogi társaságában a havasi rétekre készült virágnézőbe. Eta és Dani maradtak táborőrző konyhafelelősnek. Ludmilla, aki jó kutyaszokás szerint éjszaka virrasztott, busa fejét mellső két lábára hajtva délelőtti álmát aludta.

Minden az előre elhatározott rend szerint történik.

Csak éppen a zergék meg a havasi mormoták nem igazodnak semmiféle előzetes rendhez.

Könnyű ugyanis a botanikusoknak, hiszen a virágok, növények legfőljebb annyit mozognak, amennyit a szél lengeti őket, a zoológusoknak viszont korántsem ilyen egyszerű.

A zergék és a mormoták - amelyeket erősen vadásztak, mielőtt védelem alá helyezték volna őket - a legéberebb állatok közé tartoznak, ennek köszönhetik fennmaradásukat. S talán ezért is húzódtak föl a hegyi rétek sziklás, kapaszkodós, nehezen megközelíthető világába.

Ember legyen a talpán, aki napi, természetes életmódjukat meg akarja figyelni.

Laci elhatározta, hogy megkísérli.

Igaz ugyan, hogy a zergék látása és szaglása kiváló, ma viszont kivételesen déli szél bukdácsol át a hegyeken, a zergék föltételezett tartózkodási helye felől fúj, nem feléjük. Látásukat is meg lehet csalni, ha az embernek van türelme befeküdni a sűrű törpefenyőbozótba, s a takarásból jó látcsővel pásztázza végig a környéket.

A leendő zoológus tudta, hogy egyedül sokkal jobb esélyei lennének, mint Borzaskával - hogyan bírja ki nyugodtan egy ilyen pocok a várakozás óráit? -, szívesen lent is hagyta volna őt Etaékkal a táborban, de az elszánt kis fickó makacsul ragaszkodott hozzá, hogy ő is megy. Ezért minden áldozatra késznek mutatkozott. Még a szótlanságot is megígérte, noha tudta, azt a legnehezebb megtartania.

Borzaska ugyanis szerfölött beszélgetős természet volt. Gyakorta kérdezett, korához képest sokszor nyilvánított véleményt, s akadtak meglepően értelmes, jó megállapításai is. Majdnem annyit olvasott, mint Dönci, s szinte betéve tudta a Búvár zsebkönyvek minden kötetét. Ezért aztán hol az ásványokról akart beszélgetést kezdeményezni, hol az óceániai szigetvilág édesburgonyájáról tartott kiselőadást.

A kisfiún meglátszott, hogy biológus családban nevelkedik. Még olvasni sem tudott, amikor máris nézegette a különféle állatok, növények képét, de abban az időben legjobban a gombák érdekelték. Minden betűismeret nélkül is pontosan megkülönböztette a kénvirággomba színes ábráját az eléggé hasonlatos ízletes tőkegomba, avagy a gyűrűs tölcsergomba képétől. Később már a természetben is kezdte fölismerni a könyvben látott gombákat.

Most be akarta bizonyítani, milyen jól választottak, amikor kinevezték őt gombafelelősnek, a többiek azonban nem hagyták őt cselekedni. Pedig már az érkezés utáni napon össze akart szedni egy vacsorára való gombát, de lehurrogták, nem hitték, hogy képes rá.

Ez a túske azóta is benne sahog.

S most, amikor ott fekszik Laci mellett lesben, s csak néznek, néznek, minden eredmény nélkül, s hallgatnak, mert hallgatási fogadalmat tett, Borzaska tarisznyájában mocomorogni kezd a mindig magával cipelt Kalmár-Makara-féle gombaszakkönyv, mintha noszogatná gazdáját, hogy az eredménytelen állatmegfigyelést cserélje föl az eredményesebb gombakereséssel.

Idefelé jövet, amint átkeltek a Siető-patak egyik sáros tocsogóján, arrébb, a fenyők irányában mintha gombát látott volna. De Laci sietett, ezért a kisfiú meg sem győződhetett arról, jól látta-e.

Már vagy félóra is eltelt itt a lesben, minden eredmény nélkül. S Laci képes rá, hogy akár estig feküdjön azért az egy-két percért, amíg valami érdemlegeset távcsővégre kap.

Ekkora türelmet föltételezni Borzaskáról, már több mint oktalanság. A kisfiú vakarózni kezd.

Laci meghallja, és suttogva rászól:

- Pszt... csöndesebben... még elriasztod őket...

Mit is riasztana el, amikor egyelőre semmit sem látni?!

- Jó, jó csak elgémberedett a térdem a fekvésben.

- Akkor is nyugi, és légy szíves, ne mozgasd az ágat a fejed fölött, mert még észreveszik a zergék.

Zergének persze sehol semmi nyoma!

- Ha zavar, akkor arrébb megyek - felel vissza a kisfiú.

- Eredj. De arra hátrafelé, a másik oldalra, és csöndesen.

- Jó, jó, nem zavarom a zergéidet.

S Borzaska beljebb húzódik a gyalogfenyő bozótjába.

- Felőlem alhatsz is, csak ne horkolj - szól utána Laci, s visszafordul, hogy távcsővével pásztázza végig a hegyoldal minden szikláját, gödrét, kiszögellését, horpadását.

Mintha csak szerencsét hozott volna az, hogy Borzaska hátrább húzódott mellőle.

Fent, egy kisebb havasi rét mellett, a sziklapadon sárgás szőrösömó került a távcső útjába. Majd pamacsos fül és bojtos farok tűnik fel.

- Hiúz! Valódi kárpáti hiúz! - ismeri föl a zoológusjelölt, s ez a fölfedezés minden várakozását felülmúlta. Valódi, élő, pontosabban szabadon élő hiúz! Alighanem jóllakott az éjjel, mert most ott szunyókál a napon. Sütteti magát! Mégpedig ott fenn, ahol nem kell semmitől tartania. Úgyis csak az ember elől iszkolna, az viszont közel s távolban nincs.

Jobban mondva távolban van; Laci, aki szemléli a pompás vadat, a Kárpátok oroszlánját, amely még úgy fektében is izgalmas látvány. Laci távcsövön figyel, s az túltesz a legélesebb sasszemen is.

S íme, egy szirti sas is előkerül. Ott köröz fölöttük, szárnycsapás nélkül vitorlázik, lesi a kínálkozó zsákmányt.

Vajon mit lehet? - töpreng Laci, s a távcsövet arrébb mozgatva pontról pontra pásztázza végig a tájat. - Óóóó! ott egy sziklaüregből zerge dugja elő fejét, kilép... de teljesen kifejlett zerge, azzal nem bír el a sas. Legföljebb a gidájával. Vagy lehet, hogy mormotára les?

S a megfigyelő kutató tökéletesen megfeledezett minden másról, hiszen itt van, bekövetkezett eddigi életének talán legnagyobb pillanata, kizárólag rajta áll, hogy a hiúzt figyel-e, a sast, a zergét, vagy megkísérli fölfedezni a vadászsákmányt, amelyre a kiterjesztett szárnyú madáróriás csőre vásik.

Borzaska színházi látcsövével mit sem látott a Lacit lábba hozó állatokból. Igaz, nem is figyelte már őket. A sast ugyan szabad szemmel is jól látta, de ez nem jelentett számára többet, mint egy fent köröző hazai vércse. A ragadozómadár ritkasága őt igazán nem nyugította le, ezt meghagyja a nagyoknak. Ő különben is sokkal fontosabb munkában volt, igyekezett halkán, lehetőleg nesztelenül minél távolabb kerülni Lacitól, s ez egyáltalán nem volt könnyű dolog.

Aki már valaha is járt magas hegységben, a fenyőerdők zónája fölött, ahol a hegyi réteket a „Pinus mugo”, a törpefenyő bozótjai törik meg, s belekeveredett sűrűjükbe, az tudja; nehéz átvágni rajtuk. A törpefenyő, amely csak bokor nagyságúra nő meg, a legszívósabb fák közé tartozik. Gyökereit belevájja a sziklák repedéseibe, kicsiny résekbe, olykor alig virágcserepnyi földdarabkákból szívja magába a tápanyagot, hogy megnöveszthesse lassan növvő ágait. Ezek az egymásba fonódó, bozótot alkotó ágak szinte mindent kibírnak. Nem csoda, kikelésük óta cibálja őket a szél, télen betemeti őket a kétméteres hó, olykor félelmetes lavínak zúdulnak rajtuk keresztül, az ágak lelapulnak, de ritkán törnek.

Nos, ilyen kesze-kusza fenyőbozótton, embernői sziklákon, hasadékokon, repedéseken csúszkálva hátrált Borzaska, aki megunva a várakozást, elhatározta, hogy visszamegy a többiekhez a táborba. Természetesen nem üres kézzel, hanem gombával megrakodva.

Azt pontosan föl tudta mérni, hogy Laci úgysem engedné őt egyedül, ezért tért a lopakodó indián harcosok ösvényére. Laci azonban most se látott, se hallott. Borzaska viszont egyre távolabb került tőle. Egy pillanatig sem aggasztotta, hogyan talál vissza, hiszen a tengerszem lefolyása a Siető-patak, amely elvezet egyenest a ház felé. Csupán a patak mentén kell haladnia, s félórán belül bizonyára odajut.

Már elérte a bozót alsó szélét. Ott a legszélső törpefenyőre, ahol a lefelé igyekvő Lacinak föltétlenül meg kell majd pillantania, odatűzött egy cédulát. A tarisznyájában lapuló kék postai írónnal kissé girbegurbán ráróta:

NYUGI! VISSZAMENTEM A TÁBORBA! GÁBOR

S azzal csöndesen lopakodva, nehogy az immár százméternyire került Laci mégis meghallhassa, ereszkedett lefelé.

Néhány perc múltán elérte a tengerszemet. Egy darabig nézegette az átlátszó vízben az érdekes sziklaalakzatokat, majd elindult a kifolyáshoz.

A Siető-patak kicsiny sziklakapu legalacsonyabb pontján szökött meg a tóból. Tavasszal, hóolvadáskor, amikor milliányi patakocskára szakadva csorog a hegy, zúgó, döngő áradat tör át az egész kapun, hogy mázsás sziklákat görgessen lejjebb és lejjebb, s darabolja őket évtizedek, évszázadok alatt kisebbre, s koptassa oldalukat évezredek alatt egészen gömbölyűvé, mint amilyenek a patakmedrek kortalanul vén kövei.

Akkor bizony nem lenne tanácsos erre járni - gondolta Borzaska -, de most...

Most igazán nincs mitől félnie. Igaz, olvasta, hogy olykor télen farkasok is garázdálkodhatnak erre, arrébb, valamelyik völgyben állítólag medvék is akadnak, de ilyenkor, nyáridőben egyik sem támadja meg az embert. És ha mégis... - Borzaska megtapogatta az oldalán lógó tört. Közönséges kis úttörőtöröcske volt, a lehető legkisebb, legolcsóbb, legegyszerűbb, ám a

fiúcska tudatában mégiscsak ez volt a FEGYVER, amely nem csupán arra jó, hogy az ember nagy nehezen elnyisálja vele kirándulásokon a kenyeret meg a kolbászt, hanem szükség esetén akár szűrni is lehet vele.

S Borzaska ebben a pillanatban talán áhította is, hogy bár kipróbálhatná törének erejét.

Előrepillantott; oda, ahol a patak eltűnt az eddigi felkapaszkodó fenyőrengetegben. Sehol semmi gyanús...

Visszanézett a hegyoldalra, ahol a törpefenyők alól Laci figyelőállásból leskelődik. Lesi a nagy semmit - gondolta -, még mindig lesi... még nem vette észre, hogy megszöktem... - s kuncogni kezdett, amikor arra gondolt, milyen képet vág Laci, amikor észreveszi, hogy eltűnt.

Nagynak és erősnek érezte magát, amikor a patak futása mentén belépett a fenyők sűrűjébe. Már háromszor járt erre, s itt-ott letaposott fű, megtört páfrányok jelezték az ember nyomát.

Jobbra-balra meresztgette szemét, gombát akart találni. Nem is olyan lehetetlen kívánság. Fenyőtinórunak vagy más vargányaféléknek kellene itt lenniök.

Egyelőre egyetlen darabot sem látott.

Kár. Pedig már majdnem odaért a gázlóhoz.

Itt a patak futása meglassúdott, kiöblösödött, a vízfenéken, patakparton megállt a kőből kopott, durva szemcséjű homok, megtelepedtek benne a növények, majd elkorhadtak. Humuszuktól oldalt a tocsogókban elég lágy volt a talaj. Ezt már akkor észlelték, amikor először jártak erre Ján vezetésével, aki felhívta a figyelmüket az idevezető állatnyomokra is. Az ő nyomukat, Laciét és az övét is világosan lehetett látni. Éppen vele szemben, a hegy felé haladtak a reggeli nyomok. Azután ott, ahol a patakon át kell lépni, igen, ott... egy idegen nyom... Határozottan idegen nyom!

Borzaska megállt, gyorsan körülnézett. Sehol senki, sehol semmi. De a nyomok... azok igen!

Jobb felől jöttek ki az erdőből, átvágtak a gázlónál, s a másik oldalt eltűntek a keményebb talajon.

A nyomok élesen, mélyen nyomódtak bele a puha részen a földbe, sokkal mélyebben, mint ahogy az ő nyomaik. Nagy, előre szélesedő tappancsnyomok voltak, a sarokrészénél és az elején mélyebben nyomódtak be, s elől... igen, egy, kettő, három, négy... négy karom helye, nem is négy, ott kicsit oldalt egy egész kicsi, az ötödik...

S Borzaska nemhiába olvasta, nézegette annyit a Búvár könyveket. Medvetalp! - döbönt bele a fölismerés, s szíve hirtelen kalapálni kezdett. - Igazi medvetalp?! - kérdezte magát ekkor kételkedve, s hogy teljességgel bizonyos legyen a dolgában, tarisznyájából előkotorta kedvenc könyvsorozatának *Vadak* című kötetét. S igen, ott, a 24. oldal mellett, a XI. táblán, egy bánatos barnamedve társaságában ott állt a talplenyomat.

- Semmi kétség! Medve!

Torka egy pillanatra összeszorult, ismét körülnézett, de sehol semmi. Ha medve volt is, csupán volt.

S Borzaska - miután senkitől sem kérhetett tanácsot - ismét a könyvhöz folyamodott. Kissé megnyugtatta őt, hogy a medve az emberre általában nem veszélyes, viszont aggasztó volt, hogy fürge, gyorsan fut, jól kúszik és úszik.

S hátha figyelni őt most... bár nem támad... Persze hogy nem támad, csak ha bocsait félti. De vajon honnan lehet tudni azt, hogy az erre járt medve apamedve-e vagy anyamedve? Vannak-e bocsai, s ha igen, félti-e őket?

Ebben a kérdésben a bölcsesség kútforrása, a remek könyvecske sem adott semmi útbaigazítást.

Mit tegyen? Vágtasson gyorsan a házhoz, riassza a többieket, és húzzák magukra az ajtót? De hiszen Laci is erre fog visszajönni. Pilléék is fölmentek a hegyre. Ján bizonyára tudná, mit kell ilyenkor tenni, de Ján is fölment Pillével, és végül is nincs semmi löfegyverük, ha a medve megtámadná őket, hacsak a rakétapisztolyt nem veszik annak. Igaz, hogy a ház fala erős, és ott van Ludmilla is. Ő ugyan nem ijed meg a medvétől sem... majd fölmordul azon a mélységes mély hangján, és a medve odébbáll.

Borzaska agyában versenyt kergetőztek a gondolatok, miközben mozdulatlanul állt, figyelt.

Semmi nesz.

Örökké nem állhat itt.

Vagy előre, vagy vissza.

Előre. Annál is inkább, mert a nyomok oldalról jöttek, oldalra mentek. Lehet, hogy a maci már túl van a következő hegyen is... Valószínűleg ott élnek a társai.

Azért a többieket figyelmeztetni kéne!

Füzetéből újabb lapot tépett ki, s ceruzájával egy rücskös fatörzsön úgy-ahogy ráfirkantotta:

VIGYÁZZATOK! MEDVE!

A papírlapot kilyukasztotta s ráhúzta egy ágcsonk hegyére. Szemmagasságban, hogy aki erre jár, föltétlenül észrevegye.

Azután halkán, óvatosan lépkedve elindult. Két-három perc múltán kezdett kissé megnyugodni.

De begyulladtam - kezdte korholni saját magát. - Még szép, hogy nem futottam vissza Lacihoz. Ő mit fog szólni, ha meglátja a feliratomat... meg a nyomokat?

Vagy a többiek... ha ők is erre térnek vissza... Lehet, hogy nem is medve volt?... De akkor mi?...

Különben is, a tábor itt van még alig egy kilométernyire.

S a bátorsága teljesen visszatért.

Már a lehető legtokéletebb biztonságban érezte magát, amikor megpillantotta az első gombát.

A kissé ragacsos, sárgásbarna kalap éppen hogy csak felpúposodott a vastag fenyőtűszőnyegből.

Tinóru! - gondolta, hiszen azt már nemegyszer szedett apjával a Bükk hegység fenyveseiben meg a Pilis ültetett fenyőerdőiben.

Odalépett, kiszabadította a gombát. Három fenyőtű szinte beleragadt a kalapjába.

Megfordította. Alulról sárgás, szivacsos gombatestet látott.

Az! Fenyőtinóru. - S körülmélt, hátha találna másikat. Esetleg fölfedezne egy jó gombatermő helyet. S ráadásul ilyen közel a kolibához.

Szerencséje volt. Talált egy másodikat, harmadikat, beljebb egy negyediket... ötödiket...

Tarisznyájából kivette esőkabátját, felakasztotta egy gallyra, s az üres tarisznyát elkezdte teleszedni.

Szinte észre sem vette, hogy közben egyre beljebb és beljebb haladt, míg végül, mire teli lett a tarisznya, belekeveredett egy kúszószederbozótba. Körülnézett, merre kecmereghetne ki belőle. Arra baloldalt, alig tízméternyire már nincs olyan bozót. Elindult. A szederindák marasztották, ő azonban csak csörtetett.

S akkor, amikor kiért a bozótosból, éppen akkor alig pár lépésnyire tőle felmorrant valami, majd egy szőrös barna hátat látott előtűnni egy bokor mögött.

A medve! - vágott bele a kétségbeesés.

Megdermedt.

S akkor a medve elődugta pofáját a bokor mögül.

Meredten bámulták egymást, latolgatván, melyikük szaladjon.

Ekkor a medve megmozdult.

A mozdulatot Borzaska támadásnak vélte, megfordult, s elhajítva tarisznyáját rohanni kezdett.

Nem tudta, hogy a medve követi-e vagy sem, de úgy érezte, ott csörtet a nyomában. Lehet, hogy csak saját szívének dobbanásait hallotta?

Sokáig rohant, amíg vissza mert nézni.

A medve nem követte őt.

Úgy látszik, elmaradt.

Borzaska megállt, hallgatódzott.

Csend. Csak a fenyők zúgnak.

De hová tűnt a patak? És merre az út? De hiszen az arra van... Arra, amerre a medve... És hol a tarisznya? És hol van a kabát? És hol van a koliba? Hol vannak a többiek? És hogy kerül ő most már haza?...

Arra nem mehet... De akkor merre?... És hogyan is keressék őt a rengetegben?

Föl kéne másznia valamelyik fára... hátha a magasból többet láthat...

Mindenfelé hatalmas szál fenyők, alul át sem éri őket a karja. Hogyan kapaszkodják föl az öt-hat emelet magasságban ágaskodó csúcsokra? S mi lesz, ha beköszönt az éjszaka? A medve akkor bizonyosan rátalál, hiszen az állatnak szaglása is van. S a medve nyilván nem olvasta a róla szóló könyvet. Hátha éhes... vagy bocsai vannak? Csak legalább találna egy olyan fát, amelyikre föl tud kapaszkodni, hogy a medve ne tudjon utána mászni... Akkor a fán tölthetné az éjszakát, mint Robison Crusoe a lakatlan szigeten.

Sokáig kóborgott, míg végre talált egy fiatal, alig comb vastagságú lúcot.

Átkarolta, s az alsó ágcsomókba kapaszkodva elkezdett mászni. Hamar elérte a fenyőtűktől még roskadozó fiatal ágakat. A tűlevelek arcába csaptak, keze fejét szurkálták, az ágak hajladoztak, de ő ott volt, legalább hatméternyi magasban a föld fölött. S a fiatal fa, amely meg sem hajlott az ő súlya alatt, bizonyára nem bírná el a medve súlyos testét! Csak ne lenne olyan kényelmetlen! Minduntalan vissza akar csúszni, már egészen elgémberedett a lába.

Ekkor eszébe jutott, hogy Robinson odakötötte magát az ágakhoz, úgy aludt. Persze, az bizonyára vastag, kényelmes fa volt, nem ilyen, mint ez..., de az odakötözés valószínűleg könnyítene valamit.

Erős szíjőve volt. Kinyitotta a csatját, s két lábával kapaszkodva utánaeresztett annyit, hogy a visszacsatoláskor a fa törzse is dereka mellé férjen. Csak el ne szakadjon... csak bírja a csat!...

Szerencsére nem volt nehéz fiú. A szíj megfeszült, derekába vágott, de tartott. Azért a biztonság kedvéért kezével tovább ölelte a fát.

Erősen gondolkozott. Tudta, neki is segítenie kell, ha azt akarja, hogy rátaláljanak. Hogy is mondta a gondnok? A tátrai vészjelzés, egy percen belül hat azonos hang- vagy fényjelzés... De mivel jelezzen? Hiszen még a sípja sincs nála! S hátha a jelzés csak a medvét csalja ide? Lehet... de akkor is meg kell próbálnia...

S a következő pillanatban vékony gyerekhang hasított bele az erdő csöndjébe:

- Segítség!...

Azután szabályos időközökben még ötször egymás után:

- Segítség!...

Kétségbeesetten botladozott a hangocska a fák sűrűjében, de hiába, semmi válasz.

Azután még egyszer, még ötször, utána újra meg újra, ismét meg ismét, míg csak el nem fulladt a hangja.

Mindhiába. Nem jött válasz.

A végtelen rengeteg sötéten hallgatott...

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

A zoológusjelölt meglepődik - Döbbenet - Egy fiú és egy lány - Harag és megbékélés - „Te vagy a legszebb” - Tanácstalanul - Füstjelek a hegyek között - Ludmilla, segíts! - A nyomozás - „Ne mondjátok meg apunak...”

Az ember életének hétköznapijaiban mindig azok az ünnepek, amikor vágyai beteljesülnek.

Lacinak nagy ünnepe volt a mai nap. Amit látott távcsövén keresztül, az már nem csupán gyermekes kíváncsiskodás, hobbi avagy egy turista kedvtelése. Ez már igazi kutatóhoz, természetbúvárhoz méltó vizsgálódás.

Az ember térhódítása miatt annyira összeszűkült egyes állatok élettere, hogy a holnap tudósai szinte már csak rezervátumokban tanulmányozhatják őket. S Laci pontosan tudta, hogy egyes állatfajok fennmaradása nem csupán az emberi jóindulattól, hanem az adott faj alkalmazkodó-, túróképességétől is függ. Ezért is kell a ma és a holnap tudósának újból és újból vizsgálódás tárgyává tenni az e fajok életmódjában bekövetkező esetleges változásokat. A fölötté evező szirti sas manapság már oly ritka, hogy talán csak két-háromszáz kilométernyire a Tátrától találni újabb példányait. A hiúzok száma is elenyésző már a Kárpátokban, a zergék és mormoták létét pedig csakis hathatós védelmük biztosíthatja. Bár ez utóbbiak életmódja nyilván változik valamit, hiszen vannak olyan turistaházak, melyek környékén nagyobb számban jelennek meg telepeik.

Most éppen egy mormotacsaládot figyelt. Már legalább tíz perce nézi őket. Először az anyát fedezte föl, amint kidugta fejét a föld alatti járat nyílásán, majd az apa jött - bár lehet, hogy fordítva -, azután két kicsi. A nagyok sem lehetek hosszabbak fél méternél, s a csemeték nagysága körülbelül akkora lehetett, mint az otthon játszadozó macskakölyköké. Ezek sem voltak kevésbé játékosak. Birkóztak, pofozták egymást, kergetőztek, felágaskodtak.

S a mormotacsemeték játékát figyelve gondolt először Laci arra, hogy nincs egyedül, s Borzaska vacak kis színházi szerkentyűjével mit sem láthat a természet eme ritka ajándékából.

Halkan hátraszólt:

- Borzaska... Gyere, ezt nézd meg...

Semmi válasz.

Laci hátrafordult, majd elmosolyodott: „Ez csakugyan beljebb húzódott aludni. Úgy látszik, unta magát. De ez a látvány majd földobja.”

- Szssz, Borzaska...

Csend.

- Ne bújócskázz, gyere, ezt nézd meg!

Nem moccan semmi, senki.

- Nem hallod? Gyere már, csak magaddal tolsz ki, ha ezt nem látod!

Ám sehol sem moccan a bozót, s nem bukkant föl a kisfiú szökésbarna, bozontos üstöke.

Laci kezdett mérges lenni. Itt a nagy lehetőség a páratlan megfigyelésre, s akkor a kiskrapek most szórakozik vele! Igazán kedve lenne egy kicsit belekapaszkodni a hajába. De hogy a csudába tudott úgy eltűnni, hogy nem hallotta meg? Mindegy. Nincs mese, meg kell őt keresni.

S a zoológusjelölt fájó szívvel, de annál dühösebben fölállt, hogy keresse a bujkáló szökevényt.

Amint szétcsapódtak fölötte a törpefenyő ágai, fentről, a mormoták felől elhangzott jellegzetes vészjelző füttyük, s neki oda sem kellett már néznie a távcsővel. Tudta, hogy eltűntek több méteres föld alatti járataik biztonságos rejtekében. Az őr figyelmeztette őket.

Leshetem, amíg eljönnek - gondolta bosszúsan, s az ágakat széthajtva csörtetni kezdett a bozótban.

Sehol senki.

Pedig ha netán elaludt volna, a szolongatásra akkor is föl kéne ébrednie. De hiába ismételtette:

- Borzaska... Borzaska...

Már ott volt ő is a bozótos legaljában.

S akkor, igen akkor, ott a szélső törpefenyő ágán fehér cédulát lengetett a szellő.

Lássuk csak:

NYUGI! VISSZAMENTEM A TÁBORBA!

A mindenségit! - kezdte emlegetni a gyerek nemjóját.

- Most visszamehetek én is! Elvégre a tanár úr rám bízta!

S a pokolba kívánt minden lüke taknyost, aki képtelen megérteni, hogy a megfigyelés, a szemlélődés is lehet munka, sőt akár élethivatás is.

Morogva, mérgelődve elindult hazafelé a Siető-patak mentén. Nem hinné ugyan, hogy a gyerek eltévedt, de azért jobb, ha a közelében van. Még akkor is, ha a mai napnak emiatt már lóttek. Nem sietett túlságosan, rendes turistairamban haladt.

Azután, félúton a gázlónál, szemben az ágcsonkon megpillantotta a következő cédulát:

VIGYÁZZATOK! MEDVE!

S a puha parton a medvetalpak nyoma.

S Laci, bármennyire is kívánta máskor, hogy bár találkozna egy igazi medvével, most egyszerűen ideges lett. Hátha a gyerek megijedt? Hátha kerülő utat választott? Hátha nem tudja, hogy a medve ritkán támad? Mindenesetre az a tény, hogy üzenetet írt a fára, s az, hogy nem rohant vissza azonnal hozzá, azt mutatja, nem félhetett túlságosan.

Mikor járhatott erre? Negyedórája? Félórája? Régebben? S mikoriak a nyomok? Reggel, amikor a hegyre mentek, még nem látta őket. Remélhető azért, hogy a gyerek nem ijedt meg túlságosan, s azóta már a táborban van. De ha mégsem?...

S Laci megszaporoázta lépteit, majd futni kezdett.

Eta és Dani ketten maradtak a táborban. Eta azért, mert Ludmilla társaságában ő volt az ügyeletes, Dani pedig azért, mert nem ment el Jánékkal a havasi rétekre.

Itt volt vágyai földjén, s mégsem ment el. Két héttel ezelőtt az ilyesmit még elképzelhetetlennek tartotta volna, most pedig csak úgy magától jött. Pontosabban nem is magától, hanem Eta hatására. Pedig a lány egyetlen szóval sem tartóztatta. Sőt inkább arra várt, hogy egyedül maradhasson a házban, mert akkor melegít majd egy fazékra való vizet, s a

bádoglavórban tetőtől talpig jól lecsutakolja magát. Ezt mégsem művelheti olyankor, amikor a fiúk is itt vannak. A szabadban, a patakvízben történő mindennapi mosdás pedig nem pótolja az alapos tisztálkodást.

Hiába képzelte el azonban az ügyelet ilyenén felhasználását, Dani maradt.

Nem mondta, hogy beteg, nem emlegette, hogy fáradt, csupán azt jelentette ki szokott szűk-szavúságával, hogy:

- Nem megyek kirándulni.

Meg azt:

- Jobb, ha ketten maradunk...

Eta viszont ebből pontosan megértette, hogy Dani az ő kedvéért marad. Őt nem akarja egyedül hagyni. S az e fölött érzett öröm még az áhitott lavór meleg vizet is egy csapásra elfeledtette.

Etának és Daninak ugyanis voltak közös titkaik. Igaz, nem nagy titkok, talán gyerekesek is, de mégis olyan jó kis titkok.

Ilyen volt már maga az is, hogy úgy választották meg fekhelyüket, hogy egymásra lássanak.

Az első reggelen Dani ébredt föl legkorábban. Körülnézett a koliba félhomályában, hallgatta az alvók szuszogását, azután pillantása megnyugodott Eta fején. A lány nagy virágmintás hálósákban aludt, oldalra fordulva. Csak a feje látszott ki meg a jobb tenyeréből egy darabka. Ugyanis a tenyerét használta párnának.

A fiú hosszasan nézte, miközben arra gondolt, milyen jó lenne, ha az ő kezén nyugodna a lány feje. Nagyon vigyázna, föl ne ébressze őt.

Eta azonban mintha csak megérezte volna, hogy figyelik őt, vagy hogy rá gondolnak, hirtelen kinyitotta a szemét. S érdekes, először ő is Dani felé pillantott.

S akkor, a koliba félhomályában találkozott a tekintetük. Némán nézték egymást, s egyikük sem fordította félre a fejét. Akkor Dani halkán, óvatosan intett a kezével. Ez az intés valami olyasfélét jelentett, hogy „felébredtél? szervusz... jó reggelt! jól aludtál?...”

Eta erre elmosolyodott, kivette kezét a feje alól, s visszaintett. S ez valahogy olyan jó volt.

Azóta minden reggel eljártsszák ezt a játékot, ha a többiek még alusznak. Általában alusznak, ők a legkorábbi kelők. Kivéve Kószáló tanár urat, de ő, amikor felébred, tüstént kimegy a kolibából élvezni az erdei hajnalt, no meg azért, hogy ne ébressze föl az előző napi túrák során elpilledt gyerekeit.

Eta és Dani reggeli játékanak valahogy nap közben sosincs folytatása. Egymással sem beszélgetnek többet, mint társaikkal, s ha beszélgetnek is, nem mondanak semmi különösebbet. Igaz, Eta néha észreveszi, hogy Dani napközben is nézi őt, Dani pedig már tapasztalta, hogy Eta ebédosztáskor tovább kotorászott a nagyfazékban a merőkanállal, amikor neki kellett mernie.

Ezek ugyan csak egész picinyke jelek, de mégis beszédesek. Szólnak azok helyett, akik nem is tudják, mit kéne szólalniok.

Pedig Dani világosan érzi, hogy valamit kéne mondania Etának, olyankor, amikor ketten egyedül vannak. De mit? És hogyan, mivel kell az ilyesmit elkezdeni? Tudja, hogy ilyenkor a srácok mindenféle marhaságot szoktak a lányoknak mondani. Van, aki azzal kezdi, hogy „hallod-e, komállak”, vagy „csíplek, kicsim”, vagy „tudod-e, hogy jó vagy nálam”... De ez mind csak olyan marhaskodás. Neki le is törne a nyelve, ha ilyet mondana Etának. Ha viszont

más mondaná neki, azt rögtön fölpofozná. Pedig talán Eta sem bánna, ha nem csak a reggeli integetéssel meg mosolygással adná a tudtára, hogy... De voltaképpen mit is érez? Mi ez az érzés? Ez lenne talán?...

S a tanácstalan Daniban ma reggel, amikor nem ment ki az áhított hegyekbe, hanem maradt, titokban fölsejlett az is, hogy ma, ha ketten maradnak itt, talán történik valami, ami kettejük között segít tisztázni a dolgokat.

A kora délelőtt nem azt ígérte. Pedig igazán egymás közelében voltak. Eta a reggeli után elmosta a kakaós műanyag poharakat, melyek egyikére-másikára kicsiny szemcsékben ültek le a tejpörössen oldott piciny morzsácskáik. Dani ott lábatlankodott körülötte, s kérés nélkül eltörölte, helyrerakta őket.

Nem nagyon szóltak. S amikor mégis, akkor teljesen közömbös dolgokat:

- Vajon Pillék felértek-e már a havasi rétekre? És a tanár úr kap-e összeköttetést Svájjal?

Csupán azért mondták ezeket, hogy leplezzék feszélyezettségüket. Hiába, van az úgy néha, hogy két ember, akiknek nagyon sok beszélgetnivalójuk lenne egymással, inkább némán hallgat, hogy azzal palástolja el érzéseit.

Eta mára paradicsomlevest akart főzni, konzerv marhapörkölttel, krumplival. Ez utóbbit azonban javítja egy kis hagymás zafittal. A leves viszont megvan három dobozka sűrített paradicsomból. Tudta, hogy a kirándulók éhesek lesznek, ha hazajönnek.

Összevágott három nagy fej vöröshagymát. Friss, erős hagyma volt, átható illata betöltötte a kolibát, s csípni kezdte a szemét, aztán potyogni kezdtek a könnyei.

- Hú, de csípi! - mondta, s Danira nézett.

- Hagyd, majd én - ugrott készségesen a fiú, de a lány leintette.

- Most már befejezem. Viszont, ha nem tudsz mit csinálni magaddal, igazán tehetnél az ágyunk fölé új fogast. Olyan igazit, amit a gerendába kell fűzni.

Dani engedelmesen elkullogott.

Kis fapöcköket faragott, azután megkereste a csigafúrót, és visszament a kolibába, hogy a lány kívánságára tegyen.

Eta nem volt bent. A hagyma megvágva a lábokban, csak még nem volt alágyújtva a főző.

Dani nekiállt befűzni a pöckök helyét a gerendákba.

Már a negyedik lyukat fűrt, de Eta még sehol.

Lehet, hogy vízért ment - gondolta. - Segítetek neki.

S elindult a patak felé.

A vízmerő helyen azonban nem volt senki.

Hová mehetett? Mire készül? - kérdezte magától a fiú, s elhatározta, hogy megkeresi.

Halkan lépkedve elindult lefelé a patak mentén. Alig száz lépést kellett tennie, amikor a patak monoton csobogásába vízfröcskölés zaja hallatszott. Mint amikor az ember ül a fürdőkádban, két tenyerébe veszi a vizet, s arcát belefújva fújtat, prüszköl, amíg a víz szertefröccsen.

Bizonyára a könnyeit mossa le, hogy ne legyen vörös a szeme környéke - mosolyodott el a fiú. S elhatározta, rajtakapja a szépítkező lányt.

Még óvatosabbra fogta lépteit.

A patak medre fenyvesben kanyargott, de a víz mellett néhány bokor is nőtt. Dani azok takarásában haladt.

A fröcskölés zaja erősödött.

S aztán még egy lépés, és egy bokron átlesve megpillantotta a lányt.

Ott guggolt egy kis sziklamedence előtt, derékig meztelenül, és mosakodott. Kék trikója kissé arrébb hevert egy sziklán.

A fiú megdermedve bámult.

Erre igazán nem számított. S nem is ezért jött utána, valami bele is sajdukt, hogy ezt mégsem kéne, hogy vissza kéne fordulnia, de nem tudott.

A lány éppen a nyakát szappanozta hátul, s amint föl-alá mozgatta a karját, vállának mozdulataival ütemben ringott a melle. Érdekes, hogy egészen barna volt mindenütt, ahol nem fődte őt a ruha, de a takart helyeken fehér maradt a bőre. A melle is fehér volt, gömbölyű, s halvány barnásrózsaszínesen ágaskodnak mellbimbói.

Dani önkéntelenül nyelt egyet.

Igaz ugyan, hogy a többi fiúval együtt leselkedett már ő is a tornateremben a lányöltöző felé, s a tavalyi táborban is tanúja volt egyszer, amikor vetkőztek a lányok, meg aztán a trikók alatt is pontosan látni, kinek milyen a melle, ha nincs rajta melltartó, de ez valahogy mégis más volt. Nem tudná magának megmagyarázni, hogy miért más, de más. Ide most nem a kamaszcinkosság hozta őt, hogy kukucskálja a számára teljesen közömbös lányokat, hanem a véletlen lebbentette föl előtte a kedves gondosan takargatott titkait.

Hú, de szép! - ez volt az első gondolata. - Csak észre ne vegye, hogy nézem! - ez a második.

S egy pillanatra fölsejlett benne, hogy most vissza kéne fordulnia, mielőtt a lány észrevenné őt, de nem tudott parancsolni a szemének, meredten bámulta a mosakodó lányt.

Csupán amikor az már majdnem befejezte, akkor határozta el magát a távozásra. Lassan visszalépett.

Éppen egy száraz fenyőgallyra. A gally nem is reccsent, hanem szinte durrant a lába alatt.

Eta hirtelen megmerevedve nézett arra.

Dani is mozdulatlaná dermedt.

S akkor a lány gyorsan maga elé kapta a törölközőjét, úgy kérdezte:

- Ki jár ott?

Semmi válasz.

- Ki jár ott? - kérdezte Eta ismét, s előrelépett a trikójához.

Csönd.

A lány meg sem törölközött, úgy kapta magára a sötétkék trikót.

Majd óvatosan lépkedve megindult arrafelé, ahol Dani állt.

A fiú már el sem tudott volna szaladni. De minek is? Most már úgyis mindegy.

Még egy pillanat, és a bokor ágai között megpillantották egymást.

Mindketten zavarban voltak. Nem tudták, mit szóljanak. Vagy szóljanak-e egyáltalán.

Hosszú hallgatás után Eta mégiscsak szólt:

- Szóval leskelődtél?! - mondta, de hangjában inkább csak a tárgyilagos megállapítás csengett, nem pedig harag.

- Én igazán nem akartam... csak úgy véletlenül...

- Ne mosakodj, Dani, arra ott van a patak - akarta mondani a lány lehenyerlő fölényességgel, de valahogy mégsem úgy sikerült. S érezte, hogy egy kicsit el is pirul.

- Hidd el, hogy csak véletlenül...

- Hiszem, ha akarom.

- Elhiheted... - s olyan őszintén, olyan szerencsétlenkedve nézett a lányra, hogy az legszívesebben elnevette volna magát. Mintha csak megérezte volna, hogy ebben a véletlen esetben ő lett a győztes. S voltaképpen nem történt semmi borzasztó. Véletlenül meglátta őt, és kész. Persze azért jobb, ha a leselkedést egy kicsit az orra alá dörgöli. Mert azért a reggeli mosolyok, az integetés nem jogosít föl mindenre.

- Mondjuk, hogy elhiszem - szólt kissé megengesztelődve, de azért némi nehezteléssel a hangjában, rögtön utána hozzátette: - Persze, azért megfordulhattál volna...

- Gondoltam rá, de nem tudtam - jelentette ki őszintén a fiú.

- Nem?

- Nem...

- Miért nem? - firtatta tovább a lány. Maga sem tudta pontosan, miért, de jólesett feszítenie a közöttük rezgő, láthatatlan húrt.

A húr alighanem pendült egyet a másik oldalon, mert Dani szíve mélyéről, mint valami végtelen igazság, valami mindenképp föltöltött való mentség, fölfakadt a vallomás:

- Mert olyan szép vagy...

A szavak szinte megálltak a levegőben, valahol kettejük között.

Eta arcát pirosra festette ez a rövid, elszuttogott mondat, s a szavakat kiejtő Dani is elvörösödött.

Dani sokára szólalt meg ismét:

- Szép vagy... mindenkor és mindenhogyan... így trikóban... és reggel a hálósákban... és délben, amikor az ebédet mered... te mindig szép vagy... te vagy a legszebb...

Erre nehéz válaszolni. Főleg, amikor először mondanak ilyet egy lánynak. S Etának még sosem mondtak ilyet. Igaz, utána is kiabáltak már ezt-azt a fiúk, leszólították őt, hívták „smárolni” is, de az mind olyan visszataszító, olyan undorító volt... ez pedig valahogy mintha muzsikálna...

„...szép vagy... te vagy a legszebb...” - hallotta folytonosan, és nem csupán érezte, de tudta is, hogy a fiú komolyan gondolja azt, amit mondott. És talán nem is az a legfontosabb benne, hogy szépnek tartja, hanem minden, de minden ez előtt és az után van...

Hosszan, nagyon hosszan nézték egymást.

Eta azt is látta, hogy Dani kissé szögletes, csontos és esetlen, egy pattanás is kezd nőni már az állán, és mégis... egy fiúnál igazán nem az a fontos, hogy szép legyen, hanem egészen más... az egész... kívül-belül... mindenestül... És Dani bizonyára olyan, amilyennek ő látja és érzi. De

ezt igazán nem mondhatja meg neki. Hogyan is mondhatná? És minek?... Mit érne az egész, ha magától meg nem érzi...

Amikor megszólalt, csak ennyit mondott:

- Gyerünk vissza a házba. - S amikor elindultak, immár minden szégyenkezés nélkül, a legegyszerűbb természetességgel mondta: - És elhiszem, hogy nem akartál leskelődni... de azért máskor, kérlek, vigyázz... Jó?

- Jó. Vigyázok! - felelte boldogan a fiú, s mindketten tudták, hogy a közömbösnek hangzó, egyszerű szavak egészen mást jelentenek nekik, mint amit bárki is kiolvashatna belőlük.

Már éppen a hagyma alá gyújtottak, amikor futó lábak dobogása hallatszott, s az ajtón beesett Laci.

Aggódva nézett körül, majd kibukott száján a kérdés:

- Hát Borzaska?

Értetlenül bámultak rá.

- Hiszen veled ment.

- De megszökött. És visszaindult - hangzott kétségbeesetten, hiszen a ház felé futva az egyre nyomasztóbb sejtelem immár valósággá érett. S a valósághoz még más is hozzátartozott.

- És medve jár a környéken!

S mutogatni kezdte Borzaska két céduláját, és magyarázott. S a pillanatokkal ezelőtt még egész más hangulatú idilli béke egy csapásra megváltozott. Az események többnyire akaratlanul és számításainktól függetlenül törnek ránk, hogy leteperjenek. Csak higgadt fejjel lehetünk rajtuk úrrá.

Lacit szinte leroskasztotta a felelősség, hiszen Borzaska ömellőle tűnt el. Mert nem figyelt. Mert teljesen belemerült saját gondolataiba, érzéseibe, s nem volt füle és szeme arra, hogy megőrizze a gyöngébbet, akit az édesapa oly nagy bizalommal engedett el vele. Hol lehet? Mi lesz, ha nem kerül elő?

Eta, bár általában higgadt volt és nyugodt, most, hogy a hozzá különösen közel álló gyermek eltűnt, telis-tele lett nőies aggodalommal, anyai kétségbeeséssel. Csak az eltűnés tényét fogta föl első hallásra, úgy elborította, hogy moccanni sem bírt.

Danira hárult a cselekvés és a felelősség.

Próbálta átgondolni a helyzetet. Laci beszámolója alapján nyilvánvalóvá vált, hogy Borzaska a gázló és a koliba között tűnt el. De hogyan? Milyen körülmények között? S hogyan keressék? És miért nem adott vészjelet? Nem tudott? Nem volt ideje rá? Nem jutott eszébe? Vagy talán nem hallották meg?

Mit tegyenek? Mert itt most haladéktalanul cselekedni kell. Minden perc késedelem végzetes lehet. De hol keressék őt hárman a végtelen rengetegben? Ha többen lennének... akkor csatárláncban végigjárnák az erdőt, s lelnének valami nyomot...

Ekkor pillantása a ház mellett heverő Ludmillára esett.

A kutya! Igen... A kutya megtalálná... de hogyan értsen vele szót, hogyan magyarázza meg neki, mit kíván tőle?...

Odalépett Ludmillához, s szólongatni kezdte:

- Ludmilla... Borzaska eltűnt... eltűnt Borzaska... meg kell keresni... keresd...

A kutya megérezte a hozzá szóló izgatottságát, fölállt, tanácstalanul körülnézett, s várta a félreérthetetlen, betanult utasítást, a parancsot, amely megmondaná, hogy mit tegyen.

Ilyen parancs azonban nem hangzott el, hiába csóválta barátságosan a farkát.

- Ján, Ján megértetné vele! - mondták szinte mindhárman egyidejűleg. De hol járnak most Jánék? S mikorra érnek vissza? Lehet, hogy csak délutánra... Ide kéne hívni őket! De hogyan? Mivel? Úgy, hogy akár kilométerekre is észrevehető legyen...

A rakétapisztoly! - villant fel Daniban, s máris kutatta Ján csomagját.

A pisztoly azonban sehol. Úgy látszik, Ján magával vitte.

- Füstjelzés... Füstjelzést kéne leadni - jutott Dani eszébe. Azt fentről, a hegyről rögtön észre lehetne venni. Ha a fenyves fölött füst gomolyog, azt meglátni a Tüskés-hegy gerincéről. Azonnal meglátni. S ha szakaszosan tör fel, tudni róla, hogy nem erdőtüz, hanem vészjelzés.

Igaz, megígérték, hogy nem gyújtanak tüzet, de szükség törvényt bont.

S a ház előtt egy tisztás térségen pillanatokon belül föllobbant a fenyőgallyakból rakott tűz. Pattogva ropogtak az ágak, vékony, áttetsző, kékes füst szállt a magasba.

- Nem elég sűrű, nem elég sötét - állapították meg. Azután egy kis friss, nedves fű, zöld páfránylevelek, nehezen gomolygó szürkeség tört fel, a fenyők csúcsa felé.

- Jó. Egy pokrócot - mondta Dani, s Eta máris ugrott. A pokrócot belemártották a patakba, hogy lángot ne fogjon, kifacsarták, szólni sem kellett, Eta máris a másik két csücskét fogta. A pokrócot a füstölgő tűz fölé tartották.

A visszafogott füst ekkor alant, a fenyők között kezdett terjengeni. Belevette magát a torkukba, garatukba, szemükbe, de nem törődtek vele.

- Félre... - mondta Dani, s a füst ismét fölfelé szállt a fenyők csúcsa felé.

- Vissza! - s a pokróc megint visszafogta. S ütemesen hangzott ezután:

- Félre... Vissza... Félre... Vissza...

A sötétszürke füstpamacsok szabályszerű időközökben törtek az őserdő fölé.

Már harmadszor ismételték meg a jelzessorozatot, amikor valahonnan a távolból mintha lövés hallatszott volna. Bár lehet, hogy hallucináltak, csupán egy korhadt fenyő dőlt alá valahol hangos ropogással. Figyeltek, ismétlődik-e?

Ismétlődött. Távolról, gyengén, de ismétlődött. Azután még egyszer.

- Meghallották! - ujjongtak fel, hiszen komoly bajban nagy örömet okoz minden kis reménység.

- Ján volt! Ján a rakétapisztollyal! - mondogatták egymásnak, s latolgatták, mennyi idő alatt érhetnek ide. Egy óra? Két óra? Talán még akkor sem késő, hiszen még akkor is csak kora délután lesz... még marad idejük a sötétedésig.

A válaszjelzés után harminckét perccel érkeztek meg Jánék. Rohanva jöttek, izzadtak voltak, hajuk csatakosan hullott a szemükbe. Elöl futott Ján, mögötte halálos fáradtan támolygott Pille, s végül kissé lemaradva a súlyosabb, nehezebb Tunyogi.

Nem kellett nekik hosszasan magyarázni, azonnal megértették, mi történt.

Mindannyian Jánra tekintettek, ő ért legtöbbet az erdőhöz, a mentéshez, s talán hatni tud Ludmillára is.

Főleg arról faggatták, mit szól a medvéhez.

Nehezen, de megértették válaszát.

- Vérmedve nincs a környéken. Vagyis olyan medvéről, amely embert támadott volna meg, vagy háziállatot ragadott el, nincs tudomásom. Lehet, hogy Borzaska csak megijedt és eltévedt.

Már csupán ez a közlés is némi kis megnyugvást szerzett.

Ha közvetlen életveszélytől nincs mit tartaniok, akkor semmi sincs veszve. Megtalálják... bizonyára megtalálják.

S ekkor mutatkozott meg, mit tesz a hely- és erdőismeret. S mit tesz, ha valakinek van már mentési gyakorlata, s hivatásszerűen készül rá.

Bár a tátrai mentőszolgálat nem eltévedt gyermekek megkeresésére létesült, hanem azért, hogy a bajba került sziklamászókat, lavina által eltemetett síelőket mentse, maga a tény: segíteni a bajba jutottnak, mindenképpen közös. Szerencsére nekik nem kell beszaladniuk a Válaszút házig segítségért, mentőfelszerelésért, hordágyért, nem kell mentőkötélpályát építeniök, hanem megkísérelhetik maguk is.

Ján minden kapkodás nélkül pórázt vett elő, rácsatolta Ludmilla nyakörvére. Borzaska csomagjából elővette a gyerek pulóverjét, megszagoltatta a kutyával, s határozottan megszólalt:

- Hladaj!... Keresd!

S a kutyát a tengerszem felé vezető csapás mellé állította.

Itt megismételte a parancsot.

S Ludmilla, nyomában a gyerekekkel, pórázon maga után húzva Jánt, megindult.

A bernáthegyiek nem nyomozókutyák s nem is vadászókutyák. Úgy látszik azonban, az évszázados mentőszolgálat nem múlt el nyomtalanul fölöttük. Szimatuk kifinomult, s valami határtalan segítőkészséggel párosult. Mintha csak értené, miről van szó, úgy húzott Ludmilla a menet élén. Alig tudtak a nyomában maradni.

Alig néhány percig mehettek, amikor egy helyütt Ludmilla megállt... az utat is szaglászta, s az erdő felé is elindult, majd nem tudván határozni, leült.

- Itt történt valami! De mi? - mondogatták egymásnak izgatottan, de aztán látták a kutya nyugodt viselkedését, ami azt jelezte, nem történt semmi katasztrófa.

- Eddig érhetett vissza, itt ő is megállt - próbálta következtetni Dani.

- Valószínűleg - mondta Laci. - De merre indult? Jobbra-e vagy balra?

Ján megindult, kísérletet tett a kutyával. Ismét előkerült Borzaska pulóverje, megszagoltatta, mondta, hogy hladaj, s körbemutatott.

Ludmilla először az ösvényen akart elindulni, aztán frissebb szagot kaphatott, mert elindult, be az erdőbe.

Alig pár métert mehettek, amikor Pille fölsikoltott:

- A kabátja!

Valóban. Az esőkabát ott lógott, ahová Borzaska akasztotta.

Tovább. Hellyel-közzel látszott, hogy letaposták a fűvet, feltúrták a fenyőavart...

- Gombát szedett! - mondta Pille. - Bizonyos, hogy gombát szedett!

S a föltételezés bizonyossággá vált, amikor egy gombatönköt is találtak. Friss volt rajta a törés.

Kissé szétszóródtak, hogy nagyobb területet belássanak. Csak Pille maradt ott Ján mellett. Beértek a kúszószedrek közé. Nehezebben haladtak. Aztán amikor kiértek, Ludmilla halk morgást hallatott, s erős rántással húzta Jánt az úttal éppen ellenkező irányba.

Két perc múlva megtalálták a gyerek tarisznyáját. Csupán két gomba borult ki belőle, amikor eldobta magától.

Tovább! Hosszú ideig siettek, mire Ludmilla odavezette őket egyenest egy fiatal fenyő elé. Ott leült, horkantott egyet.

S fentről, a sűrű ágak közül vékonyan, alig hallhatóan kúszott alá a hang:

- Ludmilla, kis kutyám... Te vagy az?

Pille, aki eddig hősiezen tartotta magát, ekkor Ján vállára borult, s felcsuklott belőle a zokogás.

Dani mászott fel a gyerekért. Ő oldotta ki a szíjat, amivel az a fatörzshöz kötözte magát, s óvatosan, araszolva kúszott vele lefelé.

Embermagasságból Tunyogi emelte le, s ölben vitte jó darabig, mert a kisfiúnak az átélt izgalmaktól nem volt jártányi ereje. Reszketése csupán akkor múlt el, amikor a kolibában lefektették, Eta meleg teát diktált belé, odaült melléje, s megfogta a kezét.

S akkor Borzaska bocsánatkérés, hálálkodás vagy valami ilyenkor elvárható helyett egyszer csak nyöszörögni kezdett:

- Ne mondjátok meg apunak... ne mondjátok meg apunak... ne mondjátok meg apunak...

Olyan makacsul s oly sokáig hajtogatta, hogy némi tanácskozás és töprengés után elhatározták, Kószáló tanár úrnak csupán a medvenyomokat fogják megemlíteni.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

Ján - Nyelvleckék a hegyen - A nagy túra - Hegytetőn - A csúcs mindig fölöttünk van - Pille első igazi rajza - A havasok virága - Neboli... nem fáj... - Kézfogások

Az ember egyaránt lehet tönkretévője is, őrizője is a természetnek.

Hosszú századokon keresztül inkább csak az előzőt gyakorolta. Erdőégetéssel nyert teret szántóföldjeinek, fairtása nyomán egész hegyvidékek karsztosodtak el, ipari tevékenységével beszennyezte a levegőt és a vizeket. Míg nem századunk derekán világszerte rádöbbsent: mentenie kéne a menthetőt.

S a fölismerés következtében szaporodni kezdtek az eddig oly ritka természetvédelmi területek, tájvédelmi körzetek, s az emberiség tucatnyi szabállyal kísérelte megakadályozni a levegő és a víz szennyezését.

Ján - miként a tátrai fiatalok egy része - élethivatásul választotta a természetvédelmet. Mi sem volt számára természetesebb, mint hogy amikor elvégzi iskoláit, ő is a TANAP alkalmazottja lesz. Örökdi a természet zavartalan békéje fölött, jelzésekkel látja el a turistautakat, hogy sokan élvezhessék a hegyek szépségét, s ha kell, akár élete kockáztatásával siet a bajba jutottak megmentésére.

Sokkal bonyolultabb munka ez, mint amilyennek első pillantásra látszik. Ismerni kell hozzá a hegyek növény- és állatvilágát, a Tatra minden hegyét, völgyét, a hegy- és sziklamászás ezernyi fortélyát, az elsősegélynyújtást, s az sem árt, ha egy-két idegen nyelvet is megtanul az ember.

Ján éppen most e napokban határozta el, hogy az egyik nyelv feltétlenül a magyar nyelv lesz. Igaz ugyan, hogy nem világnyelv, mint az angol, az orosz vagy a német, de a Tátrát mindig is sok magyar turista keresi föl, nem árt, ha az ember tud velük beszélni.

Mi tagadás, Ján ezúttal ámitotta magát egy kicsit. Magyar nyelv-tanulási buzgalmát alighanem egyes-egyedül Pillének köszönhette.

Egy-egy futólagos találkozásnál ugyanis elegendő lehet, ha az ember közvetítő nyelv segítségével, kézzel-lábbal, s anyanyelvét, valamint az internacionális szavakat használva próbálja magát megértetni valakivel.

Hosszabb, tartósabb együttlét, barátság kialakulása viszont nélkülözhetetlenné teszi a jobb, lehetőség szerint minél tökéletesebb megértést.

Igaz ugyan, hogy Ján is, Pille is tanult az iskolában oroszul, ám az iskolai nyelvoktatás manapság még nem nagyon igazodik a mindennapi gyakorlati használat kívánalmaihoz. S mit is kezdjen az ember olyan példamondatokkal, hogy „A traktoros szánt a szovhozban” vagy „A pionírok felsorakoztak a zászló alatt”, amikor egész más, sokkal gyakorlatibb közlendők lennének.

Pille már megismerkedésük óta minden pillanatban tapasztalta Ján segítőkészségét, s az ilyesmit nem hagyhatja szó nélkül az ember. S Pille egyenesen, minden mellékgondolat nélkül kijelentette:

- Kedves fiú vagy te, Ján...

Ján mindebből csupán a nevét értette meg a simogató hangsúlyt, minthogy a mondatot Pille természetesen saját anyanyelvén mondta.

S amikor Ján már vagy negyedszer hallotta tőle ezt a mondatot, a fiú nem kicsit lett kíváncsi, hanem nagyon.

Kérdezgette is Pillét, mit jelentsen ez a mondat, de Pille csupán annyit tudott neki lefordítani orosz nyelvre, hogy „fiú vagy te, Ján”. Ezt viszont már ő is elég régen tudja, viszont a lényegét - azt, hogy: milyen fiú? - azt csakis a magyar nyelv ismeretében tudhatta meg.

Ján nem volt rest természetű, így még a kolibába költözésük előtt beszerzett magának egy magyar-szlovák, szlovák-magyar szótárat.

Első dolga az volt, hogy megkeresse benne a „kedves” szó szlovák megfelelőjét.

Megtalálta. S amikor meglátta, valami jó érzés kezdte feszegetni a mellét. S úgy érezte, az elismerő mondatot valahogy viszonzni kéne.

S legközelebb, amikor Pille ismét azt mondta:

- Kedves fiú vagy te, Ján - a szőke srác nagy lélegzetet véve nekidurálta magát, s kijelentette:

- Judit je milé dievča - majd tört magyarsággal is megerősítette: - Judit lenni kedves lány...

A „kedves lány” erre először elpirult egy kicsit, aztán elmosolyodott, majd így rebegett:

- De aranyosan mondd!

Ezt viszont már megint nem értette a fiú, ismét a szótárhoz kellett folyamodnia, abban azonban csupán a szótári alakok találhatók meg, nem pedig a ragozott és képzett szavak. Így csupán az „aranyos” és a „beszél, mond” szavakból következtethette ki a lány választát.

Ettől kezdve viszont egyetlen lépést sem tett szótár nélkül.

Ha valami fontos mondanivalója akadt - s amit Pillének akart mondani, az mind nagyon fontos volt! - vette a szótárat, s keresgélni kezdte a szavakat. S amikor Pille nem értette a rosszul kiejtett mondandót, Ján mutogatta a szótárban. A szlovák szó kiejtése Pillének ment nehezen; kölcsönösen kiigazították egymást, megismételték a szavakat, s közben egymásra nevettek. Ez utóbbi ténykedésük viszont szokatlanak és újszerűnek tetszett. Legalábbis ezt állapította meg a lányát illetőleg Kószáló tanár úr, aki nem győzött csodálkozni eddig csendes természetűnek ismert kislánya állandó jókedvén.

Ahhoz viszont nem kellett mesterdetektívnek lennie, hogy a derűs hangulat okát kinyomozza, így tehát megállapította magában az örök igazságot: „megnőnek a gyerekek”. S egy tátrai utazás során, úgy látszik, eléggé hirtelen nőnek. S még csak nem is aggasztotta atyai szívét a dolog, sőt örült neki, hiszen Ján rendes fiú, megbízható jó barát.

S olykor, amikor Pille és Ján egymás iránti végtelen türelemmel már a tizedik, huszadik szó ki tudja hányadik ismétlésénél tartottak, Kószáló tanár úrban motoszkálni kezdett a pedagógus, s azon morfondírozott, nem kellene-e a korszerű nyelvtanulási módszerek közé intézményesen beleilleszteni a közvetlen baráti kapcsolatokat, mint a nyelvtanulás legesleghatósabb segítőjét. Ennél nagyobb serkentést ugyanis semmiféle osztályzat vagy jutalom nem adhat. Itt minden egyes szónál újra meg újra lemérhető a sikerélmény egy-egy mosoly, nevetés vagy pillantás formájában.

Annyi bizonyos, hogy a vadonban eltöltött egy hét alatt Pille is, Ján is nagymértékben haladt előre a szlovák, illetőleg a magyar nyelv megismerésében. Alighanem jobban, mintha beiratkoztak volna a legintenzívebb intenzív nyelvtanfolyamra.

S a nyelvtanuláson és a kölcsönös rokonszenven kívül volt közöttük még más összekötő kapocs is, hiszen voltaképpen Jánnak köszönhető az eltűnt Borzaska felkutatása is. Ez utóbbiról azonban a tanár úr nem értesült, tehát az titok maradt.

Talán jobb is volt így. Nem felhőzte a vadonban töltött napokat az aggodalom, a féltés, nyugodtan élhettek időtöltéseiknek, kutatásaiknak, megfigyeléseiknek.

Ez a keddi nap különösen érdekesnek ígérkezett. Már napok óta készülődtek rá, voltaképpen minden külön kirándulás, megfigyelés szinte csak edzés volt az első igazi nagy erőpróhához, a gerincvándorláshoz.

A szó voltaképpen a hegygerincet jelenti, amelyen keskeny turistaút vezet végig, havasi réteken, sziklás hegygerincen, csúcsok alatt oldalazva.

Bármily fenséges s félelmetes is lakóhelyük, a Néma-dolina, mégiscsak völgy. Innen korlátozza a kilátást a fenyvesek. Zárt világ a hegyek végtelenjében, állomás, kiindulópont avagy alaptábor az igazi erőpróhához, a magasság legyűréséhez, az egész vidék birtokbavételéhez.

Erre a napra egyikük sem marad itthon őrnek a kolibánál, ezt a feladatot rábízák Ludmillára.

A felszerelést pedig a leggondosabban válogatják meg. Hegymászócipő, nedvszívó gyapjúzokni, kényelmes nadrág, trikó, ing, hátul derékra kötve pulóver, a hátizsákban az elemőzsia és a vizeskulacs mellett esőkabát, Etánál vöröskeresztes doboz, kinél-kinél egy szakkönyv, jegyzetfüzet, fényképezőgép, s Laci nyakában elmaradhatatlanul a táveső. Ján hátizsákjában hegyászókötel, néhány falszög, kalapács, karabinerek, ha netán szükség lenne rájuk.

Induláskor csatakos még a reggel.

Ján halad az élen, mögötte Pille, majd libasorban a többiek, a végén Kószáló tanár úr. Időnként meg-megáll, s működésbe helyezi kitűnő Yashica fényképezőgépét. Nagyon szereti ezt a japán masinát. Szinte nem is lehet rontani vele, legalábbis expozíciós időt s blendebeállítást nem.

A fotós minden figyelmét a kép művészi összehatására fordíthatja. Színes film van betöltve. Immár az ötödik tekerés, mióta elindultak Budapestről. Az előhívott filmek diaketerbe kerülnek majd, mindegyik kap egy kis számot, így megszámozva kerülnek tároló dobozukba, hogy azután később, hosszú téli estéken vagy akár évek múlva is fölidézzenek sok-sok érdekes mozzanatot, emlékezetes élményt.

Egyre szűkülő, meredek völgyben kanyarog fölfelé az ösvény. S innen hátulról úgy rémlik, csupa előregömbült hát, feszülő láb indul megostromolni a hegyek magasát. Maguk a mozdulatok is árulkodnak, ki lépked lazán, könnyen, ki mereven, ki erőlködve. S az izmok pillanatnyi játéka is megörökítődik a képen. S az is, hogy az élen haladó Ján éppen megfordul s hátranyújtja kezét Pillének, hogy följebb segítse egy kapaszkodón. Borzaska egy gyökérbe kapaszkodik, Laci előrebillenő távesővét fogja, sziklának ne ütődjön, Tunyogi két kézzel tolja Döncit, s Dani könnyedén, inkább csak érintve segíti derekánál fogva Etát.

Kedves, árulkodó kép lesz. S majd egyszer, ha felnőnek, talán életre szóló emlék.

A fényképezőgép kattan, megörökítve a pillanatnyi mozdulatot, s máris minden mozog tovább. A „fölöttünkől” néhány perc múlva már „alattunk” lesz, az alattunkból negyedóra múltán pedig „ott lent”.

Mintegy ezerméteres szintkülönbséget kell leküzdeniök a kolibától a gerincig. Gyakorlott hegyászóknak nem nagy feladat. Borzaskától és Döncitől óriási erőfeszítést követel.

Pedig Ján nem halad gyorsan. Egymagában talán már föl is ért volna, de most alkalmazkodik, amint azt komoly túravezetőnek tennie kell: mindig a leggyengébbhez.

Az még csak érthető, hogy Borzaska nehezen bírja a többiek iramát, de a kövér kicsit jobban igyekezhetne.

Ján neheztelően pillant vissza rá, Dönci azonban nem veszi észre, Ján pillantásában nem csupán elégedetlenség bujkál, hanem némi ellenszenv is. Ennek azonban kifejezetten Dönci az oka. Pontosabban az, hogy igyekezett őt leégetni a többiek előtt.

Három napja történt, amikor a délutáni eső korábban beparancsolta őket a kolibába. Először beszélgetéssel, nótázással igyekeztek agyoncsapni az időt, majd Dönci földrajzi vetélkedőt javasolt. Úgy mondta, azért éppen földrajzit, mert abban a nyelvi nehézségek ellenére Ján is részt vehet. Itt ugyanis nem kell kifejtetni a dolgokat, elegendő válasz egy-egy ország-, város- vagy folyónév is. S vállalta a kérdező szerepét.

Öt percig nem történt semmi különös. A kérdező mondott egy országnevet, a válaszadó mondta a fővárost.

Néhány perc múlva előbújt a lóláb. Dönci a legnehezebb kérdéseket Jánnak adta.

- Togo - hangzott, s amikor a kérdező csak bámult, Dönci álságos szelídséggel álmélkodott: - Hát még ezt sem tudod? Akkor megmondom: Lomé.

Ján nyelt egyet, de nem válaszolt.

Amikor ismét rákerült a sor, kíváncsian kérdezték a gunyoros szoprán:

- Fidzsi-szigetek?

Ján megfeszített erővel gondolkozott, de hiába. S Dönci megint csak csodálkozott:

- Véletlenül ezt sem tudod? Akkor megmondom: Suva.

Ján megint csak nyelt.

Dani ekkor közbeszólt:

- Dönci! Ezek övön aluli ütések!

- Miért? Ha én tudom, ő is tudhatná.

Eta már ekkor javasolta, hogy hagyják abba az egészet, de Dönci szívóskodott, s ígérte, hogy legközelebb majd könnyebbet kérdez.

Valóban, Indonéziát kérdezte Jántól, aki inkább mogorván, mint diadalmasan vágta rá:

- Djakarta.

Már úgy látszott, hogy rendbe jönnek a dolgok, de a következő fordulóban Döncit ismét elkapta a rosszindulat, s könnyedén kérdezte:

- Felső-Volta? Ezt bizonyára tudod.

Ján elvörösödött.

- Ezt sem? - nézett rá tettetett ártatlansággal a kérdező. - Akkor megmondom: Ouagadougou. Érted: O-u-a-ga-do-u-go-u - ismételte szótagolva.

Erre már a tanár úr is közbeszólt:

- De Dönci! Ezt a többiek sem tudták volna! Ha nem tudsz mást kérdezni, akkor inkább hagyjátok abba!

A társaság zúgolódni kezdett, s a játék abbamaradt. De otthagya tuskóját Jánban, aki zavartan kezdte Pillének magyarázgatni, hogy ezt a furcsa nevű várost igazán nem szükséges ismernie. Elég, ha fejében hordozza a Tátra minden zugát, növényét, állatát, ha föltekintve érzékeli az időjárásváltozást, ha ért a hegyi mentéshez, ha megtanulja a különféle gépek kezelését, s mindazt, amire élete során annyiszor lesz még szüksége.

Dönci hegyezte a fülét, és pontosan hallotta a magyarázkodást, s bár senki sem kérdezte, váratlanul közbeszólt:

- Hegyi mentés... Mikor fordul elő itt ilyesmi?

- No, most már eredj, Dönci! - ripakodott rá Pille, mire a lexikonfejű jobbnak látta, ha elhallgat. Arrébb ódalgott a koliba túlsó felébe.

Azóta Ján és Dönci nem sok szót váltottak egymással. S nem csoda, hogy most, a menet élén haladó Ján nehezteléssel szemlélte a társaságot visszahúzó Döncit.

A dagi egyszer elkapta a pillantást, s akkor összeszedve magát, lihegve, fújtatva nagyobb sebességre kapcsolt.

Nem, ő, ő ugyan nem hagyja magát! S ha százszor is Jánra hallgatnak most a többiek, belátják még, hogy ő a különb.

Kisebb hegytetőre értek, amelyről azonban kiderült, hogy csupán az utána következő hegy előretolt kiszögellése, ahonnan tovább, följebb vezet az út.

Néhány percet pihentek. Nem ültek le, mert akkor nehezebb folytatni az utat. Pedig ma még sok áll előttük.

Tovább.

S indulásuktól számítva két és fél óra múltán, miközben egyre szélesedett körülöttük a láthatár, fölértek a hegygerincre.

A hegyhát itt kiszélesedett, s terebélyes púpján teljes pompájában terült el körülöttük a havasi rét. S körös-körül, amerre a szem ellát, kinyílt előttük a láthatár.

Megragadó látvány tárult eléjük, tökéletes befogadásához nem volt elég egy pillanat, a tekintet körbejárata, hanem addig kellett nézniök, amíg a kép kitörölhetetlenül, életre szólóan beivódott emlékezetükbe.

Kószáló tanár úr Borzaskát maga mellé szólította, a többieknek pedig egyórányi pihenőt adott, hogy csatangolhassanak, nézelődhessenek, vizsgálódhassanak. Ő maga szeretett volna vagy kéttucatnyi közeli képet csinálni a havasi övezet virágairól, növénytársulásairól. Nincs az a virág- és növényhatározó, amely pontosabban és alaposabban mutathatná meg a természet bámulatra és tanulmányozásra méltó csodáit, mint ha az ember ott láthatja saját felvételét a vetítővászonon, sokszoros nagyságban, s az eredeti látványt földéző pompában.

Eta és Dani együtt indultak el a hegyi réten. Naptár szerint ugyan nyár volt már, itt a magasban azonban még a tavaszutó zsendülő harsogása borított be mindent. A sziklaélekkel szabdalta rét üde zöld fűvén a sárga, a piros és kék minden árnyalatában ragyogtak a virágok; s köröskörül teljes fenségükben tárulkoztak ki a hegyek.

Hegyet igazán csak hegyről lehet csodálni.

Dani most, itt jött rá erre a régi hegymászó igazságra.

Némi kóstolót ugyan kapott már erről érkezésük napján a Hrebiekon, de mikor volt az már, s mennyivel más ez így! Így, amikor nem sikló cipeli föl az embert a lépcsőzött turistautakkal ellátott, körülbetonozott kilátóponthoz, hanem önjerejéből kapaszkodik fel, hogy a tetőről úgy vegye szemügyre az újabb elérendő csúcsokat.

Dani mélyet, nagyon mélyet szívott a levegőből, s odatárta arcát a hegyi szélnek, napsütésnek.

Eta ott lépdelt mellette. Önkéntelenül is egyszerre emelték lábukat. Két hosszú láb, két rövid, a virággal hintett zöld fűszőnyegen.

- Látod?... - kérdezte a fiú.

- Látom... - felelte a lány.

S nézték a végtelenbe vesző hegyeket. Csúcs csúcs után meredezik az égre, közöttük mélységes völgyek sejlenek, itt-ott előtolakszik egy több száz méteres sziklafal vagy meredély borzongatóan vonzó látványa, a messzeségben zöldes-kékes-fekete foltokká állnak össze az erdők, napsütés deríti a sziklás részek körvonalait. S mindent, a csúcsok kőcsipkéit, a völgyek feketéjét, az erdők foltjait, embert, állatot, virágot beborít a nagy kupola, a végtelen kék ég.

- Nézd azt a közeli csúcsot - szólt a fiú.

- Magasabb, mint ez a gerinc! - felel a lány.

- De talán még ma megmásszuk...

- Az a félbevágott púpú talán még magasabb...

- Meg kéne nézni egy térképen...

- Vagy meg kéne mászni...

Hallgatnak és néznek. S tekintetükben visszatükröződnek a csúcsok, a magasságok.

- Érdekes - mondja a fiú -, milyen magasan vagyunk, és mégis hány csúcs van még fölöttünk...

- Bizony - bólint a lány. - Nagyon sok! - Felsőhajt: - A csúcsok mindig fölöttünk vannak...

- Azért, hogy megmásszuk őket - nevet a fiú. - Éppen ez bennük a jó.

Azután ránéz a lányra, s halkán kérdi:

- Mondd, Eta, te nem szeretnéd megmászni őket?

A lány pedig válasz helyett visszakérdez:

- Veled?

- Velem.

- Jó lenne... - hangzik egészen halkán.

S kezük lassan kinyúlva a másik kezét keresi. Megfogják, megszorítják, el ne szállhasson a szelekkel a frissen fogant, de oly erősnek szánt fogadalom.

Ján nem a hegyeket nézi. Azokat már sokszor látta, s fogja is látni, míg lába győzi a kaptatókat.

Ján Pillét nézi.

Pille ül egy sziklán, ölében vázlattömb, kezében puha grafitceruza, s rajzol.

Előtte a fűben kicsiny, ibolyánál alig nagyobb virágcsoport. Encián, avagy tárnics. Kissé lilába hajló meleg, bársonyos kékségük mintha simogatna.

S Pille keze gyorsan jár. Pontosan, hűségeen alakulnak a virág körvonalai, a levelek, a szár, a szirmok, a porzók, a bibék. Nem alakított, stilizált kép lesz, nem tátrai emlék, hanem az első, a legeslegelső igazi expedíció valóságos eredménye. Hiteles, pontos, élethű rajz, ábra, amit akár könyvbe is lehetne majd nyomtatni.

Ján ott áll mögötte, s nézi. Hol a virágot, hol a rajzoló kezét, hol a lány fejét.

S arra gondol, hányféle is itt fenn a havasi réten a virág. S hány nap, hány hét, hány nyár szükséges ahhoz, hogy valaki mindegyiket híven lerajzolja?

S Pille kezében már ott a színes. Keresgél a kékek között, majd a színnel életet lehel a rajzba, s a rét egy darabkája megelevenedik a rajzlapon, csak hogy meg nem szólal: „igen, pontosan ilyen vagyok”. Ami majdnem igaz is. Az igazi virág színe azonban szebb. A forma, az alak teljesen élethű, de a színes ceruza nem adhatja vissza az igazi szín bársonyos melegét. Azt talán még nagy festő sem tudná. Vagy csak ő tudná.

Ján szemében azonban a kép tökéletes. S csöndesen megszólal:

- Velmi pekné. - Majd magyarul mondja: - Nagyon szép.

Pille pedig a fiú anyanyelvén válaszol:

- Ďákujem, Ján... Köszönöm, Ján. - S gondolatban még hozzáteszi: az elismerést is, meg mindent, amivel hozzásegítettél...

Azzal feláll, összecukja a füzetet, s indulnak tovább. Lábuk előtt havasi csengettyűkék virágzanak, tarkállik a bozontos zergevirág, szél billegeti a kárpáti harangvirág kék harangocskáit, piroslanak a pázsitzegfű kicsiny foltjai.

A lány mindegyiknél megállna, rajzólná, de Ján tovább hívja őt:

- Gyere! - mondogatja a nyelv immár elsajátított alapszavai közül ezt az oly fontosat, s a lány megy utána.

Virágokon lépked, mert a havasi réten nehéz úgy lépkedni, hogy az ember lába elkerülje a virágokat. A rövid nyár bőségeen ontja őket, beterítvén velük a szél- és zergejárta mezőket.

S azután kicsit arrébb, egy jókora tálcányi mélyedésben, tavalyi elszáradt fűszálak és nekirugaszkodó vékony, idei szálfüvek szomszédságában, igen, ott... ott van Pille szíve vágya.

S Ján megszólal:

- Tu sü plesnivce alpské.

Igen, Pille szíve vágya, a havasi gyopár!

A maga legtermészetesebb valóságában.

Pille eddig még csak képen látta s fémből kiverve öreg turisták kalapján, s most itt van előtte. A keskeny, kissé ezüst felé hajló hamvaszöld levelekből öt szál virág dugja ki fejét.

Színük nem virít, mint az enciáné. Ami virágra emlékeztet, az csupán fehérségük, s mégis ez a virág a hegymászók a turisták vágyálma, mert ahhoz, hogy találkozzanak vele, fel kell kapaszkodniok a havasok világába. A gyopár több mint virág, jelkép; egy zord, nehezen megközelíthető, ám ismerősei számára oly csodálatos hegyi világ szimbóluma.

Ján most megint szól, mutat, aztán megint és megint.

Gyopár, gyopár és gyopár.

Nem sűrű szőnyegben, hanem itt-ott, kis foltokban.

S Pille szívében éledni kezd a sóvárgás: haza kéne vinnie egy tövet. Nem többet, csak egyetlenegy tövet. Jó sok földdel vinné, s elültetné pestújhelyi kertjük leghűvösebb zugába, hogy megkapaszkodják, gyökeret verjen, s újra és újra kivirágozzék vele ennek a nyárnak az emléke.

Leül, rajzolni kezd. Ján ismét csak nézi.

Már kész vannak a körvonalak, most következnek a színek. De itt megáll a tudomány. A gyopárt híven visszaadó egészen pasztell fehéres, ezüstös színek nem találhatók meg a színes ceruzák között. Ez a szín nem gyártható, ez a természet alkotása, egyedi és utánozhatatlan. Talán csak a színes fénykép adhatja vissza valamelyest. A rajz csak szegényíthet rajta.

Pille rájön erre. Leteszi a ceruzát, a színeseket, összecsucolja a füzetet.

S még erősebb benne a kívánság, hogy egy tő gyopárt megszerezzen. Ha egyedül lenne, talán már keresett volna egy éles kődarabot szerszámnak, hogy kiásson egy tövet, de itt van Ján. Ő mit szólna hozzá? Jánnak az a hivatása, hogy őrizze, védje a természet minden kis virágát. Mi lenne, ha mindenki csupán egy tövet vinne el, amikor erre jár? Néhány év múltán az érkezők már hiába keresnék a havasok virágát! És mégis... mindezt tudván tudja, de csak nem csillapodik benne az óhaj: csak egy tövet... egyetlenegy tövet. Mi az az egy tő? Hiszen erre járva hányat letaposhatnak véletlenül... Talán a zergék is lelelegelik... Vagy úgyis kipusztul a következő télen... esetleg lesodorhatja a hógörgögeteg...

Fölemeli fejét, s kérve szólal meg:

- Ján!

A fiú lesi, mit kíván. A lány a virágra mutat.

- Egy tövet... csak egy tövet...

A fiú pusztán az „egy” szócskát érti, a tövet azt nem. A mozdulat, a kéz intése azonban teljesen világos és félreérthetetlen. A lány a gyopárt akarja. Az egészet. Úgy, ahogy van. És Ján, aki immár tizennégy éves múlt, ismeri a hegyek és völgyek ezernyi titkát, egy pillanatig nem tudja, mit tegyen. A lány, aki a barátja, vagy talán több is, mint barátja, a gyopárt kéri. A gyopárt, amelyik a védett terület egyik legvédettebbje. S Ján azt is pontosan tudja, hogy lent Javorinán sem marad meg. Kiskorában, amikor még csak sejtelmek voltak a dolgokról, egyszer vitt haza a kertjükbe. Kipusztult. Mennyivel inkább kipusztulna más éghajlat, más talaj és teljesen más körülmények között! Minek hát kiszedni? Hogy elpusztuljon az, ami itt virít?

S csendesen, szelíden ingatja fejét.

- Nem... nem kivenni... - s magyarázatul hozzáteszi anyanyelvén: - Netrhaj! To je chránená rastlina. Védett...

Pille egy pillanatra meghökken.

Ján nemet mondott. Pedig Pille azt hitte, csak egy szavába kerül, és Ján igazán megteheti és meg is teszi, hogy kiveszi neki azt a tövet. Hiszen csak ketten vannak itt, ezen a részen. A többiek arrébb, észre sem vennék. De Ján nem akarja. De hiszen akkor Ján nem is igazi barát... ha ezt a kis kérést sem teljesíti, pedig igazán megtehetné, mi az az egy tő virág?...

- Ján, kérlek... - néz rá ismét a fiúra, aki kedvesen, melegen néz rá vissza de csak a fejét rázza.

- Nem. Nem lehet...

S nem tudja, miért, de hirtelen belé villan, hogy ha Ján nem, akkor majd ő... ő kiveszi...

S máris a kezében egy lapos, éles kődarabka, s kezdené vele kiásni a virágot.

Ján le akarja fogni a kezét, ő félrerántja, s a kő megkarcolja Ján keze fejét. A fehér karcolásnyom megszínesedik, majd lassan kiül rajta a vér.

- Jaj! - mondja Pille, és riadt büntudattal néz a fiúra. Ján azonban nem szól, nem neheztel, csak néz, néz szeretettel.

- Nem akartam... igazán nem akartam...

S a fiú halkán, szinte vigasztalóan mondja:

- Neboli... nem fáj...

S Pille szeretné magát fölpofozni. Mire volt jó az egész, minek kellett neki szívóskodnia?! Hiszen az a gyopár úgyis kipusztulna otthon... még a kökörcsin sem maradt meg a kertjükben, amit a budai hegyekben szedett ki helyéről, és különben is egy-két év, és úgyis szanálják őket, arra vezet be az országos főútvonal, s a kertjük helyén majd csak autók dübörögnek, s akkor csupán fénykép lesz a ház, a buddleiabokor, ahol lepkéket fogott, és minden, de minden... Itt pedig ez a gyopár megmarad, vagy az utódai élnek majd, láthatja őket, ha megint erre jár, és fölkapaszkodnak ide Jánnal... S milyen jó is lesz, ha meglesz még ez a virág.

És a kislány megfogja Ján kezét, azt, amelyiket akaratlanul megvérzett, tenyerébe fogja, s úgy mondja halk, bocsánatkéréssel.

- Ne haragudj, Ján, ne haragudj...

S ha nem szégyellené magát, lehajolna a sebesült kézre, s szakasztott, mint gyermekkorában az édesanyja szokta vele, pusztit lehelne oda, hogy hamarabb gyógyuljon.

Ján nem haragszik. Ján boldog, hogy Pille kezében pihen az övé.

A másikkal pedig megsimogatja a lány haját.

- Gyertek már! Indulunk! - hangzik ekkor a távolból a kiáltás.

Fölállnak. Pille elindul, Ján egy pillanatra lemarad. Azután amikor utoléri, valamit feléje nyújt.

Havasi gyopárt. Pontosan öt szálat. Annak a tőnek a virágait.

- Köszönöm - mondja a lány, s együtt teszik a havas virágait be a rajzfüzetbe, a félig kész, sikerületlen rajz mellé. Ezek így az emlékekben már mindig összetartoznak majd. S emlékeztetnek arra a gyopártőre is, amelyik ott maradt a „Gyopáros-réten”. Mert ennek a mai naptól - kettejük számára - ez lesz a neve.

Hány neve is lehet már ennek a neve sincs havasi rétnek?

Talán annyi, ahány ember emlékezetében megmarad.

Dani és Eta emlékeiben úgy él majd, mint a „Kézfogás-rétje”.

Amikor továbbindulnak, egymás mellett lépkednek, két hosszú láb, két rövid, s nézik maguk előtt az utat. Nem látni még kanyargós messzeségeit, csupán a következő kicsiny kis csúcsot, amit együtt fognak megmászni.

TIZENHATODIK FEJEZET

*Ki hinné, mi lakik Tunyogiban - A Púpos-orom alatt - Sziklamászók - A nyugati fal
- A makacs hősködő - Tunyogi nagy vállalása - Amikor elfogy az erő - Életmentők
- A csúcson*

Szép az erdő, a végtelen rengeteg, fenségesek a sötét sziklaszurdokok, hívogatóak a feltáruló tisztások, de legcsodálatosabb mégis a csúcsok világa.

Tunyogi ezt már az érkezés napján megsejtette, amikor Danival együtt a Hrebienokról bámulták a sziklafalon araszoló alpinistákat.

A Néma-dolinában eltöltött két hét alatt a sejtés bizonyossággá érett benne.

Immár a harmadik gerincvándorláson vesznek részt, s Tunyogi mindig minden alkalmat megragadott arra, hogy ahol csak egy kis hegyecske, csúcsocska ágaskodott útjukban, s erejéből futotta rá, megmászta. Volt, amikor Ján és Dani is vele tartott, volt, amikor a többiek letanyáztak, amíg ő kapaszkodott. Határozottan volt érzéke hozzá. Lábával tapogatva rátalált a legkisebb sziklabütyökre, piciny résekre, nyílásokra, s a húzózkodásnál remekül hasznát vette karjai erejének. Nem volt mélységiszonya sem, bármily meredekről kellett visszaneéznie.

Ján is megállapította, hogy Tunyoginak tehetsége van a hegymászáshoz. S a megállapítást azzal honorálta, hogy kezdte őt taníttatni a komoly hegymászó felszerelés, a falszögek, a kalapács, a csatok és a kötél használatára. Egy-egy könnyebb szakaszon kötélpárosba is állt vele, úgy gyakorolták az alpinista ábécét. Olykor Danit is bevették, de ő az utóbbi napokban egyre ritkábban mozdult el Eta mellől.

Szemmel látható volt, hogy nagyon jól együtt vannak. Az ilyet pedig tartsa tiszteletben az ember.

Igaz ugyan, hogy kissé hiányzott neki a régi versenytárs, erőpróbáinak fő riválisa, akivel minden cukkolás ellenére is olyan jól megvoltak. Jánnal nem lehet versenyezni, mert az egyszerűen reménytelen vállalkozás lenne. Több éves gyakorlatot képtelenség egyik hétről a másikra pótolni. S Ján gyermekkorától kezdve otthonos a hegyekben s ráadásul még sziklamászó tanfolyamot is végzett, ahol a legjobb mászók, legkiválóbb hegyi vezetők avatják be a kezdőket az igazi hegymászás fortélyába.

Az alpinizmus a bátrak, kitartók, erősek sportja. Azoké, akik rá merik bízni életüket karjuk, lábuk erejére, egy-egy meredek sziklába vert falszögre avagy hegymászókötelükre. S akik saját életükön kívül még mászó párjuk vagy társaik életére is tudnak ügyelni.

S Tunyogi, a virtussal és győzhetnéssel teli Tunyogi kezdte megtanulni, hogy az igazi sziklamászás az nem versenyfutás. Az erő, kitartás, akarat erős ötvözete, ahol kinek-kinek fölkészültsége, ereje és felszerelése szerint az önmaga elé tűzött célt kell leküzdenie. Az igazi sziklamászók a falakat és csúcsokat nehézségi fokozatok szerint számozzák, és aki még csak a hármas fokozatot bírja, nem vág neki egy nyolcas nehézségű sziklafalnak. S aki társat választ, hasonló erejűt és fölkészültségűt választ, hiszen akkor közös igazán a küzdelem.

Tunyogi ma megint boldog. A társaság fent van a gerincen. Már elhagyták a „Gyopáros-rétet”, megmászta a „Picurka-csúcsot”, s indulnak tovább a legizgatóbb kiemelkedés, a „Púpos-orom” felé.

A gerincen végighúzódó turistaösvény ott vezet el alatta. Van, aki kapaszkodót keresve föl-mászik rá, van, aki továbbvándorol. Szakasztott úgy, mint ők tették a múltkor. Igaz, Tunyogi szeretett volna nekivágni már akkor is a „Púpos-oromnak”, de nyugatról felhősödni kezdett, s a szerteszakadó felhőrongyok ködszerű szitálással érték utol őket.

Akkor kockázatos lett volna elkezdni, hiszen a felhők szinte átláthatatlan szürkeségbe képesek borítani a hegyeket, s olyankor jó, ha járható, jelzett ösvény van az ember lába alatt, ám még így is ügyelhet, el ne tévessze lépteit.

Ma viszont derült az idő, s oly hívogató a magasság.

A magasságban azt szereti a legjobban, hogy az alatta levő mélység hátrahagyása kellemes diadalérzést jelent neki. Ezért nem elégíti ki soha, ha az öreg Karádi papánál segédkezik a kőművesek mellett. Mindig csak földszintes, legfeljebb egyemeletes házak. Annyira szól a kőművesmester ipara.

A panelházak nyolcadik-tizedik emelete, az már valami. Szinte felér onnan a magasból letekintve egy kisebb hegygel vagy törpébb csúccsal. S olyan hegy, amelyet mi magunk emelünk följebb és följebb.

S Tunyogi Jóska, aki sosem volt észkombájn, de mindig is becsületes, egyenes gondolkozású fiú volt, úgy érezte, jól választott, amikor elhatározta, hogy kőműves lesz. Ha olyan helyre kerül, ahol magas házakat építenek, mindig része lehet abban az érzésben, amit a magasság jelent neki.

No persze, nem olyan, mint ez, de a kettő igazán mehet együtt is. Hétközben melózik, hét végén pedig valamelyik hegymászó társasággal tart. Neki is lesz majd igazi kötélpárja. Jó lenne, ha Ján lehetne az, de ez, sajnos, nem valósítható meg. Ján itt él, ő Pesten, de az bizonyos, hogy amint teheti, meghívja őt magukhoz. Igaz, már mások is pedzették ezt, de ő szól majd neki elsőként. A legközelebbi adandó alkalommal szól. Még mielőtt Pille szólhatna. Azt ugyanis bizonyosra vette, hogy Pille is meg akarja hívni a fiút. S Tunyogi ebben nem lát semmi meglepőt. Ő is járt már lánnyal, de az valahogy olyan kényeske volt. Megunta, hogy mindenben nyavalyog.

Most sem nyugodhatott tétlenül. Saját csomagján kívül nála volt a Döncié is, aki már megint le-lemaradozott. Bár két-három kilót már szemlátomást leadott, mióta itt élnek a hegyek közt.

Egyenletes túratempóban haladtak a hol sziklás, hol füves ösvényen. A turistabakancsok taposta út közvetlen a gerincen, vagy emellett egy-két lépésnyire kanyargott, nyomon követve a hegy girbegurba kanyarjait, kiszögelléseit. Észak felé haladtak. Balra a Cseh- és a Lengyel-Tátra csúcsai sorakoztak, jobbra a távolban, mintegy ezer méterrel alattuk a Szepesi-Magura erdőborította hegytömbje kékllett.

Öt perc múlva öblösödni kezdett a gerinc, kis fennsíkká szélesedett, amelynek egymásra szórt sziklatömbjei közül mintegy ötven-száz méter magasságban tört fel előttük a „Púpos-orom”. Azért nevezték el annak, mert olyan volt az alakja, mint egy félbevágott púp, vagy mint egy negyedbe vágott zsemlye.

S ahány oldala volt, mindegyik másként volt meredek. Délről közelítve, éppen előttük húzódott a legkönnyebb emelkedő, nyugatról már kapaszkodósabb, az északi oldal viszont egész meredek sziklafalban szakadt alá a gerincig. Azt a falat már csak nagyon jó alpinisták, tökéletes felszereléssel tudják megmászni. De a déli és a nyugati falat ők is megkísérelhetik. A megmászni való meredek hasonlatos volt a csobánkai Oszolyéhoz, amelyet már valamennyien leküzdöttek. Ez sem lehet lehetetlen vállalkozás, még ha kissé talán meredekebb is.

Viszont közel kétezer méterrel magasabb csúcsról tekinthetnek majd alá a messzeségbe. A legmagasabb csúcsról, amelyet pillanatnyilag saját erejükből képesek megmászni.

A menet élén ekkor Ján megállt. Célhoz értek. Eddig haladt az ösvény. Innen már kerülni kezd, a csúcs alatt, ők viszont most mászni akarnak.

Még Borzaskában is ágaskodik a kapaszkodhatnék, csupán Dönci néz titkolt aggodalommal az oromra. Valahol legbelül fél a sziklamászástól, de még magának sem akarja bevallani. Nem és nem! Ma ő is sziklát fog mászni! Kell! Muszáj! Ján a gerincre feljövet ma ismét olyan lesajnálóan nézett rá, amikor elmaradt a többiektől, hogy csak azért is megmutatja neki. Bebizonyítja, hogy bírja. Igaz, nem tudja még, hogyan, de megmutatja.

S Dönci a nándorfehérvári várfalról a törököt a mélybe magával rántó Dugovics Titusz elszántságával állt az erejét meghaladó feladat előtt. Ám Dönciben, a különben jófejű, logikus gondolkodású Dönciben most nem a józan megfontolás, a hideg mérlegelés kergette a gondolatokat, hanem a virtus, az oktalan hősködés. Az, hogy többet tud a másiknál, egy percig sem vitás, de most azt is megmutatja, hogy erős akarattal az ormot is legyőzi. Lehet, hogy lassabban, mint az a másik, de legyőzi.

Az ember gondolatai azonban csak odabenn örölnék, ezért Dönci elszánt elhatározásáról senki, de senki nem értesülhetett. Ha tudomást szereznek róla, bizonyára megértetik vele, hogy ez az elképzelés gyerekes marhaság, sőt még annál is rosszabb: oktalan hősködés, amelynek már annyiszor és annyian vallották kárát.

Álltak a Púpos-orom előtt, akár év elején az Oszoly sziklafala alatt, s ugyanúgy, mint akkor, fölmerült a kérdés:

- Ki melyik úton?

A déli oldal megmászása viszonylag egyszerű. Még Borzaska számára sem lehetetlen.

S megszületett az atyai határozat:

- Borzaska erre megy. Én kísérem. Ki akar még ere jönni?

S Kószáló tanár úr végigjáratta tekintetét a „nagyok” fölött.

Azok lopva egymásra sandítottak. Igaz ugyan, hogy az a biztosan megoldható feladat, de talán mégsem elég nagy erőpróba. Ján, Tunyogi és Dani esetében teljesen nyilvánvaló, hogy a nehezebbik, nyugati falat választják majd, elsősorban a többieknek kellett számításba venni erejüket.

Ők azonban még gondolkodtak.

Kószáló tanár úr úgy vélte, helyesebb, ha az önmagukban kétkedőknél egyengeti a visszavonulás útját.

- Ez az oldal is épp oda vezet. Föl a csúcsra. S nem lehet mindenki mindenben kiváló...

Igen ám, de hiába a biztatás, mindig nehéz elsőként kilépni a sorból, mindig nehéz vállalni az esetleges visszavonulás látszatát.

Pille természetesen Ján miatt nem akart visszalépni. Igaz ugyan, a nyugati falat félelmetesebbnek érezte az Oszoly meredekénél, de azt végtére is sikerült megmászni. Azóta közel egy év telt el. Sokat erősödött, s most amúgy is edzésben van. Sikerülnie kell.

Eta még sosem kapaszkodott ilyen meredeken. S egyszer el kell kezdenie. Dani bírja, és ha ő a fiúval akar tartani, akkor neki is bírnia kell. Mélységiszonya nincs, ereje, ügyessége pedig talán elegendő lesz hozzá. Hiszen e hegycsúcsocska a többiekhez, az ezer méterre felmagasló

igazi nagy csúcsokhoz képest szinte csak gyakorló terep, legelső lépcső, itt igazán nem szabad meghátrálnia. S döntött: nekivág a nehezebbik oldalnak.

Laci volt az, aki erejét fölmérve elsőként merte vállalni önmagát. Kilépett a többiek közül, s odaállt a tanár úr és Borzaska mellé.

- Nézzétek, srácok - mondta a többieknek -, én a Magistrálén ha kell, körbejárom a Tátrát. Ha szükséges, akkor hátizsákkal a hátamon hazagyalogolok Pestre, de a sziklamászás nem az én műfajom.

- Becsületes beszéd - nyugtázta a tanár úr, s tovább ösztökélt: - Nos, ki tart még velünk?

Az igazat megvallva nem volt teljesen bizonyos benne, hogy Pille és Eta bírják-e, s még komolyabb kétségei voltak Döncit illetően. De pontosan tudta azt is, hogy itt a hatalmi szó nem intéz el semmit. A gyerekek előtt álló élet telis-tele van olyan helyzetekkel, amikor önmaguknak kell - erejüket fölmérve - dönteniök. Ez a döntés azonban itt és most rendkívül felelősségteljes, hiszen a szikláról le is lehet zuhanni. S egy esetleges balesetért a gyerekek szülei, de önmaga előtt is ő lenne a felelős. Neki áll jogában tiltani vagy engedni.

Atyai tekintete megállt Pillén, szinte kérlelve, álljon át az ő csoportjához. Tudta, ha lánya átállna, akkor Eta is megingana. Ám Jutka, úgy látszik, nem érti az atyai tekintetből áradó kérést, vagy legalábbis úgy tesz, mint aki nem akarja érteni. Meg sem mozdul.

- Eta, nem gondolod, hogy kissé meredek lesz? - kérdi ekkor a másik lányt. Hangjában őszinte aggodalom csendül. Eta érzi is, érti is, de ő már döntött. Meg kell próbálnia. Ez az első igazi csúcs az életében. Ha most meghátrál, akkor hogyan bírja majd a többit? S ha visszaretten, megszegi azt a fogadalmat, amit ott a „Kézfogás-réten” tett Daninak.

- Bírni fogom - mondja, s hangjából érezni, hogy elhatározásától csupán visszatartani lehetne, de eltántorítani soha.

Kószáló tanár úr sóhajt:

- Remélem...

Azután Döncire ugrik tekintete. Dönci az, akit legkevésbé tud megérteni. A fiú okos, értelmes, neki pontosan ismernie kell a saját korlátait. A gerincre jövet is mindig ő az, aki lemarad, miatta kell kissé lassabbra venniök a tempót. Alkata, testi adottságai, puhánysága is mind-mind szándéka ellen szólnak. Akkor hát miért akar a nehezebbik oldalon kapaszkodni, amikor a könnyebbik is bőven elég megterhelő lenne neki? Nézi a fiút, nézi, mintha csak gondolataiba akarna látni. Oda azonban nem tud beférkőzni semmiféle tekintet.

- Dönci fiam - mondja kérlelve -, nem lesz ez oktalan vakmerősködés?

A fiú szeme egy pillanatra mintha megrebbenne, aztán a tanár úr mögött álló Jánra pillant, s úgy érzi, kihívás lobog annak tekintetében. Vagy talán csak hitetlenség, amely azt villogja minduntalan: „úgysem mered... úgysem mered...”

Ez a tekintet megerősíti elhatározását, s rezzenéstelenül néz Kószáló tanár úrra, úgy mondja neki, tettetett magabiztossággal:

- Tanár úr, én föl fogok érni a csúcsra... Föl kell érnem.

Kószáló tanár úr érzi a hangjából áradó makacsságot, de nem látja mögötte a megvalósításhoz szükséges erőt. S szándéka ellenére, de lelkiismeretére hallgatva mondja:

- Nem. Téged nem engedhetlek arra.

Dönci teljes egészében átérzi a tiltás jogosságát, s azt is fölméri, hogy ez a tilalom egyben kiút is lehet számára.

De ő most nem akar semmiféle kiutat. Neki csupán egyetlen kiútja van: ha megmássza a nyugati oldalt. Bárhogy, bármi áron, de megmutatja Jánnak, hogy ő sem alábbvaló nála. Sőt!...

S a fiú engedve a benne dülő mérhetetlen dacnak, csöndesen, de nagyon határozottan így felel a tanári tilalomra:

- Én akkor is arra megyek. Saját felelősségemre! És ha ezért engem holnap haza tetszik küldeni, még akkor is arra megyek.

Mindannyian fölkapják a fejüket.

Ilyen még nem volt fennállásuk óta. S érzik, hogy a tanári féltés nagyon is jogos. Segíteni is szeretnének a maguk módján.

- Ne marhaskodj, Dönci! - brummogja Tunyogi. - Ez nem a Gugger-hegy...

- Ez nehéz terep. Nem neked való - tódítja Dani is.

Dönci tekintete Jánra villan, s csak annyit felel a jóakarató figyelmeztetésekre:

- Meglátjátok, hogy fölérek. Föl én!

Senki sem érti az ellenkezést. Azt talán egyes-egyedül csak Ján érti, mert ő fölfogta Dönci feléje irányuló szemvillanását. Ebből nyilvánvaló, hogy a dagi hősködése neki, és egyedül csak neki szól. Dönci neki, csakis neki akarja mindenáron megmutatni, hogy nem csupán a földrajzot érti, hanem ezt is meri.

Ján szeme hirtelen visszavillan - elfogadom -, de aztán kihuny benne minden lobogás. Jánban győz a leendő hegyi vezető, hegyi mentő megfontoltsága, amely szüntelenül arra figyelmezteti, hogy ezt nem szabad... ne engedd, mert itt most egy tapasztalatlan ember rohan oktalanul a veszélybe. S miattad teszi...

- Nehéz... nehéz - mondja tört magyarsággal, s immár teljesen megszelídült tekintettel.

- Majd elvállik - feleli Dönci makacsul. S megingathatatlanul hozzáteszi: - Engem ma senki sem tarthat vissza!

Kószáló tanár úr már arra gondol, hogy ha már a tiltó szó nem használt, erőnek erejével fogja itt, ami lehet ugyan, hogy a pedagógia csődje, de nem engedheti ezt a csökönyös fiút tudatosan a veszébe rohanni.

S ekkor Tunyogi - aki pedig már nemegyszer volt Dönci gúnyolódásának céltáblája - megmozdult, odaállt az élő lexikon mellé, s onnan hangzott föl baritonján:

- Nyugi, tanár úr, majd én segítek neki... - s elgondolkozva tette hozzá: - Azt, hogy fölér-e a csúcsra, nem tudom, de hogy le nem fog esni, azért kezeskedem!

Aztán csöndesen dörmögte Döncinek:

- Vállaltalak... de aztán semmi kapkodás, semmi ijedezés, mert ez nem iskolai vetélkedő, ahol ha az egyik kérdést nem tudom, akad egy másik, vagy ha nem, hát bumm!... Itt a bőrödről van ám szó... Megértted?!

S Dönci, bár adja az erőst, most mégiscsak a gyöngébbek, a támogatásra szoruló hálájával nyögi ki:

- Megérttettem, Tunyogi.

Ekkor kezdtek föllélegezni. Még a tanár úr is megkönnyebbülten sóhajtott. S egész pontosan fölmérte, hogy nem csupán Döncinek lesz a hegymászásban támasza, hanem Pillének és Etának is van kire számítania.

A mászók ezután párokba rendeződtek.

- Menjetek és vigyázzatok - mondta a tanár úr, s hangjában aggodalom, féltés, bizalom és reménykedés csendült. Érdekes és fölemelő sajátossága az emberi hangnak, hogy ugyanazt a szót, mondatot is hányféle hangsúllyal, érzéssel lehet kimondani. S akinek értő füle van az emberi hang mélyebb rezdüléseire, az felfogja ezeket a külön jeleket is.

S a nyugati oldal ostromlói megindultak.

Pille előtt Ján kereste a biztonságos kapaszkodókat, támaszokat, Eta előtt Dani. S a két páros láthatólag kimért nyugalommal kezdett haladni fölfelé.

Tunyogi viszont tudta, hogy ily módon, a legjobb feljutási lehetőségeket kitapogatva a másik előtt, sohasem érnének fel Döncivel. Ahol ő könnyedén halad, ott Dönci segítségre szorul. Ahol egy valamivel gyakorlottabb mászó nyugodtan haladhatna az ő nyomában, ott társát biztatnia, segítenie kell. De vállalta, szavát adta rá, s Tunyogi tudta, eddigi életének ez a legeslegnagyobb vállalása. Nem kisebbért vállalt felelősséget, mint a másik testi épségéért, életéért. S a nagydarab fiú nem a mászás nehézsége miatt kezdett el verejtékezni.

- Egymás mellett haladunk - mondta Döncinek. - Ha kell, megmondom, hová lépj, mibe kapaszkodj. De szedd össze magad, különben együtt zuhanunk!

S lassan, minden támaszt és kapaszkodót külön méregetve kettejük helyett, Tunyogi és társa is elindultak fölfelé.

Az igazi hegymászó könnyedén, erőlködés nélkül, laza testtartással keresi a fölfelé haladás legjobb, legbiztonságosabb módját. Bízik saját erejében, tudásában, s nem fél, hiszen önmaga kereste és vállalta útját.

Dönci azonban semmilyen hegymászó sem volt. Sőt! Született antitalentum. Esetlen és ügyetlen volt, akár a közönséges tornaórákon, akár bármilyen labdajáték alkalmával is. A gyakorlatokat többnyire összezavarta, a kötélben nem tudott felmászni, s a kispályás kézilabda-meccsen, amikor szükségből beállították őt cserének az őrsi csapatba, lyukas volt a keze, amikor neki passzolták a labdát. Dönci mindezt tudta magáról, s ennek ellenére elindult. Makacssága vakmerőségbe csapott át, erősnek érezte magát, mindaddig, amíg körülbelül tízméternyi előrehaladás után le nem nézett maga alá.

Tíz méter az alig három emelet. Semmi kis magasság, ha az ember egy erkély biztonságos korlátját tudhatja önmaga és a mélység között, s szilárd, erősre épített talajt tudhat mindkét talpa alatt.

A sziklamászásnál azonban nincs korlát, és nincs biztos talaj. Csupán kisebb és még kisebb szikladudorok, hasadékok, lyukak, párkányok vannak, melyeken olykor csak a cipő hegye talál támaszt, s a kéz ujjainak első ízeivel kell megtartani a test teljes súlyát.

S Tunyogi bármily óvatoskodva választott, magyarázott, Dönci testének súlyát saját magának kellett megtartania.

S remegő kézzel kapaszkodva, lábával alig találva támaszt, visszanézve az alattuk elterülő mélységre, Dönci vakmerősége vajként kezdett olvadni.

Homlokát kiverte a hideg verejték, s nézett, csak nézett lefelé!

- Fölfelé bámulj! - sziszegte oda Tunyogi -, és azt a kiugró követ érd el a kezdeddel. Azt erősen megfoghatod.

S Dönci fölnyúlt.

Jó, kényelmes kapaszkodóra lelt. Ez egy pillanatig megnyugtatta.

- Harminc centivel a jobb lábad fölött van egy jó lábtámasz. Azt próbáld elérni - hangzott ismét az utasítás, s Dönci lábával kepickélve a mélység fölött, megkísérelte elérni. Sikerült!

Szerencse, hogy Kószáló tanár úr akkor már Borzaskával és Lacival elindult a déli oldal felé, különben elkapta volna őt a legsötétebb kétségbeesés.

A másik két páros már szinte félúton volt, amikor Tunyogiék még mindig ott araszolgattak, kínlódtak lent, a kapaszkodó legelején.

Eltelt vagy negyedóra.

Először Ján ért föl a csúcsra, mögötte Pille, vele egyidejűleg Dani, nyomában Etával. S alig egy percre rá fölérték a déli oldal megmászóit is.

Tunyogiék azonban sehol.

Kószáló tanár úr aggódva pillantott le.

Azok ketten éppen valahol a csúcsig vezető távolság felénél kecmeregtek. A szó szoros értelmében kecmeregtek, hiszen oly lassan haladtak, mint a bogarak.

Döncinek minden egyes fogásért, minden tíz centiért külön meg kellett harcolnia.

Már azt sem tudta, élő-e vagy holt. Már százszor is bánta, hogy elindult az erejét meghaladó vállalkozásra. Nem mert lenézni, a mélységbe, de nem mert egészen fölpillantani a csúcsra sem, amely erejéhez mérten elérhetetlen távolságban magasodott.

Maga elé meredt hát, s engedelmeskedett Tunyoginak.

- Most a bal lábadat balra húsz centivel... jobb kezdet balra fölfelé könyöknyire...

S Dönci engedelmeskedett.

Erre az egyre tudott már csak figyelni. Hallotta a hangot, amely nélkül már régen föladata volna, s ott heverne valahol lent a csúcs aljában, vértócsában a kövek között...

Jaj, nem szabad most erre gondolni... nem szabad... Most csak arra szabad gondolni, hogy a bal lábat balra húsz centivel...

S Dönci óvatosan megmozdult.

Ekkor már hét szempár figyelte őt fentről.

Aggódva, félve nézték, s még örülni sem tudtak igazából annak, hogy ők már fölérték.

S nemcsak Kószáló tanár úrban rémlett föl, hogy akár erőszakkal is vissza kellett volna őt tartania a nem neki méretezett feladattól.

Főleg Jánt mardosta valami belülről.

Nem lett volna szabad megengednem... én ismerem ezt a csúcsot... s tudom, mit bír el ez a kövér fiú... Nekem akarta megmutatni... csakis nekem... s én a pillantásommal elfogadtam a versenyt... Rosszul tettem! Ez a fiú most miattam életveszélybe került... segíteni kéne... addig kéne segíteni, amíg lehet...

Dönci nem tudta, hogy fentről figyelik őt, semmit sem tudott már, s Tunyogi hangját is egyre messzebről hallotta. Az erőlködéstől karikák kezdtek előtte táncolni.

- Sziklapad jön... ott kipihenjük magukat... - hallotta valahonnan a távolból Tunyogi hangját. - Tartsd magad egy kicsit... Főlkapaszkodom, és magam után húzlak...

- Már nem... nem bírom - suttogta ekkor, s érezte, hogy ujjai lassan eleresztik a kapaszkodót...

Tunyogi az utolsó pillanatban kapta el a csuklóját. Hason fekve, bal kézzel kapaszkodva, térdével támasztva próbálta magát tartani, miközben jobb kezével szorította az immár magatehetetlen Dönci csuklóját.

Föl kell húznom... ide a sziklapadra... valahogy föl kell...

És centiméterről centiméterre próbálta húzni a tehetetlen testet jobb karjával. Nem sikerült.

- Drž! Idem! Tartsd! Megyek! - hangzott ekkor fentről Ján kiáltása.

S a fiú hátizsákjából egy pillanat alatt előkerült a kötél, a kalapács, a falszeg. Beverte a sziklába, karabinert csatolt rá, áthúzta a kötelet rajta, s odanyomta Kószáló tanár úr, Dani és Laci kezébe. Majd ráfüggeszkedett a kötél alsó végére, s a kötélbe kapaszkodva lábaival elrúgta magát a sziklaoldalról, gyors iramban haladt lefelé.

Döncivel egy vonalban állt meg. Hóna alatt átbújtatva kötötte őt rá a kötélre, ki ne csússzon a hurokból, s meg se sérülhessen.

S akkor föntről lassan, óvatosan húzni kezdték a magatehetetlen Döncit.

Nem messzire, csupán kétlépésnyit, hogy Tunyogi beemelhesse őt a biztonságot, életet jelentő sziklapadra.

Ján is odakapaszkodott.

Dörzsölték, pofozgatták, hogy magához térjen.

Amikor Dönci kinyitotta a szemét, mintha Jánt látta volna maga fölé hajolni. Szemében aggodalom tükröződött, aztán látva a rányíló tekintetet, fölillant benne az öröm.

De Dönci tétova tekintete ezt már nem volt képes felfogni.

Negyedórát is pihentették.

Utána fentről biztosítva őt a kötéllel, Ján és Tunyogi támogatásával, lassan, sápadozva, de ő is főlkapaszkodott az aggódó többiekhez a csúcsra.

Ott aztán leült sápadtan, s túrte, hogy társai épségben maradt tagjait tapogatva örvendjenek neki.

De másképpen is képzelte ő el a fölérest! Egyedül, önerejéből, diadalmasan, nem pedig így, erőtlenül, rászorulva éppen arra, akinek legjobban meg akarta mutatni erejét, bátorságát. S lám, talán még az életét is neki köszönheti. Vagy Tunyoginak? Esetleg mindkettőjüknek?... Vagy a többieknek is?...

Nem tudott rá magának választ adni.

S még csak ennyi sem bukott ki a száján, hogy „köszönöm”.

Hiába, amikor nagyon, de nagyon meg kéne valamit köszönnünk, olykor a legnehezebb kiejteni azt az egy szót. Nemcsak Ján tekintetétől félt... bár ott lent a sziklapadon nem a diadal tüze csapott ki belőle... félt a tanár úr tekintetétől is... ő megmondta... ő kérte... tiltotta... és mégis... vajon hogy állhatott volna oda a szülei elé... s mindez miatta...

Senki sem tett neki szemrehányást. Látták rajta, hogy vívódik önmagával, erősen röstelkedik. Minek forgassák meg ők is benne a kést?

Örülni kell, hogy jól végződött, ami rosszul is végződhetett volna... örülni kell, hogy itt vannak a „Púpos-orom” csúcsán.

Kisebb szobányi szikladudor volt a csúcs, s közvetlen a bérc mellől egy kő alól Ján vízhatlan bádogdobozt vett elő, abban van a csúcsnapló. Igazi csúcsnapló, amibe azok írhatják be magukat, akik fölkapaszkodtak ide.

A napló kézről kézre járt. Kissé meghatottan, kissé büszkén írták be a nevüket.

Valahogy Dönci maradt utolsónak. Ő megnézte a naplót, a beírásokat, aztán visszaadta Jánnak.

- Nem... én nem érdemlem meg...

- Ne szemérmeskedj, apuskám! - reccsent rá Tunyogi. - Fönt vagy, vagy nem vagy fönt? Fönt vagy! Akkor pedig teljes joggal bevészheted a neved...

Hiába beszélt neki. Dönci csak a fejét rázta.

Nem. Ő nem írja be.

Kószáló tanár úr oldotta meg a helyzetet. Fogta magát, és oda, a Tunyogi Jóska kissé dülöngélő aláírása mellé beírta a maga határozott, felnőtt betűivel: „és Désy Ödön”.

S ezt a beírást már nem lehetett onnan kivakarni.

De sokkal mélyebb és tartósabb volt az a láthatatlan írás, amit Döncibe vésett az elmúlt félóra. Rá kellett döbbsennie, hogy az ember hiába akar a legkülönb lenni mindenben, hiába akar lefőzni, lehangosítani másokat, át nem lépheti önmaga árnyékát. S lehet, hogy Tunyogi nem észkombájn, de vannak helyzetek, amikor ereje és szíve többet ér, mint a világ minden tudósának bölcsessége. S lehet, hogy Ján nem tudja Felső-Volta fővárosát, de azonnal le tud ereszkedni a mentőkötéllel, amikor már csak az segít.

Belülről mardosni kezdte őt a szégyen. Eddig okosnak, sőt nagyon okosnak tartotta magát, s rá kellett döbbsennie, hogy az ész határai nem a lexikonoknál végződnek. Van egy sokkal szigorúbb vizsgáztató is, amelynek ÉLET a neve. S ezen a vizsgán ő, a kitűnő, ma, itt: leszerepelt.

Elkeseredetten, önmaga iránt haraggal telve ült, s arcáról lerítt az önmarcangolás.

Kárvallott komorsága senkiből sem váltott ki gúnyolódást. Az egész társaság kedvetlen lett.

Végül Borzaska mentette meg a helyzetet.

- Jé! Most el sem szakadt a Tunyogi nadrágja! Pedig mekkorát emelt! - kacagta el magát, s ettől hirtelen mindenkinek eszébe jutott az Oszoly s a pórul járt Tunyogi Jóska elővillanó lila csíkos gatyája.

- Pedig most aztán igazán megérdemelné, hogy megvarrjam! - mondta Eta, s feltartóztathatatlanul előbuffant belőlük a nevetés. Mélyről indult, aztán elkezdett fölfelé kapaszkodni a hangok egyre magasodó létráján a harsány hahotáig.

Ján csak nézett rájuk, s nem értette, min is röhögnek.

Pille magyarázta el neki.

Ján Tunyogira pillantott. Nem farmer volt rajta, hanem bő, kényelmes ülepű nadrág.

Tunyogi kacagott a legharsányabban. Aztán amikor végül elcsöndesültek, csöndesen, somolyogva dörmögte:

- Hanem tudjátok-e, azt a lila csíkos gatyát én még aznap este elégettem.

Ezen aztán megint nevetni kellett.

Még Dönci is elmosolyodott, de csak egy kicsit, mert utána az jutott menten az eszébe, neki még csak lila csíkos gatyája sincs, amit elégethetne, hogy azzal együtt eltemesse csúfos kudarcát. Mennyivel egyszerűbb is volt Tunyoginak! De neki adóssága van. Nagy, nagy adóssága. Vajon képes lesz-e valaha is letörleszteni?

A nevetést csönd váltotta föl, a csöndet beszélgetés. Ján sorba mutogatta nekik a csúcsokat, megnevezvén mindegyiket a maga nyelvén.

S ők nézték a távoli ormokat, amelyek magasabban voltak a valóságban, mint ők, mégis úgy tetszett, mintha alattuk lennének. Ez is a hegyek csalóka játéka. Azután lenéztek, s rádöbbenetek, milyen magasan is vannak. Hiszen a gerincből kimagasló Púpos-orum egyre szélesedő talpai is messze-messze a völgybe vesztek, s alant teljesen kiterébélyesedve tűntek el a végtelen fenyvesekben.

Ekkor Kószáló tanár úr kijelentette:

- A déli oldalon térünk vissza!

Senkinek sem volt ellenvetése.

Mindannyian örültek, hogy baj nélkül megúszták életük legelső igazi hegycsúcsát. Maradjon csak meg így emlékükből. Nehezen kivívott diadal volt, igazi diadal. S Dönci is megúsztá épkezláb ezt a kalandot, magával emelte őt társainak összefogása, segítő ereje. S ez a tudat éppen úgy megmarad az emberi szív mélységeiben, mint a távolban meredező csúcsok égre törő, fellegekbe fűrődő hegyes süvegei.

TIZENHETEDIK FEJEZET

A bejelentés - Mi jön majd ezután? - A szerelmesek - Hosszú, hosszú nap - Amikor lecsap a „lengyel szél” - A vihar - Felhőben rosszabb, mint a ködben - Baleset - Se előre, se hátra - Életveszélyben - Dani igazi férfi - A fenyőkunyhó - Ha két ember szereti egymást... - Az őstitok

Nem az az igazi gazdag, akinek milliói vannak, Jaguárja és luxusjachtja, birtokai és gyárai; hanem az, akinek szívébe belefér az egész világ.

S ez a gazdaság megteremhet mindenütt, egy városi bérlakás falai közt éppúgy, mint egy hegyi kalyiba fedele alatt.

Kevés gazdagabbja volt mostanában a világnak, mint a kis csapat természetbúvár. Az itt töltött közel három hét alatt övék lett minden. A hajnali harmat gyöngycseppje, a hegyi ösvényeken lábuk alatt gördülő kő, a fenyőrigó füttye, a havasi réten szökellő zergecsapat, a fenyves orgonazúgása, a hegycsúcsokat cirógató sok fehér felhőpamacs, a pataksobogás, a záporok súlyos suhogása s a völgyeken alámorajló mennydörgés lélegzetelállító gördülése.

Valóban övék lett minden.

Ján elvezette őket a pizstrángos tavakhoz, a hegy alatt átbúvó zergebarlang kacskaringós járataiba s a bércekről alázúduló, bömbölve harsogó óriás vízeséshez.

Gyültek a naplókba a bejegyzések, teltek a fényképezőgépek filmtekercsei, de mindenekelőtt a lélek gazdagodott. Ismerőssé váltak a természet titkai, de megszokták egymás egyéniségét, s megtanultak alkalmazkodni egymáshoz és a körülményekhez.

Az idő múlását csupán a nappalok és éjszakák váltakozása jelentette, amely úgy tetszett, valaha nagyon régen kezdődött már el itt, a Néma-dolinában, s nagyon sokáig, talán örökké tart.

Valaha régen, talán így, ilyen időtlenségben pereghettek le a természeti körülmények között élő emberek napjai. Az égi vándor megjelenése hozta a sugárzó jó időt, nyugovása az éjszakát, s ami a kettő között volt, az mind új csoda, új esemény, új kaland.

S ebbe a csodás időtlenségbe szinte belehasított, amikor egyik este Kószáló tanár úr csöndes sóhajjal megjegyezte:

- Gyerekeim, még három napunk van.

S ekkor, mint amikor egy húr elpattan, megpendült bennük valami. Végigrezgett a szíveken, s nyomában ott maradt a csend s valami megmagyarázhatatlan tompa sajtás, ami nem fáj, nem éget, csak van. Van, mert érezzük.

Ján hirtelen Pillére tekintett, Dani pedig Eta szemét kereste, Laci előtt megjelent a tegnapi megfigyelt zergecsapat, Dönci a koliba öreg gerendáit nézegette, melyek otthonosságukkal meghozták neki a léleknyugtató gondolatokat, Kószáló tanár úr pillantása sorban haladva azt az arcokat, Borzaska pedig felállt, és kiment megsimogatni Ludmilla fejét, mert ott elbőgheti magát, s nem látja meg senki.

Szóval vége lesz. Már csak egyszer kell lemenni kenyérért, tejért és Ludmilla adagjáért a Válaszút házhoz, holnap, azután két napra rá becsukják maguk után az ajtót...

S Daniba élesen hasított bele ekkor a gondolat. Ez az ajtócsukódás nemcsak a koliba ajtaját zárja be, hanem annál sokkal, de sokkal többet: a gyermekkorét.

Odahaza a nyár hátralevő részében dolgozni fog, aztán szakmát tanul. S az már egészen más, új élet lesz. Új környezetben, új társak között.

Megdöbbsent.

S valahogy nem tudta elképzelni, hogy ne láthassa mindennap Tunyogi Jóska lomha mozgását, ne mosolyogjon Lacin, aki minduntalan a látcsövét tapogatja; éppen hogy csak éjszakára akasztja le a nyakából. S hogy megszokta már Dönci tudálékos megállapításait, Pille hallgatását, Borzaska lelkesen naiv megjegyzéseit, s Jánt, lelki rokonát a hallgatásban és a csúcsok bűvöletében, amint ott lépked a menet élén. S hogy fog hiányozni Kószáló tanár úr szava, amely mindig jókor szólal meg, s valahogy olyan, mintha az édesapja hangját hallaná. És Eta! Azok a hajnali ébredések és összemosolygások a koliba félhomályában, mialatt a többiek még szuszognak; a nappali összenézések, végtelen vándorlások egymás mellett, egy-egy érintés villamos árama, s a segítség ürügyén váltott szoros kézszorítások.

Az nem lehet, hogy mindennek vége legyen... hogy ezután valami egészen más kezdődjék... hogy csak emlékezetében s az albumába beragasztott képeken láthassa őket... Vagy mégis?

S Dani kebléből előkíváncozott egy erővel visszafogott, éppen ezért végtelenül hosszú sóhaj.

Nem az övé volt az egyetlen.

S amikor elfújták a viharlámpákat, s a füstölgő lámpabél és a petróleum szaga összekeveredve terjengett a koliba sötétjében, még a tanár úr nyugovóra szólító - „Jó éjszakát” - szava után is sokáig, nagyon sokáig hallatszott az álmatlanul forgolódók nem is titkolt nyugtalan mocorgása.

Eta ébredt először. Kinyitotta szemét, s szoktatta a résnyire nyitott ablaktáblán beszüremelő pirkadat támasztotta benti derengéshez. Azután fölemelte fejét, s Dani felé nézett.

Hogy alszik... oldalt fordult, s tenyere a feje alatt, arcán pedig mintha ott ülne valami szép, szomorú szigorúság. Arcvonásai kemények, orra előreugrik, száját összeszorítja. Lehet, hogy rosszat álmodik?... Milyen jó lenne megsimogatni a homlokát! Akkor bizonyára elmosolyodna. Amikor őt nézi, mindig megenyhülnek a vonásai. S ezek a vonások beszélnek, talán jobban, mint a szavak. Pedig beszélőnivalójuk is mennyi lenne még! Érdekes... négy évig jártak egy osztályba, de magukról, arról, ami bent van, még nem is szóltak. Persze, ismerik egymást, de talán még mindig nem igazán. Igazán csak azok ismerhetik egymást, akik tévedés nélkül tudnak olvasni a másik arcvonásaiból, szemöldökének rezdüléséből, hangsúlyaiból, de talán még a gondolataiban is. Ők ketten egyszer bizonyára eljutnak majd idáig, persze hogy eljutnak, világosan érzi, hogy eljutnak.

A fiú megmozdult.

A lány legszívesebben belesuttogta volna a fülébe: Aludj, kedves... aludj még egy kicsit, hadd nézzelek nyugodtan - az talán ismét álomba szenderítené.

Ám a fiú félálmában is megérezte, hogy nézik.

Kinyitotta a szemét, s ajka széléről tovatűnt a szigor. Elmosolyodott, s intett a lánynak. Intésében ott muzsikált a reggeli üdvözet: „Jó reggelt, kedves, újra látjuk egymást.”

S mindkettejükben fölillant: ma ők ketten lesznek az ügyeltesek, s ők ketten mennek le a felhoznivalókért a Válaszút házhoz. Ez pedig azt jelenti, hogy egy teljes napjuk van még együtt. Egy hosszú s mégis oly rövid napjuk.

A többiek túráznak a Gyopáros-réten, ők pedig délig őrzik a kolibát, megebédelnek, majd lemennek, mert mindig délután kettő-három körül érkezik a menedékházba a kenyér. S akkorra gyűlik össze a konyháról a csont és az ételmaradék Ludmillának is.

Ma volt az a nap, amikor nem sajnálták, hogy reggeli után nem tartottak a többiekkel. Álltak a koliba előtt, s integettek az ösvényen eltűnök után.

Összechapódtak a fenyőgallyak Kószáló tanár úr után is, s ők ott maradtak. Ketten, egyedül.

Valami feszítette őket belülről. Nyugtalan remegéssel várták, hogy végre maguk legyenek, ám azonnal bizonytalanná váltak, amint óhajuk beteljesedett.

Furcsa, sejtelmesen bódító érzés az első igazi szerelem. Bizsereg, sajog, feszeget ott belül, de a szavakra, mozdulatokra ráül valamiféle tétova szemérem, valami lappangó aggály, mely sohasem tudja bizonyosan: meddig lehet? Mit szabad, mit nem? Mit kíván és mit vár a másik, és mi az, amitől már megrettenve visszakozna?

Eta és Dani nem tudták, mit kezdjenek egymással, ebben a rájuk szakadt nagy-nagy szabadságban.

Igazán szerették egymást, s éppen azért nem akartak semmit sem elrontani.

Tették a dolgukat.

Kitakarították a kolibát, telehordták a vizesvödröket, a mosdótálat, asztalt terítettek, pedig azzal nagyon ráértek volna még.

Együtt végeztek mindent, s mindketten a másik kezéből vették volna ki a munka nehezebb, kényelmetlenebb részét.

Nem sokat beszéltek, s amit szóltak, az ténykedésükkel kapcsolatos közlés volt csak, de aki már valaha volt szerelmes, az jól tudja, hogy még az olyan közömbös dolgokat is - mint az, hogy „tessék, itt a tányér” - lehet úgy mondani, hogy az fölérjen akár a legszebb vallomással.

Terítés közben, ahogy a tányérokat, evőeszközöket rakták, néha egymáshoz ért a kezük.

S ettől az icipici érintéstől is mintha áram bizsergett volna rajtuk végig.

S az összeért kezek riadtan távolodtak el egymástól, de csak azért, hogy alig várják azt, hogy megint egymáshoz érhessenek.

Ám a terítés nem tart örökké. Sem a főzés, sem az ebéd, sem a mosogatás.

Az idő száguld, s ők még nem mondtak egymásnak semmi, de semmi lényegeset.

Már rajtuk a hátizsák, már lent vannak a Válaszút háznál, már bepakolták a felvinnivalót, és még mindig nem történt semmi. Pedig belülről úgy feszíti mindkettőjüket, hogy megmondják a másiknak, hogy tisztázzák, ugyanazt érzik-e mind a ketten, de hiába és hiába... valahogy csak nem akar jönni.

Már bepakoltak, amikor a gondnok odament hozzájuk, s Javorina felé mutogatva közölte, hogy igyekezzenek, mert északról eső jön. Az északi, a „lengyel szél” hozza; odaát Zakopanéban már esik. Ajánlatos lesz visszaérniük a kolibába, mielőtt az eső utoléri őket.

A derült időt látva kissé elmosolyodtak a túlzottnak vélt aggodalmon, meg különben is, van náluk esőkabát, anélkül lépést sem tesznek. S volt már részük itt egy-két esőben, zivatarban. A tátrai nyár, miként a magas hegyeken általában, többnyire zivatarokkal jár. Reggel még derült az idő, azután gyülekeznek a völgyekből felszálló felhőpamacskok, összeállnak a

csúcsok körül, itt-ott lehullik belőlük az átfutó zápor, azután ismét ragyogó nap szárítgatja az esőcseppeket.

Ez már nem volt nekik újdonság.

De még nem éltek át itt a hegyek között a tenger felől több száz kilométer szélességben közeledő igazi esőfrontot. El sem tudták képzelni, milyen lehet az.

Így hát a figyelmeztetés nyomán nyugodtan, minden sietség nélkül - bizván erejükben és tapasztalataikban - vágtak neki a visszaútnak.

Félórája mentek, amikor hátuk mögött, a völgy felől az első feltámadó hirtelen északi szélrohamok szürke falként rohanó felhőtakarót vágtak a nap elé.

A fény eltűnével hirtelen komor lett minden és félelmetes. A szürke fal nekirontott a hegyeknek, elborította őket, a száguldó szél hajlítgatni kezdte a fenyők csúcsát, recsegték, hullottak az elszáradt gallyak, s megzendült az egész természet.

Megborzongtak.

- Siessünk - mondta a lány, s hangjában ott érződött a félelem első kis rezdülése. Aztán hátrapillantott, s riadtan bukott ki a száján: - Odanézz!

Mire Dani megfordult volna, már őket is elborította a völgyet elárasztó, gomolygó szürkesség. Olyan volt, mint ősszel a sűrű, átláthatatlan ködök, melyek alig néhány lépésnyire szűkítik köröttünk a szemhatárt. Belekerültek a felhőbe. Vízpára permetezett rájuk, finom, ködszerű szitalással, eltűnt mellőlük az erdő, előlük az út, alig ötlépésnyire hatolt az ijedten cikázó tekintet.

- A kezed... - mondta a fiú, s nyújtotta hátra a magáét. - Nem szabad elszakadnunk egymástól.

A két kéz egymásba kapaszkodott, de nem volt most bennük semmiféle belső áram keltette titkos üzenet, csak némi kis bátorítás, hogy ne féljenek annyira.

S ekkor Dani érezte, hogy Eta keze alig észrevehetően megremeg.

- Ne félj - mondta, s megszorította egy kicsit. - Nem fogunk eltévedni. Ez még a járt ösvény, kicsit kitaposták.

- Nem kéne rajta visszamennünk a menedékházhoz? - kérdezte a lány. Hangjában tanácsalanság vibrált; a másiktól, az erősebbtől várta a döntést.

- Több mint félóra... a koliba sincs messzebb, és ha elérjük az utat keresztező Siető-patakot, az majd fölvezet. Legföljebb bukdácsolunk egy kicsit, de el nem tévedünk.

- Igazad van, Dani. Vezess, én megyek utánad. - S a két gyerek ott törtetett, hátizsákkal a hátán a sűrű felhő mindent elborító szürke dunnájában.

Éppen elérték a Siető-patak ismerős kőgörgetegét, amikor megdördült az ég, s eleredtek szapora csatornái.

Az eső sűrű szemei kopogni kezdtek anorákjukon. A csuklyát is fejükre húzták, csak az arcuk látszott ki alóla. Csorogni kezdett róluk a víz. Nadrágjuk szára egyre nedvesedett.

A patakmeder kőgörgetegén kapaszkodniuk kellett fölfelé. Szinte csak tapogatta Dani az esőáztatta köveket. Eta pedig, hogy el ne veszítse a fiút, nadrágszíjait csatolta össze, s kötötte Dani hátizsákjához. Olyan volt az egész, mint valami póráz, amely egymáshoz fűzte őket, el ne szabadhassanak.

A sűrű eső nyomán kicsiny patakocskák indultak meg mindenfelől, az alacsonyabb pontokat, a lefolyást keresve, hogy végül is egyesüljenek a terület vizeit levezető patakmederben.

Az esőn keresztül is kivehető volt, hogy a mellettük alácsörtető Siető-patak lassan áradni kezd. A csordogáló hang egyre erősebb zúgássá változott.

- Még negyedóra, negyedóra... Tarts ki, Eta... tarts ki... még egy kicsit...

S Dani egyre gyorsabb iramot diktált. Lépkedett fölfelé a köveken, kapaszkodott a teraszokon, húzta maga után a lányt, segítette, emelte, hogy gyorsabban haladjanak.

Az átnedvesedett sziklákön meg-megcsusszant a lábuk, olykor térdre estek. Fel... tovább!

Azután egy derékig érő emelkedőre kapaszkodva Eta visszaesett, és bokájába belehasított a fájdalom.

- Jaj! - mondta, s megkísérelte, hogy fölálljon. Az éles kín azonban nem engedte.

- A lábam... - nyöszörögte, s Dani máris visszalépett melléje.

- Mi történt veled?

- Nem tudom. Nem tudok rálépni! Sajog... itt... nagyon...

Dani odatért eléje, s éppen a cipőjét kezdte fűzni, amikor már messziről meghallotta, hogy valahol fölöttük, nem is olyan túl messzire harsogni kezd a patak.

A fiú ebben a pillanatban rádöbbsent, hogy még néhány perc és itt a meder szélén, ahol a Titkos út görgetegén föl-alá szoktak járni, habzó, földet és köveket magával ragadó áradat hömpölyög végig.

Nincs tovább út.

Visszaút sincs többé! A zuhatag gyorsabb lenne náluk! Föl kell kapaszkodniok a görgeteges vízmosás meredek oldalán, be a fenyvesbe. Most. Rögtön. Azonnal.

- Támaszkodj rám... Csak a jó lábadra lépj, én majd húzlak...

És a hátizsák alatt átkarolta a lányt, s kínlódva kezdte őt kétségbeesetten fölvenszolni a partoldalon. A lány sziszegett, de nem jajgatott, csak szeméből indultak meg a könnyek, hogy esővel keveredve csorogjanak végig az arcán.

Végtelennek rémlett az a két-három perc, amíg sziklákba, gyökerekbe, ledólt fatörzsekbe kapaszkodva elérték a fenyvest.

Eta nem bírta tovább. Leült egy esőverte kidólt fatörzsrre, s kinyújtózta sebesült lábát.

A nadrágja szárán átcsorgó víz utat keresett a kioldott kötőjű turistacipőbe, s átnedvesítette a sérült végtagot.

A felhő teljesen beborította őket. S itt, a fák közt csaknem alkonyati sűrűséggel lépett be mindent.

Dani agyában villámsebesen szikráztak a gondolatok.

- Eta sebesült... nincs tovább út... szemben a zuhatag... s hiába van tíz percre a koliba... Hiába is jutnék föl oda egyedül, nincs ember, aki ilyen viharban visszatálna ide, és nincs kutya sem, hiszen a zuhogó eső azonnal elmossa a kutya által követhető szagot... Etát nem szabad egy percre sem magára hagynia, egy pillanatra sem! De így, az esőben sem maradhatnak, teljesen átáznak! Pedig még az éjszakát is itt, az erdőben kell tölteniök, távol minden védő emberi hajléktól, távol minden segítségtől. Még csak egy sátruk sincs... egy ponyvalapjuk

sem... A kabátjuk még bírja... nadrágjuk már átázott... cipőjük is vizes... Tennie kell valamit... erős, neki kell védelmet nyújtania.

S égetően kezdte érezni a tenyerében Eta esőáztatta kezének lüktetését.

Mit lehetne tenni? Mindenekelőtt az eső ellen kellene védelem, valami kis meleg zug, ahol megszáradna a ruhájuk, ahol átvészselhetik a hűvösnek ígérkező éjszakát.

Hirtelen eszébe ötlött, hogy olvasta valahol, talán egy vadász vagy egy utazó naplójában, hogyan segíthet ilyenkor magán az ember.

- Sűrű fiatal fenyőt kell találnunk! - szólalt meg.

- Most? Itt? Minek? - kérdezte Eta álmélkodva.

- Majd meglátod. Próbálj most elindulni velem, mert én tízlépésnyire sem távolodhatok el tőled.

Olyan meggyőzően mondta, hogy a lány, átfogva a fiú nyakát, felállt.

Botorkálni kezdtek.

Szerencsájuk volt. Száz lépést sem kellett tenniök, s fiatal fenyőkből álló facsoportra akadtak. Törzsükből ítélve tizenöt-húsz éves fák lehettek. A törzseken lépcsőzetesen, a fa évei szerint, sűrű tűleveleiket mintegy összezárva, menedéket ígérően terültek szét sátor gyanánt a fenyők ágai. Az eső először a felső ágak védőernyőjét kezdi csak átáztatni, úgy halad lejjebb és lejjebb.

Alul a fa alja még nem nedvesedett át, a tűlevelek vastag szőnyege szinte teljesen száraz maradt.

- Ez jó lesz! - mondta a fiú. Leültette a lányt a fenyősátor alá, mellé támasztotta a hátizsákokat, ő pedig munkához látott. A szomszédos fák alól ágakat támasztott a fenyősátor oldalának, aztán törével nekiállt tűlevelekkel sűrűn megrakott gallyakat vágni.

Hosszú pengéjű erős finn tőre volt, mint a távoli Észak vadászainak. Valaha az édesapjáé volt, ő hozta egyik külföldi útjáról.

A penge svéd acélból készült, éles volt és súlyos, a markolatán igen jó fogás esett.

Dani erős sújtásokkal választotta el törzsüktől a szomszédos fiatal fenyők alsó ágait. Először megrakta a sűrű, zöld lombszőnyeggel saját fenyőjük sátoztetőnek kinevezett alsó ágait. Húszcentis réteget is terített rájuk, hogy visszatartsák fejük felől az esőt. Azután az oldalról leszurkált és odatámasztott száraz ágakat kezdte gallyakkal vastagon megtűzdelni, hogy sátruknak fala is legyen.

Végül száraz gallyacskákkal s még száraz, friss fenyőlombbal kezdte megtölteni a sátrat.

Eta bent ült, hátát a törzsnek támasztva, s egyik kezével igyekezett magát hasznossá tenni. Húzgálta befelé a Dani által hordott gallyakat, söpörte befelé a fenyőtűket.

Már vagy fél méter vastagon borították be a kis menedék alját, amikor Dani visszatolta tokjába törét, s fáradtan bújt be a kicsiny, alig emberderéknyi bejárati nyíláson.

Legszívesebben kinyúlt volna a hirtelen megerőltetés okozta fáradtságtól, de nem tehetett. Lehetőség szerint ápolnia kell még a lány bokáját.

- Nagyon fáj? - kérdezte.

- Csak ha mozdítom...

- Leveszem a cipődet, bele ne dagadjon...

S a fiú lassan, végtelen óvatossággal teljesen kilazította a fűzöt, s óvatos mozdulatokkal levette Eta lábáról a cipőt. S azután annyira, amennyire a félhomályban, a nyíláson beáramló szürkületi megvilágítás mellett lehetett, szemügyre vette a sérült lábat. Láta, hogy a külső bokacsont és a lábfej között már erősen megdagadt.

- Dagadt. De mitől? Törés? Rándulás? Ficam?

Eta megkísérelte kissé megmozgatni. Erősen belenyilallott, de nem volt túrhetetlen fájdalom.

- Talán nem tört el.

- Mindenesetre ne mozgasd... Beborogatom, hátha az jó neki.

Dani zsebkendője pillanatok alatt átázott kint az esőben. Kissé kifacsarta, összehajtogatta, s ráhelyezte a lány bokájára.

Óvatos, kíméletes mozdulatokkal dolgozott, fájdalmat ne okozzon vele.

- Köszönöm, Dani... így jó lesz... És rendes vagy... nagyon rendes...

- Ugyan már... Szót sem érdemel, hiszen a helyemben te is így tennél, Eta.

- Így, Dani... Persze én nem lettem volna ilyen erős meg ilyen ügyes, mint te...

S a hangjában - bár maga sem tudta - ott bujkált a férfi erejének szóló ősi, asszonyi bók.

A fiú megérezte belőle valamit. Érezte, hogy ez a dicséret, ahogy most Etából önkéntelenül feltört, más, mint az összes eddigi elismerés, amit életében kapott. S elkezdte őt melegíteni az öröm, hogy zavarában belepirult.

A fenyőkunyhóban azonban ez nem látszott. Erős gyantaszag töltötte be a kétszemélyes kúpsátornál nem nagyobb területet, amely most, hogy mindketten benne voltak, kezdett valahogy barátságossá válni.

Kint szünni kezdett a zivatar, s a nagy esőcseppek halkuló koppanása jelezte, múlik a vihar, megérkezett az apróbb szemű, de tartósabb, csendes eső.

- Sokáig fog tartani - szólt a fiú.

- Talán reggelig is - felelte a lány, s valahol a gondolatok legszélső mezsgyéjén úgy érezte, talán nem is olyan nagy baj. Csak ne legyen lábtörése. Ha nincs egyéb baja, mint holmi ficam, akkor ez az egész igazán nem is olyan rettenetes.

- Vajon a többiek hazaértek-e? - töprengett a fiú.

- Valószínűleg. Ők a gerincről hamarabb megláthatták, hogy eső közeledik, és Ján talán több utat is ismer.

- Most bizonyára értünk aggódnak.

- Lehet, hogy azt hiszik, nem indultunk el visszafelé, s lent éjszakázunk a menedékházban.

- Jó lenne, ha azt hinnék. Legalább nem idegeskednének miattunk...

- Úgysem tehetnének értünk semmit. Amit lehetett, azt te már úgyis megtetted.

S ettől az újabb ösztönös, nem kitervelt dicsérettől Danit ismét elöntötte a melegség.

- Jól ülsz? - kérdezte gyöngéden.

- Kicsit nyomja a hátamat...

- Várj, csinállok jobb helyet...

S a fiú kényelmes ágyat vetett a fenyőtűkből. Aztán odault a lány mögé, s megszólalt:

- Megágyaztam. Feküdj le. A fejedet pedig hajtsd az ölembe.

S Etában nem volt semmi tiltakozás, semmi ellenézés vagy szégyenkezés, végigdőlt a fenyőágyon, s fejét Dani ölébe hajtotta. A fiú nekitámaszkodott a fának, s vigyázott, meg ne mozduljon, kényelmetlenséget ne okozzon a lánynak.

- Jól fekszel?

- Nagyon jól - felelt a lány, és behunyta a szemét. Úgy érezte, mintha tüzes kályha kezdené ontani melegét itt bent a fenyőkunyhóban.

- És te? Jól ülsz?

- Nagyon jól - felelte a fiú is, s újból és újból átfutott rajta a melegség.

- Már nem is fáj annyira a lábam - mondta a lány. Persze azért nem tudnék ráállni...

- Nem is szabad még. Pihentesd csak... Jó helyünk van...

- Te csináltad... nekünk... kettőnknek... és ez... ez olyan... csodálatos.

- Igazán?

- Igazán. Vagy te nem úgy érzed?

- De igen.

S Dani önkéntelenül, valami belső parancsnak engedelmeskedve elkezdte simogatni a lány haját.

Elöl még kissé nedves volt, de hátul szárazon és selymesen simult tenyere alá Eta dús kontya.

A lány nem tiltakozott. A simogatás bizsergése végigáradt tagjaiban. Homlokát odasimította Dani tenyerébe, s halkán csak ennyit mondott:

- De jó veled...

- Veled is... - suttogta a fiú megcsukló hangon.

S úgy maradtak, hosszan, mozdulatlanul. Azután Dani szívében megrezdült valami, s nem kellett törnie a fejét, könnyen, természetesen jöttek ki száján a szavak.

- Eta...

- Tessék?

- Tudod-e, hogy még két nap és vége... Itt vége mindennek.

- Tudom... Itt vége...

- És vége az iskolának, az osztálynak... a természetbúvároknak... és dolgozni megyek... és máshol fogunk tanulni... és akkor...

- Hát számít az, hogy minek van vége?... és hogy nem együtt fogunk tanulni?... számíthat az valamit?...

- Ugye, te is úgy érzed, hogy nem?...

- Én is úgy érzem...

- Miért érzed úgy?

- Amiért te.

- Én azért, mert szeretlek... nagyon szeretlek...

Felszabadultan törtek elő Dani ajkán az oly régóta rejtegetett szavak, hogy betöltsék a kis fenyőkalyibát.

S fölcsendült a lány ajkán is a viszontvallomás:

- Én is nagyon szeretlek...

Sokáig maradtak így, mozdulatlanul.

S a hosszú csöndben messzire, évekre előre szálltak sebes gondolataik. Próbálgatták méricskéltni a jövőt, az életet, s kitapogatni az utat, amely egykor, majdan közösen vezet tovább. Az igazi szerelem sosem nyugszik meg a mában, mindig távlatokat keres. Még akkor is, ha azokat a távoli jövő dajkálja magában.

- És mondd... - kezdte nagy sokára a fiú - nem lesz baj neked, ha én „csak” autószerelő leszek?

- Csacsi - felelt szeretettel a lány. - Neked talán baj lesz, ha én „csak” óvónő leszek? Ugye hogy nem?

- Persze hogy nem, de azért idővel, majd estin még továbbtanulok akkor, ha a testvéreim megnőttek. Tudod, nekem segítenem kell az édesanyámat...

- Majd együtt segítjük...

Így mondta: „együtt segítjük”. S ez az összetartozást jelentő többes szám önmagában is fölért egy újabb vallomással. A fiú válasza nem szó volt, hanem simogatás.

Megint hallgattak. De vannak a szavaknál sokkal beszédesebb hallgatások, amikor egymáshoz igazodva, egyszerre kezd megnyilvánulni a lélek.

- Még sohasem mondtad, milyen volt az édesapád - szólt a lány.

- Erős volt... megértő... és csendes... nagyon szeretett bennünket... - hangzott az immár leszálló sötétségben. - Anya azt mondja, külsőleg is nagyon hasonlítok rá. Fényképről is úgy látszik.

- Nagyon szeretted?

- Nagyon... Azt hiszem, őt szerettem jobban. Mindig elvitt a hegyekbe, aztán amikor otthon csinált valamit, mindig elmagyarázta. Elektromérnök volt... de mindenhez értett. Az iraki állást is csak azért vállalta el, mert bennünket is kivihetett magával. Repülön mentünk. Mind az öten. Együtt Bagdadba, Akkor ültem először repülőgépen, de mellette nem volt bennem semmi félelem. Úgy éreztem, ahol ő van, ott baj nem érhet bennünket, aztán fél év múlva, amikor kiszálláson volt egy trafóállomás építésénél, a városkában földrengés volt. Mondják, hogy ő még ki tudott szaladni a házból, aztán visszament a házigazda kisfiáért... A gyerek életben maradt... az ő teste alatt... Úgy hoztuk haza a hamvait egy urnában... anyu bőröndjében...

- Szegény Danikám! - sóhajtott fel a lány. Így mondta: Danikám. S ez most már valahogy olyan természetes volt, mintha már nagyon régen egymáshoz tartoznának.

- Nagyon sokáig sirattam... de csak este, amikor anyu nem látta... Ő is csak olyankor szokott sírni.

- Észrevetted?

- Egyszer hallgatóztam. De nem mentem be őt megvigasztalni. Csak még jobban fájt volna neki. És tudod, én csak most kezdem érezni igazán, hogy anyu mit is veszíthetett.

- Most?

- Most. Hogy te meg én... szóval, hogy mi ketten... érted?

- Értem.

- És tudod, a télen lett is volna neki megint valakije, egy kollégája... de én... szóval én valahogy elüldöztem... Úgy hiszem, féltékeny voltam rá, féltettem tőle az anyámat meg minket, de most már igazán nem tudom, jól tettem-e... Lehet, hogy neki is könnyebb lett volna úgy... Ki tudja?...

S a kicsiny kis fenyőkalyibába belopódzott közéjük az élet, a maga kanyargós útjaival, tragédiáival, megpróbáltatásaival és kínjaival, szinte előrevetítve kicsit szövevényeit, s érzékeltetve, hogy két ember, ha szereti egymást, mennyi, de mennyi mindenre, öröme és bánatra, boldogságra, s olykor még síron túli helytállásra is szövetkezik.

Megint hallgattak.

Odakint leszállt az éj. Az esőfelhők maguk alatt hajtották az északi tájról felkapott hűvösséget, amely kezdett besompolyogni a fenyőkalyiba nyílásán.

Dani megmozdult.

- Betömöm a nyílást.

- Az bizony jó lesz, legalább nem jön be a hideg.

A fiú négykézláb odamászott, s fenyőgallyakkal torlaszolta el a bejáratot. Ahogy föltérdelt, érezte, hogy combja egészen elzsibbadt a lány fejétől. Kissé megdörzsölte.

- Mi baj? - kérdezte Eta.

- Semmi. Kicsit elzsibbadt a lábam.

- Tőlem - állapította meg tárgyilagosan a lány. Majd hozzátette: - Egész éjszaka nem ülhetsz így. Aludni sem tudnál. Meg hideg is lesz.

- Az biztos.

Szerencsájuk volt, hogy fenyőjük kisebb magaslatról nőtt ki, s nem folyt be alá a víz. Alulról a gallyak, ágak is szigeteltek, még ha nyomtak is kicsit. De takarójuk, az nem volt.

- Feküdj ide mellém - mondta a lány a legteljesebb természetességgel, minden mellékgondolat nélkül.

- Magunkra húzunk egy csomó fenyőtűt. Szúr, de talán melegít valamit.

S úgy tett. Összekotort egy csomó fenyőtűt a lányra, majd odabújt melléje.

Karját, vállát kínálta párnának.

Eta odabújt. S Dani ott érezte meleg lélegzetét az arca szögletében.

Magához ölelte a lányt.

Eta hozzásimult.

S akkor Dani maga felé fordította a lány arcát, s szájával a száját kezdte keresni. Amikor megtalálta, ajka remegve tapadt rá a lány megremegő ajkára.

Amikor elszakadtak egymástól, Eta kettejük szája közé tette a tenyerét, majd elfordította a fejét.

- Ne... - mondta - többet ne... most még ne... majd később...

A fiú szó nélkül visszahúzódott. A hátukon feküdtek egymás mellett, égő szemmel, ajkukon a csók ízével, s a szívük vadul kalapált. Úgy érezték, valamilyen mély, nagy titok részesei lettek, amely ősidők óta száll anyáról lányára, apáról fiára, hogy egymás felé kergesse a szerető szíveket, amíg csak ember él a földön.

Hosszú ideig így maradtak. Egész addig, amíg szívük sebes futása kissé meglassúdott.

Sokáig feküdtek ébren, de aztán elnyomta őket a fáradt testek pihentető menedéke, s a boldog lelkűek örömének továbbéltetője, a csendes léptű álom.

TIZENNYOLCADIK FEJEZET

Az utolsó nap - A javorinai temető - Havak múltán kivirágzik a nárcisz - Ján, még találkozunk! - Dobre je, kamarát... - Örökön hívnak a csúcsok...

Az élet nem áll meg - mondogatta mindig az öregek bölcsessége. S igazuk van. Napra nap kél, de csak látszólag ugyanaz, valójában mindig más. A nehéz napot felváltja a könnyebb, s olyankor, amikor valami véget ér, mégis elkezdődik valami más. Új, talán ismeretlen, esetleg még kissé riasztó, de később természetessé válik az is.

Igaz, hogy az utolsó napjuk nem úgy alakult, ahogy eltervezték, de senki sem zúgolódott miatta.

Amikor reggel, eső szüntével Dani fölvergődött a kolibához segítségért, mindannyian menni akartak. Végül azonban a tanár úr csupán a legerősebbeket vitte: Tunyogit, Danit és Jánt.

Etát egymást váltogatva, rögtönzött hordágyon vitték le a menedékházig. Igaz, váltig mondogatta, elég, ha támogatják, rá tud már állni a lábára, de Kószáló tanár úr nem hagyta, amíg a poprádi kórházban meg nem röntgenezik.

Nem volt törés, csak ficam. Pihenést, borogatást rendelt rá az orvos.

S Etát a városból visszajövet magánál marasztotta Ján édesanyja. Beköltöztette a fiú üresen álló szobájába, s örült, hogy egy napig lánya is lesz neki.

Így hát elmaradt a kolibában tervezett utolsó napi búcsúest is. Nem volt teljes a társaság. Korán feküdtek, hogy hajnalban kelhessenek.

Ritkuló felhőrongyok húztak át fölöttük észak felől. A Néma-dolina fenyői csapzottan meresztgették ágaikat, följebb, a tengerszem meg a Tüskés-gerinc felé ritkuló, de messziről még átláthatatlan ködpára lebegett.

Mielőtt kiléptek volna a kolibából, úgy néztek bent körül, hogy örökre magukba véssék az öreg gerendafalakat, a mennyezetet, a füstös viharlámpákat, a kopott padokat, a nyers fenyőasztalt, a falra felrakott tábori fogasokat, amivel ők gazdagították a berendezést s mindent, de mindent.

Egyenként léptek ki az ajtón. Utolsóként Kószáló tanár úr, még egyszer körülpillantva, nem feledtek-e itt valami csomagot. Nem. Minden rendben. Akkor hát...

Ő is nehéz szívvel lépett ki, behúzta az ajtót, s rátolta az erős, tölgyfából készült reteszt.

Elindultak.

Ludmilla odaszökkent Ján elé, és szaporán szedte a lábát, érezte, hazafelé tart, az otthonába.

Az út most igazi vízmosásban vezetett lefelé. A kövek réseiben, a mélyedésekben még ott csillogtak a tegnapelőtti áradat tocsogói, s a valahonnan fentről lesodort gallyak, faágak torlaszai közt botladoztak.

A Válaszút menti ház ma valahogy túl közel esett. Ludmilla előrefutott, és sáros tappancsait rárakta gazdjára, a gondnok vállára.

Ez kicsit fáj nekik, hiszen Ludmilla már valahogy közéjük tartozott. Hirtelen elpártolása azonban már azt jelezte: vége egy boldog időszaknak, s az élet visszatér a mindennapi, megszokott rendjébe.

A Kese köhögés, erőlködés nélkül indult el, s bármily lassan is vezette Kószáló tanár úr, pillanatoknak tetsző idő alatt leért Javorináig.

Eta már lábon várta őket. Lassan, bicegve már menni is tudott.

A búcsú mindig megható. Egyelőre még csak Ján szüleitől búcsúzkodtak. A fiú még kikíséri őket az autóútig, ahol azután végképp hazafelé fordítják a kormányt.

Csak Eta ült be a tanár úr mellé, a többiek gyalog, lépésben kísérték a kocsit. Mintha csak temetnének. Pedig a Javorinka ugyanúgy harsogott sziklás medrében, mint amikor megérkeztek, épp hogy az idő volt még kissé borongós. De fönt már ritkultak a felhők.

Ott, ahol a keskeny falusi utcácska beletorkollik a Lengyelország felől jövő műútba, áll egy öreg fatemplom. Lehet már vagy kétszáz éves, gerendáit megfeketítette az idő, zsindeletetejét itt-ott új falapokkal javították.

A templom mellett, közös kerítéssel összefogva, kissé lankás dombra támaszkodva áll a javorinai temető. Arrébb kisebb gerendaépület, a ravatalozó.

A dombocskán fű nő, a sírokon virág. Az egész olyan, mintha valami festményt raktak volna ide a völgy fenekére, hogy az erre járó megálljon, s pár percig áhítattal csodálja.

Kószáló tanár urat szíven ütötte ez a látvány. Fényképezőgépebe betöltötte az utolsó színes tekercsét, s elindult, hogy több oldalról is lefényképezze a templomot.

A természetbúvárok pedig álldogáltak a templom előtt, a természet növelte gyepen, s örültek, hogy még néhány perccel tovább együtt lehetnek.

Pille odahúzódik Ján mellé. Már tudja, hogy nem válnak el örökre, hiszen Ján a jövő tavaszi szünetben vendégük lesz, édesapja megbeszélte a fiú szüleivel. De az még oly végtelen messze van! Igaz, lehet levelet is írni, de szűkös nyelvtudással, dadogva, mit is vihet magával a hideg, fehér papír. Nagyon fog neki hiányozni Ján! Ilyen barátot, ilyen fiút még nem ismert eddig soha. S nem is kell neki soha Jánnál különb.

Ján nézi a lányt. Ezután már mindig így fogja látni maga előtt. Vagy nem is így; hanem inkább olyannak, mint ott fent a Gyopáros-réten. A kezén az a karcolás már teljesen behegedt, s ott maradt a réten az a tő gyopár, melynek virágait Pille magával viszi.

Dönci kicsit otthagya a társaságot. Magára akart maradni gondolataival. Hiszen ez a nyár, ezek a hegyek olyasvalamit adtak neki, ami nélkül mit sem ér a tudás. Tapasztalatot, megértést.

Immár lehiggadva, megbékélt szívvel járkál a sírok között. Nézi őket. Új sírkövek s régi, feketére kopottak. Egyiken még jól látszik a betű, a másikon már úgy kell kisilabizálni.

Betűzgeti őket: František Panák, Michal Stefik, Hana Krasňan, Margita Poláková, Jozó Mucka, Eva Liptáková...

Csupa idegen hangzású név. Szlovákok. Aztán egy-két lengyel név, s ott fent, mintegy uralkodva az egész felett a német nevű herceg, Javorina egykori ura.

S amint járkál a sírok közt, egyszer csak megáll. Egy régi kövön ott a név: Ján Páleník.

Alighanem Ján dédapja lehetett. Közvetlenül mellette még régebbi sírkő. A név ugyanaz, csak az évszám régebbi emberöltővel. Ján ükapja.

Kik lehettek? Mik lehettek? Favágók? Szénégetők? Erdészek? Vadászok? Az egykori herceg cselédei? Ki tudja ma már. S ki tartja számon? Bizonyos, hogy nem írtak róluk könyveket, senki sem jegyezte föl cselekedeteiket, pedig lehet, hogy egyikük az öreg házat építette, a

másik ott a hidat, az utat vagy éppen azt a kolibát, ott fent, a Néma-dolinában. Emléküket csupán hideg kövek őrzik, s néhány szál virág, amit sírjukra telepítettek a késői unokák.

Ján is bizonyára idejár, amikor a havak múltán kertjükben, az erdészház előtt kivirágzik a nárcisz. S talán majd egyszer őt is itt siratják majdani unokái. S élete minden bizonnal teljes lesz és egész, mert teszi a maga dolgát, amire rendeltetett, s amit szívéből választott magának.

S Dönci, az örökké kételkedő, mindent százszor is megforgató, okoskodó Dönci arra gondol, hogy lám csak, így is lehet hasznosan és boldogan élni. S nem baj, ha valaki tudomány-éhségből nem akarja behabzsolni az egész világot. Csak annyit, amennyit békével befogad. S tán így is van rendjén. S Dönci, a két lábon járó, eleven lexikon némán lehajtja a fejét.

Nem látja őt senki.

Még Ján sem figyel erre, de így is van ez jól, hiszen sohasem az számít igazából, ami kívül látszik, hanem ami bent a mélyben parázslik arcunk és homlokunk hamumáza mögött.

S amikor végképp és visszavonhatatlanul eljött a búcsú pillanata, sorban megölelik Jánt.

Pille szeméből előbuggyan a könny, s végiggördülve arcán megnedvesíti a fiúét.

Dönci marad utolsónak.

Áll egy öreg jávorfa törzse mellett, aztán előrelép, és lassan előrenyújtja a kezét.

Ján is.

S a két kéz összekapcsolódik.

Dönci tőle merőben szokatlan egyszerűséggel csak ennyit mond:

- Köszönöm, Ján... mindent köszönök... és kérlek, ne haragudj rám, amiért bosszantottalak.

Egymás szemébe néznek, aztán Ján közelebb húzza magához, átkarolja, s barátilag veregeti a hátát. S közben csak annyit mond anyanyelvén:

- Dobro je, kamarát... Jól van, barátom.

Beszállnak.

Fölberreg a motor, s Kese lassan kifordul a hazafelé vezető útra.

Előttük és mögöttük kocsik húznak északról délnek. Lengyelek, csehek, magyarok.

Bennük az országutak nyári vándorai.

Viszik a maguk reményeit, álmait, vágyait, s viszik a frissen szerzett, ám mégis oly tartós úti élményeket.

Az út már régen fölszáradt, s a szél cibálta felhőpárát olykor már átsüti a nap.

Halad a kocsí. Már ott mennek Zsgyár község festői gurál házai között. S jobbra, már csak a Bélai-havasok csúcsán ül felhősapka. Valahol ott, a gerincen túl, ott van a Néma-dolina is... és ott a Gyopáros-rét és a Púpos-orom, ott van még Eta és Dani fenyőkunyhója is.

Laci távcsövön nézi a hegyeket. S szívében ott sajog: bárcsak ilyen lenne még akkor is a természet, amikor ő már felnőtt lesz. Immár bizonyos, hogy a természetvédelemben akar dolgozni. Otthon is van mit óvnunk, védenünk.

Tunyogi elkéri a távcsövet. Meglátja-e a Púpos-ormot? Nem... innen nem látszik... felhőben van. Kár. Életének első csúcsa... és első mentése is...

Borzaska a medvére gondol. És Ludmillára, aki azért búcsúzól megnyalta az ő arcát is. S elmosolyodik, amikor eszébe jut, hogy azért azt a gombát, amely a tarisznyájában volt, s amelyet ő magában „medve-gombának” nevezett el, milyen jóízűen ették meg gombapörköltnek. És lám, senki sem bolondult meg tőle.

Kószáló tanár úr most nem a Tátralomnic felé vezető utat választja. Letér Szepesbéla felé, onnan pedig Poprádnak. Az idő tisztul, s hadd lássák még egyszer búcsúzól teljes terjedelmében és pompájában a Tátrát, amint hirtelen fölmagasodik a fennsík fölé.

Maradt még néhány filmkockája, valahol megáll, s csinál pár felvételt az egész társaságról meg a Keséről, úgy, hogy a háttérben ott legyenek a hegyek. A kép megmarad. S a képen valamennyien megmaradnak olyannak, mint amilyenek most, ebben az órában. Hiszen ki tudja, mikor lesznek ismét így együtt? S mikor lesznek megint ilyen kedves tanítványai? Bár jövőre újak jönnek, s a kis Turai máris ígéretes... azután megint újak és újak, mígnem az ő fejét is belepi majd a tél hava. Hiába, ilyen az élet... dolgozunk, örülünk, küzdünk, s önmagunkból építjük az utat az utánunk jövőknek.

Az út kanyarodott. S ekkor a felhőkön diadalmasan áttörve ragyogni kezdett a nyári nap.

A magasban járó szelek szétkergették a felhők maradványait, s előttük fölmagasodott a Tátra.

A kocsi kikanyarodott az út szélére, s megállt.

Kiszálltak.

Néztek.

Dani és Eta ott álltak egymás mellett.

A lány keze kinyúlt, a fiúét kereste. Az meg az övét. Megfogták egymás kezét, aztán a kezek egymást szorítva továbbították a rájuk bízott jeleket.

Nézték a csúcsokat, s közben az élet csúcsaira gondoltak. Jó lenne így, kéz a kézben végigjárni őket.

A nap teljes fényében ragyogott a Tátra fölött.

S mint a felkiáltójelek, közel s távolban mindenütt felmagasodtak a csúcsok. Kisebbek és nagyobbak, könnyen elérhetőek és erőfeszítésre kihívó meredek. Mind-mind odafönt. Előttünk és fölöttünk.

Küzdelemre hívogatva mindazokat, akik megismervén saját erejüket, nem riadnak meg tőlük.

.oOo.